

การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยใน
พื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่

CREATIVE TOURISM ACTIVITIES DEVELOPMENT FOR CULTURAL CONSERVATION
OF URAK LAWOI ETHNIC GROUP ON LANTA ISLAND, KRABI PROVINCE

ธนาวดี ปิ่นประจักษ์นันท์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2564

การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุ้งลาไวยจใน
พื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่

ปริญญาบัตรนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ
คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ปีการศึกษา 2564
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

CREATIVE TOURISM ACTIVITIES DEVELOPMENT FOR CULTURAL CONSERVATION
OF URAK LAWOI ETHNIC GROUP ON LANTA ISLAND, KRABI PROVINCE

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of MASTER OF ARTS
(M.A. (Integrated Tourism Management))
Faculty of Environmental Culture and Ecotourism, Srinakharinwirot University

2021

Copyright of Srinakharinwirot University

ปริญญาานิพนธ์
เรื่อง
การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา
จังหวัดกระบี่
ของ
ธนาวัต ปิ่นประชาพันธ์

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์จัตราชัย เอกปัญญาสกุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบปากเปล่าปริญญาานิพนธ์

..... ที่ปรึกษาหลัก ประธาน
(อาจารย์ ดร.จุฑาธิปต์ จันทร์เอียด)	(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจน์ภา พงศ์พันธ์)
..... ที่ปรึกษาร่วม กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ชมพูนุท ภาณุภาส)	(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คมสิทธิ์ เกียนวัฒนา)

ชื่อเรื่อง	การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวยจในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่
ผู้วิจัย	ธนาวดี ปิ่นประชานันท์
ปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
ปีการศึกษา	2564
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์ ดร. จุฑาธิปต์ จันทร์เอี่ยม
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	อาจารย์ ดร. ชมพูนุท ภาณุภาส

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทรัพยากร วิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยว และความต้องการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวยจ ศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวยจ และพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวยจ ในพื้นที่เกาะลันตา โดยทำการศึกษา 2 พื้นที่หลักของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวยจ ได้แก่ ชุมชนโต๊ะบาหลิวและชุมชนสังกาคู้ เก็บข้อมูลจากตัวแทนหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะลันตา และตัวแทนกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวยจในพื้นที่เกาะลันตา จำนวน 18 คน นักท่องเที่ยวชาวไทยที่ท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีร่องรอยวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวยจในพื้นที่เกาะลันตา จำนวน 139 คน และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จำนวน 3 ท่าน ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์เนื้อหาและวิเคราะห์ผลทางสถิติเชิงพรรณนาด้วยความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ทรัพยากรที่โดดเด่น เช่น ป่าชายเลน อ่าวสังกาคู้ อ่าวพร้าว ศิลปะการแสดงพื้นบ้าน ประเพณีลอยเรือ ภาษาอุรักลาไวยจ เครื่องมือประมงพื้นบ้านและทักษะทางทะเล เป็นต้น ด้านศักยภาพของชุมชนพบว่า ชุมชนโต๊ะบาหลิวมีจุดแข็ง คือ การรักษาวัฒนธรรม และที่อยู่อาศัยดั้งเดิม และที่ตั้งง่ายต่อการเข้าถึง ชุมชนสังกาคู้มีจุดแข็ง คือ การรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิม และสมาชิกชุมชนมีประสบการณ์ทำงานด้านการท่องเที่ยว ด้านความต้องการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ชุมชนโต๊ะบาหลิว พบว่า ควรพัฒนาทรัพยากรบุคคล ปรับปรุงระบบสาธารณูปโภค และจัดกิจกรรมที่นำเสนอดีไซน์ดั้งเดิม ชุมชนสังกาคู้ พบว่า ควรจัดตั้งกลุ่มท่องเที่ยวและจัดกิจกรรมที่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรม 2) ความต้องการของนักท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวต้องการกิจกรรมที่ตนได้ลงมือทำร่วมกับคนในชุมชน และมีกิจกรรมที่หลากหลาย โดยเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและภูมิปัญญา และต้องการให้มีระบบรักษาความปลอดภัย 3) กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ได้รับคัดเลือกจากผู้ทรงคุณวุฒิว่าเป็นกิจกรรมที่มีความน่าสนใจ และเหมาะสมในการเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เริ่มต้นสำหรับชุมชนโต๊ะบาหลิว ได้แก่ กิจกรรมแต่งแต้ม เดิมเรือ กิจกรรมจักสาน งานศิลป์ และกิจกรรมจับปลา ลาดตะวัน และชุมชนสังกาคู้ ได้แก่ กิจกรรมหลงรส กิจกรรม(หลง) รักษ์ ถักทอ กิจกรรมรักษาลาไวยจ และกิจกรรมรักษาลีลา

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์, การอนุรักษ์วัฒนธรรม, กลุ่มชาติพันธุ์, อุรักลาไวยจ

Title	CREATIVE TOURISM ACTIVITIES DEVELOPMENT FOR CULTURAL CONSERVATION OF URAK LAWOI ETHNIC GROUP ON LANTA ISLAND, KRABI PROVINCE
Author	THANAWADEE PINPRACHANAN
Degree	MASTER OF ARTS
Academic Year	2021
Thesis Advisor	Dr. Jutatip Junead
Co Advisor	Dr. Chompunoot Panupat

This research is a mixed methods study with the aim of analyzing tourism resources, tourism potential and the demand for creative tourism management of the Urak Lawoi ethnic group, studying the demands of tourists on creative tourism activities and developing creative tourism activities for cultural conservation of the Urak Lawoi ethnic group on Lanta Island. The research focus areas consisted of the the Toh Balew and the Sang Kha Ou community. The data were collected from 18 people involved in tourism industry on Lanta Island, including the government and the private sector, representatives of the Urak Lawoi ethnic group, 139 Thai tourists who traveled on Lanta Island in areas with traces of the Urak Lawoi ethnic group, and three specialists with experience in the field of creative tourism. The research results were analyzed using content analysis and descriptive statistics, such as frequency, percentage, mean and standard deviation. The results revealed the following: (1) the outstanding resources were mangrove forests, Sang Kha Ou and Phrao Bay, folk performing arts, the boat floating festival, the Urak Lawoi language, and maritime and fishing skills. Regarding the potential of the community, the results found that the community strengths of the Toh Balew were preserving culture, traditional-style houses, and easily accessible locations, while the community strengths of the Sang Kha Ou were preserving culture and having community members with tourism experience. In addition, the Toh Balew community required human resources development, utility improvement and activities with the traditional way of life, while the Sang Kha Ou community required area improvement and allotment, establishing a tourism management group and activities for cultural exchange; (2) the demands of the tourists for creative tourism activities were various choices of activities, participatory activities related to way of life and the wisdom and having a security system; and (3) the creative tourism activities chosen by experts as interesting activities and suitable for creative tourism initiative, for the Toh Balew community, it included a boat-making activity, a weaving activity, and a fishing activity, while the Sang Kha Ou community offered a local food cooking activity, a weaving activity, a local language learning activity and a folk performing arts activity.

Keyword : Creative Tourism, Cultural Conservation, Ethnic Group, Urak Lawoi

กิตติกรรมประกาศ

ปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสามารถจากอาจารย์ ดร.จุฑาธิปต์ จันทร์เอียด อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาานิพนธ์หลัก และอาจารย์ ดร.ชมพูนุท ภาณุภาส อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาานิพนธ์ร่วม ที่ได้เมตตากรุณาช่วยเหลือ ตลอดจนให้คำแนะนำ และข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง สำหรับการปรับแก้ไขข้อบกพร่อง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจนาภรณ์ พงศ์พนรัตน์ ประธานกรรมการสอบ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คมสิทธิ เกียนวัฒนา กรรมการในการสอบปริญญาานิพนธ์ครั้งนี้ ที่ให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ทำให้ปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้กรุณาเสียสละเวลาเป็นผู้ตรวจสอบเครื่องมือวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ตัวแทนชุมชนโต๊ะบาหลิว และชุมชนสังกาคู๋ รวมถึงผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนที่ได้สละเวลาให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลวิจัย

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่มอบทุนการศึกษาสำหรับนิสิตในการเรียนและการทำวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ บุคลากร พี่ ๆ และเพื่อน ๆ คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒทุกท่าน ที่คอยให้คำปรึกษาช่วยเหลือ ตลอดจนอำนวยความสะดวกในการทำวิจัยครั้งนี้

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา และครอบครัวปิ่นประจักษ์นันท์ รวมถึงเพื่อน ๆ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจให้กับผู้วิจัยมาโดยตลอดจนทำให้ปริญญาานิพนธ์เสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดี

ธนาวดี ปิ่นประจักษ์นันท์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญรูปภาพ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของงานวิจัย.....	3
คำถามการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย.....	3
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	4
ขอบเขตด้านพื้นที่.....	4
ขอบเขตเวลา.....	5
ตัวแปรที่ศึกษา.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
กรอบแนวความคิดในการวิจัย.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน.....	8

หลักการท่องเที่ยวโดยชุมชน	9
องค์ประกอบของการท่องเที่ยวโดยชุมชน	10
ความสำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชน	12
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	12
ลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์.....	15
องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	19
องค์ประกอบในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์.....	20
หลักการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	22
แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	24
กรอบแนวคิดในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ Creative Tourism: The 3S Principles (Stories Telling : Senses : Sophistication)	24
รูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	25
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	26
ลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม.....	27
องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	28
ประเภทของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม.....	29
แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมและความต้องการนักท่องเที่ยว	32
องค์ประกอบพฤติกรรมการท่องเที่ยว.....	34
ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์	35
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยว.....	36
รูปแบบของพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวในการซื้อสินค้าและบริการ ทางการท่องเที่ยว	39
แนวโน้มพฤติกรรมนักท่องเที่ยว.....	42
บริบทพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง: เกาะลันตา จังหวัดกระบี่.....	44

ลักษณะทางกายภาพ	45
ประชากร	46
กลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวยจ	47
วิถีชีวิตประจำวัน	49
การประกอบอาชีพ.....	49
ครอบครัวและระบบเครือญาติ.....	50
การแต่งกาย.....	50
การตั้งบ้านเรือน	51
อาหารของชาวอุรักลาไวยจ.....	51
ศาสนาและความเชื่อ	52
ประเพณีวัฒนธรรมที่สำคัญ.....	52
ศิลปะการแสดง.....	53
ภาษาอุรักลาไวยจ	54
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	55
งานวิจัยภายในประเทศ.....	55
งานวิจัยต่างประเทศ	60
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	63
การเลือกพื้นที่การวิจัย.....	63
วิธีดำเนินการวิจัย	64
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาทรัพยากรวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยว และความต้องการจัดการ ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และการสำรวจความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวยจในพื้นที่ เกาะลันตา จังหวัดกระบี่.....	64
การดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ	64

การดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณ	68
ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ อุรุกรลาโวยจ ในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่	73
การดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ	74
ขั้นตอนที่ 3 การประเมินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม กลุ่มชาติ พันธุ์อุรุกรลาโวยจในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่	76
การดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ	76
บทที่ 4 ผลการดำเนินงานวิจัย	80
ความมุ่งหมายข้อที่ 1 เพื่อศึกษาทรัพยากรวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยว และ ความต้องการ จัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มชาติพันธุ์อุรุกรลาโวยจในพื้นที่ เกาะลันตาจังหวัด กระบี่ มีผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้	80
1. ผลการศึกษาทรัพยากร และวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวของชุมชน กลุ่มชาติพันธุ์อุ รุกรลาโวยจในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่	81
1.1 ข้อมูลชุมชนศึกษา	81
ชุมชนโต๊ะบาหลิว	81
ชุมชนสังกาคู้	87
1.2 ผลการตรวจสอบทรัพยากรของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์อุรุกรลาโวยจ ในพื้นที่เกาะลัน ตา จังหวัดกระบี่	92
1.2.1 ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่โดดเด่นของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์อุรุกรลา โวยจในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่	92
1.2.1.1 ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	93
1.2.1.2 ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	98
1.2.2 ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์อุรุกรลาโวยจ ใน พื้นที่เกาะลันตาที่มีความเสี่ยงหรือมีแนวโน้มจะสูญหายและควร ได้รับการอนุรักษ์ สืบพอดโดยเร็วที่สุด	112

1.3 ผลการวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวของชุมชนสำหรับพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรุลลาไวยจ ในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่.....	119
ชุมชนโต๊ะบาหลิว.....	119
ชุมชนสังกาอู๋.....	122
2. ความต้องการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มชาติพันธุ์อุรุลลาไวยจในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่	125
2.1 ความต้องการการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนสำหรับพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรุลลาไวยจในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่.....	125
ชุมชนโต๊ะบาหลิว.....	125
ชุมชนสังกาอู๋.....	129
ความมุ่งหมายข้อที่ 2 เพื่อศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มชาติพันธุ์อุรุลลาไวยจในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ โดยผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้.....	133
1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	134
2. การวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถาม	138
3. การวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของผู้ตอบแบบสอบถามมีต่อรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรุลลาไวยจ ในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่	145
ความมุ่งหมายข้อที่ 3 เพื่อพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรุลลาไวยจในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ โดยผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้.....	153
1. ชุมชนโต๊ะบาหลิว	153
1.1 ผลการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรุลลาไวยจชุมชนโต๊ะบาหลิว ประกอบด้วยกิจกรรมดังนี้	153

1.1.1	โปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ชุมชนโต๊ะบาหลิว	163
1.2	ความคิดเห็นจากตัวแทนกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยชุมชนโต๊ะบาหลิวที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และโปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์	167
1.3	ผลการปรับปรุงกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามข้อเสนอแนะตัวแทนกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยชุมชนโต๊ะบาหลิว	169
1.3.1	โปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ชุมชนโต๊ะบาหลิว (ปรับปรุงใหม่)	173
1.4	ผลการประเมินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยชุมชนโต๊ะบาหลิว	178
	ส่วนที่ 1 ข้อพิจารณาเบื้องต้น (Prerequisite)	179
	ส่วนที่ 2 ผลการประเมิน 10 ข้อ ภายใต้กรอบแนวคิด Creative Tourism The 3S Principles	180
2.	ชุมชนสังกาคู้	192
2.1	ผลการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยชุมชนสังกาคู้ ประกอบด้วยกิจกรรมดังนี้	192
2.1.1	โปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ชุมชนสังกาคู้	201
2.2	ความคิดเห็นจากตัวแทนกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยชุมชนสังกาคู้ที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และโปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์	205
2.3	ผลการปรับปรุงกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามข้อเสนอแนะตัวแทนกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยชุมชนสังกาคู้	207
2.3.1	โปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ชุมชนสังกาคู้ (ปรับปรุงใหม่)	210
2.4	ผลการประเมินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยชุมชนสังกาคู้	215

ส่วนที่ 1	ข้อพิจารณาเบื้องต้น (Prerequisite).....	216
ส่วนที่ 2	ผลการประเมิน 10 ข้อ ภายใต้กรอบแนวคิด Creative Tourism The 3S Principles.....	218
บทที่ 5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	234
5.1	สรุปผลการวิจัย.....	234
5.1.1	สรุปผลการวิจัยตามความมุ่งหมายข้อที่ 1 เพื่อศึกษาทรัพยากรวิเคราะห์ศักยภาพ การท่องเที่ยว และความต้องการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มชาติพันธุ์อุ รุษลาโวจในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่.....	234
5.1.2	สรุปผลการวิจัยตามความมุ่งหมายข้อที่ 2 เพื่อศึกษาความต้องการ ของนักท่องเที่ยว ที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มชาติพันธุ์อุรุษลาโวจใน พื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่	237
5.1.3	สรุปผลการวิจัยตามความมุ่งหมายข้อที่ 3 พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว เชิง สร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรุษลาโวจในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่.....	238
5.2	อภิปรายผลการวิจัย	240
5.3	ข้อเสนอแนะ.....	245
5.3.1	ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย	245
5.3.2	ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	246
5.4	ข้อจำกัดในการวิจัย	247
บรรณานุกรม.....		248
ภาคผนวก.....		257
ภาคผนวก ก	รายนามผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย	258
ภาคผนวก ข	จดหมายขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย	260
ภาคผนวก ค	จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์.....	264
ภาคผนวก ง	เครื่องมือวิจัย	267

ภาคผนวก จ ภาพประกอบการทำวิจัย.....	290
ประวัติผู้เขียน.....	293

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 รูปแบบประสบการณ์ของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	26
ตาราง 2 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ	134
ตาราง 3 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ.....	134
ตาราง 4 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพ.....	135
ตาราง 5 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา	135
ตาราง 6 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพ	136
ตาราง 7 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน	137
ตาราง 8 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามภูมิลำเนา.....	137
ตาราง 9 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยวจำแนกตามความถี่ที่เคย เดินทางมาเกาะลันตา.....	138
ตาราง 10 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยวจำแนกตามจำนวน ผู้ร่วม เดินทาง	138
ตาราง 11 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยวจำแนกตามลักษณะ การ เดินทาง.....	139
ตาราง 12 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยวจำแนกตามการพักค้างคืน ในพื้นที่เกาะลันตา	140

ตาราง 13 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยวจำแนกตามรูปแบบสถานที่พักค้างคืนในพื้นที่เกาะลันตา	140
ตาราง 14 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยวจำแนกตามระยะเวลาที่ใช้เดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะลันตา.....	141
ตาราง 15 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยวจำแนกตามวัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยว.....	141
ตาราง 16 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยวจำแนกตามยานพาหนะที่ใช้เดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะลันตา.....	142
ตาราง 17 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยวจำแนกตามช่องทาง การรับรู้ข้อมูล.....	143
ตาราง 18 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยวจำแนกตามค่าใช้จ่าย ในการท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะลันตา (ต่อคน).....	143
ตาราง 19 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยวจำแนกตามงบประมาณ ที่เต็มใจจ่ายเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่เกาะลันตา (ต่อ 1 กิจกรรม)	144
ตาราง 20 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยวจำแนกตามรูปแบบพฤติกรรมการท่องเที่ยว	144
ตาราง 21 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ อูรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่.....	146
ตาราง 22 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	147
ตาราง 23 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวด้านสิ่งดึงดูดใจ/ฐานกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	149
ตาราง 24 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวด้านสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว.....	151

ตาราง 25 รายละเอียดการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุ้งกาโวยชุมชนไต่ะบาหลิว.....	155
ตาราง 26 รายละเอียดโปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ชุมชนไต่ะบาหลิว	164
ตาราง 27 รายละเอียดการปรับปรุงกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนไต่ะบาหลิว	170
ตาราง 28 รายละเอียดโปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ชุมชนไต่ะบาหลิว (ปรับปรุงใหม่)	173
ตาราง 29 ผลการคัดเลือกกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนไต่ะบาหลิว.....	178
ตาราง 30 ผลการพิจารณาเบื้องต้นกิจกรรมแต่งแต้ม เดิมเรือ	179
ตาราง 31 ผลการพิจารณาเบื้องต้นกิจกรรมจักสาน งานศิลป์.....	179
ตาราง 32 ผลการพิจารณาเบื้องต้นกิจกรรมกิจกรรมจับปลา ลาตะวัน.....	180
ตาราง 33 ผลการประเมินกิจกรรมแต่งแต้ม เดิมเรือ ชุมชนไต่ะบาหลิวภายใต้กรอบแนวคิด Creative Tourism The 3S Principles	181
ตาราง 34 ผลการประเมินกิจกรรมจักสาน งานศิลป์ ชุมชนไต่ะบาหลิวภายใต้กรอบแนวคิด Creative Tourism The 3S Principles.....	185
ตาราง 35 ผลการประเมินกิจกรรมจับปลา ลาตะวัน ชุมชนไต่ะบาหลิวภายใต้กรอบแนวคิด Creative Tourism The 3S Principles	189
ตาราง 36 รายละเอียดการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุ้งกาโวยชุมชนสังก้า.....	193
ตาราง 37 รายละเอียดโปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ชุมชนสังก้า	202
ตาราง 38 รายละเอียดการปรับปรุงกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนสังก้า	208
ตาราง 39 รายละเอียดโปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ชุมชนสังก้า (ปรับปรุงใหม่)	211
ตาราง 40 ผลการคัดเลือกกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนสังก้า.....	215
ตาราง 41 ผลการพิจารณาเบื้องต้นกิจกรรมหลงรส	216
ตาราง 42 ผลการพิจารณาเบื้องต้นกิจกรรม (หลง) รักษ์ ถักทอ.....	216

ตาราง 43 ผลการพิจารณาเบื้องต้นกิจกรรมรักษ์ลาโวจ 217

ตาราง 44 ผลการพิจารณาเบื้องต้นกิจกรรมรักษ์ลีลา..... 217

ตาราง 45 ผลการประเมินกิจกรรมหลงรส ชุมชนสังกาคู่ภายใต้กรอบแนวคิด Creative Tourism
The 3S Principles 219

ตาราง 46 ผลการประเมินกิจกรรม (หลง) รักษ์ ถักทอ ชุมชนสังกาคู่ภายใต้กรอบแนวคิด Creative
Tourism The 3S Principles..... 223

ตาราง 47 ผลการประเมินกิจกรรมรักษ์ลาโวจ ชุมชนสังกาคู่ภายใต้กรอบแนวคิด Creative
Tourism The 3S Principles 227

ตาราง 48 ผลการประเมินกิจกรรมรักษ์ลีลา ชุมชนสังกาคู่ภายใต้กรอบแนวคิด Creative Tourism
The 3S Principles 230

สารบัญรูปภาพ

หน้า

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	6
ภาพประกอบ 2 การเปลี่ยนแปลงจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ .	14
ภาพประกอบ 3 การเปลี่ยนผ่านจากวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์.....	18
ภาพประกอบ 4 ชุมชนชาวอุรุกรักลาโวจบนเกาะลันตา จังหวัดกระบี่.....	46
ภาพประกอบ 5 แผนที่ชุมชนโต๊ะบาหลิว	81
ภาพประกอบ 6 แผนที่ชุมชนสังกาคู้.....	87
ภาพประกอบ 7 ทะเลอันดามัน.....	93
ภาพประกอบ 8 ป่าชายเลนบริเวณชุมชนโต๊ะบาหลิว.....	94
ภาพประกอบ 9 คลองลัดป่อแหน.....	95
ภาพประกอบ 10 อ่าวสังกาคู้.....	96
ภาพประกอบ 11 กองหินเหนือกปลากะเบนราหูบริเวณอ่าวพร้าว.....	97
ภาพประกอบ 12 ทักษะการดำน้ำของชาวอุรุกรักลาโวจเพื่อหาไขที่จมไว้ใต้ทะเล	98
ภาพประกอบ 13 เรือปาจักที่ใช้ในประเพณีลอยเรือ	99
ภาพประกอบ 14 ไซดักปลา	102
ภาพประกอบ 15 การแสดงรำมะนาโดยนักเรียนโรงเรียนบ้านสังกาคู้.....	103
ภาพประกอบ 16 การรำรองเง็งของสมาชิกชุมชนสังกาคู้ในพิธีแก้บน	104
ภาพประกอบ 17 ศาลเจ้าโต๊ะบาหลิว	106
ภาพประกอบ 18 หอยดิบจิ้มน้ำซุบหย่า	107
ภาพประกอบ 19 เรือหัวโทง	108
ภาพประกอบ 20 ตะกร้าหวายสำหรับใส่หอย	109
ภาพประกอบ 21 ภาษาอุรุกรักลาโวจ.....	110

ภาพประกอบ 22 การแสดงรำวงทุ่งสามปล้อง	111
ภาพประกอบ 23 โปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน	163
ภาพประกอบ 24 โปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน เชิงสร้างสรรค์ชุมชนใต้ะบาหลิว (ปรับปรุงใหม่)	173
ภาพประกอบ 25 กราฟสรุปผลการประเมินกิจกรรมแต่งแต้ม เต็มเรือ ชุมชนใต้ะบาหลิวภายใต้ กรอบแนวคิด Creative Tourism The 3S Principles	182
ภาพประกอบ 26 กราฟสรุปผลการประเมินกิจกรรมจักสาน งานศิลป์ ชุมชนใต้ะบาหลิวภายใต้ กรอบแนวคิด Creative Tourism The 3S Principles	186
ภาพประกอบ 27 กราฟสรุปผลการประเมินกิจกรรมจับปลา ลาตะวัน ชุมชนใต้ะบาหลิวภายใต้ กรอบแนวคิด Creative Tourism The 3S Principles	190
ภาพประกอบ 28 โปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ชุมชนสังก้า.....	201
ภาพประกอบ 29 โปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ชุมชนสังก้า (ปรับปรุงใหม่)	210
ภาพประกอบ 30 กราฟสรุปผลการประเมินกิจกรรมหลงรส ชุมชนสังก้าภายใต้กรอบแนวคิด Creative Tourism The 3S Principles	220
ภาพประกอบ 31 กราฟสรุปผลการประเมินกิจกรรม(หลง) รัักษ์ ถักทอ ชุมชนสังก้าภายใต้กรอบ แนวคิด Creative Tourism The 3S Principles	224
ภาพประกอบ 32 กราฟสรุปผลการประเมินกิจกรรมรัักษ์ลาไวยจ ชุมชนสังก้าภายใต้กรอบ แนวคิด Creative Tourism The 3S Principles	228
ภาพประกอบ 33 กราฟสรุปผลการประเมินกิจกรรมรัักษ์ลีลาชุมชนสังก้าภายใต้กรอบแนวคิด Creative Tourism The 3S Principles	231

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมหลักที่สร้างรายได้และขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยในปี พ.ศ.2562 การท่องเที่ยวของไทยสามารถสร้างรายได้เป็นจำนวนเงินกว่า 2.9 ล้านล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 20 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) (World Travel & Tourism Council, 2020; ฝ่ายเศรษฐกิจมหภาค ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2563) โดยประเทศไทยเป็นประเทศที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรทางการท่องเที่ยว ทั้งทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมที่แตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ อันนำมาสู่รูปแบบการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวจากทั่วโลกนิยมเดินทางมายังประเทศไทย (สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2561) ทั้งนี้ หนึ่งในจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวที่สำคัญ คือ กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งทะเลอันดามัน ได้แก่ จังหวัดระนอง กระบี่ พังงา ภูเก็ต ตรัง และสตูล ที่สามารถสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวรวมกันเป็นอันดับหนึ่งของประเทศ เมื่อพิจารณาแยกตามภูมิภาค คิดเป็นจำนวนเงิน 6.3 แสนล้านบาทสำหรับปี พ.ศ.2562 (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2563) โดยหนึ่งในแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ คือ เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ เนื่องด้วยความสะดวกสบายและความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรทางทะเล ส่งผลให้เกาะลันตาเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญที่มีชื่อเสียงในระดับประเทศและระดับโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีแหล่งดำน้ำลึกภายในเขตอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะลันตาซึ่งติดอันดับเรื่องความสวยงามสมบูรณ์มากที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศไทย ส่งผลให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของเกาะลันตามีอัตราการเจริญเติบโตสูงเป็นอันดับต้นของประเทศและของภูมิภาค โดยพบว่ามีนักท่องเที่ยวเข้ามาของนักท่องเที่ยวบนเกาะลันตาทางเรือท่าเรือศาลาด่าน ประมาณ 113,000 คนต่อปี ซึ่งยังไม่รวมนักท่องเที่ยวที่เข้ามาทางแพขนานยนต์ และเกาะลันตาสามารถสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวเข้าสู่ประเทศได้สูงถึงปีละประมาณ 3,400 ล้านบาท (สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดกระบี่, 2562)

นอกจากเกาะลันตาจะเป็นพื้นที่ที่มีชื่อเสียงด้านทรัพยากรทางธรรมชาติที่สวยงาม รวมถึงความเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม อันนำมาซึ่งการท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์เฉพาะของพื้นที่แล้ว ขณะเดียวกันก็เป็นที่ตั้งของชุมชนชาวเล ซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่เข้ามาอาศัยและดำรงชีวิตอยู่บริเวณภาคใต้ฝั่งทะเลอันดามันของไทยมาเป็นระยะเวลายาวนานกว่า 300 ปี (มูลนิธิชุมชนไท, ม.ป.ป) โดยเกาะลันตาเป็นพื้นที่แรกที่บรรพบุรุษของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ย ซึ่งเป็นหนึ่งในกลุ่ม

ชาวเลในประเทศไทยอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานก่อนจะกระจายตัวไปยังพื้นที่อื่น ๆ อีกทั้งยังเป็นคนกลุ่มแรกที่เข้ามาบุกเบิกพื้นที่บนเกาะลันตา หรือกล่าวได้ว่าเกาะลันตา คือ เมืองหลวงของชาวอุรักลาไวยจ (มูลนิธิชนเผ่าพื้นเมืองเพื่อการศึกษาและสิ่งแวดล้อม, 2561) อย่างไรก็ตามแม้ชาวอุรักลาไวยจจะเป็นคนกลุ่มแรกที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ ประกอบกับการมีวิถีชีวิต และต้นทุนทางวัฒนธรรมที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง รวมถึงยังคงดำรงรักษาประเพณี วัฒนธรรม และพูดภาษาประจำกลุ่มของตนมากกว่าพื้นที่อื่น ๆ (ประภารัตน์ ศุขศรีไพศาล, 2559) แต่สิ่งเหล่านี้มักถูกมองข้ามหรือถูกกลืนกินเข้าไปอยู่ภายใต้วัฒนธรรมกระแสหลักซึ่งผลักดันให้กลุ่มชาวเลกลายเป็นอื่นและรู้สึกแตกต่างจากคนส่วนใหญ่ในสังคม (มูลนิธิชุมชนไท, 2563) ด้วยสาเหตุเหล่านี้จึงทำให้กลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวยจขาดความภาคภูมิใจในวิถีวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนและนำมาสู่ปัญหาการขาดความมั่นใจในการแสดงออกหรือสืบทอดวัฒนธรรมซึ่งทำให้วัฒนธรรมที่ดีงามบางอย่างไม่ได้รับการสืบทอดและกำลังจะสูญหายไป

ทั้งนี้ เนื่องด้วยต้นทุนด้านทรัพยากรและชื่อเสียงทางการท่องเที่ยวของเกาะลันตา ผู้วิจัยจึงสังเกตเห็นความสามารถของการท่องเที่ยวในฐานะเครื่องมือที่จะช่วยอนุรักษ์สืบสานวิถีวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวยจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) ที่มีรูปแบบเฉพาะแตกต่างจากการท่องเที่ยวมวลชน (Mass Tourism) และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) ที่สามารถพบเห็นได้ทั่วไปในพื้นที่เกาะลันตาซึ่งนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมความงามของสถานที่ท่องเที่ยวหรือขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ เพียงผิวเผินเท่านั้น (Richards, 2009) โดยการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จะเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์มีส่วนร่วมเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวยจอย่างลึกซึ้งผ่านการเป็นผู้ลงมือปฏิบัติในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การเรียนรู้ภูมิปัญญาและวิถีการทำประมงพื้นบ้าน การเรียนรู้ศิลปะการแสดงของกลุ่มชาติพันธุ์ เป็นต้น จนนำมาสู่ความเข้าใจในคุณค่าของมรดกวัฒนธรรมและยอมรับในวัฒนธรรมที่แตกต่างรวมถึงสร้างความประทับใจและความรู้สึกผูกพันของนักท่องเที่ยวที่มีต่อชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวยจบนเกาะลันตา ในขณะที่เดียวกันชุมชนชาวอุรักลาไวยจก็จะได้ใช้การท่องเที่ยวเพื่อเผยแพร่วัฒนธรรมของตนให้คนภายนอกได้รู้จักมากยิ่งขึ้น นอกเหนือจากการใช้เป็นเครื่องมือเพื่อสร้างอาชีพหรือผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเพียงเท่านั้น รวมทั้งยังช่วยสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่นให้แก่สมาชิกกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวยจในพื้นที่ได้เกิดความภาคภูมิใจและหวงแหนในวิถีวัฒนธรรมเดิมที่ตนมีอยู่

ดังนั้น งานวิจัยชิ้นนี้จึงมุ่งศึกษาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในฐานะเครื่องมือที่จะช่วยอนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวยจในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ ซึ่งเป็นดินแดน

ต้นกำเนิดของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวจ์ในประเทศไทย โดยการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวที่ทำให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาเรียนรู้และมีส่วนร่วมกับกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ได้สัมผัสกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวจ์อย่างแท้จริง เพื่อสร้างความตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งไม่ใช่เพียงแคในกลุ่มนักท่องเที่ยวเท่านั้นแต่ยังรวมถึงหน่วยงานต่าง ๆ ให้หันมาสนใจและร่วมสนับสนุนการอนุรักษ์วัฒนธรรมที่งดงามเหล่านี้ และในขณะเดียวกันเมื่อกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวจ์ได้มีโอกาสเผยแพร่วัฒนธรรมของตนออกสู่สังคมภายนอก ก็จะก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรมที่ตนมีซึ่งมักถูกมองข้ามจากกลุ่มชนรุ่นหลังและกำลังจะถูกลืมเลือนให้ได้รับการตระหนักถึงและกลับมามีชีวิตอีกครั้ง

ความมุ่งหมายของงานวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาทรัพยากร วิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยว และความต้องการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวจ์ในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่
2. เพื่อศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวจ์ในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่
3. เพื่อพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวจ์ในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่

คำถามการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามไว้ดังนี้

1. กลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวจ์ในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ มีทรัพยากรการท่องเที่ยวอะไรบ้างที่มีความโดดเด่นและมีศักยภาพในการพัฒนาไปสู่กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
2. ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวจ์ในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่มีลักษณะอย่างไร
3. รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวจ์มีลักษณะอย่างไร

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

1. การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ประชากรที่ใช้ ได้แก่ ตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะลันตา ประชาชนพื้นถิ่นกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวจ์ในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการท่องเที่ยว
2. การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีร่องรอยวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวจ์ในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่

1. การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ ตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะลันตา โดยมีประสบการณ์ทำงานด้านการท่องเที่ยวไม่น้อยกว่า 5 ปี และอยู่ในพื้นที่จังหวัดกระบี่ ตัวแทนประชาชนพื้นถิ่นกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวจ์ที่มีความรู้ด้านทรัพยากรทางการท่องเที่ยวในชุมชนของตนซึ่งสามารถให้ข้อมูลได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและอาศัยในพื้นที่เกาะลันตาจังหวัดกระบี่ ไม่น้อยกว่า 5 ปี รวมทั้งสิ้น 18 คน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการท่องเที่ยวที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างน้อย 5 ปี จำนวน 3 ท่าน โดยแบ่งเป็นตัวแทนจากภาควิชาการ 1 ท่าน ตัวแทนจากหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวภาครัฐ 1 ท่าน และตัวแทนจากหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวภาคเอกชน 1 ท่าน
2. การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีร่องรอยวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวจ์ในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ อายุ 18 ปีขึ้นไป ทั้งเพศชายและหญิง จำนวน 139 คน

ขอบเขตด้านพื้นที่

งานวิจัยชิ้นนี้ศึกษาในพื้นที่ที่มีร่องรอยวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวจ์ในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ ได้แก่ ชุมชนโต๊ะบาหลิว ตำบลศาลาด่าน และชุมชนสังกาอู ตำบลเกาะลันตาใหญ่ อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่

ขอบเขตเวลา

ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยทั้งหมด 12 เดือน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ทรัพยากร ศักยภาพทางการท่องเที่ยวของกลุ่มชาติพันธุ์ อุรักลาไวจในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ และความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวจในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม กลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวจในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่

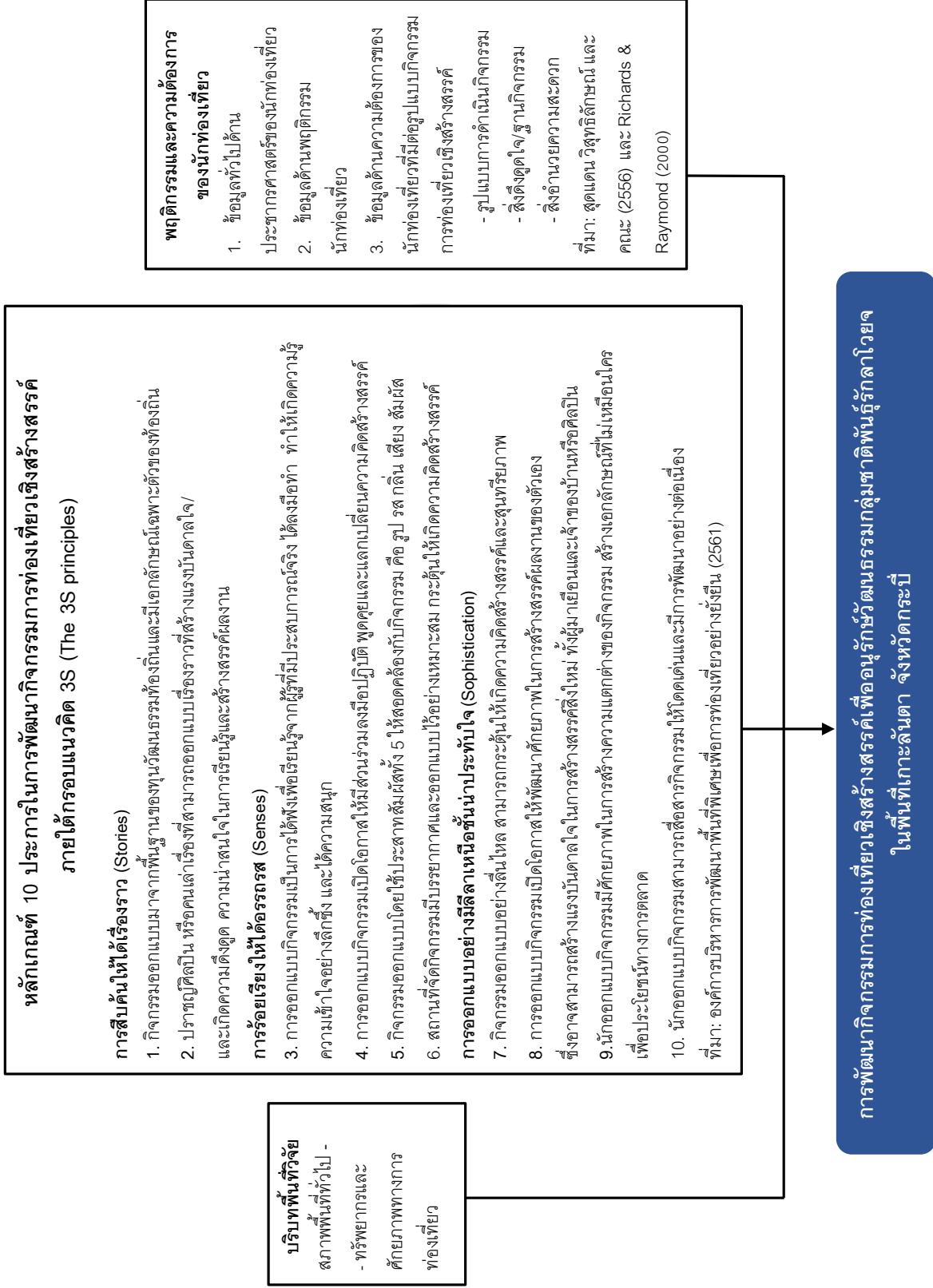
นิยามศัพท์เฉพาะ

การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง การออกแบบทรัพยากร ทางการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการทำกิจกรรมที่ทำให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และรับประสบการณ์ตรง ผ่านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ทำร่วมกับชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวจในพื้นที่ เกาะลันตา จังหวัดกระบี่

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ อุรักลาไวจ หมายถึง กิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวจในพื้นที่ เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ ที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวเข้ามาสัมผัสกับวิถีชีวิตผ่าน การลงมือทำกิจกรรม ร่วมกับกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวจในพื้นที่ โดยเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานมาจาก วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต รวมถึงภูมิปัญญาพื้นบ้านที่เป็นเอกลักษณ์ อันนำมาซึ่งความสัมพันธ์ ที่ดี การเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การเข้าใจในวัฒนธรรมที่แตกต่าง และการเผยแพร่ วัฒนธรรมผ่านการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการอนุรักษ์สืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ อุรักลาไวจต่อไปในอนาคต

กลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวจ หมายถึง กลุ่มชาติพันธุ์ที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย บริเวณเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ ซึ่งปัจจุบันกระจายตัวอยู่ใน 5 ชุมชนบนเกาะลันตา ได้แก่ บ้านโนไร่ บ้านคลองดาว บ้านไต่ะบาหลิว บ้านหัวแหลม และบ้านสังกาอู โดยเป็น กลุ่มชาติพันธุ์ที่มีวิถีชีวิตผูกพันกับทะเลและชายฝั่ง ดำรงชีวิตแบบพึ่งพาอาศัยธรรมชาติ รวมทั้งมีภาษาและวัฒนธรรมเฉพาะเป็นของตนเอง

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงทรัพยากรและศักยภาพทางการท่องเที่ยวของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวจ์ในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ ที่เอื้อต่อการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
2. ได้ทราบถึงความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวจ์ในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ ซึ่งทำให้ชุมชนหรือหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องสามารถจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับความต้องการของนักท่องเที่ยวได้
3. ได้กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับทรัพยากรทางการท่องเที่ยว และช่วยให้เกิดการเรียนรู้และอนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวจ์ในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน
2. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
3. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
4. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยว
5. บริบทพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ปัจจุบันขอบเขตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไม่ได้กระจุกตัวอยู่เพียงเขตเมืองหรือตามสถานที่สำคัญเท่านั้น แต่มีการขยายตัวเข้าใกล้วิถีชีวิตชุมชนมากยิ่งขึ้น จนเกิดเป็นการท่องเที่ยวที่ชุมชนเข้ามามีบทบาทหลักในการจัดการหรือเรียกว่า “การท่องเที่ยวโดยชุมชน” ซึ่งมีสาเหตุมาจากพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่ต้องการแสวงหาการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ซึ่งมีความแตกต่างจากการท่องเที่ยวรูปแบบเดิมที่มีลักษณะเป็นการท่องเที่ยวมวลชน (Mass tourism) และช่วยให้ตนได้สัมผัสถึงความจริงแท้ของแต่ละท้องถิ่นผ่านรูปแบบการดำเนินชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม ศิลปะการแสดง รวมถึงความเชื่อต่าง ๆ ที่ชุมชนเป็นผู้ส่งมอบประสบการณ์ให้แก่นักท่องเที่ยว ทั้งนี้ มีผู้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชนไว้ดังนี้

พจนา สอนศรี (2546) ได้ให้นิยามของการท่องเที่ยวโดยชุมชนไว้ว่า เป็นการท่องเที่ยวที่ชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของ มีสิทธิในการกำหนดทิศทางการท่องเที่ยวและบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยวและผลประโยชน์ต่อชุมชนของตน โดยคำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม

ทิพย์สุตา พุฒจรรย์ (2556) และ สำนักพัฒนาบริการท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2557) กล่าวถึงการท่องเที่ยวโดยชุมชนว่า เป็นการท่องเที่ยวที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการท่องเที่ยวด้วยตนเอง โดยการนำทรัพยากรที่มีในชุมชน เช่น ทรัพยากรทางธรรมชาติ ประเพณี วัฒนธรรม รูปแบบการดำเนินชีวิต เป็นต้น มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในฐานะต้นทุนในการจัดการท่องเที่ยวและเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพ

ชีวิตและศักยภาพของคนในชุมชน โดยคำนึงถึงการปกป้อง อนุรักษ์และฟื้นฟู ทรัพยากร ที่มีในท้องถิ่นไปพร้อมกับการดำเนินการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (2558) กล่าวว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ รูปแบบการท่องเที่ยวที่ชุมชนผู้เป็นเจ้าของทรัพยากรมีบทบาท เป็นศูนย์กลางในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว โดยเป็นการวางแผนกำหนดทิศทาง การจัดการ โดยชุมชนและเพื่อชุมชน กล่าวคือ ชุมชนมีส่วนร่วมคิดและวางแผนอย่างเป็นระบบ รวมถึง ร่วมรับผิดชอบผลกระทบที่เกิดขึ้นและรับผลประโยชน์ที่ได้จากการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม อาจมีหน่วยงานภายนอกเข้ามาเป็นผู้สนับสนุนแต่ชุมชนยังคงเป็นแกนหลักในการส่งเสริม อบรม ปรึกษาหารือให้แก่นักท่องเที่ยว นอกจากนี้การท่องเที่ยวในรูปแบบดังกล่าวจะต้องคำนึงถึง ความยั่งยืนทั้งทางด้านสังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไปด้วย

กนกกานต์ แก้วนุช (2564) ได้สรุปความหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชนไว้ว่า เป็นการท่องเที่ยวที่มีขึ้นในชุมชนซึ่งคนในชุมชนผู้เป็นเจ้าของทรัพยากรในพื้นที่เข้ามามีบทบาท ในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวของชุมชนด้วยตนเองอย่างมีส่วนร่วม โดยร่วมจัดการ และร่วมรับผลประโยชน์จากการใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนและชุมชน

จากนิยามข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นการท่องเที่ยวที่ชุมชนนำ ทรัพยากรที่มีในพื้นที่มาใช้เป็นต้นทุนในการจัดการท่องเที่ยว ซึ่งชุมชนจะเข้ามามีบทบาทในการ วางแผนกำหนดทิศทางและบริหารจัดการโดยคำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และ วัฒนธรรม รวมถึงร่วมรับผิดชอบและรับผลกระทบด้วยตนเอง

หลักการท่องเที่ยวโดยชุมชน

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (2558) ได้สรุปหลักการท่องเที่ยวโดยชุมชนไว้ดังนี้

1. ชุมชนเป็นเจ้าของทรัพยากร
2. สมาชิกชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและตัดสินใจ
3. ส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเอง
4. ยกย่องคุณภาพชีวิต
5. มีความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม
6. คงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น
7. ก่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม
8. เคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่างและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

9. เกิดผลตอบแทนที่เป็นธรรมแก่คนท้องถิ่น

10. มีการกระจายรายได้สู่สาธารณประโยชน์ของชุมชน

นอกจากนี้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2559) ได้กล่าวถึงหลักการสำคัญที่จะช่วยให้การท่องเที่ยวโดยชุมชนสามารถดำเนินไปได้อย่างยั่งยืน คือ การให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม และช่วยสนับสนุนสมาชิกชุมชนในท้องถิ่น กล่าวคือ มีการผลักดันให้เกิดการจ้างแรงงานที่เป็นคนท้องถิ่น พัฒนาทักษะฝีมือคนในท้องถิ่นให้สามารถเข้ามาเป็นผู้ผลิตสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว และยกระดับประสบการณ์การท่องเที่ยวที่แปลกใหม่ของชุมชน รวมถึงสนับสนุนวัตถุดิบ สินค้า และบริการที่เป็นของคนท้องถิ่น เพื่อเพิ่มเสน่ห์และเรื่องราวให้กับสินค้าและบริการเหล่านั้นให้เป็นที่น่าดึงดูดใจมากขึ้นแก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชม นอกจากนี้ยังควรคำนึงถึงการนำทรัพยากรที่เป็นนามธรรม เช่น การนำวิถีชีวิต ประเพณี หรือความเชื่อต่าง ๆ เป็นต้น มาผสมผสานเข้ากับการท่องเที่ยวเพื่อสร้างเป็นจุดแข็งให้แก่การท่องเที่ยวของชุมชน และในขณะเดียวกันก็เป็นการเผยแพร่ข้อมูลให้นักท่องเที่ยวต่างถิ่นได้เรียนรู้เกี่ยวกับความแตกต่างทางวัฒนธรรมของชุมชนนั้น ๆ

องค์ประกอบของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2550) ได้อธิบายว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีองค์ประกอบ 4 ด้าน ดังนี้

1. ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม กล่าวคือ ชุมชนมีฐานทรัพยากร ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ หรือทรัพยากรทางวัฒนธรรมประเพณีที่สะท้อนให้เห็นถึงเอกลักษณ์เฉพาะของแต่ละท้องถิ่น โดยมีการพึ่งพาและนำทรัพยากรเหล่านั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างยั่งยืน

2. องค์กรชุมชน กล่าวคือ ภายในชุมชนมีระบบสังคมที่เข้มแข็ง มีการจัดตั้งกลุ่มเพื่อทำงานและให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของ และความหวงแหนทรัพยากรที่มีในท้องถิ่นของตน รวมถึงมีผู้มีความรู้หรือปราชญ์ชาวบ้านที่มีความเชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับสมาชิกในชุมชนและนักท่องเที่ยว

3. การจัดการ ชุมชนมีการกำหนดแผนงาน แบ่งหน้าที่ ความรับผิดชอบ และคอยควบคุมติดตามให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ โดยคำนึงถึงการกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรมและการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเข้ากับการพัฒนาชุมชน รวมทั้งมีการกำหนดกฎ กติกาในการจัดการทรัพยากรทางการท่องเที่ยว

4. การเรียนรู้ มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่าง รวมทั้งส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรมให้กับนักท่องเที่ยวและชุมชน (พจนานุกรมศัพท์พจนานุกรม, 2556)

สินธุ์ สโรบล (2554) ได้สรุปองค์ประกอบหลักในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนไว้ 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. พื้นที่ มีการคำนึงถึงการสำรวจทรัพยากรที่เกี่ยวข้องเนื่องกับอัตลักษณ์ในพื้นที่ และการเพิ่มค่าให้แก่ทรัพยากรเหล่านั้น

2. การจัดการ มีการคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสิ่งสังคม สิ่งแวดล้อม และมุ่งเน้นเรื่องความยั่งยืน

3. การมีส่วนร่วม สมาชิกชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมตลอดกระบวนการจัดการท่องเที่ยว รวมทั้งได้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ซึ่งช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

4. กิจกรรม เป็นกิจกรรมที่ถูกส่งมอบโดยสมาชิกชุมชนซึ่งก่อให้เกิดการเรียนรู้ การเพิ่มพูนความรู้ ความประทับใจ จิตสำนึกที่ดี และประสบการณ์

วีระพล ทองมา (2561) ได้สรุปหลักการท่องเที่ยวโดยชุมชนว่ามีองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

1. ศักยภาพคน หมายถึง การที่คนในชุมชนสำรวจตนเองว่ามีความพร้อมในการจัดการท่องเที่ยวระดับใด เช่น ความพร้อมในการสื่อสารและบอกเล่าข้อมูล ความพร้อมในการทำงานร่วมกับสมาชิกชุมชนคนอื่น ๆ ความพร้อมในการจัดการพื้นที่ เป็นต้น

2. ศักยภาพของพื้นที่ รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่ถูกนำมาพัฒนาเป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยว โดยสมาชิกชุมชนจะต้องรู้จัก รัก ห่วงแหนและเห็นคุณค่าของทรัพยากรที่มีในชุมชน และนำมาจัดการท่องเที่ยวได้อย่างคุ้มค่า เกิดประโยชน์อย่างสูงสุดและมีความยั่งยืน

3. การจัดการ หมายถึง การวางแผนบริหารจัดการการท่องเที่ยวให้เกิดขึ้นและดำเนินไปได้อย่างยั่งยืนจากความร่วมมือของสมาชิกชุมชน มีการกระจายรายได้และผลประโยชน์อย่างเหมาะสม โดยมีปัจจัยสำคัญ คือ ผู้นำชุมชนที่มีวิสัยทัศน์ มีความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน และได้รับการยอมรับจากสมาชิกชุมชน

4. การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้ามา มีบทบาทของสมาชิกชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว มีการสื่อสารพูดคุย แสดงความคิดเห็น ร่วมแก้ปัญหา และร่วมกันแก้ไขปัญหาดังกล่าว รวมถึงมีการวางแผนดำเนินการ ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อทำงานร่วมกัน

ความสำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน (2560) และ สำนักงานจังหวัดกระบี่ (2560) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชนไว้ว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนจะช่วยสร้างงานสร้างรายได้เสริม รวมถึงผลประโยชน์ในการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต เช่น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานหรือสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อรองรับการท่องเที่ยว และเนื่องจากการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นการท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม จึงก่อให้เกิดการพัฒนาทักษะและเพิ่มเติมความรู้อันเกิดจากการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ตลอดจนช่วยเสริมสร้างความสามัคคีระหว่างสมาชิกชุมชน และความภาคภูมิใจในความเป็นท้องถิ่นหรือชาติพันธุ์ นอกจากนี้การท่องเที่ยวโดยชุมชนยังช่วยสนับสนุน พี่นฟู และอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติ ผ่านการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน รวมถึงวัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านการเผยแพร่วัฒนธรรมภูมิปัญญาหรือทรัพยากรต่าง ๆ ให้คนภายนอกได้รู้จักมากยิ่งขึ้น ซึ่งทำให้ชุมชนสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมที่ยังคงอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีให้สอดคล้องกับยุคสมัย อันนำมาสู่การสืบทอดวัฒนธรรมสู่คนรุ่นหลัง และอนุรักษ์ทรัพยากรผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยว

ผู้วิจัยเลือกใช้แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อสร้างความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับรูปแบบการท่องเที่ยวดังกล่าวที่เปรียบเสมือนรากฐานของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ผู้วิจัยต้องการพัฒนาขึ้นให้แก่ชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์อูรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ ซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่จะเข้ามาสร้างคุณค่าและเพิ่มมูลค่าให้กับทุกวัฒนธรรมท้องถิ่นที่อยู่ภายใต้การท่องเที่ยวโดยชุมชน นอกจากนี้ข้อมูลดังกล่าวยังถูกนำไปปรับประยุกต์ใช้ในการจัดทำแบบสัมภาษณ์สำหรับการเก็บข้อมูลเพื่อให้ตอบจุดมุ่งหมายของงานวิจัยชิ้นนี้

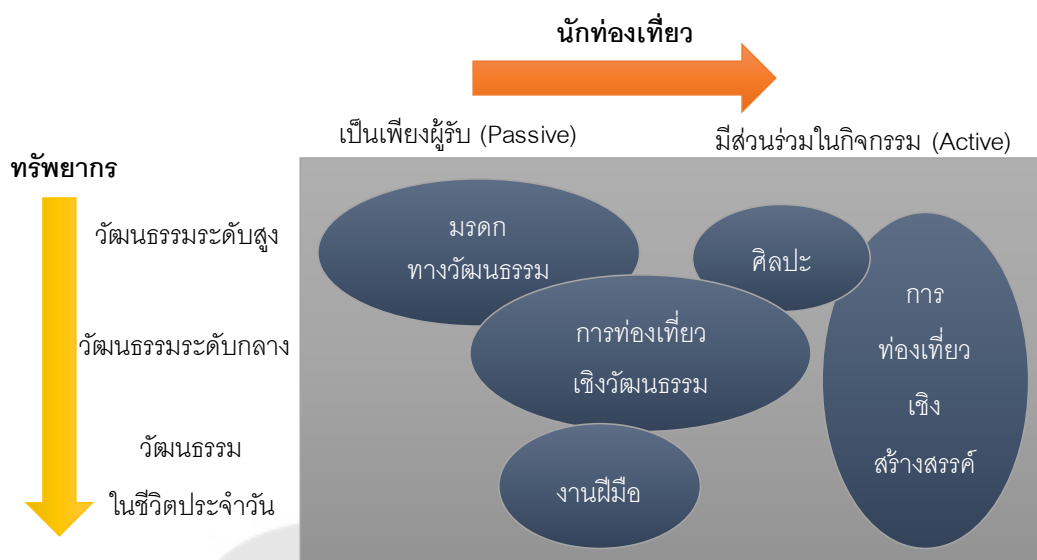
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

จากกระแสการท่องเที่ยวที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย โดยเริ่มจากการท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ (Sun-Sea-Sex Tourism) มาสู่การท่องเที่ยวที่ให้ความสนใจกับวัฒนธรรม (Cultural Tourism) และความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมและชุมชน (Sustainable Tourism) อย่างไรก็ตามการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ ข้างต้น ยังคงขาดการมีส่วนร่วมหรือการได้ลงมือปฏิบัติจริงของนักท่องเที่ยว (Active Participation) ร่วมกับเจ้าบ้านในแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ จึงก่อให้เกิดการนำศักยภาพเชิงสร้างสรรค์ของนักท่องเที่ยวและชุมชนเข้ามาผสมผสานกับรูปแบบ

การท่องเที่ยววัฒนธรรมแบบดั้งเดิมจนกลายเป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) ที่สอดคล้องกับพฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยวที่ต้องการเรียนรู้หรือมีส่วนร่วมในวัฒนธรรมของพื้นที่ที่ตนเดินทางไปมากขึ้น ทั้งนี้ มีผู้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

คริสปิน เรย์มอนด์ (Crispin Raymond) และเกร็ก ริชาร์ดส์ (Greg Richards) เป็นผู้ริเริ่มเสนอแนวความคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ว่าเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นภายใต้บริบทของการท่องเที่ยววัฒนธรรม แต่จะมีความแตกต่างกันในส่วนของบทบาทนักท่องเที่ยวที่เดิมจะเป็นเพียงผู้รับข้อมูล (Passive) เกี่ยวกับวิถีชีวิตหรือวัฒนธรรมท้องถิ่นนั้น ๆ ผ่านการเยี่ยมชมหรือซื้อของที่ระลึก แต่สำหรับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์นักท่องเที่ยวจะเข้ามามีส่วนร่วมทำกิจกรรมด้วยตนเอง หรือกล่าวได้ว่าเป็นการกำหนดประสบการณ์ (Active) ตามความสนใจของแต่ละบุคคลผ่านการลงมือทำแทนที่จะรับบทบาทเป็นเพียงแค่ผู้ชมซึ่งประสบการณ์ที่ได้รับไม่เพียงช่วยให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และทำความเข้าใจผ่านการปฏิบัติด้วยตนเองเท่านั้น แต่นักท่องเที่ยวยังสามารถนำประสบการณ์และความรู้ใหม่ที่ได้มาประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันหรืองานของตนได้อีกด้วย (สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และ คณะ, 2556) ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ตามนิยามของ ริชาร์ดส์ และ เรย์มอนด์ (Richards & Raymond, 2000) คือ การท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ที่เป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมซึ่งเกิดขึ้นเพื่อรองรับพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไปโดยเปิดโอกาสให้กับนักท่องเที่ยวได้พัฒนาศักยภาพและการสร้างสรรค์ของตนผ่านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ได้เรียนรู้ด้วยประสบการณ์จริง

ทั้งนี้ จุดร่วมของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และการท่องเที่ยววัฒนธรรม คือ การท่องเที่ยวทั้งสองรูปแบบจะครอบคลุมวัฒนธรรม 3 ระดับเช่นเดียวกัน ได้แก่ วัฒนธรรมระดับสูง เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ วัฒนธรรมระดับกลางหรือวัฒนธรรมยอดนิยม เช่น การแสดงพื้นบ้าน และวัฒนธรรมระดับล่างหรือวัฒนธรรมในชีวิตประจำวัน เช่น งานฝีมือต่าง ๆ โดยนักท่องเที่ยวจะเข้ามามีบทบาทน้อยลงหากทรัพยากรทางวัฒนธรรมนั้นอยู่ในระดับที่สูงหรือกล่าวได้ว่า ระดับของทรัพยากรด้านวัฒนธรรมจะแปรผกผันกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ดังแสดงในภาพประกอบที่ 2

ภาพประกอบ 2 การเปลี่ยนแปลงจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
ที่มา: (ภักยมณี แก้วสง่า และ นิศาชล จ่านงศรี, 2555)

ยูเนสโก (UNESCO, 2006) ให้นิยามของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ไว้ว่าเป็นการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวจะมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่าง ๆ ได้เรียนรู้และรับประสบการณ์ตรง ซึ่งมีอยู่และเป็นอยู่จริงในชุมชนนั้น ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านศิลปะ มรดกทางประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต หรือวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน โดยชุมชนจะเป็นผู้จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในมิติของการเรียนรู้และการทดลองปฏิบัติ ซึ่งนักท่องเที่ยวจะได้มีปฏิสัมพันธ์กับคนในชุมชนผ่านการเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมเหล่านั้น อย่างไรก็ตามชุมชนจะต้องคำนึงถึงความสมดุลระหว่างการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบของการท่องเที่ยวกับผลประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับทั้งในเชิงเศรษฐกิจและการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน

ในขณะที่ สุตสันต์ สุธธิพิศาล (2555) ได้ให้นิยามของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ไว้ว่าเป็นการท่องเที่ยวที่ประกอบไปด้วยกระบวนการ “ต่อยอด เพิ่มค่า หาจุดต่าง สร้างสรรค์และแบ่งปันชุมชน” โดยต่อยอดจากทรัพยากรหรือทุนเดิมที่มีอยู่ในชุมชน ด้วยการเพิ่มค่าหรือเพิ่มมูลค่าบนฐานเอกลักษณ์ความเป็นไทยและหาจุดต่างด้วยการสร้างผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวที่มีความแปลกใหม่ แตกต่างจากผลิตภัณฑ์ที่มีในชุมชนอื่น ๆ รวมทั้งใส่ความคิดสร้างสรรค์จากนวัตกรรมเพื่อยกระดับศักยภาพทางการแข่งขัน และสุดท้ายจึงแบ่งปันชุมชนซึ่งเป็นการกระจายผลตอบแทนที่เกิดจากการท่องเที่ยวให้แก่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในสังคมนั้น ๆ นอกจากนี้การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ยังเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เน้นการสร้างคุณค่าจากแก่นแท้ของวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และศิลปวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวของแต่ละท้องถิ่น

โดยจะนำเสนอวิถีชุมชนและเอกลักษณ์ของสถานที่เหล่านั้นผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ที่เน้นประสาทสัมผัสทั้งห้า ซึ่งนักท่องเที่ยวจะได้รับประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติร่วมกับเจ้าของสถานที่หรือเจ้าของวัฒนธรรมนั้น ๆ และเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสร้างสรรค์แรงบันดาลใจใหม่ ๆ รวมถึงเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับทรัพยากรของแต่ละชุมชน โดยเป้าหมายของรูปแบบการท่องเที่ยวลักษณะนี้จะไม่เน้นที่รายได้แต่เป็นการเน้นคุณค่าของชุมชนเป็นสำคัญ (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2561)

จากนิยามข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นการท่องเที่ยวที่ชุมชนเป็นผู้จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในมิติของการเรียนรู้และการทดลองปฏิบัติจากกระบวนการ “ต่อยอด เพิ่มค่า หากจุดต่าง และสร้างสรรค์” ทรัพยากร วิถีชีวิต ภูมิปัญญา และศิลปวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวในพื้นที่ โดยการท่องเที่ยวดังกล่าวจะเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ได้เรียนรู้ด้วยประสบการณ์จริง แทนการเป็นเพียงผู้รับชม ซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยวได้พัฒนาศักยภาพและการสร้างสรรค์ของตนเอง รวมถึงชุมชนได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวและกระจายผลตอบแทนให้แก่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในสังคม

ลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

จากการวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดย ริชาร์ดส์ (Richards, 2009) สามารถสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสถึงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง จากการได้ลงมือทำกิจกรรมที่ตนสนใจร่วมกับชุมชนอย่างใกล้ชิด ในขณะที่ชุมชนเองก็จะนำเสนอทรัพยากรหรือกิจกรรมที่มีความโดดเด่นอันแสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์เฉพาะของพื้นที่ ซึ่งนักท่องเที่ยวจะได้รับประสบการณ์และทักษะใหม่ ๆ จากการเข้าร่วมกิจกรรมเหล่านั้น เช่น ทักษะการทอผ้าจากกิจกรรมทอผ้าพื้นเมืองของชาวเมารี ประเทศนิวซีแลนด์ ทักษะการปรุงอาหารจากกิจกรรมทำอาหารของเมืองบาร์เซโลนา ประเทศสเปน เป็นต้น โดยประสบการณ์ด้านวัฒนธรรมและทักษะใหม่ ๆ ที่นักท่องเที่ยวได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมเหล่านี้ คือ สินค้าหลักของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ หรือกล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้เปลี่ยนรูปแบบของการขายทรัพยากรหรือมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible Cultural Heritage) ไปสู่มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Cultural Heritage) เช่น กิจกรรมการทำมีดลากิโยล (Laguiole) ในประเทศฝรั่งเศสที่นักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้งานฝีมือจากนักทำมีดมืออาชีพในท้องถิ่นแทนการวางขายมีดทั่วไปตามท้องตลาด เป็นต้น นอกจากนี้ ยังสามารถกล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงความเป็นท้องถิ่นและเรียนรู้

วัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่ได้ง่ายมากยิ่งขึ้น เนื่องจากเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นนำเสนอ วัฒนธรรมในชีวิตประจำวัน ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ได้มากกว่าวัฒนธรรม ระดับสูง เช่น การซื้อสินค้าในตลาดนัดท้องถิ่นการร่วมทำอาหารท้องถิ่นกับชาวบ้าน เป็นต้น

นอกจากนี้ผลจากการประชุมนานาชาติเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism Network) ในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2553 ณ เมืองบาร์เซโลนา ประเทศสเปน และเดือนตุลาคม พ.ศ. 2554 ณ เซนต์เดนิส กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับ คุณลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ดังนี้ (สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และ คณะ, 2556)

1. นักท่องเที่ยวและเจ้าบ้านมีความผูกพันระหว่างกัน (Each engaging the other) กล่าวคือ เมื่อนักท่องเที่ยวได้เข้าไปร่วมทำกิจกรรมกับคนในชุมชน แม้จะเป็นเพียงช่วงระยะเวลา สั้น ๆ แต่จะก่อให้เกิดกระบวนการในการเรียนรู้และให้ความสนใจในภาพลักษณ์ (Image) อัตลักษณ์ (Identity) วิถีชีวิต (Lifestyles) บรรยากาศ (Atmosphere) เรื่องเล่า (Narratives) การสร้างสรรค์ (Creativity) และสื่อ (Media) ซึ่งทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์และสร้างความผูกพันระหว่าง นักท่องเที่ยวกับคนในชุมชน

2. มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม (Cross - cultural engagement/ Cultural experience) จากการที่นักท่องเที่ยวได้เข้ามาสนทนา แลกเปลี่ยนเรื่องราว และวัฒนธรรมกับคนในชุมชนท้องถิ่น ซึ่งก่อให้เกิดการรับรู้และเข้าใจในคุณค่า รวมถึง ความแตกต่างของวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาในแต่ละท้องถิ่น

3. มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งซึ่งทางวัฒนธรรมของพื้นที่ที่ท่องเที่ยว (Spirit of place/Deep meaning/Understanding of the specific cultural of the place) กล่าวคือ นักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้เรื่องราวในอดีต และวัฒนธรรมของพื้นที่ จากการเข้าไปใช้ชีวิตร่วมกับ คนในชุมชนในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งจะช่วยสร้างความผูกพันระหว่างนักท่องเที่ยวและเจ้าบ้าน รวมถึงสร้างความรู้ความเข้าใจในคุณค่าทางสังคม ความเชื่อ วัฒนธรรมและสภาพแวดล้อม ของพื้นที่ท่องเที่ยวอย่างลึกซึ้งอีกด้วย

4. ประสบการณ์จากการมีส่วนร่วม (Hands - on experience) กล่าวคือนักท่องเที่ยว เชิงสร้างสรรค์จะได้รับประสบการณ์จากการเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งประสบการณ์เหล่านั้นสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาความสามารถใหม่ ๆ ของตนเอง ทำให้เกิด การส่งต่อคุณค่าและวิธีการปฏิบัติของชุมชนผ่านกิจกรรมดังกล่าว

5. มีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ส่งต่อ - ส่งผ่านประสบการณ์ระหว่างกัน (Exchange information/transformation and transformative experiences) กล่าวคือ มีการส่งผ่าน

ประสบการณ์อันล้ำค่าที่เป็นเนื้อแท้ระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยวที่สนใจ รวมถึงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลจากแต่ละท้องถิ่นซึ่งจะช่วยพัฒนาศักยภาพของทั้งสองฝ่าย

6. เป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรมมากกว่าเป็นผู้ชม (More participate than observe) เนื่องด้วยการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวไม่ได้เป็นเพียงผู้ชมที่เข้าไปถ่ายรูปตามสถานที่หรือกิจกรรมต่าง ๆ แต่จะเน้นให้นักท่องเที่ยวได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรม ผ่านการลงมือทำร่วมกับคนในท้องถิ่น ซึ่งเป็นการถ่ายทอดวิถีชีวิตของคนในชุมชนอย่างแท้จริง อันก่อให้เกิดความรัก ความหวงแหนและเห็นคุณค่าในความหลากหลายทางวัฒนธรรม

7. มีการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้พัฒนาศักยภาพในการสร้างสรรค์ของตนเอง และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Co-creating tourism experience) กล่าวคือ การที่นักท่องเที่ยวได้เข้าร่วมทำกิจกรรมกับคนในชุมชนจะเป็นการเปิดศักยภาพเพื่อพัฒนามุมมองและสร้างทักษะใหม่ ๆ รวมถึงเป็นการสร้างความภาคภูมิใจจากผลงานที่ถูกรังสรรค์ขึ้นด้วยตนเอง ทั้งนี้นักท่องเที่ยวยังสามารถนำผลงานชิ้นนั้นกลับไปเป็นของที่ระลึกได้อีกด้วย

8. มีความเป็นจริงแท้ทั้งในกระบวนการผลิตและผลิตภัณฑ์ รวมถึงประสบการณ์จริง (Authentic both process and product/Genuine experience) กล่าวคือ นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับตัวตนที่แท้จริงของชุมชนท้องถิ่น ผ่านการเปิดมุมมองใหม่ในผลิตภัณฑ์ (Product) ของพื้นที่นั้น ๆ และเข้าร่วมทำกิจกรรมที่มีกระบวนการเฉพาะ (Process) ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวได้แลเห็นในคุณค่าชีวิตที่แตกต่าง และสัมผัสประสบการณ์ชีวิตที่หลากหลายมากขึ้น

9. เป็นกิจกรรมที่น่าจดจำ มีความประทับใจและเข้าใจ (Memorable/ I hear and I forget, I see and I remember, I do and I understand) กล่าวคือ เมื่อนักท่องเที่ยวได้เข้าไปทำกิจกรรมและอาศัยในพื้นที่ร่วมกับคนในชุมชน จะก่อให้เกิดการมองเห็นภาพในการชื่นชมความงดงามทางวัฒนธรรม ประเพณี อัตลักษณ์ รวมถึงทุกสิ่งที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตภายในชุมชน นำมาซึ่งความประทับใจอย่างลึกซึ้ง พร้อมทั้งยังสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างเจ้าบ้านและนักท่องเที่ยวอีกด้วย

10. เป็นการท่องเที่ยวแบบจำเพาะเจาะจงของนักท่องเที่ยวแต่ละคน (Tailor - made approach) กล่าวคือ ผู้เป็นเจ้าบ้านจะมีการจัดเตรียมอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมเฉพาะสำหรับนักท่องเที่ยวแต่ละคนที่มีความสนใจเข้ามาเรียนรู้โดยตรงซึ่งขึ้นอยู่กับชนิดของกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวต้องการทำ โดยรูปแบบของกิจกรรมจะคำนึงถึงความยั่งยืนเป็นสำคัญ

นอกจากนี้ ภูริวัจน์ เดชอุ่ม (2556) ได้เสนอลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยกำหนดเป็นขอบเขตของการท่องเที่ยว 2 ลักษณะ คือ

1. **ขอบเขตในแนวกว้าง** หรือ คุณสมบัติเชิงพื้นที่และสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว กล่าวคือ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จะให้ความสำคัญกับทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Tourism Resources) ซึ่งมีอยู่ดั้งเดิมในชุมชนหรืออาจถูกสร้างขึ้นใหม่ เช่น วิถีชีวิตประจำวัน เป็นต้น แทนที่การนำเสนอทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible Tourism Resources) ตามแนวปฏิบัติของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบดั้งเดิม โดยการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จะใช้แหล่งท่องเที่ยวเป็นฉากวัฒนธรรม (Cultural Science) เช่น การจัดแสดงแสง สี เสียง ในแหล่งโบราณสถาน เพื่อบอกเล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ในท้องถิ่น เป็นต้น ทั้งนี้ ชุมชนเจ้าของวัฒนธรรมจะสร้างสรรค์ประสบการณ์การท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ (Characteristic Experiences) เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในพื้นที่และได้รับประสบการณ์ที่แปลกใหม่ โดยการใช้ความคิดเชิงสร้างสรรค์ผสมผสานกับความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) สินทรัพย์ทางกายภาพ (Physical Assets) ทุนทางสังคม และวัฒนธรรม (Socio-Cultural Capital) ตลอดจนบรรยากาศ (Atmosphere) ให้เข้ากันอย่างกลมกลืน

ภาพประกอบ 3 การเปลี่ยนผ่านจากวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
ที่มา: ภูริวัจน์ เดชอุ่ม (2556)

2. ขอบเขตในแนวคิด หรือคุณสมบัติเชิงกระบวนการ ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญด้านประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวจะได้รับผ่านการใช้มีส่วนร่วมในกิจกรรม หรือกล่าวได้ว่านักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมเข้าไปเป็นผู้ร่วมผลิต (Prosumer) หรือผู้ร่วมสร้างสรรค์ (Co-creator) ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ตนเอง แสดงความเป็นตัวของตัวเอง และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมกับเจ้าของพื้นที่ อันก่อให้เกิดความเข้าใจแหล่งท่องเที่ยวอย่างลึกซึ้งและการรักษาคุณค่าของชุมชน และนำไปสู่ความสมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นนั้น ๆ

องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ภุริวัจน์ เตชคุ้ม (2556) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 3 ประการ ได้แก่

1. การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับที่ยูเนสโกอธิบายไว้ว่าการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นกลยุทธ์ต่อไปของความยั่งยืน (Towards Sustainable Strategies for Creative Tourism) (UNESCO, 2006) และองค์การการท่องเที่ยวโลก (United Nations World Tourism Organization: UNWTO) ยังได้อธิบายถึงการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนว่าเป็นการท่องเที่ยวที่มีการวางแผนในการบริหารจัดการหรือการพัฒนาอย่างรอบคอบ เพื่อป้องกันปัญหาและช่วยให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรด้านต่าง ๆ ในแต่ละพื้นที่ท่องเที่ยวไม่ให้ถูกทำลายหรือเสื่อมโทรมลง ทั้งทางด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม รวมถึงรักษาระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเพื่อคงความนิยมและเป็นฐานในการทำการตลาดต่อไปในอนาคต อีกทั้งควรมีการกระจายผลประโยชน์ทางการท่องเที่ยวไปยังทุกภาคส่วนของสังคมด้วยเช่นกัน

2. การเรียนรู้และมีส่วนร่วมในศิลปะ วัฒนธรรม วิถีชีวิต หรือภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นระหว่างนักท่องเที่ยวและเจ้าของพื้นที่ กล่าวคือ นักท่องเที่ยวจะได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่ชุมชนท้องถิ่นได้จัดขึ้น ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ และวัฒนธรรมระหว่างกัน

3. ความผูกพันระหว่างนักท่องเที่ยวกับเจ้าบ้าน คือ การที่เจ้าบ้านหรือคนในชุมชนมีทัศนคติที่ดีและเป็นปฏิปัตินอายเป็นมิตรกับนักท่องเที่ยว ซึ่งจะช่วยในการต้อนรับและสร้างความประทับใจ เช่น การให้ความช่วยเหลือแก่นักท่องเที่ยว การแนะนำพูดคุยอย่างเป็นมิตร เป็นต้น

องค์ประกอบในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

องค์ประกอบในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จะช่วยให้ชุมชนเข้าใจเกี่ยวกับที่มาที่ไปของประสบการณ์เชิงสร้างสรรค์ (Creative experience) ที่นักท่องเที่ยวจะได้รับในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. **นักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative tourists)** เป็นบุคคลที่มีบทบาทมากที่สุดเนื่องจากเป็นผู้ที่แสดงพฤติกรรมกรบิโภคและได้รับประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวโดยคุณสมบัติของนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ คือ เป็นบุคคลที่มีความกระตือรือร้นในการแสวงหาประสบการณ์ใหม่ด้านการท่องเที่ยวที่สามารถนำไปเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างอัตลักษณ์ของตนเอง มีความเต็มใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในวัฒนธรรมของชุมชนที่ตนเยี่ยมชม ผ่านการร่วมทำกิจกรรมที่ได้เรียนรู้ซึ่งจะช่วยพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ และยังสามารถสร้างสัมพันธภาพที่ดี รวมทั้งมีปฏิสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับคนในชุมชน หรือกล่าวได้ว่าเป็นบุคคลที่ไม่ยึดติดกับกรอบการท่องเที่ยววัฒนธรรมแบบดั้งเดิมที่นักท่องเที่ยวเป็นได้เพียงแค่ผู้เยี่ยมชม

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (2564) ได้สรุปประเภทของนักท่องเที่ยวเป้าหมายของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ไว้ทั้งหมด 6 รูปแบบ ดังนี้

- 1) Deep learner หรือกลุ่มนักท่องเที่ยวที่สนใจในองค์ความรู้เฉพาะด้านต้องการลงลึกถึงความเป็นศาสตร์ในด้านต่าง ๆ และเข้าใจกระบวนการที่แตกต่างเพื่อนำไปสร้างสรรค์ต่อยอดเป็นสิ่งใหม่
- 2) Culture exchanger หรือกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ต้องการฝังตัวภายใต้วัฒนธรรมในพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อเรียนรู้และสัมผัสการใช้ชีวิตเช่นเดียวกับคนท้องถิ่น
- 3) Nostalgia traveler หรือกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ต้องการย้อนหาความทรงจำในอดีต วิถีดั้งเดิม หรือต้องการหลีกเลี่ยงจากวิถีชีวิตในเมืองกลับไปสู่วัยเยาว์ในชุมชน
- 4) Process practitioner หรือกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ต้องการเรียนรู้ทักษะซึมซับความคิดสร้างสรรค์ เข้าใจกระบวนการเพื่อใช้ในการชีวิตประจำวัน
- 5) Story consumer หรือกลุ่มนักท่องเที่ยวที่สนใจและต้องการเรียนรู้รากเหง้าเรื่องราว ความเป็นมาของที่แห่งนั้นอย่างลงลึก
- 6) Fun experience explorer หรือกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ต้องการค้นหาประสบการณ์ใหม่ๆ ที่แตกต่าง ได้ลอง ได้รู้ และสนุกสนานที่ได้เที่ยวในชุมชน

ทั้งนี้ ในปัจจุบันความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารทำให้การเรียนรู้ระหว่างวัฒนธรรมเกิดได้ง่ายมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะช่วยสร้างเสริมความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับวัฒนธรรมต่างถิ่นและวัฒนธรรมย่อย (Subculture) ของชุมชนต่าง ๆ ให้นักท่องเที่ยวที่สนใจในวัฒนธรรมเหล่านั้น โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ดังนั้น นักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จึงเป็นนักท่องเที่ยวที่มีการรับรู้หรือตระหนักรู้ที่เชื่อมโยงระหว่างความคิดของตนเอง สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยมีสัมพันธภาพกับผู้คนในท้องถิ่นอย่างแนบแน่นและแสดงบทบาทเป็นผู้มีส่วนร่วมสร้างประสบการณ์เชิงสร้างสรรค์อย่างมีนัยสำคัญมากกว่า (Salman & Uygur, 2010)

พื้นที่ (Space) เป็นองค์ประกอบพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ประกอบด้วยปัจจัยเมืองหรือชุมชน (City and community) โดยครอบคลุมตั้งแต่ผังเมืองในเชิงสัณฐานวิทยา (Urban morphology) ลักษณะทางสถาปัตยกรรมทั้งในเชิงกายภาพและเชิงพื้นที่ รวมถึงวิถีชีวิตของผู้คนในเมืองหรือชุมชนนั้น ๆ นอกจากนี้ยังประกอบด้วยปัจจัยอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ (Identity and uniqueness) ของแต่ละพื้นที่ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงวิวัฒนาการหรือลักษณะพิเศษที่สามารถใช้บ่งชี้คุณภาพและความแตกต่างของจุดหมายปลายทางและแหล่งท่องเที่ยว โดยอัตลักษณ์ คือ สิ่งที่สะท้อนตัวตนที่แสดงให้เห็นถึงความหลากหลายและพลวัตเชิงความหมายที่ไม่หยุดนิ่ง ในขณะที่เอกลักษณ์ คือ ลักษณะที่เป็นหนึ่งเดียวและเป็นพื้นฐานในการสร้างจุดขาย (Unique selling point) และภาพลักษณ์ (Image) ของแหล่งท่องเที่ยววันนั้น ๆ ซึ่งจะเป็นแรงดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในพื้นที่ต่อไป

1. ปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ประกอบด้วยปัจจัยวัฒนธรรมที่มีชีวิต (Living culture) ซึ่งในบริบทของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์นั้นครอบคลุมทั้งวัฒนธรรมดั้งเดิมที่มีการสืบสานต่อกันมาและวัฒนธรรมที่ถูกสร้างขึ้นใหม่โดยยังมีความกลมกลืนและผสมกับวัฒนธรรมในระดับอื่น ๆ ได้ และปัจจัยประสบการณ์แท้ (Authentic experience) ที่ช่วยให้นักท่องเที่ยวหลุดออกจากกรอบโครงสร้างเดิมและสร้างพื้นที่สำหรับประสบการณ์ใหม่ตามความสนใจของตนเองได้ โดยแบ่งได้เป็น 2 ระดับ คือ ระดับปัจเจก (Intra-personal experience) และระดับระหว่างปัจเจก (Inter-personal experience)

2. ตัวกลาง (Agents) ประกอบด้วยปัจจัยผู้มีความคิดสร้างสรรค์ในแต่ละพื้นที่ (Creative people in residence) ซึ่งหมายถึง คนในชุมชนที่มีทักษะและความสามารถในการดัดแปลงหรือประยุกต์ภูมิปัญญาและทรัพยากรที่มีในชุมชนให้มีความน่าสนใจและเข้ากับบริบทปัจจุบัน และปัจจัยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participative learning process)

ซึ่งเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชุมชนที่เป็นเจ้าบ้าน (Host community) กับนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative tourists) หรือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม (ภัทรพงศ์ อินทรกำเนิด, 2553)

หลักการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ริชาร์ดส์ และ เรย์มอนด์ (Richards & Raymond, 2000) ได้สังเคราะห์หลักการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้ประสบความสำเร็จ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ศึกษาข้อเท็จจริงหรือข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ (Know who you are and where you are) กล่าวคือ ต้องมีการศึกษาและสำรวจสถานที่ที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ว่าสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นหรือลักษณะเฉพาะที่แตกต่างและจะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้อย่างไร โดยคำนึงถึงทั้งทรัพยากรที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ เช่น วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น สิ่งปลูกสร้าง และสภาพทางภูมิศาสตร์ เป็นต้น

2. ใช้ความสามารถของท้องถิ่น (Use local capacity) กล่าวคือ ต้องพิจารณาว่าจะใช้ความสามารถของท้องถิ่นอย่างไรให้เป็นประโยชน์ สอดรับกับคุณลักษณะเฉพาะของแหล่งท่องเที่ยว เนื่องการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตั้งอยู่บนพื้นฐานของแนวคิดเชิงสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของพื้นที่นั้น ๆ นอกจากนี้การกระตุ้นทักษะหรือความคิดสร้างสรรค์จากภายนอกที่ได้จากนักท่องเที่ยวมาผสมผสานกับคนในท้องถิ่นก็มีส่วนช่วยให้เกิดการพัฒนาดังได้เช่นกัน

3. พัฒนาในสิ่งที่ท้องถิ่นมีอยู่ (Build on what you have) กล่าวคือ ในการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนหรือพื้นที่นั้น ๆ ควรพยายามใช้สิ่งที่มีอยู่ในพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สำหรับการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้ได้มากที่สุด โดยไม่จำเป็นต้องสร้างสิ่งปลูกสร้างขึ้นมาใหม่

4. เน้นการพัฒนาคุณภาพมากกว่าการกระทำแบบฉาบฉวย (Develop quality not gimmicks) เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มีจุดมุ่งหมายให้นักท่องเที่ยวได้ร่วมทำกิจกรรมที่มีคุณภาพและมีความจริงแท้ ไม่ใช่เพียงกิจกรรมที่มีความฉาบฉวยหรือจัดขึ้นตามกระแสนิยมเท่านั้น

5. ใช้ทรัพยากรความคิดสร้างสรรค์เป็นตัวเร่งการดำเนินการ (Use creative resources as a catalyst) โดยอาจใช้ความคิดสร้างสรรค์ของฝ่ายต่าง ๆ เป็นตัวช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางบวกแก่ชุมชน เช่น การใช้ความคิดสร้างสรรค์ของนักท่องเที่ยวร่วมกับสมาชิกชุมชนเพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ เป็นต้น

ภุริวัจน์ เดชอุ่ม (2556) ได้สรุปกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

1. การค้นหาอัตลักษณ์และการทำความเข้าใจคุณค่าของวัฒนธรรม เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เนื่องจากชุมชนจะต้องเรียนรู้ตนเอง ครอบคลุมถึงการวิเคราะห์ฐานทรัพยากรที่มีในพื้นที่ ตลอดจนการสร้างความตระหนักและความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตน เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ต้องอาศัยทุนทางสังคมและวัฒนธรรมเป็นปัจจัยหลัก โดยในขั้นตอนนี้สามารถนำระเบียบวิธีวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory research) มาประยุกต์ใช้ รวมถึงการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมในชุมชน เพื่อกระตุ้นจิตสำนึกของผู้คนในชุมชน

2. การค้นหาความโดดเด่นและสร้างความแตกต่าง ด้วยการสร้างเอกลักษณ์ให้กับกิจกรรมหรือผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว ผ่านการค้นหาความโดดเด่นหรือการสร้างอัตลักษณ์ที่แปลกใหม่ เพื่อป้องกันการถูกลอกเลียนแบบและทำให้นักท่องเที่ยวสามารถจำแนกลักษณะเฉพาะของแต่ละชุมชน

3. การหยั่งรู้ความต้องการของตลาดในเชิงลึก เนื่องจากปัจจุบันนักท่องเที่ยวมีความต้องการที่มีลักษณะเป็นปัจเจกนิยมมากขึ้น การทำความเข้าใจตลาดการท่องเที่ยวจึงต้องปรับไปสู่การทำความเข้าใจในเชิงลึก เพื่อค้นหาความต้องการที่แท้จริงผ่านการสังเกตการณ์เชิงบริบท (Contextual observation) เช่น การสังเกตพฤติกรรมผู้บริโภค รูปแบบการใช้ชีวิต เป็นต้น

4. การสร้างเสริมคุณค่าให้กับผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มองค์ประกอบที่สามารถสร้างให้กับผลิตภัณฑ์และกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวรู้สึกถึงมูลค่าของผลิตภัณฑ์ที่เพิ่มขึ้น ในขณะที่ลดต้นทุนการผลิตลง โดยการสร้างคุณค่าให้ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวสามารถทำได้โดยใช้การออกแบบ ไม่ว่าจะเป็นการออกแบบแนวคิด ผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ บริการ รวมถึงประสบการณ์

5. การปรับเปลี่ยนกลวิธีการพัฒนาตลาด จากเดิมมุ่งขายแบบมวลชน (Mass product) มาสู่การตลาดที่ใช้คุณค่าเป็นฐาน (Value based marketing) ซึ่งจะนำมาสู่การเชื่อมคุณค่าความดั้งเดิมและความทันสมัยอย่างกลมกลืน จากนั้นจึงกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเป้าหมายตระหนักถึงคุณค่าที่สอดแทรกผ่านผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว โดยใช้การเล่าเรื่อง หรือการสื่อสารผ่านช่องทางออนไลน์ เป็นต้น

แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ริชาร์ดส์ และ เรย์มอนด์ (Richards & Raymond, 2000) ได้นำเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ว่าสามารถทำได้ 2 รูปแบบ ได้แก่

1. รูปแบบที่ 1 รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงพาณิชย์ โดยมองว่าการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นหนึ่งในสินค้าที่ต้องแข่งขันกับสินค้าทางการท่องเที่ยวอื่น ๆ จึงต้องมีการสร้างพันธมิตรทางธุรกิจเพื่อประชาสัมพันธ์และกระจายสินค้าไปให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย

2. รูปแบบที่ 2 รูปแบบเครือข่ายชุมชน โดยต้องการนำเสนอความสร้างสรรค์ที่ชุมชนมีอยู่ ซึ่งสามารถทำได้โดยรวบรวมผู้รู้หรือศิลปินที่มีศักยภาพมาอยู่ในเครือข่ายความสร้างสรรค์ และให้การสนับสนุนในการทำกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งจัดตั้งองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไรในการช่วยบริหารจัดการเครือข่าย

กรอบแนวคิดในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ Creative Tourism: The 3S Principles (Stories Telling : Senses : Sophistication)

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (2561) ได้พัฒนากลอบแนวคิดที่ทำให้การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มีรูปแบบที่ชัดเจน โดยประกอบไปด้วยเรื่องของการสร้างสรรค์ (Creativity) และกระบวนการออกแบบการท่องเที่ยว ซึ่งเรียกว่า The 3S Principles ซึ่งมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. เรื่องราว (Stories) มีเรื่องราวจากทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ผ่านการ สืบค้น ร้อยเรียง ออกแบบ และนำเสนอได้อย่างน่าสนใจ

2. อรรถรส (Senses) สามารถจับต้องได้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 (Sensory Analysis) ได้แก่ การมองเห็น (Seeing) การดมกลิ่น (Smelling) การได้ยิน (Hearing) การสัมผัส (Touching) และการลิ้มรส (Tasting)

3. ลีลา (Sophistication) มีความสร้างสรรค์ในการออกแบบกิจกรรม ให้โดดเด่นแตกต่าง และสามารถดำเนินไปได้อย่างลื่นไหล โดยมีลีลาและชั้นเชิงที่ดึงดูดใจ สามารถกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมเกิดความคิดสร้างสรรค์หรือรังสรรค์ผลงานใหม่ ๆ ได้เสมอ

การสืบค้นให้ได้ “เรื่องราว” (Stories)

กิจกรรมถูกออกแบบมาจากพื้นฐานของทุนวัฒนธรรมในท้องถิ่นและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีปราชญ์ ศิลปิน หรือผู้เล่าเรื่อง ที่สามารถออกแบบเรื่องราวที่สร้างแรงบันดาลใจ และก่อให้เกิดความน่าสนใจในการเรียนรู้และการสร้างสรรค์ผลงาน

การร้อยเรียงให้ได้ธรรมชาติ (Senses)

การออกแบบกิจกรรมเป็นการออกแบบเพื่อให้ผู้เข้าร่วมได้ฟังเพื่อเรียนรู้จากผู้ที่มีประสบการณ์จริง ได้ร่วมลงมือทำกิจกรรมนั้น ๆ ด้วยตนเอง และพูดคุยหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เข้าร่วมด้วยกัน และผู้เข้าร่วมกับเจ้าบ้าน อันก่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง รวมถึงได้รับความสนุกสนาน การต่อยอดและการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ นอกจากนี้ยังมีการออกแบบกิจกรรมที่ทำให้ผู้เข้าร่วมได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 (สุนทรียภาพ) คือ รูป รส กลิ่น เสียง และสัมผัส อย่างครบถ้วน และมีการออกแบบสถานที่อย่างเหมาะสมสำหรับการเรียนรู้แลกเปลี่ยนและทำกิจกรรม

การออกแบบอย่างมีลีลาเหนือชั้นน่าประทับใจ (Sophistication)

มีการออกแบบกิจกรรมที่มีความสลับไหว สามารถกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์และสร้างสุนทรียภาพให้แก่ผู้เข้าร่วมไปพร้อม ๆ กัน โดยเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมรวมถึงเจ้าบ้านได้พัฒนาศักยภาพในการสร้างสรรค์ผลงานของตน รวมถึงอาจสามารถสร้างแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ให้เกิดขึ้นได้ นอกจากนี้กิจกรรมที่ออกแบบควรมีความแตกต่างและมีเอกลักษณ์ไม่เหมือนใครเพื่อประโยชน์ทางการตลาด และมีการพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งการสื่อสารประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง (ความคิดสร้างสรรค์ไม่หยุดนิ่ง)

รูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ริชาร์ดส์ (Richards, 2009) ได้เสนอรูปแบบพื้นฐานของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Basic Modes of Implementation of Creative Tourism) ไว้ 2 ลักษณะ คือ

1. ใช้การสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมของนักท่องเที่ยว (Using creativity as a tourist activity) กล่าวคือ กิจกรรมต่าง ๆ ที่เจ้าบ้านได้จัดขึ้นจะเป็นรูปแบบกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างจริงจังได้ และเป็นกิจกรรมที่กระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สนใจในการใช้ความคิดสร้างสรรค์ของตน อย่างไรก็ตามหากชุมชนสามารถจัดกิจกรรมได้อย่างน่าสนใจก็จะทำให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่น ๆ ให้เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนได้ด้วยเช่นกัน

2. ใช้การสร้างสรรค์เป็นฉากหลังของการท่องเที่ยว (Using creativity as backdrop for tourism) หรือเรียกว่าการสร้างบรรยากาศ โดยมีการสอดแทรกกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ระหว่างการท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวสามารถเยี่ยมชมหรืออาจเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งสามารถเพิ่มเสน่ห์และความน่าสนใจให้แก่สถานที่ท่องเที่ยววนั้น ๆ ได้ เช่น การจัดเทศกาลศิลปะในย่านเมืองเก่า เป็นต้น

ตาราง 1 รูปแบบประสบการณ์ของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

Basic of activity	Type of Experience
Learning	Workshops
Testing	Experiences, Open ateliers
Seeing	Itineraries
Buying	Galleries, Shop windows

ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เป็นการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ที่อาศัยวัฒนธรรมเป็นฐาน (Culture-based tourism) และใช้ความคิดสร้างสรรค์เป็นตัวนำ (Creativity-led tourism) ซึ่งการเติบโตของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ถือเป็นการขยายขอบเขตและระดับความเข้มข้นของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Richards, 2009) โดยผู้วิจัยเลือกใช้แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อศึกษาข้อมูลสำหรับการจัดทำแบบสัมภาษณ์แบบสอบถาม และแบบประเมินรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ย และใช้ปรับประยุกต์เพื่อสร้างรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านการเข้าไปมีส่วนร่วมปฏิบัติจริงในกิจกรรมเหล่านั้น อันนำมาสู่การอนุรักษ์วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยต่อไปในอนาคต

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ได้รับความสนใจในประเทศไทย เนื่องด้วยความหลากหลายของวัฒนธรรมในแต่ละพื้นที่ ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปเรียนรู้และแสวงหาประสบการณ์ใหม่ๆ จากวัฒนธรรมที่แตกต่างจากถิ่นกำเนิดเดิมของตน ผ่านกิจกรรมการดำเนินชีวิต ชนบธรรมเนียม ประเพณี สถาปัตยกรรม หรือสภาพแวดล้อม อันนำมาซึ่งองค์ความรู้และการให้คุณค่าแก่วัฒนธรรมนั้น ๆ ทั้งนี้ มีผู้ให้นิยามความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไว้ดังนี้

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) กล่าวถึงความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไว้ว่าเป็นการเดินทางของบุคคลหรือกลุ่มคนจากสถานที่ที่อยู่ประจำไปยังท้องถิ่นอื่นเพื่อเยี่ยมชม วัฒนธรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ รวมถึงเรียนรู้คุณค่าทางประวัติศาสตร์ ศิลปะสถาปัตยกรรม ความเชื่อ จารีต ประเพณี ซึ่งเป็นการแสวงหาประสบการณ์ใหม่ ๆ ทางการท่องเที่ยว โดยนักท่องเที่ยวจะต้องเคารพและทำความเข้าใจในความแตกต่างทางวัฒนธรรมของพื้นที่

ที่เข้าไปเยือน รวมทั้งควรคำนึงถึงผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่มีต่อวัฒนธรรม บุคคล และสิ่งแวดล้อมในพื้นที่นั้น ๆ ด้วยเช่นกัน ทั้งนี้ ชุมชนท้องถิ่นซึ่งเป็นเจ้าของวัฒนธรรมก็จะได้ผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวในด้านของการสร้างรายได้และการจ้างงานที่ช่วยพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของคนในชุมชนให้ดียิ่งขึ้น

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2549) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไว้ว่า เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อเยี่ยมชมสิ่งที่แสดงถึงความเป็นวัฒนธรรม วิถีชีวิต ศิลปะแขนงต่าง ๆ รวมถึงสิ่งอื่น ๆ ที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตของบุคคลในแต่ละยุคสมัย เช่น พระราชวัง โบราณสถาน โบราณวัตถุ เป็นต้น

รัฐสภา ด่วนทอง (2554) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือ การเข้าไปยังท้องถิ่นอื่นเพื่อหาประสบการณ์ เรียนรู้ และทำความเข้าใจในวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้น ๆ โดยเคารพในสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมที่แตกต่างอย่างปราศจากอคติ

กาญจนา แสงลิมสุวรรณ และ ศรัณยา ลิมแสงสุวรรณ (2555) ได้กล่าวถึงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไว้ว่า เป็นการท่องเที่ยวที่มีการศึกษาหาความรู้ในพื้นที่ที่มีลักษณะสำคัญทางวัฒนธรรมและเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ รวมถึงมีการบอกเล่าเรื่องราวพัฒนาการทางสังคมและมนุษย์ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ สภาพสังคมของคนในแต่ละยุคสมัย

ทศพร มิตรวงศ์ (2560) ได้สรุปความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไว้ว่า เป็นการเดินทางของผู้คนหรือกลุ่มคนไปยังท้องถิ่นอื่น เพื่อแสวงหาประสบการณ์ใหม่ ๆ ด้านการท่องเที่ยวที่ได้เรียนรู้และสัมผัสกับเอกลักษณ์ ความงดงามทางวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นด้านภาษา ความเชื่อ ศิลปะ สถาปัตยกรรม และรูปแบบวิถีชีวิต เป็นต้น

จากคำนิยามของนักวิชาการข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวเดินทางไปเยี่ยมชมสิ่งต่าง ๆ ที่แสดงถึงความเป็นวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ สถาปัตยกรรม ความเชื่อ จารีตประเพณี ซึ่งจะช่วยพัฒนาภูมิปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ และสร้างประสบการณ์ใหม่ ๆ รวมถึงช่วยสร้างความตระหนักเข้าใจและเรียนรู้ที่จะเคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่างของแต่ละพื้นที่

ลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา และ เพ็ญศิริ ศรีคำภา (2557) ได้อธิบายลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมออกเป็น 9 ลักษณะ ได้แก่

1. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะให้ความสำคัญกับประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศิลปวัฒนธรรมและประเพณี โดยคำนึงถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อ สืบต่อไปถึงคนรุ่นหลัง
2. เป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืนทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยพยายามไม่ให้เกิดผลกระทบด้านลบหรือกระทบน้อยที่สุด
3. เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่คงไว้ซึ่งวิถีชีวิต กล่าวคือ เป็นการท่องเที่ยวที่ช่วยอนุรักษ์วิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีงามของคนในท้องถิ่นทั้งในแง่ของสังคมและวัฒนธรรมซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวสามารถศึกษาและเรียนรู้วัฒนธรรมที่แตกต่างหลากหลายได้
4. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ความรู้และประสบการณ์แก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งนักท่องเที่ยว ผู้ดูแลหรือเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยว และประชาชนท้องถิ่น รวมทั้งช่วยสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม
5. มีการกระจายรายได้ ผลประโยชน์ และอำนาจในการบริหารจัดการแก่ชุมชนท้องถิ่น
6. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะมีการตลาดของการบริการท่องเที่ยวครบตามเกณฑ์แห่งการอนุรักษ์ โดยยึดหลักการอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม
7. มีกิจกรรมที่ตรงตามความคาดหวังของนักท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มประสบการณ์และสร้างความประทับใจที่ทำให้นักท่องเที่ยวต้องการกลับมาเที่ยวซ้ำ
8. มีการคำนึงถึงความสะอาดและขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่อยู่เสมอ
9. เป็นการท่องเที่ยวที่ต้องคำนึงถึงการป้องกันรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวอย่างเข้มงวด

องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ได้กล่าวถึงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมว่า เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้ตนเองและผู้อื่น ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน โดยองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญมี 6 ประการดังต่อไปนี้

1. องค์ประกอบด้านแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประกอบด้วยสิ่งดึงดูดใจ 10 ประการ ได้แก่
 - 1) ประวัติศาสตร์และร่องรอยทางประวัติศาสตร์ที่ยังปรากฏให้เห็น
 - 2) โบราณคดีและพิพิธภัณฑ์สถานต่าง ๆ

3) งานสถาปัตยกรรมเก่าแก่ดั้งเดิมในท้องถิ่นและสิ่งปลูกสร้าง ผังเมือง รวมทั้ง
ซากปรักหักพัง

- 4) ศิลปะ หัตถกรรม ประติมากรรม ภาพวาด รูปปั้น และงานแกะสลัก
- 5) ศาสนา รวมถึงพิธีกรรมต่าง ๆ ทางศาสนา
- 6) ดนตรี การแสดงละคร ภาพยนตร์ มหรสพต่าง ๆ
- 7) ภาษา และวรรณกรรม รวมถึงระบบการศึกษา
- 8) วิถีชีวิต เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย การทำอาหาร
- 9) ประเพณี วัฒนธรรมพื้นบ้าน ขนบธรรมเนียม และเทศกาลต่าง ๆ
- 10) ภูมิปัญญาหรือเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่มีการนำมาใช้เฉพาะท้องถิ่น

2. องค์ประกอบด้านกระบวนการศึกษาสิ่งแวดล้อม เป็นการท่องเที่ยวที่มีการเรียนรู้
เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างความตระหนัก
ในการอนุรักษ์

3. องค์ประกอบด้านธุรกิจท่องเที่ยว เป็นการให้บริการเพื่ออำนวยความสะดวก
แก่นักท่องเที่ยวและเพื่อผลตอบแทนในทางธุรกิจ

4. องค์ประกอบด้านการตลาด เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงองค์ประกอบ
ด้านการตลาดสำหรับธุรกิจท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่มีคุณภาพ
และน่าพึงพอใจ

5. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เป็นการท่องเที่ยวที่เปิดโอกาส
ให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาหรือบริหารจัดการการท่องเที่ยว รวมถึงได้รับ
ผลประโยชน์ตอบแทน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

6. องค์ประกอบด้านการสร้างจิตสำนึกของผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว
เป็นการท่องเที่ยวที่ปลูกฝังจิตสำนึกให้นักท่องเที่ยวเกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรทั้งด้านวัฒนธรรม
และด้านสิ่งแวดล้อม

ประเภทของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2549) ได้แบ่งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
เป็น 4 ประเภท ได้แก่

1. การท่องเที่ยวแหล่งประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรม กล่าวคือ เป็นการเดินทาง
ท่องเที่ยวเพื่อเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี เช่น พระราชวัง ปราสาท

หิน วัด อนุสรณ์สถาน เป็นต้น ซึ่งนอกจากความเพลิดเพลินแล้ว นักท่องเที่ยวยังได้เรียนรู้ และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และแหล่งโบราณคดีในท้องถิ่นนั้น ๆ

2. การท่องเที่ยวเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมและประเพณี การท่องเที่ยว รูปแบบนี้นักท่องเที่ยวจะได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรมและประเพณี หรืองานเทศกาลต่าง ๆ ที่คนในท้องถิ่นร่วมกันจัดขึ้น ซึ่งนักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้ และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพสังคม รวมทั้งสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม และมรดกทางวัฒนธรรม

3. การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาหรือเรียนรู้วัฒนธรรม เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มี จุดมุ่งหมายเฉพาะเจาะจงในการเข้ามาศึกษาหรือเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นในพื้นที่นั้น ๆ ซึ่งเป็น สถานที่ที่มีการจัดการและมีผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ให้ความรู้อย่างชัดเจน รวมถึงมีวิธีการฝึกหัด ตามแบบแผน เช่น การเรียนการทำอาหารไทย นวดแผนโบราณ มวยไทย เป็นต้น โดยมีสถาบัน ที่ให้บริการเพื่อการศึกษาด้านวัฒนธรรมโดยเฉพาะ เช่น สถานที่ให้บริการสอนการทำอาหารไทย นวดแผนโบราณ และมวยไทย เป็นต้น

4. การท่องเที่ยวเพื่อเยี่ยมชมวิถีชีวิตในชนบท นักท่องเที่ยวจะได้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่ง ของกิจกรรมที่เป็นวิถีชีวิตเฉพาะถิ่น ได้ใช้เวลาและอยู่ร่วมกับเจ้าของพื้นที่เสมือนเป็นสมาชิก ในชุมชน เช่น การอยู่ร่วมกับชาวบ้านเพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตในรูปแบบของโฮมสเตย์ การออกเรือหาปลา การเก็บใบชา การร่วมทำงานหัตถกรรม เป็นต้น

นอกจากนี้ มีการจัดประเภทการท่องเที่ยวเพิ่มเติม อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการท่องเที่ยวเยี่ยมชมวิถีชีวิตในชนบทที่กลุ่มนักท่องเที่ยวมีความสนใจในรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่นั้น ๆ โดยเฉพาะการศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับ กลุ่มชาติพันธุ์ โดยเรียกการท่องเที่ยวรูปแบบนี้ว่า การท่องเที่ยวเพื่อศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ หรือ การท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ (Ethnic tourism) ซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อเยี่ยมชมความเป็นอยู่ ประเพณี วัฒนธรรม และพิธีกรรมต่าง ๆ ของชนพื้นเมือง รวมถึงสภาพแวดล้อมในพื้นที่ซึ่งมีความ แตกต่างหรือแปลกใหม่จากวัฒนธรรมของผู้มาเยือน และนักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ กับคนในพื้นที่ผ่านการใช้ชีวิตหรือทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อสร้างประสบการณ์ที่มอบความจริงแท้และ ความรู้ใหม่ รวมถึงสร้างจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ เหล่านั้น (Apostol, 2013; ปิยะกษิติเดช เปลี้อยศรี และ บุญยสฤกษ์ อเนกสุข, 2561) โดยสามารถ แบ่งการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ได้ 2 รูปแบบ คือ การท่องเที่ยวที่ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับชุมชนกลุ่มชาติ พันธุ์ เช่น การท่องเที่ยวพักค้างแรมแบบโฮมสเตย์ (Homestay) ซึ่งนักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสวิถีชีวิต

และวัฒนธรรมที่ตนสนใจอย่างเต็มรูปแบบ และการท่องเที่ยวศึกษาเยี่ยมชมกลุ่มชาติพันธุ์ในระยะสั้นแบบไม่พักค้างแรม ซึ่งนักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้และทำความเข้าใจวัฒนธรรม แต่ไม่ได้ลงใช้ชีวิตในรูปแบบเดียวกับชนพื้นเมืองนั้น ๆ (สมทรง บุรุษพัฒน์, 2556; จริญญา เจริญสุขใส และ สุวัฒน์ จุฑากรณ์, 2544)

การท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์สามารถสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชน อันเกิดจากการส่งมอบสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการขายสินค้าหัตถกรรมที่สามารถสร้างกำไรได้มากที่สุด รวมถึงยังเป็นการช่วยอนุรักษ์ภูมิปัญญาและพัฒนาฟื้นฟูความสามารถของคนในชุมชน (Cohen, 1996) นอกจากนี้ การท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ยังช่วยสร้างความภาคภูมิใจในความเป็นชาติพันธุ์ให้แก่คนในชุมชน ผ่านการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีให้นักท่องเที่ยวได้รู้จัก รวมถึงช่วยให้เกิดการตระหนักรู้ถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมภายในกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งจะนำไปสู่การสืบสาน ฟื้นฟู และอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีที่อาจสูญหายให้คงอยู่ต่อไป (Van den Berghe, 1992) อย่างไรก็ตามการท่องเที่ยวก็สามารถส่งผลกระทบต่อความสมบูรณ์ของวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ได้ โดยเฉพาะการรับวัฒนธรรมจากภายนอกเข้ามามากขึ้น อันนำมาซึ่งผลกระทบด้านวิถีชีวิต วัฒนธรรม และอัตลักษณ์ ซึ่งอาจส่งผลให้วัฒนธรรมดั้งเดิมถูกทอดทิ้งไปในที่สุด (Cohen, 1996; Smith, 2012)

ทั้งนี้ สามารถกล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์เป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แต่แตกต่างตรงที่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสามารถสร้างตัวแทนทางวัฒนธรรม (Cultural representation) เพื่อการท่องเที่ยวขึ้นมาได้ ทำให้นักท่องเที่ยวไม่จำเป็นต้องเดินทางเข้าไปในพื้นที่จริงเสมอไปแต่สำหรับการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์หรือการท่องเที่ยวเพื่อศึกษากลุ่มชาติพันธุ์นั้น นักท่องเที่ยวจะต้องเข้าไปเยี่ยมชมและเรียนรู้วัฒนธรรมผ่านการมีส่วนร่วมโดยตรงกับเจ้าของวัฒนธรรมในพื้นที่จริงเท่านั้น (ปิยะกษิณีเดช เปลี้อยศิริ และ บุญยสฤกษ์ อเนก สุข, 2561)

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา และ เพ็ญศิริ ศรีคำภา (2557) ได้แบ่งประเภทของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่

1. การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดี เพื่อเยี่ยมชม และสร้างความเข้าใจในประวัติศาสตร์และโบราณคดีท้องถิ่นบนพื้นฐานของการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว

2. การท่องเที่ยวงานวัฒนธรรมและประเพณี (Cultural and Traditional tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวได้เข้าไปเยี่ยมชมหรือมีส่วนร่วมในงานประเพณีที่จัดขึ้นของชุมชนท้องถิ่นและชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว นั้น ๆ โดยนักท่องเที่ยวจะได้รับความทั้งความสนุกสนานเพลิดเพลินและเรียนรู้วัฒนธรรมหรือพิธีกรรม รวมถึงได้รับประสบการณ์ใหม่ ๆ โดยคำนึงถึงการอนุรักษ์และเคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่าง

3. การท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตชนบท (Rural Tourism/Village Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวที่ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว โดยมีการนำเสนอลักษณะวิถีชีวิตภูมิปัญญาพื้นบ้าน และการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ระหว่างกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนนั้น ๆ

4. การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sport Tourism) หมายถึง การเดินทางไปยังสถานที่ที่มีการเล่นหรือจัดแข่งขันกีฬา โดยกิจกรรมกีฬาดังกล่าวอาจถูกจัดขึ้นตามเส้นทางที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมสามารถท่องเที่ยวตามสถานที่เหล่านั้นได้ นอกจากนี้ยังเป็นการท่องเที่ยวที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว

5. การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางวัฒนธรรม (Cultural Health Tourism) หมายถึง การเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีกิจกรรมส่งเสริมหรือฟื้นฟูสุขภาพ เช่น การนวดการบำบัดด้วยสมุนไพรหรือทรัพยากรที่มีในท้องถิ่น การฝึกกายบริหาร เป็นต้น โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว

ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะ ประเภท รวมถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมซึ่งเป็นพื้นฐานนำไปสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และนำองค์ความรู้ที่ได้มาปรับใช้ในการจัดทำแบบสัมภาษณ์สำหรับเก็บข้อมูลในงานวิจัย และใช้เป็นแนวทางที่ต้องคำนึงถึงเมื่อมีการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อให้มั่นใจว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวที่พัฒนาขึ้นตรงกับความมุ่งหมายที่ต้องการให้เกิดการอนุรักษ์วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ย และสามารถสร้างประโยชน์ให้แก่ชุมชน ในขณะที่เดียวกันก็ก่อให้เกิดผลกระทบด้านลบต่อชุมชนน้อยที่สุด

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมและความต้องการนักท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวของไทยเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมที่สร้างรายได้เข้าสู่ประเทศเป็นจำนวนมาก และด้วยเหตุที่ธรรมชาติของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวนั้นมีความแตกต่างอย่างชัดเจนจากอุตสาหกรรมชนิดอื่น ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวจึงจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจ

ในทรัพยากร พฤติกรรม และความต้องการของนักท่องเที่ยว เพื่อให้สามารถจัดเตรียมสินค้าและบริการที่สามารถสร้างความประทับใจและตอบสนองต่อพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่แตกต่างกันไป รวมถึงวางแผนและนโยบายต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นและพัฒนาการท่องเที่ยว ทั้งนี้ มีผู้ให้นิยามของพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวไว้ดังนี้

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2555) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมนักท่องเที่ยวไว้ว่า พฤติกรรมนักท่องเที่ยว หมายถึง การกระทำทุกอย่างของนักท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความต้องการในสภาพการณ์ใดสภาพการณ์หนึ่ง ไม่ว่าจะนักท่องเที่ยวจะรู้ตัวในการกระทำนั้น หรือบุคคลอื่นจะเห็นพฤติกรรมนั้นหรือไม่ก็ตาม โดยสามารถแบ่งพฤติกรรมออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ พฤติกรรมภายใน ซึ่งเป็นการทำงานของอวัยวะภายในร่างกาย ความรู้สึกนึกคิด และอารมณ์ต่าง ๆ ทั้งนี้ พฤติกรรมภายในจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรม ประเภทที่สอง คือ พฤติกรรมภายนอก ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกและบุคคลอื่นสามารถสังเกตได้โดยอาศัยประสาทสัมผัส หรือกล่าวได้ว่า พฤติกรรมนักท่องเที่ยวเป็นการกระทำของนักท่องเที่ยวทั้งการแสวงหา จัดซื้อใช้ ประโยชน์ และประเมินสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวอันเกิดจากการกระตุ้นของสิ่งแวดล้อมและความรู้สึกนึกคิด เพื่อสร้างความพึงพอใจและตอบสนองต่อความต้องการนั้น ๆ

รวีวรรณ โปรยรุ่งโรจน์ (2558) ได้สรุปความหมายของพฤติกรรมนักท่องเที่ยวไว้ว่าเป็นความรู้สึกนึกคิดและการแสดงออกของนักท่องเที่ยว ทั้งช่วงก่อน ระหว่าง และหลังการเดินทาง รวมถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดและการแสดงออกนั้น ๆ

ฮอร์เนอร์ และ สวาร์บรูค (Horner & Swarbrooke, 2016) ได้ให้คำจำกัดความของพฤติกรรมนักท่องเที่ยวว่า เป็นการศึกษาเหตุผลว่าทำไมนักท่องเที่ยวจึงเลือกซื้อผลิตภัณฑ์และมีกระบวนการตัดสินใจในการซื้ออย่างไร

คอตเลอร์ (Kotler, 2014) กล่าวว่า ความต้องการเป็นอีกรูปหนึ่งของความจำเป็นของมนุษย์ โดยเป็นสถานะที่รู้สึกว่าจะขาดอะไรบางอย่างไป

สุดาพร กุณฑลบุตร (2557) ได้ให้ความหมายของความจำเป็นไว้ว่า ความปรารถนาเพิ่มเติมนอกเหนือจากความจำเป็นต่าง ๆ เพื่อความอยู่รอดของชีวิต ซึ่งสิ่งที่เพิ่มนั้นก่อให้เกิดความสุข และความพึงพอใจ

ในขณะที่ จิรภา ทองครึ่ง (2558) ได้สรุปความหมายของความจำเป็นไว้ว่า เป็นการที่มีสิ่งเข้ามากระตุ้นในตัวบุคคลทำให้เกิดความรู้สึกอยากได้ จึงทำให้บุคคลนั้นแสวงหาวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ได้ในสิ่งที่ต้องการ และเมื่อได้รับการตอบสนองแล้วก็จะทำให้บุคคลนั้นมีความพึงพอใจ แต่จะเกิดความต้องการใหม่ ๆ เข้ามาอีก

ฉลองศรี พิมลสมพงศ์ (2560) ได้ให้ความหมายของความต้องการของนักท่องเที่ยวไว้ว่าเป็นการที่นักท่องเที่ยวมีความปรารถนาที่จะเดินทางไปซื้อสินค้าหรือบริการทางการท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยวหนึ่ง ๆ หรือจุดหมายปลายทางทางการท่องเที่ยว ซึ่งนักท่องเที่ยวจะต้องมีความต้องการ อำนาจซื้อ และความเต็มใจที่จะจ่ายค่าสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวนั้น ๆ ทั้งนี้ นักท่องเที่ยวจะเลือกเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่ตรงกับวัตถุประสงค์ของตน รวมถึงสอดคล้องกับงบประมาณที่ตนมีเพื่อให้สามารถได้รับสินค้าและบริการที่คุ้มค่า และสร้างความประทับใจ

จากนิยามข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวเป็นความรู้สึกนึกคิดและการกระทำทุกอย่างของนักท่องเที่ยว ทั้งช่วงก่อน ระหว่าง และหลังการเดินทาง เพื่อตอบสนองความต้องการหรือความปรารถนาเพิ่มเติมด้านการท่องเที่ยว ซึ่งส่งผลให้นักท่องเที่ยวแสดงพฤติกรรมหรือการกระทำบางอย่างเพื่อให้สามารถเติมเต็มความปรารถนานั้นได้ ทั้งนี้ นักท่องเที่ยวจะต้องมีอำนาจซื้อและความเต็มใจในการจ่ายค่าสินค้าและบริการควบคู่ไปด้วย เพื่อให้กระบวนการตอบสนองความต้องการด้านการท่องเที่ยวนั้นเสร็จสมบูรณ์

องค์ประกอบพฤติกรรมการท่องเที่ยว

จากการศึกษาของ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2555) พบว่า พฤติกรรมนักท่องเที่ยวประกอบด้วย 7 องค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่

1. เป้าหมาย หมายถึง นักท่องเที่ยวจะมีเป้าหมายอยู่ในทุก ๆ พฤติกรรมที่แสดงออกหรือเลือกกระทำ
2. ความพร้อม หมายถึง ความสามารถและการมีวุฒิภาวะเพียงพอในการแสดงออกทางพฤติกรรมหรือการกระทำเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตน
3. สถานการณ์ หมายถึง เหตุการณ์หรือโอกาสที่เอื้ออำนวยต่อนักท่องเที่ยวในการเลือกทำกิจกรรมหรือเดินทางท่องเที่ยว
4. การแปลความหมาย หมายถึง แนวคิดหรือวิธีคิดแบบต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการเลือกกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งของนักท่องเที่ยวในสถานการณ์หนึ่ง ๆ เพื่อก่อให้เกิดความพึงพอใจมากที่สุด สถานการณ์นั้น ๆ
5. การตอบสนอง หมายถึง การตัดสินใจทำกิจกรรมบางอย่างที่เลือกไว้เพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการและสร้างความถึงพอใจให้กับตนเอง
6. ผลลัพธ์ที่ตามมา หมายถึง ผลจากการกระทำหนึ่ง ๆ ซึ่งอาจออกมาในรูปแบบที่ตรงกับความคาดหวังของนักท่องเที่ยวหรือไม่ก็ได้

7. ปฏิกริยาต่อความผิดหวัง หมายถึง ความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อสิ่งที่นักท่องเที่ยว ตัดสินใจทำหรือเลือกไม่เป็นตามเป้าหมายที่ต้องการ ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวต้องกลับไปหาวิธีอื่น ๆ มาใช้ตอบสนองของความต้องการของตน

ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์

มาสโลว์ (Maslow, 1970) ได้แบ่งความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 5 ระดับชั้น โดยเริ่มจากความต้องการขั้นพื้นฐานไปจนถึงความต้องการขั้นสูงสุดจนกว่าลำดับชั้นใหม่ จะไม่สามารถตอบสนองความต้องการได้ ซึ่งในบางครั้งพบว่าความต้องการอาจไม่มีที่สิ้นสุด

ขั้นที่ 1 ความต้องการด้านร่างกาย (Physiological needs) เป็นความต้องการในสิ่งที่ จำเป็นทางร่างกายซึ่งมีผลต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ เช่น อากาศ น้ำ เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และที่อยู่อาศัย

ขั้นที่ 2 ความต้องการความปลอดภัย (Safety needs) แบ่งได้ 2 รูปแบบ คือ ความต้องการความปลอดภัยด้านร่างกาย เช่น ความปลอดภัยในชีวิต การมีสุขภาพดี และ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ เช่น การมีอาชีพการงานที่มั่นคง

ขั้นที่ 3 ความต้องการได้รับการยอมรับทางสังคม (Social needs) เช่น การได้รับความรัก การได้รับการยอมรับจากเพื่อนร่วมงานหรือเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มในสังคม

ขั้นที่ 4 ความต้องการการยกย่องนับถือ (Esteem needs) คือ ความต้องการที่จะได้รับการยกย่องนับถือจากผู้อื่น จากการมีชื่อเสียง ฐานะ ความสามารถ ความสำเร็จ เป็นที่รู้จักในสังคม เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับตนเอง รู้สึกมีคุณค่าและความสำคัญ

ขั้นที่ 5 ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จสูงสุดในชีวิต (Self-actualization needs) เป็นความต้องการที่จะพัฒนาศักยภาพของตนไปสู่จุดสูงสุด เช่น การได้งานที่ทำทนาย การเป็นผู้บริหารสูงสุด หรือได้รับตำแหน่งตามที่คาดหวังเอาไว้

ในสาขาด้านการท่องเที่ยวได้นำทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์มาประยุกต์ใช้ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ความต้องการด้านร่างกาย (Physiological needs) เช่น ความต้องการท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อน หลีกหนีความวุ่นวาย หรือการบำบัดสุขภาพ เป็นต้น

ขั้นที่ 2 ความต้องการความปลอดภัย (Safety needs) เช่น ต้องการความปลอดภัยในการเดินทางท่องเที่ยว ต้องการความมั่นใจว่าบริษัท นำเที่ยวจะไม่หลอกลวง เป็นต้น โดยนักท่องเที่ยวที่มีความต้องการในลักษณะนี้มักจะเดินทางท่องเที่ยวไปในแหล่งที่ตนคุ้นเคย

ขั้นที่ 3 ความต้องการได้รับการยอมรับทางสังคม (Social needs) เช่น การท่องเที่ยว เพื่อเยี่ยมญาติและเพื่อน การทำกิจกรรมท่องเที่ยวกับกลุ่มคนที่มีความสนใจคล้ายคลึงกัน เช่น กลุ่มนักเดินป่า กลุ่มนักปีนหน้าผา กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงอาหาร เป็นต้น

ขั้นที่ 4 ความต้องการการยกย่องนับถือ (Esteem needs) เช่น การเดินทางท่องเที่ยว ในต่างประเทศ การพักในห้องพักที่มีราคาแพงที่สุดของโรงแรมระดับ 5 ดาว เป็นต้น

ขั้นที่ 5 ความต้องการที่จะได้รับความสำเร็จสูงสุดในชีวิต (Self-actualization needs) เช่น ความปรารถนาที่จะเดินทางท่องเที่ยวรอบโลก หรือเดินทางไปในสถานที่ที่ตน ปรารถนาซึ่งนักท่องเที่ยวน้อยคนที่จะสามารถทำได้ เป็นต้น

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยว

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2555) ได้แบ่งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม นักท่องเที่ยวออกเป็นปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ดังนี้

ปัจจัยภายใน

ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ความจำเป็น (Needs) อันเกิดจากสภาพร่างกาย และจิตใจของนักท่องเที่ยวในเรื่องของช่องว่างระหว่างสิ่งที่นักท่องเที่ยวมีอยู่แล้วกับสิ่งที่ต้องมี เนื่องจากขาดไม่ได้ ความต้องการ (Wants) เป็นสิ่งจูงใจที่ทำให้นักท่องเที่ยวแสดงพฤติกรรม ที่แตกต่างกันออกมา และการจูงใจ (Motivation) เป็นตัวที่ทำให้เกิดการกระตุ้นอย่างรุนแรง เพื่อตอบสนองของความพอใจ

1. ปัจจัยเรื่องการรับรู้ เป็นกระบวนการรับรู้ จัดระเบียบ และตีความหมาย เพื่อสร้างความเข้าใจของนักท่องเที่ยว ได้แก่ ปัจจัยด้านความเชื่อ ประสบการณ์ อารมณ์ และสิ่งกระตุ้นที่กระทบประสาทสัมผัสทั้ง 5 (การได้กลิ่น ได้ยิน ได้เห็น ได้รู้สึก และได้รสชาติ)

2. ปัจจัยเรื่องการเรียนรู้ การเรียนรู้เกิดขึ้นเมื่อได้รับสิ่งกระตุ้นหรือได้รับ ประสบการณ์ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความเข้าใจ และทัศนคติ

3. ปัจจัยเรื่องบุคลิกภาพ บุคลิกภาพจะถูกกำหนดโดยความจำเป็น แรงจูงใจ และสิ่งกระตุ้นอันเป็นจิตไร้สำนึก

4. ปัจจัยเรื่องรูปแบบการดำรงชีวิต กล่าวคือ การเลือกซื้อสินค้าและบริการ ทางการท่องเที่ยวขึ้นอยู่กับรูปแบบการดำรงชีวิตที่เกิดจากความสนใจ ทัศนคติ และความคิดเห็น ของนักท่องเที่ยวแต่ละคน

5. ปัจจัยเรื่องแนวคิดเกี่ยวกับตนเอง แบ่งได้เป็น แนวคิดของตนเองที่แท้จริง คือ ความเข้าใจนิสัยตนเองอย่างแท้จริงว่ามีความชอบอย่างไร แนวคิดของตนเองในอุดมคติ

คือ ความคิดที่บุคคลใฝ่ฝันหรือคาดหวังให้ตนเป็นเช่นนั้น และแนวคิดของตนเองที่คิดว่าบุคคลอื่นมองตนเองอย่างแท้จริง

6. ปัจจัยเรื่องทัศนคติ เป็นความรู้สึกนึกคิดที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
7. ปัจจัยด้านความเคร่งเครียดจากการทำงาน จะนำมาสู่การท่องเที่ยว เพื่อสร้างความผ่อนคลายและพักผ่อนจากความกดดันและความเครียด
8. ปัจจัยด้านรายได้ รายได้ที่เพิ่มขึ้น จะช่วยให้บุคคลมีทุนสำหรับนำไปใช้ในการท่องเที่ยวได้

9. ปัจจัยด้านเวลา สภาวะ และสุขภาพ เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญและกระทบต่อการเดินทางของนักท่องเที่ยว เนื่องจากหากไม่มีความพร้อมทางปัจจัยข้างต้น อาจก่อให้เกิดปัญหาหรือมีผลต่อการตัดสินใจในการเดินทางท่องเที่ยวได้

10. ปัจจัยด้านวงจรชีวิตครอบครัว ในแต่ละช่วงอายุของคนในครอบครัวที่แตกต่างกันจะมีความต้องการในผลิตภัณฑ์และพฤติกรรมในการเลือกซื้อสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน

11. ปัจจัยด้านครอบครัว ลักษณะครอบครัวและการดูแลหลอหลอมทำให้เกิดรูปแบบการดำเนินชีวิตและพฤติกรรมที่แตกต่างกัน

ปัจจัยภายนอก

1. ปัจจัยด้านวัฒนธรรม เป็นวิธีการดำเนินชีวิตของสังคมที่เกิดจากการเรียนรู้ สังคม และถ่ายทอดสืบต่อกันมาจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ซึ่งมีทั้งวัฒนธรรมหลักและวัฒนธรรมย่อยที่มีความแตกต่างกันไปในแต่ละกลุ่มบุคคลหรือพื้นที่ รวมถึงชนชั้นทางสังคมที่เป็นตัวกำหนดสังคมออกเป็นลำดับขั้นและกำหนดว่านักท่องเที่ยวจะมีความคิด ความเชื่อ การใช้จ่ายเงินหรือความสนใจอย่างไร

2. ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ กลุ่มอ้างอิงทางตรง เป็นกลุ่มที่มีปฏิสัมพันธ์หรือติดต่อกับนักท่องเที่ยวเป็นประจำสม่ำเสมอ เช่น ครอบครัว เพื่อนสนิท เพื่อนร่วมงาน เป็นต้น และกลุ่มอ้างอิงทางอ้อม เป็นกลุ่มที่ไม่ได้มีปฏิสัมพันธ์หรือติดต่อกับนักท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ แต่มีอิทธิพลต่อทัศนคติและพฤติกรรม เช่น กลุ่มดาราภาพยนตร์ กลุ่มนักกีฬา เป็นต้น โดยบทบาทและสถานภาพของบุคคลที่แตกต่างกันออกไปตามบริบทโดยรอบสามารถเป็นตัวกำหนดการตัดสินใจซึ่งจะมีผลต่อการเลือกซื้อสินค้าและบริการของนักท่องเที่ยว

3. ปัจจัยด้านจิตวิทยา ได้แก่ การจูงใจ อันเป็นสิ่งที่เร้าที่เกิดขึ้นจากภายในบุคคล ซึ่งมีความกดดันมากจนกลายเป็นพลังกระตุ้นให้เกิดการกระทำ การรับรู้ เป็นกระบวนการ

ที่ทำให้บุคคลเปิดรับข้อมูลเพื่อสร้างความรู้สึกรู้สึก ความเข้าใจ และความสนใจ การเรียนรู้ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลได้แสดงพฤติกรรมหรือได้รับประสบการณ์จากการแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ และความเชื่อและทัศนคติ โดยความเชื่อเป็นสิ่งที่บุคคลยึดถือเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และทัศนคติคือ การประเมินความพึงพอใจของบุคคลที่มีต่อสินค้าและบริการ

นอกจากนี้ วลัยพร ธีวตระกูลไพบูลย์ (2559) ยังได้สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวไว้เพิ่มเติมว่าประกอบด้วย

1. ปัจจัยทางสังคม มีผลอย่างมากต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยว เนื่องด้วยประชากรโลกมีการเพิ่มตัวขึ้นอย่างรวดเร็ว ในขณะที่เดียวกันสังคมผู้สูงอายุก็มีความสำคัญเพิ่มมากขึ้น รวมถึงอัตราการย้ายถิ่นฐานที่เพิ่มมากขึ้นเนื่องด้วยเหตุผลเรื่องการประกอบอาชีพ รวมทั้งการเดินทางไปเยี่ยมญาติหรือเพื่อน นอกจากนี้คนโสดจะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น และครอบครัวจะมีขนาดเล็กลงเนื่องจากผู้คนที่เลือกที่จะมีบุตรจำนวนน้อยลง และผู้คนที่ให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น มีการใส่ใจด้านสุขภาพ ต้องการท่องเที่ยวเพื่อผ่อนคลายจิตใจและให้ความสำคัญต่อจริยธรรมและคุณธรรมมากขึ้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้พฤติกรรมนักท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไปทั้งเรื่องความพร้อมและความต้องการเดินทางท่องเที่ยวที่บ่อยขึ้นหรือลดน้อยลงตามสภาวะของแต่ละกลุ่มคน

2. ปัจจัยทางเทคโนโลยี เทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างรวดเร็วช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงข้อมูลที่ช่วยวางแผนในการท่องเที่ยวได้สะดวกและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น รวมถึงการพัฒนาระบบขนส่งมวลชนและนำเอาวิศวกรรมขั้นสูงมาพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ

3. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ราคาของสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวมีราคาถูกลงเนื่องจากการแข่งขันทางธุรกิจด้านการท่องเที่ยวที่มากขึ้น ทำให้นักท่องเที่ยวมีตัวเลือกและมีความสามารถในการต่อรองมากยิ่งขึ้น อีกทั้งการเติบโตทางเศรษฐกิจก็ส่งผลทำให้ประชากรมีกำลังในการซื้อสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นอีกด้วย

4. ปัจจัยทางชีววิทยา นักท่องเที่ยวจะมองหาแหล่งท่องเที่ยวที่มีความยั่งยืนและมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น โดยเน้นการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ อย่างไรก็ตามผลจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้ส่งผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงการเดินทางทางอากาศและการท่องเที่ยวระยะไกล

5. ปัจจัยทางการเมือง ความไม่สงบทางการเมืองทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความวิตกกังวลในด้านความปลอดภัย รวมถึงขั้นตอนการเดินทางเข้าประเทศที่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้นอาจส่งผลกระทบต่อการเดินทางท่องเที่ยว แต่ในขณะเดียวกัน บางประเทศที่มี

นโยบายสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวก็จะช่วยกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

แดนนี่ (Dann, 1981) ได้กำหนดลักษณะของสิ่งกระตุ้นที่ทำให้เกิดความต้องการทางการท่องเที่ยวออกเป็น 7 ประการ ดังนี้

1. การท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่ทดแทนความต้องการที่ขาดหาย
2. สถานที่ท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจให้เกิดแรงกระตุ้นในการท่องเที่ยว
3. ภาพลักษณ์ทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสถานที่ท่องเที่ยวที่นั่น ๆ
4. ข้อมูลข่าวสาร สื่อประเภทต่าง ๆ
5. วัตถุประสงค์ในการเดินทาง
6. ประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว
7. สิ่งกระตุ้นเป็นสิ่งที่มีความหมายและกำหนดรูปแบบของตัวมันเอง

ขณะที่ แมคอินทอช, โกลด์เนอร์ และ ริตชี (McIntosh, Goeldner, & Ritchie, 1995) ได้ทำการสรุปรูปแบบของสิ่งกระตุ้น ความต้องการทางการท่องเที่ยว โดยแบ่งประเภทของสิ่งกระตุ้นทางการท่องเที่ยวออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. สิ่งกระตุ้นทางด้านร่างกาย เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับความต้องการทางด้านร่างกายและจิตใจ เช่น วัตถุประสงค์ทางสุขภาพ ความสบายใจและความพึงพอใจ เป็นต้น
2. สิ่งกระตุ้นทางวัฒนธรรม เป็นลักษณะของความต้องการที่เรียนรู้พบเห็นวัฒนธรรมที่แตกต่างในสถานที่ต่าง ๆ เพื่อค้นหาความเป็นมาของรูปแบบการดำเนินชีวิต ดนตรี ศิลปะ ฝีมือ หรือสิ่งอื่น ๆ ทางวัฒนธรรม
3. สิ่งกระตุ้นระหว่างบุคคล เป็นความต้องการที่จะพบปะผู้อื่นในสังคม เช่น การเดินทางเพื่อเยี่ยมญาติหรือเพื่อน การเดินทางเพื่อค้นหาประสบการณ์ใหม่ๆ เป็นต้น
4. สิ่งกระตุ้นทางสถานภาพและชื่อเสียง เป็นการเดินทางเพื่อดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เช่น งานอดิเรก การศึกษา การพัฒนาตนเอง การสร้างการยอมรับจากบุคคลอื่น ๆ เป็นต้น

รูปแบบของพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวในการซื้อสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2555) ได้สรุปพฤติกรรมและความต้องการของกลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวไว้ดังนี้

1. พฤติกรรมและความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวครอบครัว แบ่งออกได้เป็นพฤติกรรมและความต้องการท่องเที่ยวของกลุ่มทารก โดยครอบครัวที่มีเด็กทารกมักจะเดินทาง

ไปในสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความปลอดภัยสูงและมีความพร้อมด้านสิ่งอำนวยความสะดวก รวมทั้งมีการเลือกใช้บริการพิเศษต่าง ๆ

2. พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มเด็กอ่อน ณ ที่นี้ หมายถึง เด็กที่มีอายุตั้งแต่ 2 - 5 ปี โดยครอบครัวมักจะเลือกการเดินทางท่องเที่ยวที่มีระยะทางสั้น เนื่องจากเด็กบางคนไม่ชอบการเดินทาง รวมทั้งการคำนึงถึงความปลอดภัยเป็นสิ่งสำคัญ

3. พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มเด็กเข้าโรงเรียน ครอบครัวที่มีเด็กในวัยนี้มักจะเลือกสถานที่ท่องเที่ยวที่ให้ความสนุกสนานหรือสถานบริการทางการท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้เด็กทำกิจกรรมได้ เช่น โรงแรมที่มีสนามเด็กเล่นและสระว่ายน้ำ เป็นต้น

4. พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มวัยรุ่นช่วงอายุ 13 - 18 ปี ในช่วงอายุดังกล่าวพบว่า เด็กต้องการกิจกรรมเป็นของตนเองโดยเป็นกิจกรรมที่คล้ายคลึงกับผู้ใหญ่มากขึ้น รวมถึงยังเป็นช่วงอายุที่ต้องการท่องเที่ยวด้วยตนเองโดยไม่มีพ่อแม่ เช่น การท่องเที่ยวกับกลุ่มเพื่อน การท่องเที่ยวในรูปแบบของการทัศนศึกษาที่โรงเรียน เป็นต้น อย่างไรก็ตามเด็กในวัยนี้อาจท่องเที่ยวกับพ่อแม่ไปจนถึงวัยผู้ใหญ่ตอนต้นโดยเฉพาะการเดินทางที่เด็กไม่สามารถใช้จ่ายได้ด้วยตนเอง

5. พฤติกรรมและความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวเพื่อความสำราญ นักท่องเที่ยวในกลุ่มนี้มักอยู่ในช่วงผู้ใหญ่ตอนต้นซึ่งมักเป็นกลุ่มที่ให้ความสำคัญกับความสุขของตนเองเป็นหลัก ทั้งความสุขทางกายและทางใจ ซึ่งชอบการได้เข้าสังคม ชอบความอิสระ ความเรียบง่าย

6. พฤติกรรมและความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวแบกเบ้า นักท่องเที่ยวในกลุ่มนี้มักชอบการท่องเที่ยวแบบอิสระ มีค่าใช้จ่ายต่ำ และมักมีระยะการเดินทางท่องเที่ยวหรือพักตามแหล่งที่พักร่างต่าง ๆ ที่ยาวนาน โดยกลุ่มนักท่องเที่ยวประเภทนี้มักเป็นนักศึกษา เนื่องจากเป็นกลุ่มที่ยังไม่มีรายได้หลักเป็นของตนเอง แต่มีความทะเยอทะยานและความต้องการในการท่องเที่ยวเพื่อหาประสบการณ์ จึงมักใช้ช่วงวันหยุดช่วงปิดภาคเรียนออกเดินทางท่องเที่ยว

7. พฤติกรรมและความต้องการของกลุ่มท่องเที่ยวเยี่ยมเพื่อนเยี่ยมญาติ นักท่องเที่ยวในกลุ่มนี้มักสร้างประโยชน์ให้กับแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ในพื้นที่ที่นักท่องเที่ยวเดินทางไปเยี่ยมเพื่อนหรือญาติ เนื่องจากมักจะถูกพาไปเยี่ยมชมสถานที่ต่าง ๆ อย่างไรก็ตามธุรกิจที่พักมักจะไม่ให้ความสำคัญกับนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้มากนัก เนื่องจากนักท่องเที่ยวมักจะพักอาศัยกับผู้ติดตามเดินทางไปเยี่ยมเยือน จึงทำธุรกิจที่พักไม่ได้รับประโยชน์จากนักท่องเที่ยวดังกล่าว

8. พฤติกรรมและความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เป็นนักทัศนอาจร พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้มักเป็นการท่องเที่ยวในระยะสั้น ซึ่งมีการกำหนดไว้ชัดเจน คือ ไม่เกิน 1 วัน โดยนักท่องเที่ยวประเภทนี้สามารถตัดสินใจได้อย่างรวดเร็วในการใช้ระยะเวลา 1 วัน เพื่อเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ทั้งนี้ การเดินทางมักจะใช้รถส่วนตัวเป็นหลักแต่ก็มีบางส่วนที่เดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะ นอกจากนี้นักท่องเที่ยวกลุ่มดังกล่าวยังเป็นลูกค้ากลุ่มใหญ่ของบริการอาหารและเครื่องดื่ม รวมถึงแหล่งขายของต่าง ๆ

9. พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงการศึกษา การท่องเที่ยวในรูปแบบนี้เพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็วทั้งในรูปแบบของการแลกเปลี่ยนนักศึกษาระหว่างมหาวิทยาลัย การเข้าเรียนภาษาในต่างประเทศ เป็นต้น ซึ่งมักรวมกับการเดินทางท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ในประเทศนั้น ๆ รวมถึงการท่องเที่ยวของกลุ่มที่มีความสนใจเฉพาะ เช่น ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม การทำอาหาร เป็นต้น โดยนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้มักมีความต้องการในการเรียนรู้และหาประสบการณ์ใหม่ ๆ ระหว่างการท่องเที่ยว

10. พฤติกรรมและความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงศาสนา นักท่องเที่ยวในกลุ่มนี้มีเหตุผลทางศาสนาเป็นเหตุผลหลักในการเดินทาง ซึ่งปัจจุบันการเดินทางลักษณะนี้มักจะมีการแวะท่องเที่ยวตามสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ รวมอยู่ด้วย

11. พฤติกรรมและความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ นักท่องเที่ยวในกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มีกำลังทรัพย์ เวลา และยังมีสุขภาพดีเพียงพอสำหรับการเดินทางท่องเที่ยว รวมถึงสนใจในแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ และรูปแบบการใช้ชีวิตที่กระฉับกระเฉง ความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้จะให้ความสำคัญกับอาหาร ความสะอาดสบาย และ ต้องการเดินทางเพื่อการพักผ่อนเป็นหลัก

12. พฤติกรรมและความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความผิดปกติทางร่างกาย เช่น ผู้ที่มีความผิดปกติด้านการเคลื่อนไหว ผู้สูงอายุที่ไม่สามารถเดินเองได้ ผู้ที่มีความผิดปกติด้านสายตา รวมถึงด้านการฟัง เป็นต้น นักท่องเที่ยวบางส่วนในกลุ่มนี้สามารถเดินทางท่องเที่ยวด้วยตนเองได้แต่ต้องการบริการพิเศษ แต่อีกบางส่วนไม่สามารถเดินทางท่องเที่ยวได้เลย ดังนั้น การได้รับการอำนวยความสะดวกและบริการพิเศษของกลุ่มคนเหล่านี้จึงมีความแตกต่างจากบุคคลทั่วไปและมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเดินทางท่องเที่ยว

13. พฤติกรรมและความต้องการของกลุ่มนักเดินทางท่องเที่ยวระยะสั้น นักท่องเที่ยวในกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ต้องการการเดินทางท่องเที่ยวเพิ่มเติมนอกเหนือไปจากรายการท่องเที่ยวประจำปี

โดยมีจุดประสงค์ที่หลากหลาย เช่น การท่องเที่ยวแบบโรแมนติก การเยี่ยมญาติ การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ การท่องเที่ยวเพื่อทำกิจกรรมที่ตัวเองชอบ เป็นต้น

มาธิสัน และ วอลล์ (Mathieson & Wall, 2003) ได้แบ่งความต้องการของนักท่องเที่ยวออกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่

1. ความต้องการปัจจุบัน (Actual demand) เป็นความต้องการของนักท่องเที่ยวประเภทที่มีความพร้อมและเต็มใจจะจ่ายค่าสินค้าบริการทางการท่องเที่ยวที่กำหนดไว้ ณ ขณะนั้น หรือกล่าวได้ว่าเป็นนักท่องเที่ยวที่พร้อมจะซื้อสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวทันที

2. ความต้องการที่มีแนวโน้ม (Potential demand) เป็นความต้องการของนักท่องเที่ยวประเภทที่มีความต้องการในการเดินทางท่องเที่ยวอยู่แล้ว ซึ่งนำมาสู่แนวโน้มที่จะเกิดการเดินทางท่องเที่ยว แต่เนื่องจากข้อจำกัดหรือการขาดองค์ประกอบบางอย่าง เช่น เงินเวลา หรือการจัดการเดินทาง จึงทำให้การท่องเที่ยวยังไม่เกิดขึ้นในทันที ทั้งนี้ ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวสามารถเฝ้าระวังความต้องการที่มีแนวโน้มให้กลายเป็นความต้องการปัจจุบัน (Actual demand) ได้ โดยอาศัยการพัฒนาการให้บริการและระบบการตลาดของธุรกิจนำเที่ยว

3. ความต้องการที่อาจเกิดขึ้นได้ (Deferred demand) เป็นความต้องการเดินทางท่องเที่ยวที่มีอยู่ในจิตใจส่วนลึกของทุกคน แต่เนื่องจากการไม่มีข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ รวมถึงความรู้ในการเดินทางท่องเที่ยว เช่น ด้านสถานที่ การเดินทาง การจัดการวางแผนการท่องเที่ยว จึงทำให้การท่องเที่ยวอาจเกิดขึ้นหรือไม่ก็ได้ ทั้งนี้ สามารถจูงใจให้เกิดความต้องการท่องเที่ยวได้โดยอาศัยการทำการตลาด โฆษณา ประชาสัมพันธ์ การอำนวยความสะดวกต่าง ๆ รวมทั้งการพัฒนาระบบข้อมูลเพื่ออำนวยความสะดวกท่องเที่ยวและกระตุ้นความต้องการของนักท่องเที่ยว

แนวโน้มพฤติกรรมนักท่องเที่ยว

จากการตั้งข้อสังเกตพบว่า แนวโน้มพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปจากในอดีตในหลายแง่มุม โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลังการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ทั้งนี้ พชรพจน์ นันทรามาศ, กิตติพงษ์ เรือนทิพย์, และ จารุวรรณ เหล่าสัมฤทธิ์ (2563) พบว่า แนวโน้มพฤติกรรมนักท่องเที่ยวมีการเปลี่ยนแปลงไป ดังนี้

1. นักท่องเที่ยวเลือกเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศเป็นอันดับแรก เนื่องจากหลายประเทศมีมาตรการจำกัดการเดินทางเข้าประเทศเพื่อควบคุมการระบาดของโรค ทำให้การเดินทางไปต่างประเทศมีเงื่อนไขและทำได้ยากมากยิ่งขึ้น

2. นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางในระยะใกล้และสามารถเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัว เนื่องด้วยเหตุผลด้านความปลอดภัยและการรักษาระยะห่างทางสังคม

3. นักท่องเที่ยวเลือกเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว Unseen หรือสถานที่ที่คนไม่พลุกพล่าน เนื่องด้วยความกังวลเรื่องความปลอดภัยและความเสี่ยงจากการติดเชื้อไวรัส นักท่องเที่ยวจึงเลือกเดินทางไปยังสถานที่ที่คนไม่พลุกพล่าน และสามารถเดินทางท่องเที่ยวได้ด้วยตนเอง โดยแหล่งท่องเที่ยว Unseen สามารถแบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้แก่ ได้แก่ 1) แหล่งท่องเที่ยวมหัศจรรย์และธรรมชาติ 2) แหล่งท่องเที่ยวผจญภัย 3) แหล่งท่องเที่ยวสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และ 4) แหล่งท่องเที่ยว ประเพณี วัฒนธรรม และ 5) แหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิต

นอกจากนี้ กองวิจัยการตลาดการท่องเที่ยว (2564) ได้จัดทำโครงการศึกษาแนวโน้มพฤติกรรมนักท่องเที่ยว ซึ่งพบผลการศึกษาดังนี้

1. นักท่องเที่ยวหาข้อมูลก่อนการเดินทางเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะข้อมูลเส้นทางที่ใช้เดินทางไปยังจุดหมาย รวมถึงข้อมูลด้านแหล่งท่องเที่ยว ที่พัก และร้านอาหาร

2. นักท่องเที่ยวเลือกจุดหมายปลายทางที่ใกล้ขึ้น เน้นการท่องเที่ยวภายในภูมิภาคของตนเอง

3. นักท่องเที่ยวเลือกเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัวมากขึ้น เนื่องด้วยพฤติกรรมกักตัวในระยะห่างทางสังคม และความไม่สะดวกในการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) เช่น มาตรการตรวจคัดกรองผู้โดยสาร และการปรับเปลี่ยนตารางการเดินทาง

4. นักท่องเที่ยวเลือกเดินทางแบบไม่พักค้างคืนมากขึ้น และจำนวนผู้ร่วมเดินทางลดลง

5. นักท่องเที่ยวมองเหตุผลด้านความสวยงามและความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวว่ามีความสำคัญลดลงในการเลือกจุดหมาย แต่จะเน้นให้ความสำคัญกับความสะดวกเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะด้านความสะดวกในการเดินทางไปยังพื้นที่และความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่

6. มีการแนะนำ บอกต่อ เกี่ยวกับประสบการณ์การท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น โดยประเด็นที่ถูกแนะนำหรือบอกต่อเพิ่มขึ้น ได้แก่ ร้านอาหาร แหล่งช้อปปิ้ง เส้นทางในการเดินทางไปยังจุดหมายปลายทาง และที่พัก

ผู้วิจัยเลือกใช้แนวคิดพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวเพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำแบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐาน

อัตลักษณ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวจัย รวมถึงใช้ในการวิเคราะห์คำตอบที่ได้จากแบบสอบถามเพื่อนำข้อมูล ดังกล่าวไปใช้ออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้สอดคล้องกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ เพื่อสร้างความประทับใจและประสบการณ์ในการเรียนรู้วัฒนธรรมแก่นักท่องเที่ยวอย่างแท้จริง

บริบทพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง: เกาะลันตา จังหวัดกระบี่

“ปาดัยชาติตัก” เป็นชื่อที่กลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวจัยใช้เรียกหมู่เกาะลันตาสืบทอดมาจากบรรพบุรุษที่ล่องเรือมาทางทะเลแถบนี้ โดยหมายถึงเกาะที่มีแนวหาดทรายขาวทอดยาว หมู่เกาะลันตานี้ประกอบไปด้วยเกาะน้อยใหญ่ถึง 53 เกาะ แต่เป็นพื้นที่อยู่อาศัยของผู้นคนในปัจจุบันเพียง 9 เกาะ และมีเกาะลันตาใหญ่เป็นศูนย์กลางการอยู่อาศัย (มูลนิธิชนเผ่าพื้นเมืองเพื่อการศึกษาและสิ่งแวดล้อม, 2561) ซึ่งกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวจัยเป็นคนกลุ่มแรกที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานบนเกาะลันตา ส่วนคนกลุ่มต่อมา คือ ชาวมลายู โดยเรียกเกาะลันตาว่า “ลันตัส” หรือ “ลันตัส” หมายถึง แผลตากปลาที่ชาวบ้านทำขึ้นซึ่งสามารถมองเห็นเป็นแนวตามชายหาดได้จากกลางทะเลเวลาแล่นเรือผ่าน ตามมาด้วยชาวจีนที่เข้ามาแวะพักระหว่างเดินเรือสำเภาค้าขายกับประเทศสิงคโปร์และมาเลเซีย ซึ่งบางส่วนได้ตั้งถิ่นฐานถาวร ณ เกาะลันตาแห่งนี้ และสุดท้ายคือ กลุ่มชาวไทยพุทธที่เข้ามารับราชการและลงหลักปักฐานในพื้นที่ อย่างไรก็ตามแม้กลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวจัยจะเป็นคนกลุ่มแรกที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานบนลันตา แต่ทุกวันนี้ผู้คนแทบจะลืมเลือนพวกเขา ซึ่งในอดีตบ่อยครั้งที่ชาวอุรักลาไวจัยถูกรุกรานที่อยู่อาศัยจนต้องย้ายไปตั้งถิ่นฐานในบริเวณอื่น เช่น บริเวณบ้านหยีเพ็งที่ถูก “โต๊ะหยีเพ็ง” ใจชาวมุสลิมซึ่งหลบหนีการจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้ามาอาศัยอยู่และสร้างความเดือดร้อนให้แก่ชาวบ้าน ทำให้ชาวอุรักลาไวจัยที่อยู่ในพื้นที่เดิมต้องอพยพหนีไปอยู่ที่อื่นหรือบริเวณตลาดศรีรายา ซึ่งชาวอุรักลาไวจัยบางส่วนเคยตั้งถิ่นฐานอยู่มาก่อน แต่เมื่อมีชาวมุสลิมเข้ามาอยู่ชาวอุรักลาไวจัยจึงย้ายไปตั้งถิ่นฐานบริเวณบ้านหัวแหลมแค แต่แล้วเมื่อชาวจีนเข้ามาสร้างที่อยู่อาศัยและโกดังเก็บสินค้าบริเวณตลาดศรีรายา ชาวมุสลิมที่เคยอยู่บริเวณนั้นจึงย้ายมาที่บ้านหัวแหลมแค และเป็นเหตุให้ชาวอุรักลาไวจัยต้องย้ายถิ่นฐานอีกครั้งไปยังบริเวณบ้านหัวแหลมกลาง ซึ่งจากเหตุแห่งการอพยพย้ายถิ่นของชาวอุรักลาไวจัยในลักษณะนี้จึงทำให้ชาวเกาะลันตามีคำพูดติดปากว่า “จีนไล่แขก แขกไล่ชาวเล” (นฤมล ชุนวิช่วย และ มานะ ชุนวิช่วย, 2553)

อย่างไรก็ตามในปัจจุบันเกาะลันตาก็มีกลุ่มชาวเลอุรักลาไวจัยอาศัยและกระจายตัวอยู่ใน 5 พื้นที่ ดังนี้

บ้านไนไร่ และบ้านไต่บาหลิว หมู่ 1 ตำบลศาลาด่าน เป็นพื้นที่ของชาวอุรักลาโว้ยที่อพยพมาจากบ้านบ่อแหน รวมถึงพื้นที่อื่น ๆ บนเกาะลันตา เนื่องจากถูกคนนอกพื้นที่เข้ามารุกไล่ที่อยู่อาศัย โดยบริเวณบ้านไต่บาหลิวจะถูกใช้เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรม เช่น พิธีลอยเรือ และเป็นที่ตั้งของศาลเจ้าไต่บาหลิวอันเป็นที่เคารพของชาวอุรักลาโว้ยบนเกาะลันตา รวมถึงใช้เป็นที่พักผ่อนประมงของชาวอุรักลาโว้ย

บ้านคลองดาว หมู่ 3 ตำบลศาลาด่าน เป็นหนึ่งในชุมชนที่ชาวอุรักลาโว้ยจากบ้านบ่อแหนและพื้นที่อื่น ๆ อพยพมาสร้างที่อยู่อาศัย

บ้านหัวแหลม หรือบ้านหัวแหลมกลาง หมู่ 1 ตำบลเกาะลันตาใหญ่ เป็นชุมชนดั้งเดิมของชาวอุรักลาโว้ยซึ่งใช้เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมสำคัญ เช่น พิธีลอยเรือ เป็นต้น

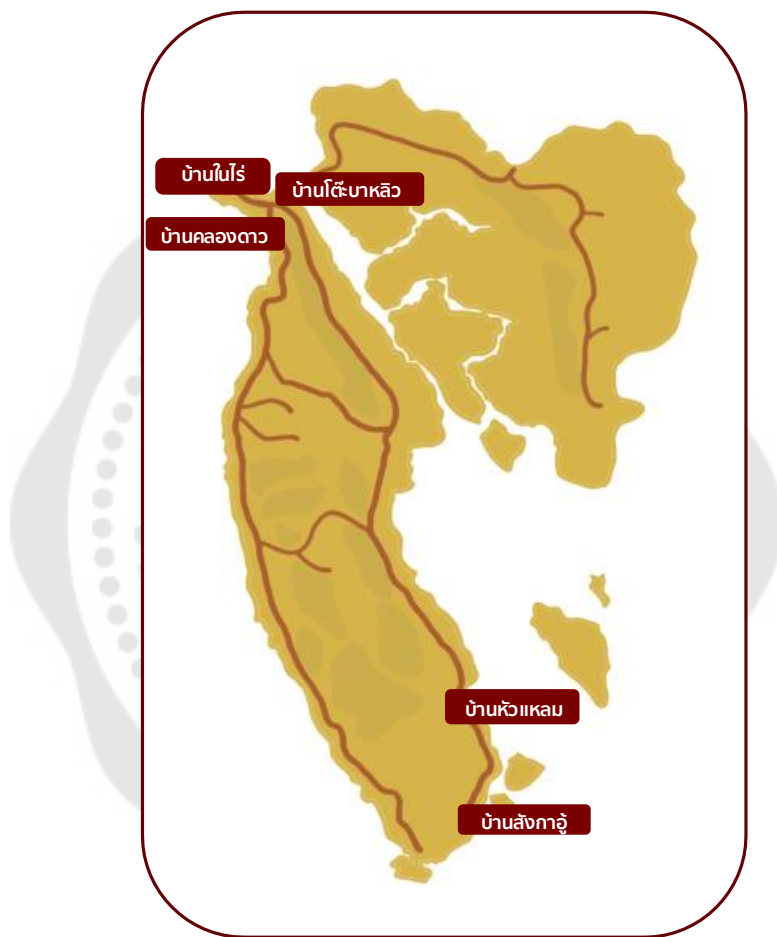
บ้านสังกาคู้ หมู่ 7 ตำบลเกาะลันตาใหญ่ เป็นชุมชนชาวอุรักลาโว้ยที่แยกตัวออกมาจากบ้านหัวแหลม โดยชื่อชุมชนสังกาคู้เพี้ยนมาจากคำว่า อีซังกาคู้ หมายถึง เหงือกปลากระเบนราหู ซึ่งบริเวณอ่าวพร้าวจะมีกองหินที่ชาวอุรักลาโว้ยเชื่อว่าเป็นที่สถิตของปลากระเบนราหูอันเป็นที่มาของชื่อชุมชน โดยเรียกกันว่า “ไต่ะอีสังกาคู้”

ลักษณะทางกายภาพ

เกาะลันตามีพื้นที่รวมทั้งหมด 339.8 ตารางกิโลเมตร ประกอบไปด้วยเกาะน้อยใหญ่ 53 เกาะ แต่มีเพียง 9 เกาะที่มีผู้คนอยู่อาศัย ได้แก่ เกาะลันตาใหญ่ เกาะลันตาน้อย เกาะกลาง เกาะปอ เกาะกา เกาะนุ้ย เกาะโหลง เกาะรอก และเกาะบุญ โดยในปี พ.ศ. 2533 ได้รับการประกาศตั้งเป็นพื้นที่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะลันตา

เกาะลันตาใหญ่เป็นแหล่งที่ตั้งชุมชนเริ่มแรกและปัจจุบันมีผู้อยู่อาศัยมากที่สุด ลักษณะทางกายภาพเป็นภูเขาสูงตามแนวยาวกลางเกาะ ประกอบด้วยเขาเกาะลันตา เขาว่าปุดอน เขาช่องโสด ควนปากหลาด ควนปากันใหญ่ ควนปากันเกาะ เป็นต้น ทำให้พื้นที่ของเกาะถูกแบ่งเป็นสองส่วน คือ ด้านตะวันออกเรียกว่า "หน้าเกาะ" จากบ้านทุ่งหยีเพ็ง บ้านเจ๊ะหลี บ้านศรีรายา บ้านหัวแหลม บ้านสังกาคู้ และบ้านคลองปอ มีลักษณะชายฝั่งเป็นเว้าหาดเลนยาวตลอดแนวมีภูเขาบังลมคลื่นมรสุมจึงเป็นที่ปักหลักตั้งถิ่นฐานและจอดเรือทำประมงพื้นบ้านของชาวอุรักลาโว้ยตั้งแต่อดีต ส่วนนักเดินเรือซึ่งเดินทางไประหว่างอินเดี๋ยกับจีนผ่านช่องแคบมะละกาก็จะแวะเข้ามาหลบลมพายุ จนเกิดเป็นศูนย์กลางความเจริญที่บริเวณชุมชนเมืองเก่าศรีรายาซึ่งส่วนใหญ่เป็นที่อยู่อาศัยของชาวจีนสืบต่อกันมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ โดยยังคงมีความสัมพันธ์ที่ดีกับชาวมุสลิมและชาวอุรักลาโว้ยซึ่งอาศัยอยู่ในชุมชนใกล้เคียงมาตลอด ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม (ประภารัตน์ ศุขศรีไพศาล, 2559) ส่วนอีกฝั่ง

ของเกาะด้านตะวันตก เรียกว่า “หลังเกาะ” ในอดีตไม่มีผู้คนอาศัยเพราะเป็นฝั่งที่เผชิญหน้ากับมรสุม แต่ปัจจุบันเป็นทำเลทองจากการเติบโตของธุรกิจการท่องเที่ยวเพราะมีหาดทรายทอดยาวตลอดแนว เช่น หาดคอกวาง หาดโล๊ะบาหระ อ่าวพระแะ หาดคลองโขง หาดคลองนิน และมีถนนตัดจากท่าเรือตอนเหนือผ่านชายหาดต่าง ๆ ไปจนถึงที่ทำการอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะลันตา ทางตอนใต้สุดของเกาะ (นฤมล ชุนวิชัย และ มานะ ชุนวิชัย, 2553)

ภาพประกอบ 4 ชุมชนชาวคูรักลาโว้ยบนเกาะลันตา จังหวัดกระบี่
ที่มา: ผู้วิจัย

ประชากร

ในปี 2562 อำเภอเกาะลันตา มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 35,778 คน (สำนักงานสถิติจังหวัดกระบี่, 2563) แบ่งเป็น 4 กลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่ คูรักลาโว้ย มุสลิม ชาวจีน และชาวพุทธ แบ่งเป็นประชากรที่นับถือศาสนาอิสลาม 75% ศาสนาพุทธ 10% นับถือวิญญาณบรรพบุรุษ 10% นับถือศาสนาคริสต์และอื่น ๆ 5%

ผู้วิจัยมุ่งนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

กลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ย

คำว่า อุรัก หมายถึง คน และ ลาโว้ย หมายถึง ทะเล กลุ่มชาติพันธุ์นี้เป็นหนึ่งในกลุ่มชาวเลที่พบในประเทศไทยนอกเหนือจากกลุ่มชาติพันธุ์มอแกนและมอแกน โดยคำว่า ชาวเล เป็นภาษาใต้ที่ย่อมาจากคำว่า ชาวทะเล ซึ่งหากใช้ในความหมายเฉพาะจะหมายถึงกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีภาษาและวัฒนธรรมเฉพาะ มีวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องทั้งทางทะเลและชายฝั่ง เดินทางสัญจรข้ามมหาสมุทรไปตามเกาะแก่งต่าง ๆ ใช้เวลาบนเรือซึ่งเป็นทั้งบ้านและยานพาหนะ ด้วยวิถีชีวิตในลักษณะนี้ทำให้ชาวตะวันตกขนานนามกลุ่มคนเหล่านี้ว่าเป็น ยิปซีทะเล (Sea gypsies หรือ Sea nomads) เลียนแบบชื่อชาวยิปซีในยุโรปซึ่งมีวิถีชีวิตในลักษณะคล้ายคลึงกันเพียงแต่เร่ร่อนอยู่บนผืนผิวน้ำ (นฤมล อรุโณทัย, 2557)

สำหรับที่มาของชาวเลในประเทศไทยนั้นยังไม่มีข้อสรุปที่แน่ชัดว่ามีแหล่งกำเนิดมาจากที่ใด เนื่องจากวิถีชีวิตที่มีการอพยพบ่อยครั้งและไม่มีภาษาเขียนจึงทำให้ไม่มีการจดบันทึกข้อมูลไว้เป็นลายลักษณ์อักษร และเหลือเพียงแค่ตำนานหรือเรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมาจากผู้สูงอายุในกลุ่มชาวเลซึ่งอาจมีการบิดเบือนหรือเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ประกอบกับคนรุ่นหลังไม่ได้เห็นความสำคัญของเรื่องราวเหล่านี้มากนัก (เมธิรา ไกรนที, 2552) จึงทำให้ไม่สามารถหาข้อสรุปที่ชัดเจนได้ อย่างไรก็ตามจากการศึกษาของนักวิชาการหลายท่าน สามารถสรุปข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดของชาวเลในประเทศไทยได้เบื้องต้น 4 ประการ ดังนี้

1. สันนิษฐานว่ากลุ่มชาวเลในประเทศไทยมีต้นกำเนิดมาจากชาวน้ำ (ชาวเล) ที่อาศัยอยู่ตามลุ่มแม่น้ำแยงซีเกียงในประเทศจีน และอพยพลงมาทางใต้โดยอาศัยแม่น้ำโขงล่องเรือมาจนถึงแหลมอินโดจีน จนเมื่อออกทะเลก็อาศัยเรือเร่ร่อนอยู่ตามเกาะต่าง ๆ ลงไปถึงพม่าและแหลมมลายู

2. สันนิษฐานว่ากลุ่มชาวเลในประเทศไทยมีต้นกำเนิดมาจากชนเผ่าอินโดนีเซียที่อพยพมาจากทางตะวันตกเฉียงใต้ของประเทศจีน ซึ่งเป็นกลุ่มแรกที่อพยพออกจากแผ่นดินใหญ่และมาตั้งรกรากอยู่ตามเกาะต่าง ๆ โดยการอพยพนั้นเกิดขึ้น 2 รอบ ได้แก่ การอพยพรอบที่หนึ่งกลุ่มอพยพได้กลายเป็นต้นตระกูลของชาวบาเตกส์ (Bataks) ในเกาะสุมาตราและชาวดัยค (Dyaks) ในเกาะบอร์เนียว โดยชาวดัยคสามารถแบ่งกลุ่มย่อยออกเป็นดัยคบก (Land Dyaks) ซึ่งตั้งถิ่นฐานอาศัยอยู่บนเกาะ จนกลายเป็นบรรพบุรุษของคนพื้นเมืองแห่งเกาะบอร์เนียวและดัยคทะเล (Sea Dyaks) ซึ่งใช้ชีวิตเร่ร่อนหากินอยู่ในท้องทะเล อพยพเคลื่อนย้ายตามแนว

หมู่เกาะไปเรื่อย ๆ จนมาถึงแหลมมลายู และกลายเป็นบรรพบุรุษดั้งเดิมของชาวมลายู (ประเทือง เครือหงส์, 2519) อย่างไรก็ตามชาวดยัคทะเลบางกลุ่มไม่ได้หยุดการเดินทางและต้องการแสวงหา แหล่งที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ พวกเขาจึงแล่นเรือต่อมาทางช่องแคบมะละกาออกสู่บริเวณทะเลอันดามัน ชายฝั่งทางตะวันตกของประเทศไทย และบางกลุ่มได้อพยพขึ้นไปทางหมู่เกาะตอนใต้ของประเทศ พม่า (เยาวลักษณ์ ศรีสุกใส, 2545) และการอพยพรอบที่สอง กลุ่มอพยพได้กลายเป็นต้นกำเนิด ของชนชาติชวา (Chavanese) บนเกาะบาหลีในปัจจุบัน ซึ่งทั้งหมดนี้จัดเป็นมนุษย์ในตระกูล ออสโตรเนเซียน (Austronesian) หรือ อินโดนีเซียน (Indonesian)

3. สันนิษฐานว่ากลุ่มชาวเลในประเทศไทยมีต้นกำเนิดมาจากหมู่เกาะเรียว – ลิงกา ซึ่งตั้งอยู่บริเวณปากทางเข้าช่องแคบมะละกา โดยจากช่องแคบมะละกาได้ล่องเรือตามลมเหนือขึ้น มาถึงปีนังและข้ามมาจนถึงเกาะหลีเป๊ะ เกาะอาดัง เกาะตะรุเตา จังหวัดสตูล สุเขตจังหวัดตรัง ภูเก็ต พังงา กระบี่ และระนองของไทย นอกจากนี้บางส่วนยังมีการเดินทางข้ามไปแถบหมู่เกาะ มะริดของประเทศพม่าด้วยเช่นกัน (จิตติมา ผลเสวก, พิภพ อุดมอิทธิพงศ์, และ Heather, 2551)

4. สันนิษฐานว่ากลุ่มชาวเลในประเทศไทยมีต้นกำเนิดมาจากจากดินแดน แถบประเทศมาเลเซีย เนื่องจากมีตำนานความเชื่อของกลุ่มชาวเลเกี่ยวกับเทือกเขา "ฮูนงมรีย" ซึ่งเป็นตำนานของชาวอุรักลาโว้ย โดยคาดว่าปัจจุบันคือบริเวณภูเขาในรัฐเคดาห์หรือไทรบุรี ประเทศมาเลเซียและเป็นดินแดนศักดิ์สิทธิ์ที่ถูกกล่าวถึงสำหรับการทำพิธีลอยเรือ "ปาจัก" (Hogan, 1972) ซึ่งบรรพบุรุษของชาวอุรักลาโว้ยอาศัยอยู่ในบริเวณดังกล่าวก่อนอพยพเข้าสู่ น่านน้ำไทยในปัจจุบัน ทั้งนี้ พื้นที่ดังกล่าวอาจเป็นได้ทั้งแหล่งกำเนิดดั้งเดิมหรืออาจเป็นเพียง ถิ่นฐานหนึ่งระหว่างเส้นทางที่บรรพบุรุษชาวอุรักลาโว้ยได้อพยพเคลื่อนย้ายผ่าน ซึ่งข้อมูล ทั้งสองประการนี้ยังไม่อาจชี้ชัดได้

อย่างไรก็ตามแม้ข้อมูลด้านแหล่งกำเนิดของชาวเลในประเทศไทยยังไม่แน่ชัด แต่สามารถสรุปข้อมูลด้านการตั้งถิ่นฐานได้ว่า กลุ่มชาวเลในประเทศไทยมีการกระจายตัวตั้งถิ่น ฐานอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ บริเวณภาคใต้ฝั่งทะเลอันดามัน ดังนี้ ชาวมอแกน (Moken) ตั้งถิ่นฐาน บริเวณเกาะเหลา เกาะพยาม เกาะช้าง จังหวัดระนอง หมู่เกาะสุรินทร์ บ้านบางแบก บ้านบางสัก จังหวัดพังงา และหาดราไวย์ จังหวัดภูเก็ต เป็นต้น ชาวมอแกน (Moklen) ตั้งถิ่นฐานบริเวณ เกาะพระทอง อำเภอคุระบุรี อำเภอท้ายเหมือง อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา และอำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต เป็นต้น (UNESCO, 2001) และชาวอุรักลาโว้ย (Urak Lawoi) ตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณ เกาะสิเหร่ (แหลมตึกแก) หาดราไวย์ จังหวัดภูเก็ต เกาะลันตาใหญ่ เกาะพีพี เกาะจำ จังหวัดกระบี่ และเกาะบุโหลน เกาะอาดัง เกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล เป็นต้น โดยชาวอุรักลาโว้ยเป็นชาวเล

กลุ่มที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทยและเป็นกลุ่มแรกๆที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานบนเกาะลันตาและเกาะจำ นิยมตั้งหลักแหล่งเป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางธรรมชาติ นอกจากนี้ชาวอุรักลาไวยังเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความสามารถด้านการว่ายน้ำ ดำน้ำ เชี่ยวชาญในการเดินเรือ สังเกตสภาพแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศอย่างมากเนื่องจากวิถีชีวิตดั้งเดิม คือ การออกล่าสัตว์ทะเลเป็นอาหาร เช่น การตกเบ็ด ดำน้ำแทงปลา เป็นต้น (นฤมล ชุนวิช่วย และ มานะ ชุนวิช่วย, 2553)

วิถีชีวิตประจำวัน

วิถีชีวิตประจำวันของชาวอุรักลาไวยังดำเนินไปอย่างเรียบง่าย ดำรงชีวิตด้วยการพึ่งพาธรรมชาติโดยเฉพาะทะเล กล่าวคือ ในตอนเช้าผู้ชายจะออกไปทำประมง ในขณะที่ผู้หญิงจะหุงหาอาหารและทำงานบ้านต่าง ๆ หลังจากผู้ชายกลับมาจากทำประมง สมาชิกในครอบครัวจะช่วยกันปลดสัตว์ต่าง ๆ ที่ติดอวน และทำความสะอาดอวนเพื่อเตรียมไว้สำหรับการทำประมงในช่วงบ่ายหรือในวันถัดไป เมื่อจัดการงานทุกอย่างในช่วงเช้าเสร็จสิ้นก็จะรับประทานอาหารกลางวัน และในช่วงบ่ายผู้หญิงจะพักผ่อนด้วยการนอนหรืออาจจับกลุ่มพูดคุยหรือช่วยทำเครื่องมือประมง ในขณะที่ผู้ชายจะนำเครื่องมือประมงที่ชำรุดมาซ่อมแซม หรือทำขึ้นใหม่ เช่น ซ่อมอวน ซ่อมเรือ ทำไซปลา เป็นต้น ส่วนเด็ก ๆ จะเล่นอยู่บริเวณบ้าน และวัยรุ่นจะรวมกลุ่มอยู่ตามบ้านเพื่อนหรือช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน แต่ในปัจจุบันเนื่องจากสภาพเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลง ประกอบกับภาระค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นส่งผลให้กลุ่มวัยรุ่นออกไปรับจ้างทำงานมากขึ้นและให้ความสำคัญกับการศึกษาน้อยลง ทำให้ชาวเลส่วนใหญ่ไม่ได้จบการศึกษาในระดับที่สูงมากนัก ทั้งนี้ บางครอบครัวอาจมีการประกอบอาชีพที่หลากหลายเพื่อให้มีรายได้เพียงพอสำหรับเลี้ยงดูสมาชิก รวมถึงผู้หญิงชาวเลก็ออกไปช่วยผู้ชายทำประมงหรือทำงานรับจ้างมากขึ้นด้วยเช่นกัน และในช่วงเย็นผู้หญิงจะกลับบ้านไปทำอาหาร เมื่อทำเสร็จจึงออกมาจับกลุ่มพูดคุยกันจนถึงค่ำแล้วจึงแยกย้ายกลับบ้านไปรับประทานอาหารพร้อมกับคนในครอบครัว (นฤมล ชุนวิช่วย และ มานะ ชุนวิช่วย, 2553)

การประกอบอาชีพ

ประมงพื้นบ้าน จากวิถีชีวิตของชาวอุรักลาไวยังมีความเกี่ยวข้องกับทะเลมาตั้งแต่อดีต อาชีพประมงจึงเป็นอาชีพหลักที่ชาวอุรักลาไวยังบนเกาะลันตาใช้หาเลี้ยงชีพโดยมีเรือเป็นเครื่องมือหลักที่ใช้ทำมาหากิน นอกจากนี้แล้วยังมีเครื่องมือจับสัตว์น้ำอื่น ๆ ที่สามารถทำเองได้จากวัสดุที่มีในท้องถิ่น เช่น ไซ แห เบ็ด อวน เป็นต้น (นฤมล ชุนวิช่วย และ มานะ ชุนวิช่วย, 2553)

เกษตรกรรม นอกจากอาชีพประมงแล้ว ชาวอุรูกลาโวยจบนเกาะลันตา ยังทำเกษตรกรรม โดยนิยมปลูกพืชผักไว้รับประทานเองในครัวเรือน รวมถึงพืชเศรษฐกิจต่าง ๆ สำหรับขาย เช่น ยางพารา ปาล์มน้ำมัน มะพร้าว มะม่วงหิมพานต์ และสะตอ เป็นต้น

รับจ้างทั่วไป จากการเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวทำให้เกิดการจ้าง ชาวอุรูกลาโวยจเข้าไปทำงานตามสถานประกอบการทางการท่องเที่ยวมากขึ้น เช่น โรงแรม หรือร้านอาหารต่าง ๆ โดยทำหน้าที่เป็นพนักงานเสิร์ฟ แม่บ้าน รวมถึงบางส่วนรับจ้าง เป็นคนขับเรือพานักท่องเที่ยวไปตามเกาะต่าง ๆ ซึ่งสามารถสร้างรายได้ให้กับชาวอุรูกลาโวยจ ได้เป็นจำนวนมาก นอกจากรับจ้างทำงานในภาคการท่องเที่ยวแล้ว ชาวอุรูกลาโวยจยังรับจ้าง ทำงานทั่วไป เช่น รับจ้างแบกหาม ก่อสร้าง และทำสวน เป็นต้น โดยเฉพาะชาวอุรูกลาโวยจบริเวณ บ้านคลองดาว บ้านโนไไร่ และบ้านโต๊ะบาหลิว ซึ่งอาศัยอยู่ใกล้กับตลาดในตัวอำเภอเกาะลันตา จึงประกอบอาชีพรับจ้างในตลาดและเขตเทศบาล

ค้าขาย ในแต่ละชุมชนของชาวอุรูกลาโวยจจะมีร้านค้าอยู่ชุมชนละ 2 - 3 ร้านโดย จะขายของใช้ในชีวิตประจำวันรวมถึงอาหาร เช่น แปรงสีฟัน ยาสีฟัน สบู่ แชมพู อาหารแห้ง อาหารสด รวมถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ นอกจากนี้ยังมีชาวอุรูกลาโวยจบางกลุ่มทำสินค้าทำมือ จากวัสดุธรรมชาติออกขายอีกด้วย เช่น กำไลเต่ากระ สมอเรือโบราณ เป็นต้น (ประภารัตน์ สุขศรีไพศาล, 2559)

ครอบครัวและระบบเครือญาติ

รูปแบบครอบครัวของชาวอุรูกลาโวยจจะเป็นครอบครัวเดี่ยว โดยเริ่มจาก ฝ่ายชายไปอยู่อาศัยบ้านพ่อแม่ฝ่ายหญิงก่อน จนกระทั่งมีลูกคนแรกหรือพร้อมจะสร้างบ้านใหม่ จึงแยกตัวออกไป แม้จะมีการสืบทอดอำนาจทางฝ่ายแม่แต่ก็มีการนับญาติทั้งสองฝ่าย กล่าวคือ แต่ละคนจะมีความสัมพันธ์ทางเครือญาติทั้งฝ่ายพ่อและฝ่ายแม่เท่าเทียมกัน

ปัจจุบันชาวอุรูกลาโวยจกลุ่มเครือญาติที่อาศัยอยู่ในชุมชนเดียวกันจะใช้นามสกุลพระราชทานเหมือนกันหมด เช่น ชาวเลอุรูกลาโวยจที่อยู่ในพื้นที่บ้านหัวแหลมและสังกาอู จะใช้นามสกุลทะเลลึก กลุ่มบ้านโนไไร่คลองดาว และโต๊ะบาหลิว จะใช้นามสกุล ช้างน้ำ (มูลนิธิชนเผ่าพื้นเมืองเพื่อการศึกษาและสิ่งแวดล้อม, 2561)

การแต่งกาย

ชายชาวอุรูกลาโวยจมักนุ่งผ้าขาวม้าแบบชาวไทยพุทธ หรือนุ่งกางเกงแบบชาวจีน (กางเกงเล) มีผ้าขาวม้าคาดเอว และเปลือยท่อนบน หรือสวมเสื้อบ้างบางโอกาส แต่ไม่นิยมติดกระดุมเสื้อ ส่วนผู้หญิงมักนุ่งผ้าปาเต๊ะกระโจมอก แต่จะนิยมสวมเสื้อพร้อมนุ่งผ้าปาเต๊ะเมื่อต้องเดินทางออกมานอกชุมชน โดยผู้หญิงมักจะสวมใส่เสื้อผ้าสีสด แต่ไม่ได้

ให้ความสำคัญกับความกลมกลืนของสี (อาภรณ์ อุกฤษณ์, 2554) ทั้งนี้ ในปัจจุบันการแต่งกายของชาวเลอุรักลาไวจากกลุ่มผู้ใหญ่มิได้เปลี่ยนไปมากนัก แต่จะมีความพิถีพิถันมากขึ้นเมื่อต้องออกไปพบปะหรือทำธุระภายนอก ส่วนเด็กรุ่นใหม่มักจะรับวัฒนธรรมการแต่งกายที่ทันสมัยจากสังคมภายนอกมาใช้

การตั้งบ้านเรือน

ในอดีตชาวอุรักลาไวจะบนเกาะลันตามักสร้างบ้านเรือนเรียงเป็นแถวติดกันตามแนวของชายทะเล เนื่องจากส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์แบบเครือญาติ ประกอบกับข้อจำกัดด้านพื้นที่ โดยหน้าบ้านหันเข้าหาชายฝั่ง ส่วนหลังบ้านยื่นลงไปในทะเล และมักสร้างเป็นบ้านชั้นเดียวยกใต้ถุนสูง ใช้ไม้ทำเสาบ้าน บริเวณโคนจะเป็นปูนเพื่อป้องกันการกัดเซาะของน้ำทะเลตีฟ่าบ้านด้วยไม้หรือ ใช้ไม้ไผ่ขัดสานเป็นฝาบ้าน หลังคามุงด้วยสังกะสีหรือมุงจาก แต่ปัจจุบันลักษณะบ้านเรือนนั้นเปลี่ยนไป โดยนิยมสร้างด้วยปูน ไม้ยกพื้น ใช้กระเบื้องมุงหลังคา ส่วนลักษณะบ้านแบบดั้งเดิมที่ทำด้วยไม้ยังพอมิให้เห็นอยู่บ้างบริเวณบ้านโต๊ะบาหลิว แต่สำหรับบ้านคลองดาวและบ้านไนไร่ ลักษณะบ้าน รวมถึงที่ตั้งของบ้านเรือชาวอุรักลาไวจนั้นเปลี่ยนไป เนื่องจากพื้นที่ริมทะเลได้ถูกขายให้กับนายทุนเพื่อสร้างโรงแรมและรีสอร์ท (นฤมล ชุนวีช่วย และมานะ ชุนวีช่วย, 2553)

อาหารของชาวอุรักลาไว

ในสมัยก่อนอาหารของชาวอุรักลาไวจะเป็นอาหารสดจากธรรมชาติที่หาได้จากในป่า เช่น พืชหัวต่าง ๆ ยอดไม้ และผลไม้ โดยเฉพาะมะพร้าว ที่ถูกใช้เป็นส่วนประกอบหลักในการปรุงอาหารคาวหวาน ตลอดจนใช้ประโยชน์สารพัดจากส่วนต่าง ๆ (มูล นิธิชนเผ่าพื้นเมืองเพื่อการศึกษาและสิ่งแวดล้อม, 2561) และอาหารที่หาได้จากทะเล เช่น หอยทั่วไป ซึ่งเก็บได้ตามหาดทราย หาดเลน หรือแนวปะการังในช่วงน้ำลง นิยมนำมายำ ต้ม ย่าง หรือผัดปลานิยมนำมาต้ม ย่าง หรือทอด หรือเก็บรักษาด้วยการตากแห้งหรือทำเค็ม แต่ด้วยความอุดมสมบูรณ์ของอาหารสดในสมัยก่อน จึงทำให้ไม่ต้องถนอมเก็บรักษาไว้มาก นอกจากจะเก็บเพื่อนำไปขายหรือแลกเปลี่ยนเท่านั้น ปู นิยมเก็บหาบริเวณแนวปะการังและตามรอยแยกของโขดหิน โดยมักจะนำมาต้มหรือย่าง กุ้งมังกร นิยมเก็บหาบริเวณแนวปะการังหรือตามรอยแยกของโขดหินเช่นกัน โดยมักจะนำมาย่างทั้งตัวแล้วหันเป็นชิ้น ต้ม หรือผัด แต่ในระยะหลังกุ้งมังกรมีราคาสูงมาก จึงถูกนำไปขายมากกว่าเก็บไว้รับประทานเอง ปลิงทราย นิยมเก็บหาบริเวณหาดทรายในช่วงน้ำลง โดยมักจะนำไปยำ หรือรับประทานดิบ ๆ กับน้ำพริก (นฤมล อรุโณทัย, 2557) ทั้งนี้ นอกจากอาหารทะเลต่าง ๆ ข้างต้นแล้ว ข้าวก็ได้กลายมาเป็นอาหารหลักของชาวอุรักลาไวอีกด้วยเช่นกัน

ศาสนาและความเชื่อ

ชาวอุรักลาไวยจเป็นชาวเลกลุ่มที่มีความหลากหลายทางศาสนามากที่สุด ในบรรดาชาวเลทั้ง 3 กลุ่ม โดยปัจจุบันนับถือทั้งวิญญาณนิยม (Animism) เช่น วิญญาณบรรพบุรุษ วิญญาณในธรรมชาติ เป็นต้น ศาสนาพุทธ ศาสนาอิสลาม และศาสนาคริสต์

สำหรับการนับถือวิญญาณนั้น ในทุกชุมชนของชาวอุรักลาไวยจจะมี "ดาโตะฮ" หรือศาลที่ประดิษฐานรูปเคารพที่เปรียบเสมือนตัวแทนของวิญญาณบรรพบุรุษหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ผู้ปกปักรักษาพื้นที่ ตัวอย่างศาลบรรพบุรุษบนเกาะลันตา เช่น ศาลโตะฮายาศรีจันทร์ บ้านสังกาอู่ ศาลโตะฮาหลิว บ้านโตะฮาหลิว ศาลโตะฮากะหมัด บ้านหัวแหลม เป็นต้น โดยมีโตะฮมอเป็นผู้ดำเนินการทำพิธีที่เกี่ยวข้องกับวิญญาณบรรพบุรุษและในทุกปีจะมีการทำพิธีบูชาศาลเพื่อบอกกล่าวให้บรรพบุรุษคุ้มครองดูแลคนในหมู่บ้านและลูกหลานให้ปลอดภัยจากอันตรายทั้งปวง (ประภารัตน์ สุขศรีไพศาล, 2559)

ส่วนการนับถือศาสนาพุทธเริ่มมีให้เห็นมากขึ้นจากการติดต่อสัมพันธ์กับชาวไทยพุทธในชุมชนใกล้เคียงหรือการชักชวนให้รับนับถือศาสนาพุทธจากพระสงฆ์ที่เข้ามาในชุมชน โดยนำวัฒนธรรมในศาสนาพุทธเข้ามาผสมผสานกับความเชื่อดั้งเดิม นอกจากนี้ชาวอุรักลาไวยจบางส่วนยังนับถือศาสนาอิสลามและศาสนาคริสต์จากการชักชวนของมิชชันนารีในอดีต รวมถึงหลังการได้รับความช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัยจากองค์กรศาสนาคริสต์หลังเหตุการณ์สึนามิ พ.ศ. 2547 (มูลนิธิชนเผ่าพื้นเมืองเพื่อการศึกษาและสิ่งแวดล้อม, 2561)

ประเพณีวัฒนธรรมที่สำคัญ

พิธีลอยเรือ เป็นงานประเพณีที่สำคัญที่สุดของชาวอุรักลาไวยจที่ทำสืบทอดกันมาอย่างยาวนานตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ อันเกี่ยวเนื่องกับตำนาน ความเชื่อ ความเป็นมาและวิถีชีวิตทุกส่วนของชาวอุรักลาไวยจ งานพิธีนี้จะถูกจัดขึ้นในช่วงวันเพ็ญเดือน 6 และเดือน 11 ตามปฏิทินทางจันทรคติของทุกปี ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ลมทะเลประจำถิ่นเริ่มเปลี่ยนทิศทางโดยบนเกาะลันตามีจะมีการจัดงานประเพณีลอยเรือขึ้น 2 จุด ใช้ระยะเวลาจัดงานทั้งหมด 3 วัน 3 คืน คือ ที่บ้านสังกาอู่ และบ้านโตะฮาหลิว ในงานจะมีชาวอุรักลาไวยจที่อยู่บนเกาะลันตาและเกาะอื่น ๆ เดินทางมาร่วมงานเป็นจำนวนมากเพื่อเข้าร่วมพิธีและพบปะญาติพี่น้องหรืออาจกล่าวได้ว่าพิธีลอยเรื่อนั้นเปรียบเสมือนงานรวมญาติงานหนึ่ง (นฤมล ชุนวิช่วย และ มานะ ชุนวิช่วย, 2553)

ประเพณีแต่งเปลาว หรือวันแข่งแข่ง จัดขึ้นช่วงเดือน 4 - 5 ของทุกปี โดยเป็นวันที่ลูกหลานชาวอุรักลาไวยจมาทำบุญและตกแต่งสุสาน (เปลาว) ให้กับบรรพบุรุษของตนซึ่งพิธีในช่วงเช้าจะดำเนินโดยโตะฮมอ นอกจากนี้ในงานยังมีการร้องเงิ่ง รำมะนา กินเลี้ยง

ร่วมกันตลอดทั้งวัน โดยการแสดงรำมะนา นั้นเป็นสิ่งที่ไม่ได้เนื่องจากเปรียบเสมือนกิจกรรมที่ทำให้ลูกหลานได้มาสังสรรค์ร่วมกับดวงวิญญาณบรรพบุรุษของตน

พิธีปู่ย่าเล เป็นพิธีที่แสดงความเคารพและตอบแทนผีเจ้าทะเลที่ช่วยปกป้องคุ้มครองให้ชาวอุรักลาโว้ยสามารถทำมาหากินและใช้ชีวิตอยู่คู่กับทะเลได้อย่างปลอดภัย พิธีนี้จะทำเพียงปีละหนึ่งครั้งในช่วงวันขึ้น 11 ค่ำ เดือน 6 ทั้งนี้ ชาวอุรักลาโว้ยจะทำพิธีพร้อมกันทั้งหมู่บ้านโดยมีการจัดเตรียมอาหาร ประกอบด้วย ข้าวเหนียว (สีเหลือง สีขาว) ไก่ ไข่ไก่ทั้งสุกและดิบ หรือแกงไก่ และกล้วยบวชชีหรือสะหว่า ซึ่งชาวอุรักลาโว้ยจะตั้งอาหารเหล่านี้เป็นทรงพุ่มและมีหมากพลู 3 คำ โดยหลังจากที่โต๊ะหมอบทำพิธีเสร็จจะนำของที่ใช้ในพิธีไปปล่อยในทะเล หลังจากนั้นจึงร่วมรับประทานอาหารที่เตรียมมา (เมธิธา ไกรนที, 2552) โดยพิธีปู่ย่าเลแตกต่างจากพิธีลอยเรือตรงที่ไม่มีการแสดงกิจกรรมบันเทิงระหว่างงานพิธี

พิธีแก้บน (การแก้เหมย) เป็นการแก้บนจากสิ่งที่ตนเคยขอแล้วประสบความสำเร็จโดยชาวอุรักลาโว้ยจะจัดให้มีการแสดงรำมะนา รวมทั้งข้าวของหรืออาหารคาวหวานเป็นเครื่องเซ่นไหว้แก่ศาลหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนเคยได้บนบานไว้

พิธีบูชาแม่ย่านางเรือ เป็นพิธีที่ใช้บอกกล่าวให้แม่ย่านางประจำเรือรับรู้และคุ้มครองเวลาออกทะเลหรือช่วยให้จับสัตว์ทะเลได้จำนวนมาก ซึ่งพิธีดังกล่าวสามารถทำเมื่อไรก็ได้แล้วแต่ความสะดวก โดยในอดีตก่อนทำพิธีทุกครั้งจะต้องมีการบอกกล่าวโต๊ะหมอบและเลือกช่วงเวลาที่น้ำขึ้น อย่างไรก็ตามปัจจุบันมักเป็นการทำพิธีที่เรือของใครของมันโดยไม่ต้องบอกกล่าวโต๊ะหมอบล่วงหน้า

ศิลปะการแสดง

รองเง็ง เป็นศิลปะการแสดงของชาวเลอุรักลาโว้ยที่สืบทอดมาจากการละเล่นของชาวมุสลิมในดินแดนมาลายู โดยมักใช้แสดงในงานแก้บน ทำบุญแต่งงาน งานปีใหม่ และงานแต่งงาน ซึ่งจะบรรเลงขณะแห่ขันหมากไปยังบ้านเจ้าสาว ทั้งนี้ ในการแสดงจะยังคงรักษารูปแบบนิยมแบบดั้งเดิม คือ ใช้บทพื้นถิ่นภาษามลายู การเดินรำ และการบรรเลงดนตรี อย่างไรก็ตามบางแห่งได้มีการประยุกต์ราวงเข้ามาในการแสดง ทำให้รองเง็งเป็นที่ชื่นชอบในกลุ่มคนหนุ่มสาว โดยเครื่องดนตรีที่เล่นประกอบ ได้แก่ รำมะนา ซอหรือไวโอลิน และฆ้อง (ประเทือง เครือหงส์, 2519)

การแสดงรำมะนา เป็นการไหว้ครูของชาวเลต่อบรรพบุรุษที่เสียชีวิตไปแล้ว โดยการแสดงรำมะนามักจะมีขึ้นเฉพาะงานสำคัญ เช่น งานประเพณีลอยเรือ พิธีแก้บน เป็นต้น ทั้งนี้ เพลงที่ใช้ในการแสดงจะขับร้องเป็นภาษาชาวเลซึ่งไม่นิยมนำมาร้องเล่นพรำเพื่อ

จึงส่งผลให้หาฟังได้ยาก ประกอบกับชาวเลไม่มีภาษาเขียน การขับร้องจึงต้องใช้วิธีจดจำเนื้อเพลง และทำนองด้วยตนเองทำให้ยากต่อการสืบทอด (นฤมล ชุนวีช่วย และ มานะ ชุนวีช่วย, 2553)

ภาษาอุรักลาไวยจ

ภาษาอุรักลาไวยจจัดอยู่ในกลุ่มภาษามลายู – โพลีเนเซียน สาขามาเลย์อิกของตระกูลภาษาออสโตรนีเซียน มีความคล้ายคลึงกับภาษามลายู แต่มีความแตกต่างด้านไวยากรณ์ เดิมมีเพียงภาษาพูด ไม่มีภาษาเขียน ต่อมามีการพัฒนาระบบการเขียนภาษาอุรักลาไวยจ ภายใต้โครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นในโครงการ “แนวทางในการศึกษาศักยภาพของชุมชนเพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษา วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างมีส่วนร่วมของชาวอุรักลาไวยจ บ้านสังกาอู๋ ต.เกาะลันตาใหญ่ อ.เกาะลันตา จ.กระบี่” โดยเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างนักวิชาการด้านภาษาศาสตร์ ของศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา – วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล และชุมชนเจ้าของภาษา โดยระบบการเขียนภาษาอุรักลาไวยจจะใช้ตัวอักษรไทย 1 ตัว แทน 1 เสียง ดังนี้ เสียงพยัญชนะต้นเดี่ยว 22 หน่วยเสียง คือ /ก กุ ค ง จ ช ฌ ญ ด ต ท น บ ป พ ม ย ร ล ว อ ฮ/ เสียงพยัญชนะสะกดมี 11 หน่วยเสียง คือ /-ก -ง -ด -น -บ -ม -ย -ยจ -ยฮ -ว -ฮ/ เสียงสระเดี่ยวมี 8 หน่วยเสียง คือ /อา อี อู เอ แอ โอ ออ เออ/ เสียงสระประสม 2 หน่วยเสียง คือ /อัว เอีย/ ความสั้นยาวของเสียงสระไม่ทำให้ความหมายเปลี่ยนแปลง และเสียงสระในพยางค์ที่ไม่มีตัวสะกดจะยาวกว่าเสียงสระในพยางค์ที่มีตัวสะกด เช่น เกอต๊บ = ปู อี้กัต = ปลา ซาโวฮ = สมอเรือ รวมทั้งไม่มีระบบเสียงวรรณยุกต์ แต่การเปลี่ยนทำนองเสียงในประโยคจะทำให้ความหมายของประโยคเปลี่ยนแปลงได้ เช่น ถ้าพยางค์ท้ายเป็นเสียงตกจะสื่อถึงประโยคบอกเล่า แต่ถ้าพยางค์ท้ายเป็นเสียงสูง-ตกจะสื่อถึงประโยคคำถาม และรูปแบบการเรียงคำในประโยคมีลักษณะแบบ ประธาน - กริยา - กรรม เช่น กู มากัด นาซี (ฉัน-กิน-ข้าว) = ฉันกินข้าว ส่วนประโยคปฏิเสธ จะมีคำว่า ฮอยเตต นำหน้าคำกริยา เช่น กู ฮอยเตต ชูกา มากัด นาซี (ฉัน-ไม่-ชอบ-กิน-ข้าว) = ฉันไม่ชอบกินข้าว (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, 2560; ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤติ, 2563)

ผู้วิจัยเลือกศึกษาบริบทพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ รวมถึงข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวยจ เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพโดยทั่วไปของพื้นที่ รวมถึงข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์เพื่อใช้ประกอบการจัดทำแบบสอบถามและการเตรียมความพร้อม ในการลงพื้นที่สำหรับการเก็บข้อมูลจากกระบวนการสัมภาษณ์ และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม รวมถึงการออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่และชุมชนชาวอุรักลาไวยจที่กระจายตัวในขอบเขตของพื้นที่ที่กำหนด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยภายในประเทศ

วิยะดา เสรีวิชัยสวัสดิ์ (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทยให้เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่นักท่องเที่ยวต่างชาตินิยมในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย 2) เพื่อศึกษาขั้นตอนของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่นักท่องเที่ยวต่างชาตินิยมในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทยและ 3) เพื่อนำเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวต่างชาติในจังหวัดเชียงใหม่มี 2 กิจกรรม ได้แก่ ชนโตกอาหารพื้นบ้านล้านนาและการทำหม้อป้อสร้าง จังหวัดเชียงรายมี 2 กิจกรรม ได้แก่ การทำเครื่องปั้นดินเผา และการชงชาจีน และจังหวัดแม่ฮ่องสอนมีที่นิยม 2 กิจกรรม ได้แก่ การแต่งกายของชาวไทใหญ่ และการทำปานชอย ในขณะที่ผลการศึกษาขั้นตอนของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่นักท่องเที่ยวต่างชาตินิยมพบว่า นักท่องเที่ยวต่างชาติให้ความสนใจการรับฟังบรรยายประวัติความเป็นมาของศิลปวัฒนธรรม และประเพณีมากที่สุดและรองลงมา คือ การมีส่วนร่วมทำกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรม และประเพณี และการทำกิจกรรมร่วมกับคนในชุมชน ส่วนรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ 1) องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 5 องค์ประกอบ คือ (1) คนในชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว (2) ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรมท้องถิ่น (3) หน่วยงานภาครัฐที่สนับสนุน (4) ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวและ (5) นักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 2) คุณลักษณะสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่ การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ การจัดกิจกรรมเป็นกลุ่มเล็ก นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้มีประสบการณ์และความคิดสร้างสรรค์ การสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 3) การดำเนินการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนมี 5 ขั้นตอน คือ (1) การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (2) การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูล (3) การจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ (4) การใช้ศักยภาพเชิงสร้างสรรค์และ (5) การเรียนรู้วัฒนธรรมในชุมชน

นิตติยา ทองเสนอ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในตำบลเกาะหมาก อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาการจัดการวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ในตำบลเกาะหมาก อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง ทั้งนี้ ผลศึกษาพบว่าการจัดการวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับชาวบ้านในตำบลเกาะหมาก มีดังนี้

1) การรื้อฟื้นวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิมของชุมชนบางอย่างที่กำลังเลือนหาย เช่น ประเพณีเมาลิต ประเพณีการทำขวัญเรือ เป็นต้น 2) การปลูกจิตสำนึกทางด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาให้เกิดขึ้นในชุมชน เช่น การสอดแทรกวิชาเกี่ยวกับวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไว้ในแผนการเรียน 3) การส่งเสริมปราชญ์ชาวบ้านและครูภูมิปัญญาให้มีบทบาทในการถ่ายทอดความรู้ และการอนุรักษ์สืบสาน เช่น การถ่ายทอดความรู้ด้านการทำเครื่องมือประมง ความรู้ด้านศาสตร์ทางการแพทย์จากพืชสมุนไพรที่หาได้ในพื้นที่ 4) การใช้วิถีวัฒนธรรมการดำรงชีวิตเพื่อการท่องเที่ยว เช่น จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมสัมผัสวิถีชีวิตชาวประมงแบบดั้งเดิม และ 5) การกำหนดเส้นทางวัฒนธรรมให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในเกาะหมาก

ญาณภา บุญประกอบ, จักรวาล วงศ์มณี, สิริพร เขตเจนการ, และ โยธิน แสงดี (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง อาหารพื้นถิ่นกับกลไกในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: กรณีศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ลาวครึ่งจังหวัดชัยนาท โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาภูมิปัญญาอาหารตำรับลาวครึ่ง และ 2) สร้างกลไกในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากอาหารพื้นถิ่น ทั้งนี้ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ลาวครึ่งในจังหวัดชัยนาทนั้นมีภูมิปัญญาด้านอาหารต่าง ๆ มากมาย เช่น ปลาข้าวแบบฉบับลาวครึ่ง ปลาตุ๋นต้มปลาข้าว แจ่วไก่ และขนมแตกข้าวโพด โดยกลไกในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากอาหารพื้นถิ่นพบว่า สามารถทำได้ โดยนำอาหารลาวครึ่งเข้าสู่กระบวนการยกระดับภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ผ่านการอนุรักษ์ฟื้นฟู ประยุกต์ และสร้างใหม่ เพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมให้แก่นักท่องเที่ยว ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ได้ยกระดับภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาหารของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครึ่งผ่านกิจกรรมทำอาหารที่นักท่องเที่ยวจะได้เข้ามามีส่วนร่วมกับคนในชุมชน ตัวอย่างเช่น กิจกรรมทำปลาตุ๋นต้มปลาข้าว กิจกรรมการทำขนมแตกข้าวโพด เป็นต้น

ดาริน วรุณทรัพย์ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการจัดการทุนทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอรูปแบบการจัดการทุนทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการทุนทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในประเทศไทย คือ รูปแบบการจัดการเชิงสร้างสรรค์ 5 ประการ (5CM-MODEL) ได้แก่ 1) การจัดการชุมชนเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่ สร้างการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน ส่งเสริมให้เห็นคุณค่าและภาคภูมิใจในทุนทางวัฒนธรรมที่มี ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดี และแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเท่าเทียม 2) การจัดการเรื่องราวเชิงสร้างสรรค์ เช่น การบอกเล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลสำคัญ เรื่องเล่า

ตำนาน และเรื่องราวเบื้องหลังของสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ 3) การจัดการกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ เช่น จัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต สร้างความประทับใจหรือแรงบันดาลใจและสร้างประสบการณ์แปลกใหม่หรือก่อให้เกิดการเรียนรู้ 4) การจัดการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ เช่น การเปิดพื้นที่ให้นักท่องเที่ยวได้เข้าไปสัมผัสกับทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในท้องถิ่นการให้นักท่องเที่ยวได้อยู่ร่วมกับชุมชนอย่างใกล้ชิดผ่านการโฆษณาประชาสัมพันธ์ 5) การจัดการผลกระทบเชิงสร้างสรรค์ เช่น การฟื้นฟูและรักษาทุนทางวัฒนธรรม การกระจายรายได้และแบ่งปันผลประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจสู่สมาชิกในชุมชน การคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับของชุมชน

จิราพร คงรอด (2561) ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่ชุมชนลุ่มน้ำคลองป่าพะยอม - คลองท่าแนะ จังหวัดพัทลุง การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมและความต้องการที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของนักท่องเที่ยวและเพื่อเปรียบเทียบความต้องการที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของนักท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนลุ่มน้ำคลองป่าพะยอมและคลองท่าแนะตามตัวแปรด้านประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน ผลจากการวิเคราะห์พบว่า นักท่องเที่ยวมีระดับความต้องการในกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านอาหารพื้นบ้านมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านงานฝีมือท้องถิ่น ด้านวิถีชุมชน และด้านเกษตรกรรมตามลำดับ ทั้งนี้พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุและสถานภาพสมรสต่างกัน จะมีความต้องการในกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์แตกต่างกัน ส่วนนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่มี เพศ อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน จะมีความต้องการในกิจกรรมที่ไม่แตกต่างกัน โดยนักท่องเที่ยวที่มีอายุต่ำกว่า 20 - 35 ปี ส่วนใหญ่มีความสนใจในกิจกรรมการท่องเที่ยวเกี่ยวกับอาหารพื้นบ้าน ในขณะที่กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอายุมากกว่า 40 ปีขึ้นไปจะมีความสนใจในด้านเกษตรกรรม

วัชรพงษ์ ชุมดวง (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบูรณาการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้วยต้นทุนทางมรดกวัฒนธรรมและกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน: กรณีศึกษา ชุมชนเมืองเก่าสุโขทัย โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาบริบทต้นทุนทางมรดกวัฒนธรรมท้องถิ่นและขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชนหมู่ 3 ตำบลเมืองเก่า 2) เพื่อวิเคราะห์ถึงกระบวนการบูรณาการเพื่อนำไปสู่การมีส่วนร่วมของชุมชนหมู่ 3 ตำบลเมืองเก่า 3) เพื่อสร้างทฤษฎีฐานรากการบูรณาการต้นทุนทางมรดกวัฒนธรรมสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนหมู่ 3 ตำบลเมืองเก่า ทั้งนี้ ผลการวิจัยพบว่า ต้นทุนทางมรดกวัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชน คือ งานหัตถกรรม ได้แก่ เครื่องสังคโลก พุทธศิลป์ หัตถกรรมไม้ กระถางใบลาน โม่บายใบลาน รวมถึงอาหารคาวหวานพื้นถิ่น และการละเล่นร้องเพลงพื้นบ้าน และในส่วนของ

กระบวนการบูรณาการพบว่า มีการแบ่งกระบวนการออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 กระบวนการก่อนดำเนินการ เป็นการเชิญผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมเพื่อรับทราบแผนการพัฒนาชุมชนและมอบหมายหน้าที่แต่ละภาคส่วน ระยะที่ 2 กระบวนการระหว่างดำเนินการ เป็นการนำข้อมูลของชุมชนมาวิเคราะห์ด้วยเทคนิค SWOT จากนั้นจึงนำแผนพัฒนาชุมชนมาวิเคราะห์ความเป็นไปได้ และระยะที่ 3 กระบวนการหลังดำเนินการ โดยชุมชนร่วมจัดทำเอกสารรายละเอียดแผนงานและส่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสุดท้ายผู้วิจัยได้ทฤษฎีฐานรากการบูรณาการต้นทุนทางมรดกวัฒนธรรมสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนหมู่ 3 ตำบลเมืองเก่า ดังนี้ 1) เมื่อใดที่เกิดการบูรณาการความร่วมมือระหว่างชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการจัดการ 2) เมื่อใดที่ชุมชนมีความเข้มแข็งด้านการบริหารจัดการ จะได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ 3) เมื่อใดที่ชุมชนเกิดการเรียนรู้และเห็นประโยชน์ต่าง ๆ ร่วมกัน จะนำไปสู่ความร่วมมือในการพัฒนาสิ่งต่าง ๆ อย่างมีเอกภาพ 4) เมื่อใดชุมชนเกิดองค์ความรู้และเห็นคุณค่าของต้นทุนทางมรดกวัฒนธรรมท้องถิ่น จะนำไปสู่ความหวงแหนในสิ่งเหล่านั้น และ 5) เมื่อใดที่หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่องกับองค์ความรู้ด้านการจัดการต้นทุนทางมรดกวัฒนธรรมท้องถิ่น จะทำให้ชุมชนตื่นตัวและสนใจในประโยชน์ของสิ่งเหล่านั้น

ยุวรี ไชคสวนทรัพย์ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การใช้วัฒนธรรมชุมชนเพื่อพัฒนาสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: กรณีศึกษา ชุมชนเกาะศาลเจ้า เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาวัฒนธรรมที่เป็นจุดขายของชุมชน เกาะศาลเจ้าเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร 2) ศึกษารูปแบบการใช้วัฒนธรรมของชุมชนเกาะศาลเจ้าเพื่อพัฒนาสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 3) เพื่อพัฒนาแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนเกาะศาลเจ้า ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนเกาะศาลเจ้า มีภูมิหลังด้านภูมิประวัติศาสตร์ที่โดดเด่นและมีงานศิลปวัฒนธรรมของชุมชนที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว เช่น งานเครื่องหอมงานแทงหยวก การทำพวงมะโหด งานช่างเครื่องควา - หวาน เป็นต้น โดยรูปแบบการใช้วัฒนธรรมชุมชนเพื่อพัฒนาสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ คือ เน้นการนำวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตของชุมชนมาทำเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบ “วิถีถิ่น” ที่นักท่องเที่ยวเข้ามาแล้วเห็นวิถีชีวิตของชาวบ้านในพื้นที่แล้วสามารถเข้าไปร่วมทำ ร่วมช่วย หรือซักถามพูดคุยซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยวเข้าใจความเป็นชุมชนเกาะศาลเจ้ามากกว่าการเป็นผู้รับชมเพียงอย่างเดียว และสำหรับการพัฒนาแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์พบว่า จะเน้นการพัฒนาแบบการท่องเที่ยวที่เพิ่มทักษะให้กับนักท่องเที่ยวและสร้างความประทับใจ โดยใช้กิจกรรมที่แตกต่างจากกิจกรรม

ที่มีอยู่ในปัจจุบันแต่ต้องไม่ใช่การปรุงแต่งขึ้นเพียงเพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวเกิดความรู้สึกว่ามีกิจกรรมที่หลากหลาย และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เน้นการสร้างการรับรู้เกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวที่จับต้องไม่ได้ และเน้นส่งเสริมเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น รวมถึงวัฒนธรรมประจำวัน

ฐิตาภา บำรุงศิลป์ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดศรีสะเกษ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวคิดด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในประเทศไทย 2) ศึกษาคุณค่าของทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดศรีสะเกษ 3) ศึกษาความคิดเห็นและความต้องการของชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดศรีสะเกษ 4) ศึกษาพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดศรีสะเกษ และ 5) เสนอรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวคิดด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในประเทศไทยมุ่งเน้นเรื่องคุณค่า และการทำความเข้าใจในวัฒนธรรมผ่านกิจกรรมที่มีการเรียนรู้ โดยต้องมีผู้สืบสาน มีการออกแบบ และการบริหารจัดการเพื่อนำมาซึ่งการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม 2) การให้คุณค่าทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดศรีสะเกษโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และให้คุณค่าสูงสุดด้านสังคม 3) ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความเห็นต่อแนวทางการพัฒนาด้านการอนุรักษ์มากที่สุด และชุมชนมีความต้องการต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในด้านการจัดการและด้านการเข้าถึงพื้นที่มากที่สุด 4) นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาเที่ยวเพียง 1 วันในช่วงวันเสาร์-อาทิตย์ โดยใช้บริการบริษัทนำเที่ยว และมีสิ่งดึงดูดใจ คือ การเยี่ยมชมวิถีชีวิตของชนสี่เผ่าและแหล่งท่องเที่ยวอารยธรรมขอม และนักท่องเที่ยวมีความต้องการด้านการจัดการมากที่สุด 5. รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดศรีสะเกษ ประกอบด้วย 4 ส่วนหลัก คือ 1) องค์ประกอบ 2) คุณลักษณะ 3) กระบวนการ และ 4) กิจกรรม

วิศรา สมเกียรติกุล, กมล เรืองเดช, และ บุญฤกษ์ บุญคง (2561) ได้ศึกษาเรื่องการสร้างเส้นทางทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและบริบทของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และสร้างเส้นทางทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษาพบว่า สภาพทั่วไปของอำเภอไชยาเป็นที่ราบ ชาวบ้านปรับเปลี่ยนจากการทำนาไปสู่การปลูกปาล์ม น้ำมันและยางพารา การคมนาคมที่ทั้งทางน้ำและทางบก ปัจจุบันอำเภอไชยาเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวในเรื่องของสถานที่ท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์และมีประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ รวมถึงสินค้าพื้นเมืองต่าง ๆ

เช่น พระบรมธาตุไชยา แหลมโพธิ์ สวนโมกขพลารามผ้าไหมพุมเรียง และไขเค็มไชยา เป็นต้น ทั้งนี้ เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของอำเภอไชยอนั้น สามารถวางแผนได้ 4 เส้นทาง จำนวน 26 สถานที่ ได้แก่ เส้นทางสายอาหาร (จำนวน 10 สถานที่) เส้นทางสายธรรมชาติ (จำนวน 3 สถานที่) เส้นทางสายพระพุทธศาสนา (จำนวน 6 สถานที่) และเส้นทางสายประเพณีวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ (จำนวน 7 สถานที่)

วงศ์วิภา โถสุวรรณจินดา และ สุวารี นามวงศ์ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์กับการจัดการกิจกรรมให้มีอัตลักษณ์โดยเน้นเรื่องอาหารไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเสนอแนะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์กับการจัดการกิจกรรมให้มีอัตลักษณ์อย่างยั่งยืน โดยเน้นเรื่องอาหารไทย ทั้งนี้ ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบเพื่อการสร้างกิจกรรมให้มีอัตลักษณ์ประกอบไปด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ คุณค่าและประสบการณ์ การถ่ายทอดเนื้อหาของกิจกรรม ความจริงแท้ของกิจกรรม กิจกรรมที่มีความแตกต่างจากกิจกรรมการท่องเที่ยวทั่วไป ความคุ้มค่าที่จะเข้าร่วมกิจกรรม และกิจกรรมที่แตกต่างจากสังคมและชีวิตประจำวัน โดยองค์ประกอบใหญ่ที่สุด คือ องค์ประกอบที่ 1 ซึ่งให้ความสำคัญในการสร้างกิจกรรมให้มีคุณค่าและประสบการณ์ต่อผู้เข้าร่วมทำกิจกรรมนั้น

งานวิจัยต่างประเทศ

แทน, คัง และ ลูห์ (Tan, Kung, & Luh, 2013) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบของประสบการณ์เชิงสร้างสรรค์ในการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ มีจุดประสงค์เพื่อสำรวจแก่นแท้ของความสร้างสรรค์ในกระบวนการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากมุมมองของนักท่องเที่ยวทำการเก็บข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับนักท่องเที่ยวและการสังเกตใน 4 สถานที่ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของประเทศไต้หวัน ได้แก่ ฟาร์มต้นหนากาการเกษตร พิพิธภัณฑ์บ้านไทเป พิพิธภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา และพิพิธภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ รวมทั้งมีการใช้ทฤษฎีฐานรากเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล ทั้งนี้ ผลการวิจัยพบว่า ปฏิสัมพันธ์ภายนอกและผลสะท้อนภายในได้สร้างรูปแบบของประสบการณ์เชิงสร้างสรรค์ให้แก่นักท่องเที่ยว โดยในรูปแบบการท่องเที่ยวทั่วไป นักท่องเที่ยวจะมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ผู้คน สินค้า และบริการ รวมถึงประสบการณ์ต่าง ๆ แต่เมื่อเป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ นักท่องเที่ยวจะมีการตระหนักรู้และมีจิตสำนึก รวมถึงความต้องการและความคิดสร้างสรรค์เข้ามาร่วมด้วย โดยการตระหนักรู้และการมีจิตสำนึกนั้นจะเป็นข้อกำหนดเบื้องต้นที่มีประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ซึ่งทำให้การท่องเที่ยวรูปแบบนี้แตกต่างจากการท่องเที่ยวประเภทอื่น ๆ

ซาง, แบ็คแมน และ ชีฮ ฮวง (Chang, Backman, & Chih Huang, 2014) ได้ศึกษาเรื่อง การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: การตรวจสอบเบื้องต้นเกี่ยวกับแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ประสบการณ์ การรับรู้คุณค่า และความตั้งใจในการกลับไปเยือนแหล่งท่องเที่ยวซ้ำ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจ ประสบการณ์ การรับรู้คุณค่า และความตั้งใจในการกลับไปเยือนแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และเพื่อตรวจสอบจิตวิทยาการบริโภคของนักท่องเที่ยวในบริบทของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เนื่องด้วยการศึกษาที่ผ่านมาได้ระบุว่าแรงจูงใจ การรับรู้คุณค่า และประสบการณ์เป็น 3 สิ่งสำคัญที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการกลับมาเยือนสถานที่ท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว โดยผลการศึกษาพบว่า ประสบการณ์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวในสถานที่จริงเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุดในการกลับมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของนักท่องเที่ยว และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นในแง่ของการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ครอบคลุมวัฒนธรรมและศิลปะท้องถิ่นที่แท้จริงเพื่อเพิ่มประสบการณ์ให้แก่นักท่องเที่ยว

ซิงห์ และ นาซกี (Singh & Nazki, 2019) ได้สำรวจปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และความสัมพันธ์กับความตั้งใจเดินทางท่องเที่ยวซ้ำ โดยมีจุดประสงค์หลักเพื่อสำรวจปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และเพื่อหาความสัมพันธ์ของปัจจัยเหล่านั้นกับความตั้งใจเดินทางท่องเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยว การศึกษาครั้งนี้เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับนักท่องเที่ยวจำนวน 388 คนตามสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ในแคชเมียร์ ผลการศึกษาพบว่า แรงจูงใจ ประสบการณ์ และการรับรู้คุณค่า มีผลต่อความตั้งใจเดินทางท่องเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้เสนอแนะเพิ่มเติมให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียผลักดันและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในแคชเมียร์ในฐานะแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่อุดมไปด้วยวัฒนธรรมและกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีศักยภาพมากเพียงพอในการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เช่น การแสดงพื้นบ้าน การทำอาหาร การทำงานฝีมือต่าง ๆ เป็นต้น

เอลค์สราวี (Elkasrawy, 2020) ได้ศึกษาเรื่อง การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในอียิปต์: กรณีศึกษากระดาษปาไพรัสและเครื่องปั้นดินเผา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจประโยชน์ของการใช้การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นตัวนำเสนอความจริงแท้และประสบการณ์ที่น่าจดจำให้แก่นักท่องเที่ยว ซึ่งกิจกรรมที่นำมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวได้มีปฏิสัมพันธ์กับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์ ได้แก่ การทำกระดาษปาไพรัส หนุมบ้านอัล การามุส และการทำเครื่องปั้นดินเผา ณ หมู่บ้านการากอส ผลการศึกษาพบว่า

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สามารถสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของอียิปต์อันนำมาซึ่งประสบการณ์ที่มีความแปลกพิเศษและน่าจดจำครั้งหนึ่งในชีวิต ซึ่งการท่องเที่ยวรูปแบบนี้ไม่ได้เพียงช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนมากขึ้นเท่านั้น แต่ยังช่วยเพิ่มรายได้และฟื้นฟูเศรษฐกิจภายในชุมชนที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังช่วยกระตุ้นให้คนในชุมชนตระหนักถึงคุณค่าและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมเหล่านั้นไว้อีกด้วย

ซูฮาร์ตานโต, ไบรอัน, วิบิโซโน และ ตริยูนิ (Suhartanto, Brien, Primiana, Wibisono, & Triyuni, 2020) ได้ศึกษาเรื่อง ความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: บทบาทของคุณภาพของประสบการณ์ การรับรู้คุณค่า ความพึงพอใจ และแรงจูงใจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจปัจจัยที่ก่อให้เกิดความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ อันประกอบด้วยคุณภาพของประสบการณ์ การรับรู้คุณค่า ความพึงพอใจและแรงจูงใจในฐานะเงื่อนไข และประเมินบทบาทของปัจจัยที่ช่วยพัฒนาความภักดีของนักท่องเที่ยว เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังสถานที่ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 4 แห่งในเมืองบันดุง ประเทศอินโดนีเซีย จำนวน 369 คน ผลการศึกษาพบว่า คุณภาพของประสบการณ์ การรับรู้คุณค่า ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และแรงจูงใจคือ กุญแจสำคัญที่เป็นตัวกำหนดความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสถานที่ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยคุณภาพของประสบการณ์นั้นมีส่วนสำคัญมากที่สุดต่อการพัฒนาความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวจ ในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่” มีจุดมุ่งหมายเพื่อ

1. วิเคราะห์ทรัพยากร ศักยภาพการท่องเที่ยว และความต้องการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวจในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่
2. ศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวจในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่
3. พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวจในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่

โดยผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาทรัพยากร วิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยว และความต้องการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และการสำรวจความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวจในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวจในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวจในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่

การเลือกพื้นที่การวิจัย

เกาะลันตาเป็นพื้นที่แรกในประเทศไทยที่บรรพบุรุษชาวอุรักลาไวจอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐาน ซึ่งในปัจจุบันมีชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวจรวมทั้งสิ้น 5 ชุมชน ได้แก่ บ้านโนไร่ บ้านคลองดาว บ้านโต๊ะบาหลิว บ้านหัวแหลม และบ้านสังกาคู้ อย่างไรก็ตามพบว่ามี 2 ชุมชนที่มีความโดดเด่นทั้งในลักษณะของการรวมกลุ่มตั้งถิ่นฐานและบริบทพื้นที่ โดยทั้งสองชุมชนดังกล่าว คือ ชุมชนโต๊ะบาหลิวและชุมชนสังกาคู้ ที่มีการรวมตัวอยู่อาศัยเป็นชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวจโดยเฉพาะและมีอาณาบริเวณที่ชัดเจน รวมถึงเป็นพื้นที่ที่ใช้ประกอบพิธีกรรมสำคัญต่าง ๆ แตกต่างจากชุมชนอื่นที่เหลือนบนเกาะลันตาซึ่งชาวอุรักลาไวจอยู่อาศัยปะปนร่วมกับคนกลุ่มอื่น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกเก็บข้อมูลและพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในสองชุมชนดังกล่าว เพื่อให้เกิดความสะดวกรวดในการจัดการท่องเที่ยวที่มีลักษณะเฉพาะ

ของกลุ่มชาติพันธุ์ และนักท่งที่เกี่ยวข้องสามารถสัมผัสอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวอุรักลาโว้ยได้อย่างชัดเจน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่” ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบด้วย การทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Document and Research Review) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) การสนทนากลุ่มแบบกลุ่มขนาดเล็ก (Mini Focus Group) และการประเมิน (Evaluation) กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ ตามหลักเกณฑ์การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ซึ่งจัดทำขึ้นโดยองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.)

2. วิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประกอบด้วย การเก็บข้อมูลผ่านแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาทรัพยากร วิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยว และความต้องการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และการสำรวจความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่

การดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ

การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะลันตา และประชาชนพื้นถิ่นกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ เพื่อศึกษาทรัพยากร วิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยว และความต้องการการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างกรณีสืบเนื่องแบบลูกโซ่หรือเครือข่าย (Snowball Sampling) ด้วยการเลือกกลุ่มตัวอย่างหน่วยแรกและใช้ตัวอย่างดังกล่าวเป็นเครื่องชี้นำไปยังกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกันจนข้อมูลที่ได้มีความอิ่มตัว จึงยุติการเก็บข้อมูล โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่

ตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะลันตา โดยมีประสบการณ์ทำงานด้านการท่องเที่ยวไม่น้อยกว่า 5 ปี และอยู่ในพื้นที่จังหวัดกระบี่ เช่น การท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดกระบี่ พัฒนาการอำเภอเกาะลันตา นักพัฒนาการท่องเที่ยว เป็นต้น จำนวน 7 คน

ตัวแทนจากหน่วยงานภาคเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะลันตา โดยมีประสบการณ์ทำงานด้านการท่องเที่ยวไม่น้อยกว่า 5 ปี และอยู่ในพื้นที่จังหวัดกระบี่ จำนวน 5 คน

ตัวแทนประชาชนพื้นถิ่นกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวยจที่มีความรู้ด้านทรัพยากรทางการท่องเที่ยวในชุมชนของตนซึ่งสามารถให้ข้อมูลได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และอาศัยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 6 คน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนในการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะลันตา และประชาชนพื้นถิ่นกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวยจในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ มีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ดังนี้

1.1 ผู้วิจัยสร้างประเด็นคำถามในแบบสัมภาษณ์จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ และกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวยจ การท่องเที่ยวโดยชุมชน และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดข้อคำถามให้ครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2 นำแบบสัมภาษณ์ที่พัฒนาขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความครอบคลุมและความครบถ้วนของเนื้อหาในประเด็นที่ศึกษาวิจัย

1.3 รับฟังข้อเสนอแนะและปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามให้มีความสอดคล้องและครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.4 นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับการแก้ไขปรับปรุงไปใช้สัมภาษณ์เชิงลึกตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะลันตา และประชาชนพื้นถิ่นกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่

2. แบบตรวจสอบทรัพยากรทางการท่องเที่ยว (Tourism Resource Audit) และแบบสังเกตสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว (Tourist Facilities and Infrastructure Audit) สำหรับการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) ผู้วิจัยสร้างแบบตรวจสอบทรัพยากรทางการท่องเที่ยวและแบบสังเกตสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว โดยประยุกต์จากแบบตรวจสอบทรัพยากรทางการท่องเที่ยวของกอดเฟรย์ และคลาก (Godfrey & Clarke, 2000) เพื่อสำรวจทรัพยากรทางการท่องเที่ยวด้านธรรมชาติและวัฒนธรรม ของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ย รวมถึงบริบทและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวที่มีในพื้นที่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 แบบตรวจสอบทรัพยากรทางการท่องเที่ยว (Tourism Resource Audit) ผู้วิจัยทำการสำรวจทรัพยากรทางการท่องเที่ยวตามด้านต่าง ๆ ดังนี้

2.1.1 รายการทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ภูมิทัศน์และภูมิอากาศ พืช สัตว์ และแหล่งน้ำ

2.2.2 รายการทรัพยากรวัฒนธรรม ได้แก่ มรดกวัฒนธรรม มรดกด้านศาสนา และศิลปชาติพันธุ์

2.2 แบบสังเกตสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว (Tourist Facilities and Infrastructure Audit) ได้แก่ การขนส่ง ที่พักแรม การต้อนรับ และบริการอื่น ๆ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. **การสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth interview)** การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1.1 ติดต่อบริษัทหน่วยงานเบื้องต้นกับตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะลันตา และประชาชนพื้นถิ่นกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อดำเนินการจัดทำหนังสือราชการขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

1.2 ดำเนินการส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์แก่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อนัดวัน เวลา และสถานที่ในการดำเนินการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

1.3 เตรียมประเด็นในการสัมภาษณ์ตามโครงร่างการสัมภาษณ์ที่กำหนดไว้

1.4 ลงพื้นที่วิจัยเพื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก

1.5 ตรวจสอบความตรงของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญยืนยันความถูกต้องของข้อมูลที่ได้บันทึกไว้ หากข้อมูลไม่ตรงกับเจตนาที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญต้องการจะสื่อจึงทำการปรับแก้ไข เพื่อเป็นการตรวจสอบความเที่ยงของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

1.6 นำบทสัมภาษณ์ที่ได้มาจัดประเด็น จัดหมวดหมู่ เพื่อเตรียมข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ในลำดับต่อไป

2. การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) ผู้วิจัยลงพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ เพื่อสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวของกลุ่มชาติพันธุ์ อูรักลาโว้ยจ รวมถึงบริบทและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวที่มีในพื้นที่ โดยใช้แบบตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resource Audit) และแบบสังเกตสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว (Tourist Facilities and Infrastructure Audit) ที่ผู้วิจัยปรับปรุงประยุกต์จากแบบตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยวของกอดเฟรย์และคลาร์ก (Godfrey & Clarke, 2000)

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. **ข้อมูลที่ได้จากสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth interview)** ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเทป อ่านจับประเด็น และกำหนดรหัสของข้อมูล โดยเป็นการให้รหัสแบบอุปนัย (Inductive Coding) ซึ่งผู้วิจัยจะไม่มีกำหนดชุดรหัสของข้อมูลไว้ล่วงหน้า (ขจรศักดิ์ บัวระพันธ์, 2557) จากนั้นจึงสร้างประเด็นหลัก (Theme) โดยการจัดกลุ่มรหัสข้อมูลที่มีลักษณะร่วมหรือมีความสัมพันธ์กันเพื่อจัดระเบียบเนื้อหาให้สะดวกแก่การวิเคราะห์ (ชาย โภธิสิตา, 2549) แล้วจึงทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสรุปสาระสำคัญตามประเด็นที่ทำการศึกษาวิจัย พร้อมทำการตรวจสอบความถูกต้อง และความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูลด้วยวิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) (สุภางค์ จันทวานิช, 2561) ด้วยการนำข้อมูลที่ได้อ่านเปรียบเทียบเนื้อหาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลแต่ละชุด โดยการเปรียบเทียบด้านแหล่งที่มาของข้อมูล (Data Triangulation) จากบุคคลที่ให้ข้อมูลแตกต่างกันไป

รวมทั้งการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการเก็บข้อมูล (Methodology Triangulation) โดยตรวจสอบข้อมูลจากวิธีการเก็บรวบรวมที่แตกต่างกัน ได้แก่ การทบทวนเอกสาร การสังเกต และการสัมภาษณ์เชิงลึก จากนั้นจึงนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบความเรียง ตามประเด็นที่ทำการศึกษา ได้แก่ ข้อมูลชุมชนศึกษา ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่โดดเด่น ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่มีความเสี่ยงหรือมีแนวโน้มจะสูญหาย ความต้องการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวยจ และศักยภาพทางการท่องเที่ยวของชุมชนสำหรับพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) มาวิเคราะห์ร่วมกัน โดยใช้เทคนิค SWOT Analysis เพื่อประเมินจุดแข็ง (Strengths) จุดอ่อน (Weaknesses) โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threats) ของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวยจ

2. การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมเกี่ยวกับทรัพยากรทางการท่องเที่ยวของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวยจ รวมถึงบริบทและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวที่มีในพื้นที่โดยใช้แบบตรวจสอบทรัพยากรทางการท่องเที่ยว (Tourism Resource Audit) และแบบสังเกตสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว (Tourist Facilities and Infrastructure Audit) ที่ผู้วิจัยปรับประยุกต์จากแบบตรวจสอบทรัพยากรทางการท่องเที่ยวของกอดเฟรย์ และคลาก (Godfrey & Clarke, 2000) มาจับประเด็นและสรุปเป็นความเรียงตามประเด็นที่ทำการศึกษา ได้แก่ ข้อมูลชุมชนศึกษา ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่โดดเด่น และศักยภาพทางการท่องเที่ยวของชุมชนสำหรับพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) มาวิเคราะห์ร่วมกัน โดยใช้เทคนิค SWOT Analysis เพื่อประเมินจุดแข็ง (Strengths) จุดอ่อน (Weaknesses) โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threats) ของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวยจ

การดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณ

การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีร่องรอยวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวยจในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ เพื่อสำรวจความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวยจในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีร่องรอยวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ทั้งเพศชายและหญิง จำนวน 139 คน โดยคำนวณกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของคอคแรน (Cochran, 1977)

$$n = \frac{p(1-p)z^2}{e^2}$$

กำหนดให้

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

p = สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร

z = ค่า z ที่ระดับความเชื่อมั่นหรือระดับนัยสำคัญ

e = ระดับความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ยอมให้เกิดขึ้นได้

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดให้สัดส่วนที่สนใจในประชากรเท่ากับ 0.1 (ค่า $p = 0.1$) ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 มีค่า $z = 1.96$ และยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนไว้ที่ 0.05 (ค่า $e = 0.05$)

แทนค่าในสูตร

$$n = \frac{0.1(1-0.1)(1.96)^2}{(0.05)^2}$$

$$n = 138.3$$

จากการคำนวณได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องเก็บข้อมูลทั้งสิ้น 138.3 คน ซึ่งผู้วิจัยปรับเป็น 139 คน โดยทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ตามสถานที่ท่องเที่ยวที่มีร่องรอยวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

แบบสอบถาม (Questionnaire) สำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีร่องรอยวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ทั้งเพศชายและหญิง จำนวน 139 คน ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถาม

โดยการศึกษารายละเอียดจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ย เพื่อนำมากำหนดข้อคำถาม จากนั้นจึงสร้างแบบสอบถามโดยกำหนดเป็น 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบตรวจรายการ (Checklist)

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีร่องรอยวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ โดยลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบตรวจรายการ (Checklist)

ส่วนที่ 3 ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ โดยลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบประเมินค่าเป็นตัวเลข (Rating scale)

กำหนดค่าคะแนนเป็น 5 ระดับ ตามมาตราวัดของลิเคอร์ท (Likert's Scale) (Likert, 1932) ดังนี้

- 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด
- 4 หมายถึง เห็นด้วย
- 3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง
- 2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย
- 1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

สำหรับการวิเคราะห์การแปลความหมายผลคะแนน ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ โดยคำนวณจากสูตรการคำนวณความกว้างของชั้น ดังนี้ (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2559)

$$\begin{aligned} \text{ความกว้างของชั้น (I)} &= \text{พิสัย (R)} / \text{จำนวนชั้น (K)} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.8 \end{aligned}$$

ดังนั้น สามารถกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายคะแนนจากแบบสอบถามได้
ดังนี้

ช่วงคะแนนที่ได้	ความหมาย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.21-5.00	เห็นด้วยมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.41-4.20	เห็นด้วย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.61-3.40	เห็นด้วยปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.81-2.60	เห็นด้วยน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.80	เห็นด้วยน้อยที่สุด

วิธีการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความครอบคลุม และความครบถ้วนของเนื้อหาในประเด็นที่ศึกษาวิจัย และรับฟังข้อเสนอแนะ จากนั้นจึงปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามให้มีความสอดคล้องและครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item – Objective Congruence: IOC) (อศวิน แสงพิกุล, 2562) ระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาของแบบสอบถามที่ต้องการวัด โดยผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านพิจารณาลงความเห็นและให้คะแนนและแปลความหมาย ดังนี้

+1 หมายถึง ข้อคำถามที่วัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

0 หมายถึง ข้อคำถามที่ไม่แน่ใจว่าวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

-1 หมายถึง ข้อคำถามที่วัดได้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

หลังจากผู้เชี่ยวชาญตรวจให้คะแนนแล้ว นำผลคะแนนที่ได้มาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item – Objective Congruence: IOC) ตามสูตรด้วยวิธีการของโรวินเนลลี และแฮมเบิลตัน (Rovinelli & Hambleton, 1977)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

IOC = ดัชนีความสอดคล้อง

$\sum R$ = ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N = จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

สำหรับเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณา คือ ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป เป็นข้อคำถามที่มีความตรง สามารถใช้ได้ ส่วนข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ลงมา เป็นข้อคำถามที่ต้องปรับปรุงแก้ไข หรือตัดออก (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543) ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ได้ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา เท่ากับ 0.92

3. ปรับปรุงแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มประชากรจำนวน 30 คน และนำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (Cronbach, 1970) ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้ต้องมีค่ามากกว่า 0.7 ขึ้นไป จึงเป็นค่าที่ยอมรับได้และเหมาะสมที่จะนำไปใช้เก็บข้อมูลต่อไป (ยุทธิ ไกยวรรณ, 2550) โดยผู้วิจัยได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่ 0.95

5. นำโครงร่างและเครื่องมือที่ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญส่งไปยังคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคนพิจารณาต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยลงพื้นที่วิจัยเพื่อเก็บแบบสอบถามความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ จากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีร่องรอยวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ จำนวน 139 คน โดยการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ตามสถานที่ท่องเที่ยวที่มีร่องรอยวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัย นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม จำนวน 139 ชุด มาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ โดยคัดแยกแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ออกและนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาเรียงลำดับและลงรหัส (Coding) ซึ่งเป็นการกำหนดตัวเลขแทนตัวแปรต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในเครื่องมือวิจัย (องอาจ นัยพัฒน์, 2551)

จากนั้นทำการวิเคราะห์ค่าสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคม (Statistical Package for the Social Science: SPSS) ช่วยในการคำนวณ แล้วจึงนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง โดยแบ่งการวิเคราะห์ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจรายการ (Checklist) ทำการวิเคราะห์ด้วยค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีร่องรอยวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจรายการ (Checklist) ทำการวิเคราะห์ด้วยค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ส่วนที่ 3 ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบประเมินค่าเป็นตัวเลข (Rating scale) ทำการวิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และนำข้อมูลที่ได้มาเปรียบเทียบตามเกณฑ์การแปลความหมายคะแนนเพื่อการแปลผล

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ย ในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่

ผู้วิจัยนำข้อมูลด้านทรัพยากร ศักยภาพการท่องเที่ยวและความต้องการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ ที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะลันตา และประชาชนพื้นถิ่นกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยที่มีความรู้ด้านทรัพยากรทางการท่องเที่ยวในชุมชนของตน รวมถึงข้อมูลด้านสภาพพื้นที่ทั่วไป วิถีชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรม และประเพณี ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวที่มีในพื้นที่ซึ่งได้จากการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีร่องรอยวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ ที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่ดังกล่าว มาสังเคราะห์เป็นรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และโปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ตามศักยภาพและความเหมาะสมของทรัพยากรและบุคคลากรในพื้นที่ โดยใช้ทรัพยากรที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกังวลว่ามีความเสี่ยงหรือมีแนวโน้มจะสูญหาย ได้แก่ การแสดงร้องเงิงและรำมะนา ภาษาอุรักลาโว้ย วิธีการประกอบอาชีพแบบดั้งเดิม การสืบทอดประเพณีดั้งเดิม และทรัพยากรทางทะเล เป็นฐานในการพัฒนาเพื่อให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของงานวิจัยในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์

อุรุลลาโวยจ จากนั้นจึงพิจารณาข้อมูลด้านทรัพยากรที่โดดเด่น ควบคู่ไปกับศักยภาพการท่องเที่ยว ความต้องการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชน ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จากนั้นจึงนำร่างกิจกรรมและโปรแกรมการท่องเที่ยวที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนำเสนอในการสนทนากลุ่มแบบกลุ่มขนาดเล็ก (Mini Focus Group) ต่อตัวแทนชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์อุรุลลาโวยจในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ ได้แก่ ตัวแทนชุมชนโต๊ะบาหลิว จำนวน 2 คน และตัวแทนชุมชนสังกาอู้อ จำนวน 4 คน ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ในขั้นตอนวิจัยที่ 1 เพื่อสอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ แล้วจึงร่วมกันปรับปรุงรูปแบบกิจกรรมให้ตรงกับความ ต้องการและศักยภาพของชุมชน โดยดำเนินการวิจัย ดังนี้

การดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ

การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนพื้นถิ่นกลุ่มชาติพันธุ์อุรุลลาโวยจในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposeful sampling) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ ประชาชนพื้นถิ่นกลุ่มชาติพันธุ์อุรุลลาโวยจที่มีความรู้ด้านทรัพยากรทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ของตน โดยอาศัยอยู่ในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ ไม่น้อยกว่า 5 ปี และเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ในขั้นตอนวิจัยที่ 1 ได้แก่ ตัวแทนกลุ่มชาติพันธุ์อุรุลลาโวยจชุมชนโต๊ะบาหลิว จำนวน 2 คน และตัวแทนกลุ่มชาติพันธุ์อุรุลลาโวยจชุมชนสังกาอู้อ จำนวน 4 คน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนในการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

ร่างกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ผู้วิจัยจัดเตรียมข้อมูลและร่างกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สำหรับชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์อุรุลลาโวยจที่ได้พัฒนาขึ้น และตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นกับอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท เพื่อเตรียมนำเสนอกิจกรรมให้กลุ่มตัวแทนชุมชนรับทราบและระดมความคิดเห็นสำหรับนำไปใช้ปรับปรุงรูปแบบกิจกรรมให้ตรงกับความ ต้องการและศักยภาพของชุมชน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การสนทนากลุ่มแบบกลุ่มขนาดเล็ก (Mini Focus Group) การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยโดยการสนทนากลุ่มแบบกลุ่มขนาดเล็กมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ติดต่อประสานงานเบื้องต้นกับประชาชนพื้นถิ่นกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ย ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ในขั้นตอนวิจัยที่ 1 เพื่อดำเนินการจัดทำหนังสือราชการขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2. ดำเนินการส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์แก่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อนัดวัน เวลา และสถานที่ในการดำเนินการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

3. จัดเตรียมข้อมูลและร่างกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น

4. ลงพื้นที่วิจัยเพื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสนทนากลุ่มแบบกลุ่มขนาดเล็ก โดยแบ่งเป็นการสนทนากลุ่มแบบกลุ่มขนาดเล็กจำนวน 2 ครั้ง ได้แก่ การสนทนากลุ่มกับตัวแทนกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยชุมชนโต๊ะบาหลิว และการสนทนากลุ่มกับตัวแทนกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยชุมชนสังกาคู้

5. สรุปประเด็นการประชุมเบื้องต้น ให้แก่ผู้เข้าร่วมประชุมเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

6. จัดเก็บข้อสรุปที่ได้จากการประชุมเพื่อใช้ในการวิเคราะห์และนำไปใช้ปรับปรุงรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ ต่อไป

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มแบบกลุ่มขนาดเล็ก (Mini Focus Group) ในลักษณะข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยได้ทำการถอดเทป บันทึก และสรุปเนื้อหา เพื่อนำข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ได้มาปรับปรุงกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ ให้ตรงกับความต้องการ และศักยภาพของชุมชน

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม กลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวจไนในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่

การดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ

การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการท่องเที่ยว จำนวน 3 ท่าน ตามคู่มือกระบวนการพัฒนาและยกระดับกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2561) ที่ระบุไว้ว่า ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้เชี่ยวชาญในภาคการท่องเที่ยวจำนวน 2-3 ท่าน มาร่วมประเมินกิจกรรม โดยแบ่งเป็นตัวแทนจากภาควิชาการ 1 ท่าน ตัวแทนจากหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวภาครัฐ 1 ท่าน และตัวแทนจากหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวภาคเอกชน 1 ท่าน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ใช้วิธีคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposeful sampling) ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการท่องเที่ยวที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างน้อย 5 ปี จำนวน 3 ท่าน โดยแบ่งเป็นตัวแทนจากภาควิชาการ 1 ท่าน ตัวแทนจากหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวภาครัฐ 1 ท่าน และตัวแทนจากหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวภาคเอกชน 1 ท่าน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนในการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

แบบประเมิน (Evaluation Form) รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวจไนในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ มีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ดังนี้

1. ผู้วิจัยสร้างแบบประเมินรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวจไนในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ โดยอิงจากหลักเกณฑ์การพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) โดยแบ่งการประเมินออกเป็น 2 ส่วน มีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อพิจารณาเบื้องต้น (Prerequisite) ปรับประยุกต์จากเกณฑ์การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโลก (Global Sustainable Tourism Council; GSTC) และเกณฑ์

การตรวจประเมินมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT Thailand Standard) โดยกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จะต้องผ่านคุณสมบัติเบื้องต้น 5 ใน 6 ข้อ ได้แก่

- 1) การจัดการที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น
- 2) การจัดการที่สร้างผลประโยชน์ให้ชุมชน
- 3) กิจกรรมที่เพิ่มผลประโยชน์หรือลดผลกระทบเชิงลบทางวัฒนธรรม
- 4) กิจกรรมที่เพิ่มผลประโยชน์หรือลดผลกระทบเชิงลบ

ทางสิ่งแวดล้อม

- 5) มีการคำนึงถึงด้านสุขภาพและความปลอดภัย
- 6) เป็นกิจกรรมที่ไม่ทำรุนแรงสัตว์

ส่วนที่ 2 เกณฑ์การประเมิน 10 ข้อ ภายใต้กรอบแนวคิด Creative Tourism The 3S Principles

1) กิจกรรมออกแบบมาจากพื้นฐานของทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น และมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวของท้องถิ่น

2) ประชาชน/ศิลปิน หรือคนเล่าเรื่องที่สามารถออกแบบเรื่องราวที่สร้างแรงบันดาลใจและเกิดความดึงดูด ความน่าสนใจในการเรียนรู้และสร้างสรรค์ผลงาน

3) การออกแบบกิจกรรมเป็นการได้ฟังเพื่อเรียนรู้จากผู้รู้ที่มีประสบการณ์จริง ได้ลงมือทำ ทำให้เกิดความเข้าใจและได้ความสนุก

4) การออกแบบกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติ พูดคุยโต้ตอบและแลกเปลี่ยนความคิดสร้างสรรค์

5) กิจกรรมออกแบบโดยใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับกิจกรรม คือ รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส

6) สถานที่จัดกิจกรรมมีบรรยากาศและออกแบบไว้อย่างเหมาะสม กระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์

7) กิจกรรมออกแบบอย่างฉิวไหล สามารถกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และสุนทรีย์ภาพ

8) การออกแบบกิจกรรมเปิดโอกาสให้พัฒนาศักยภาพในการสร้างสรรค์ผลงานของตัวเอง ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวอาจถึงขั้นสามารถสร้างแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ทั้งผู้มาเยือนและเจ้าของบ้านหรือศิลปิน

9) นักออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ มีศักยภาพในการสร้างความแตกต่างของกิจกรรม สร้างเอกลักษณ์ที่ไม่เหมือนใคร เพื่อประโยชน์ทางการตลาด

- 10) นักออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
 2. นำแบบประเมินที่ได้เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความครอบคลุม และความครบถ้วนของเนื้อหา
 3. รับฟังข้อเสนอแนะและปรับปรุงแก้ไขแบบประเมินตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท
 4. นำแบบประเมินที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จำนวน 3 ท่าน โดยแบ่งเป็นตัวแทนจากภาควิชาการ 1 ท่าน ตัวแทนจากหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวภาครัฐ 1 ท่าน และตัวแทนจากหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวภาคเอกชน 1 ท่าน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุ้งกาเวียงในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การประเมิน (Evaluation) รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุ้งกาเวียงในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยดังต่อไปนี้

1. ติดต่อประสานงานเบื้องต้นกับผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จำนวน 3 ท่าน เพื่อดำเนินการจัดทำหนังสือราชการขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ดำเนินการส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์แก่ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน เพื่อนัดวัน เวลา และสถานที่ในการดำเนินการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
3. จัดเตรียมข้อมูลรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ได้รับการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของตัวแทนชุมชน กลุ่มชาติพันธุ์อุ้งกาเวียง และแบบประเมินรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุ้งกาเวียงในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ ที่พัฒนาขึ้นจากหลักเกณฑ์การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.)
4. ดำเนินการประเมินรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุ้งกาเวียงในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ โดยผู้ทรงคุณวุฒิคัดเลือกกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่มีความน่าสนใจ แสดงถึงอัตลักษณ์ของชุมชน และมีความเหมาะสมในการเป็นชุดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เริ่มต้นที่ใช้สำหรับ

การพัฒนาการท่องเที่ยวภายในชุมชน จากนั้นกิจกรรมที่ได้รับคัดเลือกจะถูกนำมาพิจารณา 2 ส่วน ตามเกณฑ์การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อพิจารณาเบื้องต้น โดยกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จะต้องผ่านคุณสมบัติเบื้องต้น 5 ใน 6 ข้อ และส่วนที่ 2 การประเมินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ภายใต้กรอบแนวคิด Creative Tourism The 3S Principles จำนวน 10 ข้อ

5. จัดเก็บผลการประเมินที่ได้เพื่อใช้สำหรับการวิเคราะห์ในลำดับต่อไป

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการประเมิน (Evaluation) รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่

ส่วนที่ 1 ข้อพิจารณาเบื้องต้น (Prerequisite) กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ผ่านคุณสมบัติเบื้องต้น 5 ใน 6 ข้อ จะถูกนำไปประเมินในส่วนที่ 2 ต่อไป

ส่วนที่ 2 เกณฑ์การประเมิน 10 ข้อ ภายใต้กรอบแนวคิด Creative Tourism The 3S Principles โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

คะแนน	ความหมาย
1, 2	กิจกรรมควรได้รับการปรับปรุงอีกมาก
3, 4	กิจกรรมควรได้รับการปรับปรุง
5, 6	กิจกรรมอยู่ในระดับพอใช้
7, 8	กิจกรรมอยู่ในระดับดี
9, 10	กิจกรรมอยู่ในระดับดีมาก

ข้อมูลในส่วนที่ 2 ซึ่งเป็นระดับคะแนน ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ผลทางสถิติ โดยคำนวณค่าเฉลี่ย (Mean) และสรุปในรูปแบบแผนภูมิประกอบความเรียงตามเกณฑ์การพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) เพื่อให้ชุมชนใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้มีประสิทธิภาพอย่างแท้จริงต่อไป

บทที่ 4 ผลการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่” ทำการศึกษาด้วยวิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ประกอบด้วยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ได้แก่ การทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Document and Research Review) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) การสนทนากลุ่มแบบกลุ่มขนาดเล็ก (Mini focus group) และวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ด้วยการเก็บข้อมูลผ่านแบบสอบถาม (Questionnaire) และการประเมิน (Evaluation) โดยผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายของงานวิจัย ดังนี้

ความมุ่งหมายข้อที่ 1 เพื่อศึกษาทรัพยากร วิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยว และความต้องการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตาจังหวัดกระบี่ มีผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนวิจัยที่ 1 การศึกษาทรัพยากร วิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยว และความต้องการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และการสำรวจความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ ด้วยวิธีการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Document and Research Review) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant observation) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth interview) ตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะลันตา และประชาชนพื้นถิ่นกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ รวมทั้งสิ้น 18 คน ทั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกเก็บรวบรวมข้อมูลของชุมชนชาวอุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตาจำนวน 2 แห่ง ได้แก่ ชุมชนโต๊ะบาหลิว และชุมชนสังกาอู๋ เนื่องจากเป็น 2 พื้นที่หลักที่มีการรวมกลุ่มอยู่อาศัยของชาวอุรักลาโว้ยเป็นชุมชนชัดเจนและมีขนาดใหญ่ที่สุดบนเกาะลันตา โดยพบผลการศึกษาดังนี้

1. ผลการศึกษาทรัพยากร และวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวของชุมชน กลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวยจในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่

1.1 ข้อมูลชุมชนศึกษา

ชุมชนโต๊ะบาหลิว

1. ข้อมูลทางกายภาพ

1.1 ที่ตั้ง

ชุมชนโต๊ะบาหลิวตั้งอยู่ทางทิศเหนือของเกาะลันตาใหญ่ ตำบลศาลาด่าน อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ พื้นที่โดยรอบเป็นเขตเมืองซึ่งเป็นศูนย์กลางทางการท่องเที่ยวที่สำคัญของเกาะลันตา และอยู่ติดกับท่าเรือศาลาด่านซึ่งเป็นท่าเรือหลักที่ใช้รองรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจากพื้นที่อื่น ๆ เช่น เกาะพีพี ภูเก็ต และตัวเมืองกระบี่ เป็นต้น

ภาพประกอบ 5 แผนที่ชุมชนโต๊ะบาหลิว

ที่มา: Google Maps (n.d.)

2. ข้อมูลทางภูมิศาสตร์

2.1 ลักษณะภูมิประเทศ

ชุมชนโต๊ะบาหลิวประกอบด้วยพื้นที่ราบและหาดเลน บริเวณด้านหน้ามีลักษณะเป็นหาดเลนมีน้ำทะเลท่วมถึงเป็นบางช่วง ซึ่งชาวบ้านมักใช้พื้นที่ชายหาดดังกล่าวเป็นจุดจอดเรือ ซ่อมเรือ และทำเครื่องมือประมงพื้นบ้าน ในขณะที่พื้นที่สาธารณะและที่อยู่อาศัยบางส่วนจะตั้งอยู่บนพื้นที่ราบทั้งที่มีน้ำทะเลท่วมถึงและท่วมไม่ถึง ส่วนบริเวณด้านหลังและด้านข้างของชุมชนถูกล้อมรอบไปด้วยป่าชายเลนซึ่งช่วยกำบังลมให้แก่ที่อยู่อาศัย ทำให้ชุมชนมีความเป็นส่วนตัว และมีขอบเขตของพื้นที่ที่ชัดเจน นอกจากนี้ชุมชนยังอยู่ติดกับคลองลัดบ่อแหนซึ่งเป็นคลองที่เกิดจากน้ำทะเลไหลเข้ามาแบ่งชั้นระหว่างเกาะลันตาน้อยและเกาะลันตาใหญ่โดยคลองดังกล่าวถูกใช้เป็นเส้นทางสัญจรออกสู่ทะเลอันดามัน และเชื่อมระหว่างชายฝั่งทางตะวันตกและตะวันออกของเกาะลันตาใหญ่

2.2 ลักษณะภูมิอากาศ

ชุมชนโต๊ะบาหลิวตั้งอยู่บนพื้นที่ราบชายฝั่งทะเลอันดามัน ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมพัดผ่านตลอดปี ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ระยะเวลา ได้แก่ ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ พัดผ่านตั้งแต่เดือนเมษายนถึงเดือนกันยายน และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ พัดผ่านตั้งแต่เดือนตุลาคมถึงเดือนมีนาคม อุณหภูมิโดยเฉลี่ยตลอดทั้งปีประมาณ 28 องศาเซลเซียส โดยมีเพียง 2 ฤดูกาล คือ ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่ เดือนมกราคมถึงเดือนพฤษภาคม และฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนมิถุนายนถึงเดือนธันวาคม (เทศบาลตำบลศาลาด่าน, 2565)

2.3 ลักษณะของพืช สัตว์ และความหลากหลายทางชีวภาพ

ด้วยทำเลที่ตั้งของชุมชนโต๊ะบาหลิวซึ่งถูกล้อมรอบไปด้วยป่าชายเลนและคลองลัดบ่อแหน ทำให้พืชพรรณที่พบมากที่สุดภายในบริเวณดังกล่าว คือ ต้นโกงกางใบเล็ก และต้นโกงกางใบใหญ่ อย่างไรก็ตามยังสามารถพบพืชชนิดอื่น ๆ ภายในชุมชนได้ด้วยเช่นกัน เช่น สนทะเล มะพร้าว เป็นต้น รวมถึงสัตว์ชนิดต่าง ๆ ทั้งที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ป่าชายเลนและในทะเล เช่น ปูก้ามดาบ ปูม้า หอยแครง หนอนทราย เป็นต้น

2.4 ภัยธรรมชาติและภัยจากมนุษย์

ปัญหาขยะ คือ ปัญหาสำคัญของชุมชนโต๊ะบาหลิว เนื่องจากในช่วงเวลาน้ำขึ้นน้ำทะเลจะพัดพาขยะจากภายนอกเข้ามาติดตามากของต้นโกงกางภายในชุมชนซึ่งขยะทะเลมักมีน้ำหนักมากและคัดแยกได้ยาก จึงทำให้ทางเทศบาลไม่รับเก็บขยะประเภทดังกล่าว ประกอบกับปริมาณขยะที่เกิดขึ้นจากคนภายในชุมชน จึงก่อให้เกิดปัญหาขยะสะสมในพื้นที่ซึ่งส่งผลกระทบต่อทัศนียภาพที่สวยงาม

3. ข้อมูลด้านสังคม

3.1 ประวัติความเป็นมา

เดิมชุมชนใต้ะบาหลิวมีชาวอุรูกลาโวยจเข้ามาตั้งบ้านเรือนในพื้นที่ดังกล่าวประมาณ 10 หลังคาเรือน หลังจากนั้นจึงมีชาวอุรูกลาโวยจจากพื้นที่ต่างๆ บนเกาะลันตาอพยพเข้ามาอยู่อาศัยเพิ่มเติม เนื่องจากในอดีตชาวอุรูกลาโวยจมีการโยกย้ายถิ่นฐานไปบริเวณบ้านบ่อแหมเพื่อรับจ้างตัดไม้โก่งกางและเผาถ่าน แต่เมื่อมีการยกเลิกสัมปทานป่าชายเลนก็พบว่าพื้นที่ดั้งเดิมที่เคยอยู่อาศัยได้ถูกจับจองไปจนหมด ทำให้ท้ายที่สุดชาวอุรูกลาโวยจมีการอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานและย้ายศาลเจ้าใต้ะบาหลิวมายังพื้นที่ปัจจุบัน ประกอบกับชายหาดหลายแห่งบนเกาะลันตาซึ่งชาวอุรูกลาโวยจเคยใช้เป็นที่พักเรือได้กลายเป็นพื้นที่ของผู้ประกอบการทางการท่องเที่ยวจึงทำให้ไม่สามารถนำเรือประมงไปจอดได้ดังเดิม ส่งผลให้ชาวอุรูกลาโวยจต้องนำเรือมาจอดบริเวณด้านหน้าศาลเจ้าใต้ะบาหลิวแห่งใหม่และนำมาซึ่งการสร้างที่พักโดยรอบจนกลายเป็นชุมชนใต้ะบาหลิวในปัจจุบัน

3.2 จำนวนประชากร

ชุมชนใต้ะบาหลิวมีประชากรรวมทั้งสิ้น 261 คน และมีครัวเรือนทั้งสิ้น 88 ครัวเรือน

3.3 ลักษณะการตั้งบ้านเรือน

ลักษณะการตั้งบ้านเรือนของชุมชนใต้ะบาหลิวมีทั้งบ้านเรือนที่ตั้งอยู่ริมลำน้ำที่ไหลผ่านทางด้านตะวันตกของชุมชน และบ้านเรือนที่ตั้งบริเวณแนวชายฝั่งทางด้านหน้าของชุมชน โดยส่วนใหญ่ยังคงหลงเหลือเอกลักษณ์ของที่อยู่อาศัยแบบดั้งเดิมที่ทำจากวัสดุทางธรรมชาติให้เห็นในปัจจุบัน เช่น ตั๋วบ้านเป็นเรือนไม้หลังคาจั่วยกพื้นสูง ฝาบ้านทำจากไม้ไผ่หรือใบจากสานเป็นลวดลายต่าง ๆ และมุงหลังคาด้วยใบจาก เป็นต้น แม้ในปัจจุบันมีการนำวัสดุอื่น ๆ เข้ามาใช้เสริมความแข็งแรงอยู่บ้างแต่ยังคงเอกลักษณ์บ้านแบบดั้งเดิมของชาวอุรูกลาโวยจซึ่งส่งผลให้ชุมชนใต้ะบาหลิวมีความโดดเด่นแตกต่างจากชุมชนชาวอุรูกลาโวยจในพื้นที่อื่น ๆ บนเกาะลันตา (อัมพิกา อ่าลอย, 2562)

3.4 ความเชื่อ ศาสนา

ประชากรส่วนใหญ่ในชุมชนนับถือวิญญาณบรรพบุรุษ มีศาลเจ้าใต้ะบาหลิวเป็นที่สิงสถิตของดวงวิญญาณบรรพบุรุษและเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชน รวมถึงเป็นที่เคารพบูชาของชาวอุรูกลาโวยจจากพื้นที่อื่น ๆ ทั้งนี้ ในการทำพิธีกรรมสำคัญต่าง ๆ จะมีใต้ะหมอเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณและเป็นผู้นำในการดำเนินพิธี

3.5 วัฒนธรรมและประเพณี เทศกาล การแต่งกาย อาหาร

ชาวอุรูกลาไวยจชุมชนโต๊ะบาหลิวยังคงมีการรักษาและสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีสำคัญต่าง ๆ มาจนถึงปัจจุบัน โดยตัวอย่างประเพณีที่สำคัญ ได้แก่

ประเพณีลอยเรือ (อารีปาจัก) เป็นงานประเพณีประจำปีที่ใหญ่ที่สุดของชาวอุรูกลาไวยจและมีชื่อเสียงอย่างมากในหมู่นักท่องเที่ยว ทั้งนี้ งานดังกล่าวจะถูกจัดขึ้นปีละ 2 ครั้ง ใช้ระยะเวลารวมทั้งหมด 3 วัน ได้แก่ ช่วงขึ้น 13-15 ค่ำเดือน 6 และเดือน 11 ซึ่งเป็นช่วงของการสิ้นสุดและเริ่มต้นฤดูกาลทำมาหากินของชาวอุรูกลาไวยจ โดยมีจุดประสงค์เพื่อขอขมาและขอบคุณทะเลที่มอบทรัพยากรต่าง ๆ ให้กับพี่น้องชาวอุรูกลาไวยจและสะเดาะเคราะห์ให้แก่คนในชุมชน รวมถึงเป็นการส่งบรรพบุรุษไปยังขุนงูณีรัยซึ่งเป็นสถานที่ดั้งเดิมที่ชาวอุรูกลาไวยจอาศัยอยู่ในสมัยก่อน

ประเพณีแต่งเปลว (เปอตัดญีรัยฮ) หรือประเพณีทำความสะอาดสุสาน โดยก่อนวันจัดงาน คนในชุมชนจะนัดกันไปทำความสะอาดสุสานบรรพบุรุษของตน จากนั้นในวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 5 จึงทำพิธีทำบุญแต่งป่าช้า แต่ครอบครัวจะทำอาหารมาเพื่อใช้ประกอบในพิธีโดยมีโต๊ะหมอบเป็นผู้นำในการทำพิธีทั้งหมดเพื่อขอให้คนในชุมชนมีสุขภาพแข็งแรงปราศจากโรคภัย และดำเนินชีวิตอย่างสุขสบาย ซึ่งในงานจะมีการแสดงรำมะนาและรำวงตลอดทั้งวัน ทั้งนี้ ผู้ที่เข้าร่วมพิธีจะมีทั้งชาวอุรูกลาไวยจจากชุมชนโต๊ะบาหลิวและชุมชนอื่น ๆ บนเกาะลันตา รวมถึงชาวอุรูกลาไวยจจากเกาะอื่น ๆ ได้แก่ เกาะพีพี เกาะจำ เกาะหลีเป๊ะ และหาดราไวย์ มาเข้าร่วม ซึ่งนับได้ว่าเป็นการรวมญาติรูปแบบหนึ่งเนื่องจากชาวอุรูกลาไวยจจากพื้นที่เหล่านี้ต่างก็เป็นญาติพี่น้องที่สืบเชื้อสายร่วมกันมา

พิธีปูยาเล (ปูยาลาไวยจ) ถูกจัดขึ้นช่วงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 โดยคนในชุมชนที่ทำประมงจะเข้าร่วมทำพิธีนี้ที่แหลมมลาติเพื่อขอบคุณและขอขมาทะเล ซึ่งมีโต๊ะหมอบเป็นผู้นำในการทำพิธีและเสี่ยงทายความอุดมสมบูรณ์ของทะเล

นอกจากนี้หนึ่งในประเพณีที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวว่ามีควมน่าสนใจแต่ปัจจุบันไม่สามารถปฏิบัติสืบต่อได้ คือ ประเพณีเวียนเกาะ (เบอกีลิกปูเลา) เนื่องด้วยการประกาศเป็นเขตอุทยานและชายหาดบางส่วน ได้กลายเป็นพื้นที่ของผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว ทั้งนี้ ในประเพณีดังกล่าวชาวอุรูกลาไวยจบนเกาะลันตาทุกหมู่บ้านจะพายเรือเวียนรอบเกาะและแวะตามสถานที่สำคัญเพื่อเยี่ยมเยียนบรรพบุรุษที่ล่วงลับและถูกฝังไว้ในแต่ละอ่าว รวมถึงเพื่อแสดงความเคารพต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามสถานที่ต่าง ๆ โดยใน 1 ปี จะมีการทำพิธีเพียงหนึ่งครั้ง คือ ประมาณเดือน 3 หรือช่วงหมดมรสุม โดยเริ่มต้นจากหมู่บ้านสังกาอู

คนในชุมชนจะนั่งเรือออกไปยังบ้านหัวแหลม เมื่อถึงบ้านหัวแหลมคนในชุมชนจากบ้านหัวแหลมก็จะออกเรือตามมา ซึ่งระหว่างการเดินทางจะมีการตีรำมะนาและร้องเพลงประกอบอยู่เรื่อย ๆ จนถึงบ้านบ่อแหน บ้านโตะบาหลิว แล้วจึงแวะไหว้โตะแหลมทิ้งซึ่งอยู่ปลายแหลมสุดของบ้านศาลาด่านจากนั้นจึงไปเดินทางต่อไปยังบ้านโนไร่และตั้งหมากพลูทำพิธีที่แหลมมลาดี แล้วจึงแล่นเรือต่อไปยังบ้านคอกวาง คลองดาว และสวนสาธารณะพระแอะเพื่อไหว้โตะปุเต๊ะ โดยจะมีการเล่นรำมะนาสำหรับผู้หญิง 7 เพลง และผู้ชาย 7 เพลง จากนั้นจึงแล่นเรือต่อไปยังอ่าวน้ำขุ่น ในบริเวณนี้ชาวบ้านจะอาบน้ำ กินข้าว และพักผ่อนกันเป็นระยะเวลาหนึ่ง หลังจากนั้นจึงแล่นเรือต่อไปยังบริเวณแหลมโดนด อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะลันตา และนอนค้างคืนที่บริเวณดังกล่าวเป็นเวลา 1 คืน ผู้ชายจะเป็นฝ่ายออกไปหาปลา ส่วนผู้หญิงจะเป็นฝ่ายทำอาหาร ซึ่งตลอดทั้งคืนจะมีการเล่นรำมะนาจนถึงช่วงเช้าจึงแยกย้ายกันกลับบ้าน โดยทำการเวียนกลับไปทางบ้านสังกาคูและเมื่อถึงหมู่บ้านของใครคนจากหมู่บ้านนั้นก็กลับเข้าบ้านของตนจนถึงบ้านคลองดาวเป็นที่สุดท้ายจึงเป็นอันจบพิธี

ทั้งนี้ จะสังเกตเห็นได้ว่าในทุกประเพณีของชาวอุรักลาโว้ยนั้นจะมีการแสดงที่สนุกสนานประกอบอยู่ด้วย ไม่ว่าจะเป็นร้องเงิง รำมะนา และรำวง ซึ่งศิลปะการแสดงเหล่านี้คือหนึ่งในทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวอุรักลาโว้ย โดยสำหรับการแสดงร้องเงิงจะมีการนำไวโอลินมาใช้ประกอบการแสดง และมีท่ารำเฉพาะของแต่ละเพลง เช่น ท่านกบินท่าพายเรือ เป็นต้น ในขณะที่รำมะนาจะไม่มีการใช้ไวโอลิน และเนื้อเพลงที่ใช้สำหรับการเล่นเพื่อความบันเทิงจะสามารถปรับหรือแต่งขึ้นมาใหม่ได้ตามสถานการณ์และยุคสมัย รวมถึงท่ารำที่ใช้จะไม่ตายตัว ผู้รำสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามลักษณะการรำของแต่ละบุคคล โดยในปัจจุบันยังคงมีการเล่นเครื่องดนตรีประกอบการแสดงเหล่านี้อยู่แต่จะเป็นในลักษณะการรวมตัวของสมาชิกจากหลาย ๆ ชุมชนของชาวอุรักลาโว้ยในบริเวณใกล้เคียงกับชุมชนโตะบาหลิวได้แก่ สมาชิกจากบ้านคลองดาว บ้านโนไร่ และบ้านโตะบาหลิว เป็นต้น

ส่วนวิถีชีวิตของชาวอุรักลาโว้ยชุมชนโตะบาหลิวนั้นดำเนินไปอย่างเรียบง่ายด้วยการพึ่งพาอาศัยธรรมชาติ ในอดีตคนในชุมชนจะสื่อสารโดยใช้ภาษาอุรักลาโว้ยเป็นหลักการแต่งกายของผู้ชายจะใส่กางเกงจันกับเสื้อกล้ามหรือบางครั้งก็ไม่สวมเสื้อ ในขณะที่ผู้หญิงจะนุ่งผ้ากระโจมอกผืนเดียว หรือหากมีงานสำคัญก็จะนุ่งผ้าปะเต๊ะกับเสื้อแขนยาวลายลูกไม้ ส่วนด้านอาหารนั้นชาวอุรักลาโว้ยจะใช้กรรมวิธีในการประกอบอาหารอย่างง่าย เช่น การผัดทอด ต้ม ย่าง เป็นต้น โดยส่วนใหญ่ใช้วัตถุดิบที่หาได้จากการทำประมง ซึ่งเมนูเฉพาะที่โดดเด่นของชุมชน ได้แก่ ข้าวมันหอยเผา หมึกผัดดำ และต้มมันปลา และเมนูอาหารหวาน ได้แก่

ขนมเจ็ดสี และขนมไส้นอก อย่างไรก็ตามการเข้ามาของวัฒนธรรมจากภายนอกและยุคสมัยที่เปลี่ยนไปทำให้วิถีการดำเนินชีวิตของชาวอุรุกรักลาไวจมีการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านการใช้ภาษาของคนในชุมชนโดยเฉพาะเยาวชนรุ่นหลังที่พูดภาษาอุรุกรักลาไวจน้อยลง รวมถึงวิถีการรับประทานอาหารและการแต่งกายที่ถูกปรับเปลี่ยนไปจนแทบไม่แตกต่างจากคนภายนอก

3.6 เศรษฐกิจ

ในอดีตชาวอุรุกรักลาไวจชุมชนใต้ะบาหลิวนั้นประกอบอาชีพทำประมงเป็นหลักอยู่อย่างเรียบง่ายด้วยการพึ่งพาอาศัยธรรมชาติ ส่วนปัจจุบันหากเป็นช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวสมาชิกชุมชนทั้งชายและหญิงประมาณครึ่งหนึ่งจะออกไปทำงานรับจ้างและประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการท่องเที่ยว เช่น เป็นแรงงานก่อสร้าง เป็นลูกจ้างตามโรงแรม ร้านอาหาร เป็นคนขับเรือสปีดโบ๊ท หรือมัคคุเทศก์ให้กับบริษัทนำเที่ยวต่าง ๆ เป็นต้น ในขณะที่อีกครึ่งหนึ่งยังคงทำประมงเหมือนเดิม และเมื่อหมดฤดูกาลท่องเที่ยวผู้ชายจะกลับมาทำประมงเกือบทั้งหมด ส่วนผู้หญิงจะทำหน้าที่เป็นแม่บ้าน คอยดูแลที่อยู่อาศัย จัดเตรียมอาหาร และช่วยทำเครื่องมือประมงต่าง ๆ

3.7 ด้านการคมนาคมขนส่ง

การคมนาคมทางบก สามารถใช้รถยนต์ส่วนตัวหรือโดยสารรถสาธารณะจากภายนอกพื้นที่เข้ามายังชุมชน โดยสามารถนำรถเข้ามาจอดบริเวณลาดจอดรถของท่าเรือศาลาด่าน ซึ่งจุดดังกล่าวจะเป็นที่ตั้งของขั้วมทางเข้าและสะพานปูนเข้าสู่ชุมชน อย่างไรก็ตามพบว่าในพื้นที่เกาะลันต้ายังไม่มีป้ายบอกทางมายังชุมชนใต้ะบาหลิวที่ชัดเจน มีเพียงแคป้ายบอกทางมายังท่าเรือศาลาด่านซึ่งเป็นจุดที่อยู่ใกล้ชุมชนมากที่สุด ดังนั้น หากนักท่องเที่ยวไม่ทราบที่ตั้งของชุมชนที่แท้จริงจึงอาจทำให้เกิดความสับสนในการเดินทางได้

การคมนาคมทางน้ำ สามารถนั่งเรือจากตัวเมืองกระบี่ เกาะพีพี และภูเก็ตมาขึ้นที่ท่าเทียบเรือศาลาด่านซึ่งอยู่ห่างจากทางเข้าชุมชนประมาณ 50 เมตร

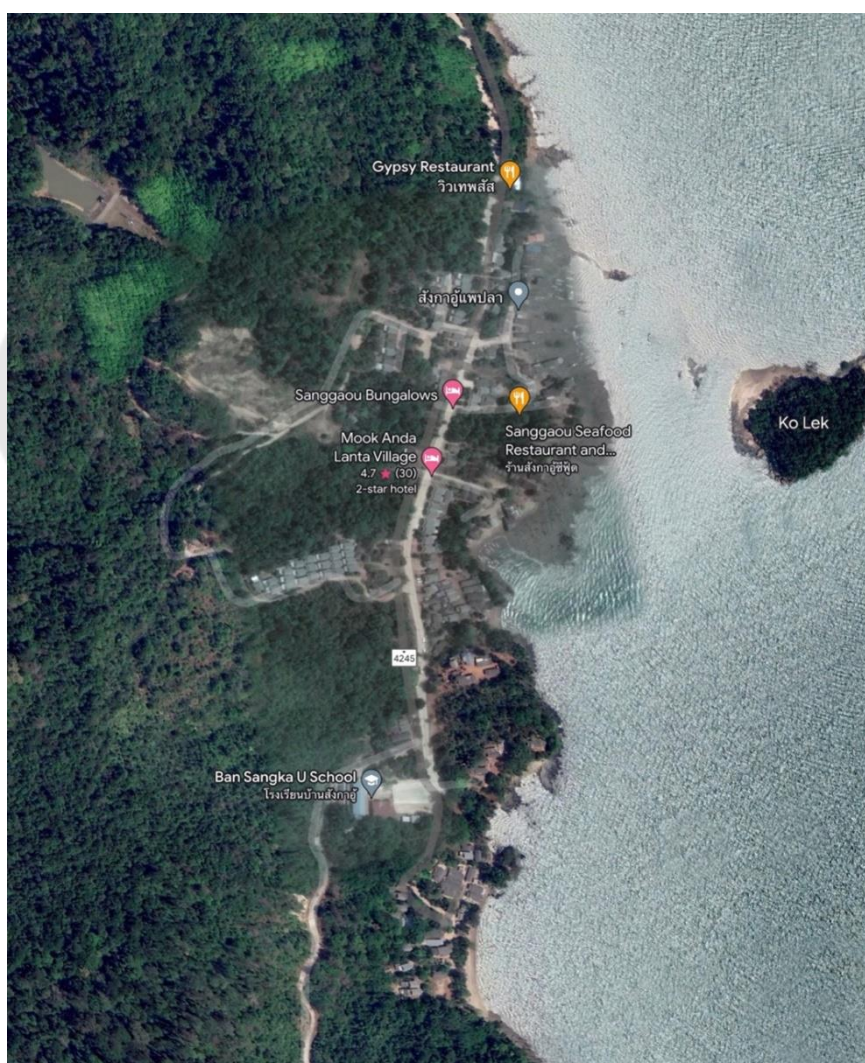
สำหรับการเดินทางภายในชุมชนจะใช้การเดินเท้าเป็นหลักเนื่องด้วยข้อจำกัดด้านพื้นที่ โดยมีการสร้างสะพานปูนผ่านป่าชายเลนเพื่อใช้เป็นเส้นทางหลักในการเข้า-ออกชุมชน อย่างไรก็ตามพบว่า บางช่วงของสะพานดังกล่าวไม่มีรั้วกั้น และไฟส่องสว่างตามทางเดินยังมีไม่เพียงพอซึ่งอาจก่อให้เกิดอันตรายแก่นักท่องเที่ยวได้

ชุมชนสังกาอู้

1. ข้อมูลทางกายภาพ

1.1 ที่ตั้ง

บ้านสังกาอู้ เป็นชุมชนชาวอุรักลาโว้ยที่ใหญ่ที่สุดบนเกาะลันตา ตัวชุมชนตั้งอยู่ทางทิศใต้บริเวณปลายสุดของเกาะลันตาใหญ่ในตำบลเกาะลันตาใหญ่ อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ อาณาเขตทางทิศเหนือติดต่อกับบ้านห้วยแหลม ทิศตะวันตกติดต่อกับอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะลันตา ส่วนทางทิศใต้และทิศตะวันออกติดต่อกับทะเลอันดามัน

ภาพประกอบ 6 แผนที่ชุมชนสังกาอู้

ที่มา: Google Maps (n.d.)

2. ข้อมูลทางภูมิศาสตร์

2.1 ลักษณะภูมิประเทศ

ภูมิประเทศทั่วไปของชุมชนสังกาคู้มีลักษณะอ่าวและภูเขาสูงด้านหนึ่งของชุมชนติดกับทะเลอันดามัน ประกอบด้วยอ่าวต่าง ๆ จำนวน 5 อ่าว ได้แก่ อ่าวสังกาคู้ อ่าวพร้าว อ่าวมาละ และอ่าวควน และอ่าวคลองปอ มีชายหาดเป็นลักษณะของหาดหินและมีแนวโขดหินหรือเนินเล็ก ๆ เป็นแนวธรรมชาติกันแต่ละอ่าว นอกจากนี้ยังมีเกาะขนาดเล็กใกล้กับชุมชนซึ่งรู้จักกันในชื่อเกาะเหล็ก ส่วนอีกด้านของชุมชนเป็นภูเขาอยู่ติดกับอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะลันตา และเป็นที่ตั้งของท่าขนบดินและน้ำตกสังกาคู้ซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำไหลลงมาสู่ด้านล่างชุมชนจนเกิดเป็นคลองสังกาคู้ และไหลลงสู่ทะเลอันดามันต่อไป

2.2 ลักษณะภูมิอากาศ

ภูมิอากาศโดยทั่วไปของชุมชนสังกาคู้มีลักษณะร้อนชื้น ช่วงกลางวันมีลมพัดตลอดเวลา และในช่วงฤดูมรสุมเดือนตุลาคมถึงเดือนมกราคม จะมีอากาศเย็นในช่วงกลางคืนโดยตลอดทั้งปีจะมีเพียง 2 ฤดูกาล คือ ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนถึงเดือนเมษายนและฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม ในขณะเดียวกันจะมีสมมรสุมพัดผ่านทั้งสองฝั่งของเกาะ ได้แก่ ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดผ่านช่วงฤดูฝน และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดผ่านในช่วงฤดูร้อน

2.3 ลักษณะของพืช สัตว์ และความหลากหลายทางชีวภาพ

ด้วยลักษณะภูมิประเทศของชุมชนสังกาคู้ที่มีภูเขาสูงอยู่ด้านหลัง ประกอบกับที่ตั้งของชุมชนอยู่ใกล้กับอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะลันตา จึงทำให้พื้นที่ดังกล่าวมีทรัพยากรป่าไม้ค่อนข้างอุดมสมบูรณ์ สามารถพบพืชพรรณได้หลากหลายชนิด เช่น มะพร้าว ต้นบอนยักษ์ กัลวี่ ไม้ เป็นต้น รวมถึงชาวบ้านยังมีการปลูกพืชผักสวนครัวและไม่ย่นต้นบางชนิดไว้เป็นผลผลิตสำหรับบริโภคภายในครัวเรือน เช่น กะเพรา ตะไคร้ มะม่วงหิมพานต์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังสามารถพบสัตว์ทะเลชนิดต่าง ๆ รวมถึงลิง ไก่ และสุนัขภายในชุมชนได้ด้วยเช่นกัน

2.4 ภัยธรรมชาติและภัยจากมนุษย์

ปัญหาขยะ เป็นปัญหาสำคัญของชุมชนสังกาคู้เช่นเดียวกับที่ชุมชนโต๊ะบาหลิวซึ่งส่งผลกระทบต่อทัศนียภาพที่สวยงามและสุขอนามัยของคนภายในชุมชน โดยขยะที่พบในชุมชนมีทั้งขยะทะเลที่ถูกน้ำพัดเข้ามาติดอยู่ตามซอกโขดหินหรือใต้ถุนบ้านที่ยื่นลงไปในทะเล รวมถึงขยะที่เกิดจากคนภายในชุมชนเอง ทั้งนี้ พบว่าชุมชนสังกาคู้ไม่มีรถขยะจากทางภาครัฐเข้ามาถึงในหมู่บ้าน ทำให้ชาวบ้านต้องดำเนินการจัดการขยะด้วยตนเอง ซึ่งมีทั้งวิธีที่เหมาะสม

และไม่เหมาะสม เช่น การฝังกลบ การทิ้งลงสู่ทะเล การเผา การคัดแยกไปทิ้งที่บ่อขยะของเทศบาล ซึ่งอยู่ในระยะไกลออกไป เป็นต้น

3. ข้อมูลด้านสังคม

3.1 ประวัติความเป็นมา

ชุมชนสังกาคู่ถูกจัดตั้งขึ้นและแยกตัวออกเป็นหมู่ที่ 7 ตำบลเกาะลันตาใหญ่ อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ อย่างเป็นทางการในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2530 โดยสมาชิกชุมชน คือ ชาวอุรักลาโว้ยที่อพยพมาจากบ้านหัวแหลม หมู่ที่ 1 ตำบลเกาะลันตาใหญ่ อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ ซึ่งอยู่ห่างจากชุมชนสังกาคู่ในปัจจุบันเป็นระยะทางประมาณ 5 กิโลเมตร อย่างไรก็ตามบ้านหัวแหลมยังคงเป็นสถานที่สำคัญของชาวอุรักลาโว้ยชุมชนสังกาคู่ เพราะแม้ว่าจะหลงเหลือชาวอุรักลาโว้ยตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ดังกล่าวเพียงไม่กี่ครัวเรือน แต่บ้านหัวแหลม คือ พื้นที่ทางจิตวิญญาณที่สำคัญของชาวอุรักลาโว้ย โดยเป็นที่ตั้งของโต๊ะกาหมาด (กามัยจ) หรือหนึ่งในดวงวิญญาณบรรพบุรุษของชาวอุรักลาโว้ย นอกจากนี้ยังเป็นหนึ่งในสถานที่ที่ใช้ประกอบพิธีลอยเรือของชาวอุรักลาโว้ยชุมชนสังกาคู่ด้วยเช่นกัน

3.2 จำนวนประชากร

ชุมชนสังกาคู่มีประชากรรวมทั้งสิ้น 453 คน และมีครัวเรือนทั้งสิ้น 186 ครัวเรือน

3.3 ลักษณะการตั้งบ้านเรือน

ลักษณะการตั้งบ้านเรือนของชุมชนสังกาคู่ นั้นจะตั้งถิ่นฐานแบบรวมกลุ่มกัน โดยมีทั้งส่วนของบ้านเรือนที่ตั้งบนพื้นที่สูงห่างจากชายฝั่งและบ้านเรือนที่อยู่ติดริมทะเล ทั้งนี้ รูปแบบบ้านเรือนของชุมชนสังกาคู่ค่อนข้างมีความแตกต่างจากในอดีต เนื่องจากเป็นรูปแบบที่อยู่อาศัยซึ่งถูกสร้างขึ้นใหม่ภายหลังเหตุการณ์สึนามิปี พ.ศ. 2547 โดยมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างและนำวัสดุสังเคราะห์ เช่น อิฐ ปูน กระเบื้อง เป็นต้น เข้ามาใช้ทดแทนวัสดุทางธรรมชาติมากขึ้นเพื่อเสริมความแข็งแรง

3.4 ความเชื่อ ศาสนา

สมาชิกชุมชนในปัจจุบันมีทั้งส่วนที่นับถือศาสนาพุทธ และคริสต์ แต่ส่วนใหญ่ยังคงนับถือวิญญาณบรรพบุรุษเช่นเดียวกับที่ชุมชนโต๊ะบาหลิว และชุมชนชาวอุรักลาโว้ยอื่น ๆ บนเกาะลันตา โดยมีศาลเจ้าซึ่งเป็นสิ่งสถิตของดวงวิญญาณบรรพบุรุษและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือดาโต๊ะ ตั้งอยู่บริเวณอ่าวต่าง ๆ ภายในชุมชน ได้แก่ โต๊ะกำนันตำบลบริเวณอ่าวมาละ โต๊ะกาบายบริเวณอ่าวควน โต๊ะสังกาคู่บริเวณอ่าวพร้าว และโต๊ะรายาศรีจันทร์บริเวณ

อ่าวสังกาอู๋ รวมทั้งยังมีเปลวหรือสุสานของชาวอูรักลาโว้ยอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับชุมชนห่างออกไปประมาณ 1 กิโลเมตร

3.5 วัฒนธรรมและประเพณี เทศกาล การแต่งกาย อาหาร

ชาวอูรักลาโว้ยชุมชนสังกาอู๋ยังคงมีการรักษาและสืบทอดวัฒนธรรมและประเพณีสำคัญต่าง ๆ มาจนถึงปัจจุบัน โดยตัวอย่างประเพณีที่สำคัญ ได้แก่

ประเพณีลอยเรือ (อารีปาจัก) เป็นประเพณีประจำปีที่ใหญ่ที่สุดของชาวอูรักลาโว้ยบนเกาะลันตา โดยถูกจัดขึ้นเป็นประจำในเดือน 6 และเดือน 11 ระหว่างขึ้น 13 ค่ำ ถึง 15 ค่ำ ตามปฏิทินทางจันทรคติ เพื่อแสดงความเคารพต่อทะเลและวิญญาณบรรพบุรุษ รวมถึงสะเดาะเคราะห์ให้แก่คนในชุมชน ในงานดังกล่าวสมาชิกชุมชนจะช่วยกันทำขนมบัวลอยเจ็ดสีและเครื่องเซ่นไหว้ต่าง ๆ รวมถึงร่วมต่อและตกแต่งเรือปาจัก และร่วมกันแห่เรือไปลอย ณ บ้านหัวแหลม ซึ่งตลอดงานจะมีโต๊ะหมอบเป็นผู้นำในการประกอบพิธี

ประเพณีแต่งเปลว (เปอตัดฎีรียฮ) เป็นประเพณีที่ชาวอูรักลาโว้ยจะร่วมกันทำความสะอาดหรือบูรณะซ่อมแซมสุสาน ประเพณีดังกล่าวจะถูกจัดในวันขึ้น 9 ค่ำ เดือน 4 และเดือน 5 ของทุกปี ซึ่งโต๊ะหมอบจะเป็นผู้นำในการทำพิธีบูชาบรรพบุรุษ เมื่อเสร็จสิ้นพิธีแล้วจึงมีการรับประทานอาหารและสังสรรค์ร่วมกัน โดยมีการแสดงรำมะนาประกอบ

ประเพณีปูยาเล (ปูยาลาโว้ย) หรือประเพณีบวงสรวงทะเล เป็นประเพณีที่ถูกจัดขึ้นเป็นประจำในเดือน 6 ของทุก ๆ ปี ก่อนพิธีลอยเรือ เพื่อขอขมาและบูชาท้องทะเลที่คอยให้ทรัพยากรทั้งหลายแก่ชาวอูรักลาโว้ยในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพ

ประเพณีนอนเกาะ (บากัด) เป็นประเพณีที่ชาวอูรักลาโว้ยจะพาคนในครอบครัวออกทะเลไปนอนค้างตามเกาะ หรือชายหาดต่าง ๆ เพื่อการพักผ่อนและสานความสัมพันธ์ในครอบครัวซึ่งเปรียบเสมือนกับการไปเที่ยว รวมถึงยังได้ใช้ช่วงเวลาดังกล่าวถ่ายทอดภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับทะเลให้กับลูกหลาน อย่างไรก็ตามประเพณีดังกล่าวไม่ได้รับการสืบทอดต่อในปัจจุบันเนื่องจากในระยะหลังชายหาดส่วนใหญ่ถูกครอบครองโดยผู้ประกอบการทางการท่องเที่ยวและถูกประกาศเป็นพื้นที่อุทยาน ประกอบกับสภาพเศรษฐกิจที่ทำให้ชาวอูรักลาโว้ยมีค่าใช้จ่ายมากยิ่งขึ้น การหยุดงานเพื่อออกทะเลไปนอนค้างตามเกาะหรือชายหาดต่าง ๆ เป็นระยะเวลาอันนานเหมือนในอดีตจึงไม่สามารถทำได้

ส่วนด้านวิถีชีวิตของชาวอูรักลาโว้ยในชุมชนสังกาอู๋โดยทั่วไปจะดำรงชีวิตด้วยการพึ่งพาธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นทะเล เกาะแก่งต่าง ๆ รวมถึงภูเขาบริเวณที่ตั้งของชุมชนซึ่งด้วยวิถีที่เรียบง่ายทำให้ในอดีตชาวอูรักลาโว้ยมีการแต่งกายที่ไม่ซับซ้อน ไม่มีเสื้อผ้า

หรือเครื่องประดับมากขึ้น โดยผู้ชายไม่นิยมสวมเสื้อ แต่จะนุ่งเพียงผ้าขาวม้าหรือกางเกงเล ในขณะที่ผู้หญิงจะนุ่งผ้ากระโจมอก แต่ถ้าหากมีงานรื่นเริงหรือเข้าร่วมการแสดง เช่น รำมะนา รำวงทุ่งสามปล้อง ก็สวมผ้าปาเต๊ะและเสื้อลูกไม้ที่มีสีสันสดใส โดยบางครั้งไม่ได้คำนึงถึงความเข้ากันของสี ในขณะที่ปัจจุบันการแต่งกายของคนในชุมชนบางส่วนมีการเปลี่ยนแปลงไป โดยรับวัฒนธรรมการแต่งกายจากภายนอกมาใช้ นอกจากนี้ด้วยวิถีที่พึ่งพาธรรมชาติ วัฒนธรรมด้านอาหารของชาวอุรักลาโว้ยจึงเป็นอาหารที่ได้วัตถุดิบมาจากธรรมชาติและมีขั้นตอนการทำที่ไม่ซับซ้อน เช่น ข้าวมันหอยเผาหรือข้าวมันหอยดิบหรือหอยตีเตบ ซึ่งทำได้โดยการนำข้าวที่หุงพร้อมกะทิ หอยดิบที่เผากับทางมะพร้าว และน้ำพริกหรือน้ำซุบหย่าซึ่งมีวัตถุดิบสำคัญคือกะปิจากเกาะลันตาเป็นส่วนประกอบ มาคลุกเคล้าให้เข้ากันโดยการใช้มือ นอกจากนี้ยังมีเมนูอาหารหวานซึ่งเป็นขนมโบราณของชาวอุรักลาโว้ย ได้แก่ ขนมโกยตีแบว และโกยจิจจอ โดยนำลูกตีแบวหรือดอกจิจจอ มาคลุกเคล้าให้เข้ากับมะพร้าวอ่อนขูด ข้าวสารที่ผ่านการตำและร่อน เกลือ และน้ำตาล จากนั้นจึงห่อด้วยใบตองและย่างด้วยไฟอ่อนประมาณ 10 นาที ส่วนทางด้านภาษาในปัจจุบัน ผู้สูงอายุในชุมชนจะสื่อสารโดยใช้ภาษาอุรักลาโว้ยเป็นหลัก ในขณะที่กลุ่มคนรุ่นใหม่จะใช้ภาษาถิ่นใต้ในการสื่อสาร

3.6 เศรษฐกิจ

ด้านการประกอบอาชีพพบว่า อาชีพหลักของชาวอุรักลาโว้ยคือ การทำประมงพื้นบ้าน ในอดีตฝ่ายชายจะมีหน้าที่ออกไปทำประมง ในขณะที่ฝ่ายหญิงจะอยู่บ้านเพื่อดูแลความเรียบร้อยและจัดเตรียมอาหาร และเมื่อฝ่ายชายกลับจากทำประมง สมาชิกในครอบครัวจะช่วยกันแกะสัตว์ทะเลที่จับได้ออกจากอวนเพื่อนำไปขาย หลังจากนั้นในช่วงบ่ายจึงเป็นเวลาพักผ่อน แต่ถ้าหากครอบครัวไหนขยัน ฝ่ายชายจะออกไปทำประมงอีกครั้งในช่วงบ่าย ส่วนฝ่ายหญิงจะพักผ่อนหรือรวมตัวพูดคุยกับเพื่อนบ้านบริเวณใกล้เคียง อย่างไรก็ตามปัจจุบันวิถีชีวิตของชาวอุรักลาโว้ยค่อนข้างเปลี่ยนแปลงไป สมาชิกในครอบครัวทั้งหมดจะช่วยกันทำงานหาเงินโดยเฉพาะเยาวชนรุ่นใหม่ที่หันไปทำงานด้านการท่องเที่ยวแทน การทำประมงพื้นบ้านมากขึ้น เช่น เป็นพนักงานรับจ้างตามโรงแรม รีสอร์ท และร้านอาหารต่าง ๆ รวมถึงเป็นพนักงานขับเรือนำเที่ยว เป็นต้น นอกจากนี้ในอดีตชาวอุรักลาโว้ยยังทำการเกษตรโดยการปลูกพืชเศรษฐกิจควบคู่ไปด้วย เช่น มะพร้าว สะตอ มะม่วงหิมพานต์ เป็นต้น แต่ปัจจุบันเนื่องด้วยสภาพพื้นที่ที่น้อยลงและปัจจัยด้านการแข่งขัน การทำการเกษตรจึงไม่เป็นที่นิยมเหลือเพียงการปลูกพืชผักสวนครัวเพียงสำหรับบริโภคในครัวเรือนเท่านั้น

3.7 ด้านการคมนาคมขนส่ง

สำหรับการเดินทางเข้าถึงชุมชนสังกาคูพบว่า มีถนนสายหลัก (ถนนสายบ้านศาลาด่าน-บ้านสังกาคู) เข้าถึงตัวชุมชน และถนนสายย่อยเข้าสู่พื้นที่ต่าง ๆ ภายในชุมชน โดยสภาพถนนค่อนข้างใหม่ สามารถสัญจรได้ทั้งรถยนต์ รถจักรยานยนต์ และรถจักรยาน รวมทั้งยังมีป้ายบอกทางมายังชุมชนอย่างชัดเจนทั่วพื้นที่เกาะลันตา อย่างไรก็ตามพบว่าในพื้นที่เกาะลันตาไม่มีระบบขนส่งสาธารณะ แต่มีรถสองแถวและรถพ่วงข้างรับจ้างให้บริการแบบเหมาแก่นักท่องเที่ยว ดังนั้น หากนักท่องเที่ยวต้องการเดินทางมายังชุมชนสังกาคูจึงต้องใช้รถส่วนตัว ใช้บริการรถเช่า รถรับจ้าง หรืออาจเดินทางกับบริษัทนำเที่ยวหรือโรงแรม

1.2 ผลการตรวจสอบทรัพยากรของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวยจ ในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่

1.2.1 ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่โดดเด่นของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวยจในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่

ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่โดดเด่นของชุมชนใต้ะบาหลิว ด้านทรัพยากรทางธรรมชาติ ได้แก่ ทะเลอันดามัน ป่าชายเลน และคลองลัดบ่อแหน ด้านทรัพยากรทางวัฒนธรรม ได้แก่ ทักษะทางทะเลและวิถีประมง ประเพณีลอยเรือ เครื่องมือประมงพื้นบ้าน รำมะนา รองเง็ง ศาลเจ้าใต้ะบาหลิว อาหารพื้นถิ่น เรือหัวโทง และงานหัตถกรรม

ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่โดดเด่นของชุมชนสังกาคู ด้านทรัพยากรทางธรรมชาติได้แก่ ทะเลอันดามัน อ่าวพร้าว และอ่าวสังกาคู ด้านทรัพยากรทางวัฒนธรรม ได้แก่ ทักษะทางทะเลและวิถีประมง ประเพณีลอยเรือ เครื่องมือประมงพื้นบ้าน รำมะนา รองเง็ง ภาษาอุรักลาไวยจ อาหารพื้นถิ่น งานหัตถกรรม และรำวงทุ่งสามปล้อง

1.2.1.1 ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

ภาพประกอบ 7 ทะเลอันดามัน

ที่มา: ผู้วิจัย

ชื่อ: ทะเลอันดามัน

ที่ตั้ง: ชายฝั่งทะเลอันดามันโดยรอบของเกาะลันตาใหญ่ อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่

ลักษณะเด่น: เป็นแหล่งประมงและแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีความสวยงามซึ่งมีชื่อเสียงระดับโลก อีกทั้งยังเป็นพื้นที่ป่าชายเลนและแหล่งรวบรวมความหลากหลายทางชีวภาพที่สำคัญซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถพบเจอสิ่งมีชีวิตนานาชนิดได้ เช่น ฉลามวาฬ ฉลามเสือดาว กระเบนราหูและปะการังหลากหลายสายพันธุ์ เป็นต้น

การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่สามารถจัดขึ้นได้นั้นเป็นการนำทะเลอันดามันซึ่งเป็นพื้นที่ที่ใช้ในการทำมาหากินของชาวคูร์กลาโวยจมาตั้งแต่อดีตเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้เรื่องราว ทักษะ หรือภูมิปัญญาชาวบ้านของชาวคูร์กลาโวยจที่มีความเกี่ยวข้องกับทะเล โดยเป็นการเชื่อมโยงเข้ากับวิถีการทำประมงและทักษะที่ใช้ในการออกทะเลเพื่อหาเลี้ยงชีพ รวมถึงพิธีกรรมความเชื่อต่าง ๆ ซึ่งชาวคูร์กลาโวยจได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ

ภาพประกอบ 8 ป่าชายเลนบริเวณชุมชนโต๊ะบาหลิว

ที่มา: ผู้วิจัย

ชื่อ: ป่าชายเลน

ที่ตั้ง: บริเวณโดยรอบชุมชนโต๊ะบาหลิว ตำบลศาลาด่าน อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่

ลักษณะเด่น: เป็นป่าชายเลนที่ช่วยกันระหว่างเขตเมืองภายนอกกับพื้นที่ภายใน ชุมชนชาวคูรักลาไวจแบบดั้งเดิม รวมถึงเป็นแหล่งรวบรวมความหลากหลายทางชีวภาพและช่วย กำบังภัยธรรมชาติให้กับที่อยู่อาศัยในชุมชน โดยนักท่องเที่ยวสามารถมองเห็นวิวทิวทัศน์ที่ สวยงามของป่าชายเลนได้จากสะพานปูนทางเดินเชื่อมเข้าสู่ชุมชนและสะพานลึกลับลันตาซึ่งเป็น สะพานที่เชื่อมระหว่างเกาะลันตาน้อยและเกาะลันตาใหญ่เข้าด้วยกัน

การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: กิจกรรมการท่องเที่ยว เชิงสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้องกับป่าชายเลนนั้นสามารถทำได้ในรูปแบบกิจกรรมล่องเรือหัวโทง สัมผัสบรรยากาศป่าชายเลนบริเวณชุมชนโต๊ะบาหลิว และรับฟังเรื่องราวเกี่ยวกับความสำคัญ และประโยชน์ของระบบนิเวศป่าชายเลนที่มีต่อชุมชนรวมถึงทรัพยากรทางธรรมชาติชนิดอื่น ๆ เพื่อสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ รวมทั้งเรียนรู้เทคนิคการสังเกตลูกโกงกางเพื่อใช้คาดการณ์ สภาพอากาศ

ภาพประกอบ 9 คลองลัดบ่อแหน

ที่มา: ผู้วิจัย

ชื่อ: คลองลัดบ่อแหน

ที่ตั้ง: บริเวณด้านหน้าชุมชนใต้ะบาหลิว ตำบลศาลาด่าน อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่

ลักษณะเด่น: เป็นคลองน้ำเค็มที่กั้นระหว่างเกาะลันตาน้อยและเกาะลันตาใหญ่ และเชื่อมสู่ปากอ่าวทะเลอันดามัน ซึ่งเป็นที่ตั้งของท่าเรือศาลาด่านหรือท่าเรือหลักของเกาะลันตาที่ใช้รองรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจากพื้นที่อื่น ๆ เช่น เกาะพีพี ภูเก็ต และตัวเมืองกระบี่ เป็นต้น รวมทั้งยังเป็นแหล่งปายาขเลนที่รวบรวม ความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งยังคงความอุดมสมบูรณ์อยู่ในปัจจุบัน

การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: คลองลัดบ่อแหนสามารถเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนใต้ะบาหลิวในฐานะเส้นทางสัญจรไปสู่สถานที่สำคัญต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตของชาวอุรักลาโว้ยจ เช่น บ้านบ่อแหน โดยจัดเป็นกิจกรรมล่องเรือหัวโทงบนเส้นทางคลองลัดบ่อแหนเชื่อมต่อกับกิจกรรมล่องเรือหัวโทงเพื่อเรียนรู้ระบบนิเวศปายาขเลน ซึ่งนักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสบรรยากาศคลองลัดบ่อแหน พร้อมรับฟังเรื่องราวความเป็นมาของชุมชนใต้ะบาหลิว วิธีการประกอบอาชีพรับจ้างตัดไม้เผาถ่าน บริเวณบ้านบ่อแหนซึ่งเป็นอีกหนึ่งอาชีพดั้งเดิมของชาวอุรักลาโว้ยจ และเยี่ยมชมที่บ้านบ่อแหนและศาลเจ้าใต้ะบาหลิวดั้งเดิม

ภาพประกอบ 10 อ่าวสังกาอู้

ที่มา: ผู้วิจัย

ชื่อ: อ่าวสังกาอู้

ที่ตั้ง: หมู่ 7 บ้านสังกาอู้ ตำบลเกาะลันตาใหญ่ อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่

ลักษณะเด่น: เป็นอ่าวแรกที่นักท่องเที่ยวสามารถมองเห็นได้เมื่อเดินทางเข้ามาในชุมชน และเป็นที่ตั้งของศาล “ไต่ระยาาศรีจันทร์” โดยเมื่อถึงช่วงเวลาน้ำลงจะเกิดปรากฏการณ์ทะเลแหวกเกิดเป็นแนวทางเดินเชื่อมระหว่างหาดหินบริเวณอ่าวสังกาอู้และเกาะเหล็กซึ่งเป็นเกาะขนาดเล็กบริเวณใกล้เคียงชุมชน รวมถึงยังเป็นแหล่งทำประมงยังชีพที่สำคัญ โดยส่วนใหญ่ผู้หญิงและเด็กที่ไม่ได้ออกทะเลจะคอยหาหอยดิบหรือหอยดี เตบซึ่งมีลักษณะคล้ายกับหอยนางรมขนาดเล็กที่เกาะอยู่ตามโขดหิน และไวยวายหรือหมึกสายแล้วเพื่อใช้บริโภคในครัวเรือน

การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บริเวณอ่าวสังกาอู้สามารถทำได้ในรูปแบบของกิจกรรมเรียนรู้วิถีการทำประมงพื้นบ้านและวัฒนธรรมการกินของชาวอูรักลาโว้ย โดยการเดินสำรวจอ่าวหรือข้ามไปเกาะเหล็ก และเรียนรู้วิถีการใช้เครื่องมือประมงพื้นบ้าน ซึ่งประกอบไปด้วย ค้อนหัวแหลม มีด และตะกร้าใส่หอยสำหรับหาหอยดิบ ก้านเหล็กแหลมและภาชนะสำหรับหาไวยวายเพื่อไปนำไปประกอบอาหาร อย่างไรก็ตามการหาหอยดิบและไวยวายเป็นกิจกรรมที่ต้องใช้เวลาและต้องทำในช่วงน้ำลง ดังนั้นชุมชนจึงควรมีการวางแผนจัดการท่องเที่ยวอย่างรอบคอบ โดยเลือกช่วงเวลาที่เหมาะสมเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถทำกิจกรรมดังกล่าวได้

ภาพประกอบ 11 กองหินเหือกปลากกระเบนราหูบริเวณอ่าวพร้าว

ที่มา: ผู้วิจัย

ชื่อ: อ่าวพร้าว

ที่ตั้ง: หมู่ 7 บ้านสังกะอู้ ตำบลเกาะตันตาใหญ่ อำเภอเกาะตันตา จังหวัดกระบี่

ลักษณะเด่น: เป็นอ่าวที่เป็นที่ตั้งของกองหินเหือกปลากกระเบนราหูซึ่งเชื่อว่าเป็นที่สิงสถิตของ “ไต่ะอีซั๊กกาอู้” โดยคำว่า อีซั๊ก หมายถึง เหือก และ กาอู้ หมายถึง ปลากกระเบนราหู อันเป็นที่มาของชื่อชุมชนสังกะอู้ในปัจจุบัน ทั้งนี้ สามารถมองเห็นเรือที่ชาวบ้านนำมาจอดเรียงรายบริเวณริมชายฝั่ง รวมถึงอุปกรณ์ประมงพื้นบ้านต่าง ๆ ซึ่งสะท้อนถึงวิถีชีวิตของชาวคูรักลาไวยจที่มีความเกี่ยวข้องกับทะเลผสมผสานกับวิถีทัศน์ของทะเลอันดามัน เกาะเหล็ก และเกาะกลวง รวมถึงแนวสันเขาซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดของต้นน้ำที่ใช้หล่อเลี้ยงคนในหมู่บ้าน

การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บริเวณอ่าวพร้าว สามารถทำได้ในรูปแบบกิจกรรมเรียนรู้ประวัติชุมชน เนื่องจากบริเวณดังกล่าวเป็นที่ตั้งของกองหินเหือกปลากกระเบนราหูที่มีประวัติความเป็นมาของชื่อชุมชน นอกจากนี้ยังสามารถเชื่อมโยงกับกิจกรรมเรียนรู้วิถีการทำประมงพื้นบ้านและวัฒนธรรมการกินของชาวคูรักลาไวยจที่มีขึ้นในบริเวณอ่าวสังกะอู้ได้ เนื่องจากอ่าวพร้าวมีลักษณะเป็นหาดหินเช่นเดียวกับอ่าวสังกะอู้และมีพื้นที่ต่อเนื่องกัน รวมถึงกิจกรรมดังกล่าวควรจัดในช่วงเวลาน้ำลงเช่นเดียวกันเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินลงไปเยี่ยมชมกองหินเหือกปลากกระเบนราหูได้อย่างใกล้ชิด

1.2.1.2 ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ภาพประกอบ 12 ทักษะการดำน้ำของชาวคูร์กลาไวยจเพื่อหาไขที่จมไว้ใต้ทะเล
ที่มา: สำนักข่าวไทย พีบีเอส (2561)

ชื่อ: ทักษะทางทะเลและวิถีประมง

สถานที่ทำกิจกรรม: หมู่ 1 บ้านไต่ะบาหลิว ตำบลศาลาด่าน อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ และหมู่ 7 บ้านสังกาอู้ ตำบลเกาะลันตาใหญ่ อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่

ลักษณะเด่น: เป็นทักษะและภูมิปัญญาพื้นบ้านที่ชาวคูร์กลาไวยจได้เรียนรู้และสั่งสมมาจากประสบการณ์ตรงในชีวิตประจำวัน มีการจดจำและถ่ายทอดให้กับลูกหลาน ซึ่งถือเป็นทักษะสำคัญที่ขาดไม่ได้ในการทำประมงและการดำรงชีวิตอยู่กับทะเล เช่น เทคนิคการจับปลา การจดจำแหล่งที่อยู่ของสัตว์ทะเลแต่ละชนิดในแต่ละฤดูกาล การสังเกตการไหลเวียนของกระแสน้ำ การสังเกตลักษณะคลื่นลม การสังเกตดวงดาวในการบอกทิศ การสังเกตเกาะต่าง ๆ เพื่อกำหนดจุดหมาย และการดำน้ำลึกเพื่อลงไปวางไข เป็นต้น

การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากทักษะทางทะเลและวิถีประมงของชาวคูร์กลาไวยจสามารถทำได้ในรูปแบบของกิจกรรมที่พานักท่องเที่ยวนั่งเรือหัวโทงออกไปเรียนรู้ภูมิปัญญาการทำประมง เช่น การจดจำตำแหน่งไขที่วาง วิธีการสังเกตสภาพลมฟ้าอากาศจากสิ่งแวดล้อมรอบตัว เป็นต้น และลงมือจับสัตว์ทะเลด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่ถูกถ่ายทอดโดยตรงจากภูมิปัญญาและทักษะทางทะเลของชาวคูร์กลาไวยจ เช่น การวางอวน การจมและชักไข การตกหมึก เป็นต้น โดยแต่ละฤดูกาล นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสกับวิถีการทำประมงที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับชนิดของสัตว์ทะเลในฤดูกาลนั้น ๆ ซึ่งชาวคูร์กลาไวยจจะรู้ได้โดยสัญชาตญาณและการเรียนรู้ที่มีการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ

ภาพประกอบ 13 เรือปาจักที่ใช้ในประเพณีลอยเรือ
ที่มา: อานนท์ ช้างน้ำ (2565)

ชื่อ: ประเพณีลอยเรือ หรือ อารีปาจัก

สถานที่ทำกิจกรรม: ประเพณีลอยเรือชุมชนไต่ะบาหลิว จัดขึ้นที่ หมู่ 1 บ้านไต่ะบาหลิว และ หมู่ 3 บ้านคลองดาว ตำบลศาลาด่าน อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่

ประเพณีลอยเรือชุมชนสังกาคู้ จัดขึ้นที่ หมู่ 1 บ้านหัวแหลม และ หมู่ 7 บ้านสังกาคู้ ตำบลเกาะลันตาใหญ่ อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่

ลักษณะเด่น: เป็นประเพณีประจำปีที่ใหญ่ที่สุดของชาวอุรักลาโว้ยบนเกาะลันตา ถูกจัดขึ้นเป็นประจำในเดือน 6 และเดือน 11 ระหว่างขึ้น 13 ค่ำ ถึง 15 ค่ำ ตามปฏิทินทางจันทรคติ เพื่อแสดงความเคารพต่อทะเลและวิญญาณบรรพบุรุษ รวมถึงสะเดาะเคราะห์ให้แก่คนในชุมชน โดยงานดังกล่าวจะมีชาวอุรักลาโว้ยบนเกาะลันตาและจังหวัดอื่น ๆ ใกล้เคียงเดินทางมาเข้าร่วม ทำให้ประเพณีดังกล่าวเปรียบเสมือนการรวมญาติพี่น้องชาวอุรักลาโว้ยกระจัดกระจายไปตั้งถิ่นฐานในแต่ละพื้นที่ให้ได้กลับมาพบกัน

ทั้งนี้ ประเพณีลอยเรือได้สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต ความเชื่อ ทักษะด้านศิลปะและดนตรีของชาวอุรักลาโว้ย รวมทั้งภูมิปัญญาต่าง ๆ ที่ได้เรียนรู้จากการพึ่งพาอาศัยธรรมชาติ เช่น การเลือกใช้ไม้ระกำและไม้ตีนเป็ดต่อเป็นเรือปาจักเนื่องจากเป็นไม้เนื้ออ่อนทำให้สามารถแกะสลักและประกอบได้ง่าย อีกทั้งยังมีน้ำหนักเบาสามารถลอยน้ำได้ดี อย่างไรก็ตามแม้ว่าประเพณีลอยเรือจะเป็นประเพณีที่ศักดิ์สิทธิ์และสำคัญต่อชาวอุรักลาโว้ยแต่คนภายนอกชุมชนหรือแม้แต่นักท่องเที่ยวก็สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในบางขั้นตอนของพิธีได้โดยเฉพาะช่วงของการแห่เรือ ไม่ว่าจะเป็นการแห่จากบ้านคลองดาวไปยังบ้านไต่ะบาหลิวหรือจากบ้านสังกาคู้ไปยังบ้านหัวแหลม ซึ่งตลอดทางจะมีการร้องเพลงและเต้นรำกันอย่างสนุกสนาน ทั้งนี้ พิธีแห่เรื่อนั้นจะถูกจัดขึ้นเป็นระยะเวลาทั้งหมด 3 วัน 3 คืน โดยมีรายละเอียดดังนี้

งานวันแรกผู้ชายจะแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มเพื่อเดินทางไปตัดไม้ดินเปิดและไม้ระกำ สำหรับใช้ประกอบเรือปาจัก ส่วนผู้หญิงในชุมชนจะร่วมกันทำขนมบัวลอยเจ็ดสีและเครื่องเช่นไหว้ต่าง ๆ สำหรับนำมาใช้ในพิธีกรรม หลังจากนั้นในช่วงเวลาประมาณ 15.00 น. สมาชิกชุมชนทั้งหมดจะรวมตัวกันที่ศาลบรรพบุรุษ โดยสำหรับชุมชนโต๊ะบาหลิวจะรวมตัวกันที่ศาลโต๊ะอีตัม บ้านบ่อแหน ส่วนชุมชนสังกาคูจะรวมตัวกันที่ศาลโต๊ะกาหมาด บ้านหัวแหลม เพื่อบอกกล่าวขอทำพิธีและเชิญวิญญาณบรรพบุรุษให้มาร่วมในพิธีลอยเรือ โดยโต๊ะหมอจะสังเกตเทียนที่ถูกจุดเพื่อดูว่าในการจัดพิธีลอยเรือครั้งนี้จะมีอุปสรรคหรือไม่ แล้วจึงบอกกล่าวผ่านทางผู้จัดงานเมื่อเสร็จพิธีในช่วงเย็นสมาชิกชุมชนบางส่วนจะแยกย้ายกลับบ้านไปพักผ่อนเพื่อเตรียมตัวสำหรับงานวันถัดไป แต่สำหรับฝ่ายชายจะเตรียมตัวและลงมือต่อเรือ โดยทำการต่อเรือที่บ้านคลองดาวเพื่อแห่ไปยังบ้านโต๊ะบาหลิว และบ้านสังกาคูเพื่อแห่ไปยังบ้านหัวแหลม ชาวบ้านจะร่วมลงมือต่อเรือพร้อมตกแต่งเรืออย่างสวยงามด้วยดอกไม้และไม้แกะสลักเป็นรูปต่าง ๆ เช่น เต่า นก หง กุ้ง ปู ปลา เป็นต้น โดยจะทำให้เสร็จไม่เกินช่วงเวลา 12.00 น. ของวันถัดไป ทั้งนี้ ในอดีตการต่อเรือจะเริ่มทำกันในช่วงกลางวันของวันที่สองแต่เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไป คนในชุมชนมีภาระหน้าที่มากขึ้น จึงทำให้ไม่สามารถใช้เวลาช่วงกลางวันทั้งหมดในการต่อเรือได้เหมือนเดิม ขั้นตอนบางอย่างในพิธีจึงถูกปรับเปลี่ยนไปตามความเหมาะสม

วันที่สอง หลังจากต่อเรือเสร็จแล้วเมื่อถึงเวลาประมาณ 15.00 น. จึงมีการแห่เรือจากบ้านคลองดาวไปยังบ้านโต๊ะบาหลิว และจากบ้านสังกาคูไปยังบ้านหัวแหลม ระหว่างการแห่จะมีการร้องเพลงและเต้นรำกันอย่างสนุกสนาน โดยมีทั้งดนตรีพื้นบ้านและดนตรีสมัยใหม่ร่วมบรรเลง เมื่อถึงบ้านโต๊ะบาหลิวและบ้านหัวแหลมจึงทำการแห่เรือรอบศาลโต๊ะบาหลิวและโต๊ะกาหมาด เป็นจำนวน 3 รอบ และนำเรือไปตั้งที่หน้าศาลาประกอบพิธี จนเมื่อถึงเวลาประมาณ 20.00 น. จึงเริ่มทำพิธีฉลองเรือและไหว้บรรพบุรุษโดยมีโต๊ะหมอเป็นผู้นำในการทำพิธีเมื่อโต๊ะหมอทำพิธีรำมะนาในเพลงสำคัญเสร็จเรียบร้อยแล้ว ชาวบ้านก็จะมาร่วมรำวงรอบเรือจนถึงเวลา 24.00 น. จึงทำพิธีเลฮูบาเลฮู หรือพิธีสาดน้ำตอนเที่ยงคืนเพื่อเป็นการชำระล้างสิ่งที่ไม่ดีให้ลอยไปกับทะเล หลังจากนั้นจะมีการเล่นรำมะนาและรำวง อย่างสนุกสนานตลอดทั้งคืน

วันที่สาม ช่วงเวลาประมาณ 05.00 น. จะเริ่มทำพิธีลอยเรือออกจากฝั่งโดยชาวบ้านจะนำตุ๊กตาไม้ระกำ ข้าวตอก เศษผมหรือเศษเล็บใส่ลงไปในเรือเพื่อเป็นการสะเดาะเคราะห์จากนั้นจึงนำเรือปาจักบรรทุกใส่เรือลำใหญ่เพื่อนำไปลอยกลางทะเล ซึ่งชาวบ้านจะส่งเรือออกไปให้ไกลที่สุดและเผื่อไม่ให้เรือกลับมา เนื่องจากเชื่อว่าหากเรือลอยกลับเข้ามาจะเกิดสิ่งไม่ดี

กับชุมชนและจะมีอุปสรรคในการทำมาหากิน หลังจากนั้นในช่วงบ่ายของวันเดียวกัน ฝ่ายชายจะไปตัดไม้ฟางแห้งและหาใบกะพ้อเพื่อนำมาทำไม้พาดค้ำหรือไม้กันผี ซึ่งมีลักษณะคล้ายไม้กางเขนเป็นจำนวนทั้งหมด 7 ต้น โดยมีคณะกรรมการกลุ่มหนึ่งเป็นผู้ประกอบไม้พาดค้ำ และปักไว้บริเวณที่ทำพิธี เมื่อถึงช่วงเวลาประมาณ 20.00 น. โต๊ะหมอลอยจึงทำพิธีรำมะนา และต่อด้วยพิธีเลสุบาเลสุ ในช่วงเวลา 24.00 น. จากนั้นจึงให้ชาวบ้านนำโองมารอใส่ น้ำมันตวงไว้บริเวณที่ทำพิธีจนถึงเวลารุ่งสว่างโต๊ะหมอลอยจะดูเส้นขอบฟ้าแล้วทำพิธีเสกน้ำมันตวงทำนายโชคชะตาและสะเดาะเคราะห์ให้แก่คนในชุมชน จากนั้นชาวบ้านจะอาบน้ำมันตวงและเฉลิมฉลองกันจนถึงสว่างจึงนำไม้พาดค้ำไปปักรอบหมู่บ้านโต๊ะบาหลิวและตามสถานที่สำคัญในบ้านสังกาอู่และบ้านหัวแหลม ได้แก่ อ่าวละตัน คลองปอ หัวแหลม อ่าวมาละ อ่าวควน อ่าวพร้าว และอ่าวสังกาอู่ เพื่อป้องกันอันตรายและสิ่งไม่ดีก่อนแยกย้ายกลับบ้านจึงเป็นอันเสร็จสิ้นพิธี ทั้งนี้ ในอดีตเมื่อเสร็จสิ้นพิธีแล้ว โต๊ะหมอลอยจะทำข้าวสารเหลืองเพื่อให้ชาวบ้านนำไปโปรยบริเวณโดยรอบและภายในบ้านของตน รวมถึงชาวบ้านจะต้องไม่ทำกิจกรรมที่ก่อให้เกิดเสียงดังอีกด้วย

การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากพิธีลอยเรือสามารถทำได้ในรูปแบบของกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำดอกไม้ประดับ สิ่งของตกแต่งเรือ และรูปฝาก ซึ่งเปรียบเสมือนแทนตัวนักท่องเที่ยวหรือคนในครอบครัวเพื่อเป็นการสะเดาะเคราะห์และนำสิ่งไม่ดีต่าง ๆ ลอยไปกับเรือ โดยนักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้เทคนิคด้านงานศิลป์และวิธีการทำจากชาวบ้านที่มีความเชี่ยวชาญ นอกจากนี้ยังสามารถเข้าร่วมรำวงกับชาวบ้าน รวมถึงขั้นตอนการแห่และลอยเรือออกสู่ทะเลได้ด้วยเช่นกัน อย่างไรก็ตามเนื่องจากประเพณีลอยเรือเป็นประเพณีใหญ่ที่จัดขึ้นเพียงปีละ 2 ครั้ง ดังนั้น ชุมชนควรมีการวางแผนการจัดการท่องเที่ยวให้ดี โดยเฉพาะการบริหารทรัพยากรบุคคลและความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาร่วมทำกิจกรรมกับคนในชุมชน เพื่อไม่ให้เกิดการท่องเที่ยวเข้ามามีผลกระทบต่อขั้นตอนต่าง ๆ ในพิธีกรรม

ภาพประกอบ 14 ไซดักปลา

ที่มา: ผู้วิจัย

ชื่อ: เครื่องมือประมงพื้นบ้าน

สถานที่ทำกิจกรรม: หมู่ 1 บ้านไต่ะบาหลิว ตำบลศาลาด่าน อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ และหมู่ 7 บ้านสังกาอู ตำบลเกาะลันตาใหญ่ อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่

ลักษณะเด่น: เป็นอุปกรณ์สำคัญสำหรับการจับสัตว์ชนิดต่าง ๆ มาบริโภค เพื่อยังชีพรวมถึงนำไปขายเพื่อหารายได้เข้าสู่ครอบครัว โดยสำหรับเครื่องมือประมงที่ชาว อูรักลาโว้ยจะใช้จะทำจากวัสดุทางธรรมชาติที่หาได้ในพื้นที่ และเกิดจากทักษะและภูมิปัญญา พื้นบ้านซึ่งได้เรียนรู้และสืบทอดกันมาตั้งแต่อดีต เช่น การเลือกชนิดของไม้ที่มีกลิ่นช่วยล่อปลาให้ เข้ามาติดในไซได้ง่ายมากยิ่งขึ้น การใช้ทักษะและความชำนาญในการดักไซเพื่อให้มีความ คงทน เป็นต้น นอกจากนี้เครื่องมือแต่ละชนิดยังได้ถูกสร้างสรรค์ขึ้นบนพื้นฐานของการอนุรักษ์ทรัพยากร ควบคู่ไปกับการจับสัตว์ทะเลเพื่อหาเลี้ยงชีพในชีวิตประจำวัน เช่น การดักไซตาห่างเพื่อหลีกเลี่ยง การจับลูกสัตว์ทะเลขนาดเล็ก เป็นต้น อย่างไรก็ตามแม้ว่าปัจจุบันจะมีการนำวัสดุสังเคราะห์อื่น ๆ เข้ามาใช้ผสมผสานด้วย แต่ชาวอูรักลาโว้ยก็ยังคงทำเครื่องมือประมงชนิดต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยอาศัยภูมิปัญญาที่ได้สืบทอดมา

การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: กิจกรรมการท่องเที่ยว เชิงสร้างสรรค์จากเครื่องมือประมงพื้นบ้าน สามารถทำได้ในรูปแบบของกิจกรรมเรียนรู้การทำ เครื่องมือประมงพื้นบ้าน โดยเริ่มจากการเรียนรู้ข้อมูลเกี่ยวกับเครื่องมือประมงแต่ละชนิด จากนั้น จึงทดลองดักกอน หรือร่วมทำไซดักปลาขนาดใหญ่กับชาวบ้าน ซึ่งนักท่องเที่ยวจะได้รับ การถ่ายทอดเทคนิคและภูมิปัญญาชาวบ้านจากชาวอูรักลาโว้ยที่มีความเชี่ยวชาญโดยตรง

ภาพประกอบ 15 การแสดงรำมะนาโดยนักเรียนโรงเรียนบ้านสังกาอู่
ที่มา: กุมารี ลามาภรณ์, อัจฉราภรณ์ ถาวรพัฒน์, และ รณกร รัชชวงศ์ (2560)

ชื่อ: รำมะนา

สถานที่ทำกิจกรรม: ศาลารำมะนาและลานวัฒนธรรม หมู่ 1 บ้านโตะบาหลิว ตำบลศาลาด่าน อำเภอกะลันตา จังหวัดกระบี่ และลานวัฒนธรรม (ศาลารองเง็ง) หมู่ 7 บ้านสังกาอู่ ตำบลเกาะลันตาใหญ่ อำเภอกะลันตา จังหวัดกระบี่

ลักษณะเด่น: เป็นการแสดงที่ใช้ในพิธีกรรมสำคัญ เช่น พิธีลอยเรือ พิธีแต่งงาน เป็นต้น โดยมีการถ่ายทอดเรื่องราวเกี่ยวกับวิถีชีวิตผ่านบทเพลง หรือกล่าวได้ว่าเป็นการอาศัยวัฒนธรรมดนตรีในการเก็บบันทึกและบอกเล่าความเป็นมา วิถีชีวิต รวมถึงภูมิปัญญาต่าง ๆ เพื่อส่งต่อให้แก่คนรุ่นหลัง ทั้งนี้ การแสดงรำมะนาจะแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ รำมะนาสำหรับพิธีกรรม และรำมะนาเพื่อความบันเทิงซึ่งจะบรรเลงหลังจากการแสดงรำมะนาสำหรับพิธีกรรมเสร็จสิ้น โดยเป็นการแสดงที่เน้นความสนุกสนานคล้ายกับการแสดงรำวง เครื่องดนตรีที่ใช้ในการแสดงรำมะนา ได้แก่ รำมะนา ไม่จำกัดจำนวน ซ้อง 1 ใบ โทนคู่ ฉิ่ง และกรับ อย่างละ 1 คู่ นักดนตรีและผู้ขับร้องจะนั่งเล่นเป็นวงกลม และนางรำจะรำเป็นวงกลมล้อมรอบ ด้านการแต่งกายผู้ชายใส่กางเกงขายาว สวมเสื้อกล้ามหรือเสื้อลายดอกและคาดผ้าขาวม้า ในขณะที่ผู้หญิงจะนุ่งผ้าปาเต๊ะกับเสื้อลายลูกไม้ ทั้งนี้ เนื้อเพลงที่ขับร้อง หากเป็นการเล่นรำมะนาในพิธีกรรมให้กับบรรพบุรุษจะใช้เนื้อเพลงภาษาอูรักลาโว้ยที่ถูกแต่งไว้แบบดั้งเดิมในอดีต แต่ถ้าหากเป็นการเล่นรำมะนาเพื่อความบันเทิงจะสามารถปรับหรือแต่งเนื้อร้องขึ้นใหม่ได้ตามสถานการณ์ และยุคสมัยแต่ยังคงใช้จังหวะดนตรีแบบดั้งเดิม รวมถึงท่ารำที่ใช้จะไม่ตายตัว ผู้รำสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามลักษณะการรำของแต่ละบุคคล อย่างไรก็ตามบุคคลที่ต้องการสืบทอดจะต้องใช้การฟังและจดจำเนื้อเพลงและทำนองการเล่น เนื่องจากในสมัยก่อนไม่มีภาษาเขียน โดยการแสดง

รำมะนาจะต้องเริ่มต้นด้วยเพลงลงปงเสมอเพราะเชื่อว่าเป็นเพลงในพิธีกรรมที่รำให้บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว

ปัจจุบันการแสดงรำมะนาของชุมชนชาวอุรักลาโว้ยยังคงมีการเล่นเครื่องดนตรีประกอบการแสดงเหล่านี้อยู่แต่จะเป็นในลักษณะการรวมตัวของสมาชิกจากหลาย ๆ ชุมชนของชาวอุรักลาโว้ยในบริเวณใกล้เคียงกัน เช่น การรวมตัวของสมาชิกจากบ้านโต๊ะบาหลิว บ้านคลองดาว และบ้านโนไไร่ เป็นต้น

การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากการแสดงรำมะนาสามารถทำได้ในรูปแบบของกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเรียนรู้ทักษะพื้นฐานในการเล่นเครื่องดนตรีพื้นถิ่นที่ใช้ประกอบการแสดง ได้แก่ รำมะนา ซ้อง โทนคู่ ฉิ่ง และกรับ รวมถึงฝึกการแต่งและการขับร้องเพลงที่ใช้สำหรับการแสดงรำมะนาเพื่อความบันเทิง และการต้อนรับประกอบจังหวะจากปราชญ์ชุมชน

ภาพประกอบ 16 การรำรองเง็งของสมาชิกชุมชนสังกาอู่ในพิธีแก้บน
ที่มา: โครงการการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อสังคมพหุวัฒนธรรม (2562)

ชื่อ: รองเง็ง

สถานที่ทำกิจกรรม: ศาลารำมะนาและลานวัฒนธรรม หมู่ 1 บ้านโต๊ะบาหลิว ตำบลศาลาด่าน อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ และลานวัฒนธรรม (ศาลารองเง็ง) หมู่ 7 บ้านสังกาอู่ ตำบลเกาะลันตาใหญ่ อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่

ลักษณะเด่น: เป็นการแสดงที่ใช้ในโอกาสสำคัญต่าง ๆ โดยเฉพาะ พิธีแก้บน รวมถึงใช้แสดงในงานแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ งานเทศกาลลานตาลันตา เป็นต้น โดยในการแสดงจะประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบหลัก คือ 1) นักดนตรี เครื่องดนตรีที่ใช้ ได้แก่ รำมะนาใหญ่ รำมะนาเล็ก ซ้อง และที่สำคัญต้องมีฆ้องหรือไวโอลิน 2) ผู้ขับเพลง ประกอบด้วย

ผู้ขับเพลงฝ้ายชายและผู้ขับเพลงฝ้ายหญิง โดยเป็นบทเพลงที่มีการแต่งเนื้อร้องไว้แล้ว และใช้การจดจำสืบต่อกันมา เนื่องจากในอดีตชาวอุรักลาโว้ยไม่มีภาษาเขียน ซึ่งเนื้อหาจะเกี่ยวกับธรรมชาติ วิถีชีวิต ความรัก รวมถึงการสอนให้มนุษย์ทำความดี และ 3) นางรำ ผู้หญิงเป็นผู้แสดงทั้งหมดโดยมีท่ารำที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ เช่น ท่านกบิน ท่าพายเรือ เป็นต้น ทั้งนี้ ในการแสดงผู้ชายจะนั่งกางเกงเลหรือกางเกงขาก๊วย สวมเสื้อกล้ามหรือเสื้อลายดอกแขนสั้น ในขณะที่ผู้หญิงจะนั่งผ้าป่าเต๊ะกับเสื้อลายลูกไม้หรือเสื้อยะหยา และในแต่ละครั้งจะต้องเริ่มต้นการแสดงด้วยเพลงลาชูดวา เพลงมะอีนัง และเพลงบุงปูเต๊ะเสมอ และก่อนจบการแสดงจะปิดท้ายด้วยเพลงตาเบ๊ะอีเจ๊ะ

สำหรับปัจจุบันคณะร้องเงี้ยวหลงเหลืออยู่บนเกาะลันตามีเพียงคณะเดียวคือ คณะสังกาคู้ โดยมีปะมะหวิ ทะเลเล็กเป็นนายขอหรือคนสีไวโอลินคนสุดท้าย ทั้งนี้ ชุมชนสังกาคู้ได้จัดตั้งหอชาติพันธุ์หรือลานวัฒนธรรม (ศาลารองเงี้ยว) ขึ้น เพื่อรวบรวมข้อมูลวิถีชีวิต รวมถึงใช้เป็นสถานที่สำหรับฝึกซ้อมและแสดงร้องเงี้ยวเพื่อรักษาและสืบทอดศิลปะการแสดงประเภทนี้ให้คงอยู่ต่อไปในอนาคต

การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากการแสดงร้องเงี้ยวสามารถทำได้ในรูปแบบของกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเรียนรู้ทักษะพื้นฐานในการเล่นเครื่องดนตรีพื้นถิ่นที่ใช้ประกอบการแสดงเช่นเดียวกับการแสดงรำมะนา ได้แก่ รำมะนาใหญ่ รำมะนาเล็ก ฆ้อง และขอหรือไวโอลิน ซึ่งถือเป็นเครื่องดนตรีที่สำคัญที่สุดสำหรับการแสดงร้องเงี้ยว รวมถึงฝึกการขับร้องเพลงที่ใช้สำหรับการแสดงและการเต้นรำประกอบจังหวะจากปราชญ์ชุมชน

ภาพประกอบ 17 ศาลเจ้าโต๊ะบาหลิว

ที่มา: ผู้วิจัย

ชื่อ: ศาลเจ้าโต๊ะบาหลิว

ที่ตั้ง: หมู่ 1 บ้านโต๊ะบาหลิว ตำบลศาลาด่าน อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่

ลักษณะเด่น: เป็นศาลบรรพบุรุษของชาวอูรักลาโว้ยที่ได้รับความเคารพมาอย่างยาวนานหลายร้อยปีและเป็นสถานที่จัดพิธีกรรมสำคัญ เช่น พิธีลอยเรือ โดยศาลดั้งเดิมมีลักษณะเป็นจอมปลวก 3 ยอด ต่อมาเมื่อวิญญาณบรรพบุรุษมาเข้าฝันโตะหมอจึงมีการแกะสลักไม่เป็นรูปคน 3 คน แทนจอมปลวก โดยจอมปลวกยอดกลาง คือ โต๊ะบาหลิว ยอดซ้ายและยอดขวา คือ ลูกศิษย์ของโต๊ะบาหลิวทั้งหญิงและชาย ได้แก่ โต๊ะอาโหมะเบอรอตัยและโต๊ะอิตับตามลำดับ อย่างไรก็ตามปัจจุบันถูกเปลี่ยนมาเป็นรูปปั้นปูน โดยตั้งอยู่บริเวณศาลเจ้าโต๊ะบาหลิวใกล้ป่าชายเลนภายในชุมชน

การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยตรงสำหรับศาลเจ้าโต๊ะบาหลิวนั้นอาจทำได้ค่อนข้างยากเนื่องจากเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์และเป็นพื้นที่ประกอบพิธีกรรมที่สำคัญของชุมชน อย่างไรก็ตามชุมชนสามารถนำเสนอศาลเจ้าโต๊ะบาหลิวให้นักท่องเที่ยวได้รู้จักมากยิ่งขึ้นผ่านการเล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของชุมชน รวมถึงการพานักท่องเที่ยวมากราบไหว้ขอพร ณ สถานที่จริง

ภาพประกอบ 18 หอยดิบจิ้มน้ำซุบหย่า
ที่มา: วรวิมล ทะเลลึก (2563)

ชื่อ: อาหารพื้นถิ่น

สถานที่ทำกิจกรรม: หมู่ 1 บ้านไต่ะบาหลิว ตำบลศาลาด่าน อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ และหมู่ 7 บ้านสังกาอู่ ตำบลเกาะลันตาใหญ่ อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่

ลักษณะเด่น: ข้าวมันหอยเผา เป็นเมนูอาหารที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชาวอุรักลาไวยัจ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงวิถีการทำประมงของผู้หญิงชาวอุรักลาไวยัจด้วยการหาหอยดิบหรือหอยตีเตบ โดยแต่ละคนจะมีชุดอุปกรณ์หาหอยเป็นของตนเอง ประกอบด้วย ตะกร้าหวาย ค้อนหัวแหลม และมีด ซึ่งเมนูดังกล่าวมีขั้นตอนการทำที่ไม่ซับซ้อนสามารถทำได้โดยการนำหอยที่หาได้ทั้งเปลือกมาวางเรียงกันเป็นวงกลมและเผาโดยใช้ทางมะพร้าว ส่วนข้าวจะนำมาหุงพร้อมกับกะทิ และจะรับประทานพร้อมกับน้ำซุบหย่าหรือน้ำพริกซึ่งมีส่วนประกอบสำคัญคือ กะปิจากเกาะลันตา โดยนำมาคลุกเคล้าให้เข้ากันด้วยการใช้มือ ซึ่งจากการสัมภาษณ์ตัวแทนชาวอุรักลาไวยัจจากทั้งสองชุมชนพบว่า เมนูข้าวมันหอยเผาเป็นเมนูที่ขาดไม่ได้หากนักท่องเที่ยวอยากจะทำสัมผัสสัมผัสกับวัฒนธรรมการกินของชาวอุรักลาไวยัจ

การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากอาหารพื้นถิ่น สามารถทำได้ในรูปแบบกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวเข้ามาลงมือประกอบอาหารร่วมกับคนในชุมชน โดยสำหรับการทำเมนูข้าวมันหอยเผาซึ่งเป็นเมนูที่ได้รับความนิยมมากที่สุดของชุมชนชาวอุรักลาไวยัจ นักท่องเที่ยวสามารถร่วมทำได้ตั้งแต่การเริ่มหาหอยดิบตามแนวชายหาดบริเวณชายหาดของชุมชน โดยจะได้เรียนรู้วิถีการใช้อุปกรณ์พื้นบ้าน

เพื่อหาหอยตลับซึ่งเป็นอีกหนึ่งรูปแบบการทำประมงของผู้หญิงชาวอุรูกลาไวยจ จนถึงขั้นตอนการประกอบอาหารและรับประทานร่วมกัน ซึ่งนักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้วัฒนธรรมการกินไปพร้อมกับคนในชุมชน

ภาพประกอบ 19 เรือหัวโทง

ที่มา: ผู้วิจัย

ชื่อ: เรือหัวโทง

สถานที่ทำกิจกรรม: หมู่ 1 บ้านโต๊ะบาหลิว ตำบลศาลาด่าน อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ และหมู่ 7 บ้านสังกาคู้ ตำบลเกาะลันตาใหญ่ อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่

ลักษณะเด่น: เรือหัวโทงเป็นเรือประมงพื้นบ้านที่นิยมใช้ในพื้นที่ภาคใต้ฝั่งทะเลอันดามัน มีจุดกำเนิดอยู่ที่จังหวัดกระบี่และมีลักษณะพิเศษ คือ ด้านหัวจะเซ็ดสูงขึ้น ซึ่งช่วยให้สามารถฝ่าคลื่นลมได้ดี รวมถึงช่วยป้องกันน้ำทะเลลักเข้าเรือ โดยปัจจุบันนอกจากจะใช้เรือหัวโทงสำหรับการทำประมงแล้ว ในหลายชุมชนยังดัดแปลงใช้เป็นเรือท่องเที่ยวด้วยเช่นกัน อย่างไรก็ตามพบว่า ชุมชนชาวอุรูกลาไวยจบนเกาะลันตาไม่ได้มีการต่อเรือหัวโทงเพื่อจำหน่ายแต่จะรับซ่อมเรือจากพื้นที่ต่าง ๆ เข้ามาแทน โดยอาศัยองค์ความรู้และทักษะที่สั่งสมมาจากประสบการณ์ที่ได้จากการพึ่งพาทะเลในการดำรงชีวิต

การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากเรือหัวโทงสามารถทำได้ในรูปแบบของกิจกรรมเรียนรู้ลักษณะโครงสร้างของเรือหัวโทง และการนำทักษะเชิงช่างของช่างซ่อมเรือชาวอุรูกลาไวยจมาต่อยอดสอนนักท่องเที่ยวทำเรือหัวโทงหรือซ่อมเรือจำลอง พร้อมออกแบบลวดลายและตกแต่งให้สวยงามตามจินตนาการ

ของตนเพื่อเป็นของที่ระลึก ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของชาวอุรุกรลาไวยจที่มีความผูกพันกับทะเลและทรัพยากรทางธรรมชาติ

ภาพประกอบ 20 ตะกร้าหวายสำหรับใส่หอย
ที่มา: ประภารัตน์ ศุขศรีไพศาล (2559)

ชื่อ: การทำเครื่องจักสานจากเตยป่านันและหวาย

สถานที่ทำกิจกรรม: หมู่ 1 บ้านไต่ะบาหลิว ตำบลศาลาด่าน อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ และหมู่ 7 บ้านสังกาอู่ ตำบลเกาะลันตาใหญ่ อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่

ลักษณะเด่น: เป็นหนึ่งในงานหัตถกรรมของชาวอุรุกรลาไวยจที่สร้างสรรค์จากวัสดุที่หาได้ในพื้นที่ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตที่พึ่งพาอาศัยธรรมชาติและภูมิปัญญาที่ได้รับการถ่ายทอดตั้งแต่อดีต โดยเป็นงานหัตถกรรมที่มีความละเอียด ประณีต และสวยงาม รวมถึงสามารถนำผลิตภัณฑ์ที่ได้มาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน เช่น เสื่อ ก่องใส่ยาเส้น ตะกร้าหวายสำหรับใส่ของและหาหอย ไซดักปลา เป็นต้น อย่างไรก็ตามพบว่า ปัจจุบัน การหาหวายทำได้ยากมากยิ่งขึ้นเนื่องจากการประกาศเป็นเขตพื้นที่อุทยาน ประกอบกับสินค้าสำเร็จรูปมีวางขายอยู่ทั่วไปมากยิ่งขึ้นตามท้องตลาด จึงทำให้การทำเครื่องจักสานของชาวอุรุกรลาไวยจลดลงไปด้วยเช่นกัน

การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากการจักสานเตยป่านันและหวาย สามารถทำได้ในรูปแบบกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ทักษะการจักสานอย่างง่ายจากปราชญ์ชุมชน เช่น การสานที่รองแก้ว และที่รองจาน การสานเสื่อ เป็นต้น นอกจากนี้นักท่องเที่ยวยังสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับกับสิ่งของ

เครื่องใช้ในชีวิตประจำวันของชาวอุรักลาไวยจที่ทำมาจากเตยปาหนันและหวายอันแสดงให้เห็นถึงทักษะและภูมิปัญญาที่มีการปรับประยุกต์ทรัพยากรทางธรรมชาติมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน เช่น ตะกร้าเก็บหอย เสื้อ กลองใส่ยาเส้น และไซดักปลา เป็นต้น

ภาพประกอบ 21 ภาษาอุรักลาไวยจ

ที่มา: ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤติ (2563)

ชื่อ: ภาษาอุรักลาไวยจ

สถานที่ทำกิจกรรม: หมู่ 7 บ้านสังกาอู่ ตำบลเกาะตันตาใหญ่ อำเภอกะลาตันตา จังหวัดกระบี่

ลักษณะเด่น: เป็นภาษาเฉพาะของกลุ่มชาติพันธุ์ที่ใช้สื่อสารในชีวิตประจำวัน ใช้ในการขับร้องเพลงสำหรับการแสดงร้องเงี้ยวและรำมะนา รวมถึงใช้ในบทสวดพิธีกรรมสำคัญต่างๆ โดยมีเอกลักษณ์โดดเด่น แตกต่างจากภาษาไทยมาตรฐาน และภาษาไทยถิ่นใต้ใช้สื่อสารกันโดยทั่วไป รวมถึงยังแตกต่างจากภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์มอแกน และมอแกลนซึ่งเป็นชาวเลอีก 2 กลุ่มที่ตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย โดยภาษาอุรักลาไวยจประกอบด้วย พยัญชนะ 22 ตัว พยัญชนะท้าย (ตัวสะกด) 11 ตัว และสระ 19 รูป ทั้งนี้ ในอดีตนั้นชาวอุรักลาไวยจมีเพียงแค่ภาษาพูด ไม่มีภาษาเขียน แต่ในปี พ.ศ.2553 ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤติ มหาวิทยาลัยมหิดลได้เข้ามาร่วมพัฒนาระบบตัวเขียนกับคนในชุมชน ทำให้ปัจจุบันชาวอุรักลาไวยจมีภาษาเขียนเป็นของตนเอง และเริ่มมีการเรียนการสอนภาษาอุรักลาไวยจในโรงเรียน แม้ว่าจะยังไม่ได้รับการบรรจุเป็นหลักสูตรอย่างเป็นทางการก็ตาม

การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากภาษาอุรักลาไวยจ สามารถทำได้ในรูปแบบกิจกรรมเรียนรู้ภาษาอุรักลาไวยจเบื้องต้น โดยเริ่มจากการทำความรู้จักกับตัวอักษรต่าง ๆ การฝึกออกเสียงและเรียนคำศัพท์อย่างง่ายที่ใช้ในชีวิตประจำวัน รวมถึงการเรียนรู้คำศัพท์ผ่านบทเพลงที่ใช้ในการแสดงร้องเงี้ยวหรือรำมะนา เนื่องจากบางบทเพลงมีการเล่าถึงวิถีการดำเนินชีวิต รวมถึงภูมิปัญญาต่าง ๆ ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้ภาษาไปพร้อม ๆ กับเรียนรู้วิถีชีวิตของชาวอุรักลาไวยจผ่านบทเพลงเหล่านั้น นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวฝึกเขียนชื่อตนเอง พุดแนะนำตัวหรือสร้างบทสนทนาสั้น ๆ เป็นภาษาอุรักลาไวยจเสริมเพิ่มเติมด้วย

ภาพประกอบ 22 การแสดงรำวงทุ่งสามปล้อง

ที่มา: ไทยรัฐ (2554)

ชื่อ: รำวงทุ่งสามปล้อง

สถานที่ทำกิจกรรม: หมู่ 7 บ้านสังกาอู่ ตำบลเกาะลันตาใหญ่ อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่

ลักษณะเด่น: เป็นรูปแบบการแสดงเฉพาะของชาวอุรักลาไวยจชุมชนสังกาอู่ ที่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวอย่างมาก เนื่องจากมีอุปกรณ์เฉพาะเจาะจงที่แตกต่างจากรำวงทั่วไป ซึ่งถูกคิดค้นโดยหนึ่งในสมาชิกของชุมชนที่นำถังน้ำมันที่ไม่ใช้แล้วมาตีประกอบจังหวะควบคู่ไปกับรำมะนา ออร์แกน ฉิ่ง และฉับ โดยนักดนตรีจะนำถังน้ำมันที่ไม่ใช้แล้วมาตีประกอบจังหวะ มือซ้ายจะใช้ไม้ตีลงไปบนถังน้ำมัน ในขณะที่มือขวาจะใช้ไม้ตีลงไปบนรำมะนา ส่วนเท้า

จะใช้ควบคุมจังหวะของเสียงบริเวณฝ่าถ้ำน้ำมัน ในขณะที่ผู้แสดงจะเดินตามจังหวะราวของดนตรีสดที่ถูกบรรเลงอย่างสนุกสนาน ซึ่งไม่มีท่ารำที่ตายตัว

การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากการแสดงพื้นบ้านราวทุ่งสามปล้อง สามารถทำได้ในรูปแบบของกิจกรรมเรียนรู้ทักษะการตีถ้ำน้ำมันไปพร้อมกับการตีรำมะนา เพื่อสร้างจังหวะให้กับเพลงราว โดยเมื่อนักท่องเที่ยวเริ่มมีความคุ้นชินกับเครื่องดนตรีและสามารถจับจังหวะได้แล้ว อาจต่อยอดด้วยการให้นักท่องเที่ยวสร้างสรรค์จังหวะดนตรีที่เป็นบทเพลงของตนเอง หรือ อาจนำมาปรับประยุกต์ใช้กับบทเพลงที่ได้รับความนิยมในปัจจุบันเพื่อสร้างสีสันและความน่าสนใจให้การแสดงมากขึ้น

1.2.2 ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตาที่มีความเสี่ยงหรือมีแนวโน้มจะสูญหายและควรได้รับการอนุรักษ์สืบทอดโดยเร็วที่สุด

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญพบว่า ชุมชนโต๊ะบาหลิวและชุมชนสังกาคูมีทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยซึ่งได้รับความกังวลว่ามีความเสี่ยงหรือแนวโน้มจะสูญหายมากที่สุด ทั้งหมด 5 รายการ ดังนี้

1. การแสดงร้องเงี้ยวและรำมะนา เนื่องด้วยปัจจุบันคนในชุมชนที่ยังสามารถเล่นเครื่องดนตรีหรือขับร้องเพลงประกอบการแสดงได้นั้นเหลือจำนวนไม่มาก โดยทักษะทางดนตรีสำหรับการแสดงพื้นบ้านที่ได้รับความกังวลมากที่สุด คือ ทักษะการตีไวโอลินหรือซอสำหรับการแสดงร้องเงี้ยว เนื่องจากผู้ที่ยังตีไวโอลินได้นั้นเหลือเพียงท่านเดียว คือ ป๊ะมะหะวี ทะเลลึก นอกจากนี้นักดนตรีและผู้ขับร้องเพลงส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ จึงทำให้มีอุปสรรคทางด้านการสื่อสาร ในขณะที่เดียวกันทำนองเพลงที่ใช้มาตั้งแต่อดีตไม่ได้มีการบัญญัติไว้เป็นตัวโน้ตแต่ใช้การท่องเที่ยวจำเสียงที่ได้ยินแล้วจึงเล่นตาม ประกอบกับเนื้อเพลงที่ใช้ขับร้องเป็นภาษาอุรักลาโว้ยแบบดั้งเดิม จึงส่งผลให้การถ่ายทอดทักษะการแสดงสู่กลุ่มคนรุ่นใหม่ในชุมชนทำได้ค่อนข้างยาก ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ว่า

“ผมว่าวิถีของเขาเนี่ยแหละครับแล้วก็ร้องเงี้ยว ซึ่งกระบี่มันไม่มีวัฒนธรรมหรือการแสดงที่เป็นเรื่องของความชัดเจน แต่ชัดเจนที่สุดที่เราเห็นตั้งแต่เด็กก็คือ ร้องเงี้ยวของชาวเลเนี่ยแหละผมกลัวว่ามันจะหายไป เพราะก็เริ่มเห็นว่าคนก็เริ่มตาย คนรุ่นเก่า ๆ ก็ตาย คนเก่ง ๆ เริ่มตายตอนนี้เหลือน้อยลง เราจะทำยังไงให้คนรุ่นใหม่รักษาวีถีดั้งนี้ให้ได้ เพราะอย่าลืมว่าวงร้องเงี้ยวเนี่ยมันใช้

สำหรับพิธีกรรมด้วย ถ้าพิธีกรรมไม่มีสิ่งนี้มันก็ไม่มีพิธีกรรมที่สมบูรณ์” (ตัวแทนภาคเอกชนคนที่ 1, สัมภาษณ์ 15 ตุลาคม 2564)

“ตอนนี้ร้องเง็งก็เริ่มหายแล้วนะแต่รำมะนายังมี ร้องเง็งเมื่อก่อนเคยมีเป็นวง มีเป็นวง สมบูรณ์มาก แต่เดี๋ยวนี้คนสีไวโอลินไม่มี แล้วเพลงของชาวเลเนี่ยจะไม่มีตัวโน้ต จะสอนยาก เพลงมันต้องจำ จำอย่างเดียว ร้องเง็งตอนนี้ก็มีแค่คนเดียวที่สีไวโอลินได้ก็คือ ป๊ะมะหวิ ตอนนี้ก็ อายุประมาณ 80 ส่วนรำมะนาตอนนี้ก็ยังมีอยู่ รำมะนาใช้ตอนแก้บน ร้องเง็งใช้ตอนพิธีรับเงิน แต่งงาน แต่สมัยนี้พัฒนา ของเดิมจะหายหมดแล้ว” (ตัวแทนชุมชนสังกาคูคนที่ 1, สัมภาษณ์ 16 ตุลาคม 2564)

“การขับร้องเพลงรำมะนา ตอนนี้ค่อนข้างจะวิกฤติ เพราะว่าตอนนี้คนขับร้องที่เป็นตัวหลัก เหลืออยู่แค่คนเดียว ซึ่งร้องได้ถูกต้องและเป็นออริจินอลมาตรฐานที่สุดและท่านก็เป็นผู้เล่นไวโอลิน ด้วยในการเล่นร้องเง็งของบ้านสังกาคู ซึ่งตอนนี้เรายังไม่มีใครสืบทอด ถ้าท่านจากไปการเล่น ร้องเง็งก็อาจจะสูญหายไปจากบ้านสังกาคู เพราะว่าการเล่นร้องเง็งที่สังกาคูยังเป็นร้องเง็งแบบ ดั้งเดิมตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษที่สืบทอดกันมา คนที่เล่นไวโอลินก็คือ ป๊ะมะหวิ ทะเลเล็ก” (ตัวแทนชุมชนสังกาคูคนที่ 2, สัมภาษณ์ 17 ตุลาคม 2564)

“การรำร้องเง็งของเขาอะคะ อยากให้อนุรักษ์ไว้ เพราะว่าคนเล่นเป็นก็เหมือนเริ่มน้อยลง อะไรแบบนี้ คนที่เก่ง ๆ แก่ ๆ ก็เสียชีวิตไปเกือบหมดแล้วปีละคนสองคน เหมือนสีซออะไรพวกนี้ ก็แทบไม่มีแล้ว แล้วสีซอมันก็ยากเหมือนกัน” (ตัวแทนภาครัฐคนที่ 2, สัมภาษณ์ 18 ตุลาคม 2564)

“...ร้องเง็ง รำมะนา โดยเฉพาะในเรื่องของการสีซอ โอกาสที่จะสูญหายมีหลายพื้นที่แล้ว ของพี่น้องชาวเลเนี่ยในต่างจังหวัดก็อาจจะต้องมาเปิดเทปฟัง เปิดเพลงฟังแล้วก็รำไป ซึ่งมันไม่มีการเล่นสด เพราะว่าตัวนักแสดงเองไม่มี เสียชีวิตไปหมดแล้ว อย่างที่สังกาคูเองคนที่สีเป็นก็เหลือคนเดียว ที่เหลือเราก็พยายามสืบทอดให้กับคนรุ่นใหม่มาเกือบทั้งหมดตอนนี้เหลือเรื่องสีซอ ส่วนเรื่องขับกล่อมนี้ก็พยายาม ก็ได้บ้างไม่ได้บ้าง ได้คนรุ่นหลังมาบ้าง ตอนนี้หลัก ๆ ก็มีในเรื่องของนายซอที่ยังไม่ได้ก้าวไปข้างหน้าในเรื่องของการสืบทอด” (ตัวแทนชุมชนสังกาคูคนที่ 3, สัมภาษณ์ 24 ตุลาคม 2564)

“รองเง็ง รำมะนา ถ้าคนแก่ๆ รุ่นนี้หมดแล้วก็น่าจะไม่มีคนสืบทอดแล้ว ที่ขาดสุดๆ คือ คนสืโวโอินสำหรับรองเง็ง” (ตัวแทนชุมชนโต๊ะบาหลิวคนที่ 2, สัมภาษณ์ 11 กุมภาพันธ์ 2565)

2. ภาษาอุรักลาไวยจ เนื่องด้วยในอดีตภาษาอุรักลาไวยจมีเพียงแค่ ภาษาพูด จึงไม่ได้มีการบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ประกอบกับยุคสมัยที่เปลี่ยนไป และอิทธิพลของวัฒนธรรมภายนอกที่เข้ามาผสมผสานกับวัฒนธรรมภายในของชาวอุรักลาไวยจ มากขึ้น ทำให้คนรุ่นใหม่ในชุมชนนิยมพูดภาษาใต้และภาษากลางมากกว่าภาษาอุรักลาไวยจแบบ ดั้งเดิม อย่างไรก็ตามแม้ว่าปัจจุบันศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤติ มหาวิทยาลัยมหิดลได้เข้ามาช่วยพัฒนาระบบการเขียนภาษาอุรักลาไวยจ แต่ก็ยังไม่ได้ มีการบัญญัติเป็นหลักสูตรการเรียนการสอนในโรงเรียนให้แก่เยาวชนรุ่นหลังอย่างเป็นทางการ จึงเกิดเป็นความกังวลว่าภาษาอุรักลาไวยจจะไม่ได้รับการสืบทอดไปสู่กลุ่มคนรุ่นหลังต่อไป ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ว่า

“กลัวภาษาของเขาจะสูญหาย เพราะว่าเดี๋ยวนี้ชาวเลสามารถพูดภาษาไทยได้คล่อง พูดภาษาอังกฤษได้ ในกลุ่มเจเนอเรชั่นใหม่เนี่ยครับ มีโอกาสได้ศึกษาได้เรียน ได้เข้าเรียนถึง มหาลัย รับราชการก็เยอะมากเหมือนกัน คนรุ่นใหม่ ๆ ภาษาอะไรที่เขารับมาก็พูดได้หมด” (ตัวแทนภาคเอกชนคนที่ 4, สัมภาษณ์ 17 ตุลาคม 2564)

“ภาษา เพราะเด็กรุ่นหลังใช้ภาษาไทยได้พูดกับครอบครัวแต่ถ้าถามว่ามีใช้ภาษาชาวเล ใหม่ก็มี แต่ผมกังวลว่าถึงแม้ว่าตอนหลังรุ่นลูกหลานจะมีหนังสือ แต่ถ้าไม่มีการเรียนการสอน ก็น่าจะหายแน่นอน...ปัจจุบันมีหลักสูตรสอนแต่อย่างยังไม่ได้เป็นหนังสือที่เป็นทางการ เป็นชั่วโมง พูดได้สอนได้แต่อาจจะไม่ได้เป็นประโยค” (ตัวแทนชุมชนสังกาคูคนที่ 2, สัมภาษณ์ 17 ตุลาคม 2564)

“จริง ๆ ก็ยังมีความกังวลอยู่เรื่องภาษาจะสูญหายแม้ว่าจะมีการบัญญัติเป็นภาษาเขียน แล้วก็ตาม เพราะอย่างที่บอกว่าพอมีวัฒนธรรมอื่นเข้ามาแทรกแซงเด็กสมัยนี้เขาก็ไม่ค่อยพูด ภาษาอุรักลาไวยจกัน แต่เขาฟังออกว่าเราพูดอะไรแต่เขาจะไม่พูดภาษาอุรักลาไวยจกลับมา” (ตัวแทนชุมชนสังกาคูคนที่ 4, สัมภาษณ์ 25 ตุลาคม 2564)

“คนสมัยใหม่พูดภาษาใต้กันเยอะเลยกลัวว่าภาษาอุรักลาไวยจจะหายไป จริง ๆ คนรุ่น ก่อนก็มีการถ่ายทอดภาษาให้กับเด็กรุ่นหลัง แต่เขาเลือกที่จะพูดภาษาใต้มากกว่าเด็กรุ่นหลังฟัง เข้าใจนะภาษาอุรักลาไวยจแต่พูดไม่ค่อยได้ ไม่ค่อยกล้าพูด” (ตัวแทนชุมชนโต๊ะบาหลิวคนที่ 1, สัมภาษณ์ 13 มกราคม 2565)

“เด็กรุ่นหลังในชุมชนใต้ะบาทลิวไม่พูดภาษาอูร์กลาไวจเลย ไม่เหมือนสังกาอูร์ยังพูดบ้าง...ผมว่าถ้าชาวเลไม่พูดภาษาอูร์กลาไวจก็ไม่ใช้ชาวเล ก็เหมือนกับคนทั่วไป” (ตัวแทนชุมชนใต้ะบาทลิวคนที่ 2, สัมภาษณ์ 11 กุมภาพันธ์ 2565)

3. วิธีการประกอบอาชีพแบบดั้งเดิม โดยเฉพาะการทำประมงที่ได้รับ ความสนใจน้อยลงจากคนรุ่นหลังในชุมชน เนื่องจากการเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวบนเกาะลันตา ที่นำมาสู่การจ้างงานและสร้างรายได้ที่เห็นผลชัดเจนกว่าการทำประมง จึงทำให้ชาวอูร์กลาไวจบางส่วนหันมาทำงานในด้านนี้มากขึ้น เช่น เป็นคนขับเรือสปีดโบ๊ท เป็นลูกจ้างตามโรงแรมและร้านอาหาร เป็นต้น ประกอบกับการประกาศเป็นพื้นที่อุทยานซึ่งส่งผลต่อวิถีการทำประมงแบบดั้งเดิมในแง่ของขอบเขตพื้นที่ที่สามารถทำประมงพื้นบ้านได้ ทำให้การออกทะเลแต่ละครั้งต้องเดินทางเป็นระยะไกลและใช้เวลานานมากขึ้น อีกทั้งยังมีความเสี่ยงจากการถูกคุกคามโดยการทำประมงพาณิชย์และความเสี่ยงด้านสุขภาพ เช่น การเป็นโรคน้ำหนึบ (Decompression Sickness; DCS) อันเกิดจากการดำน้ำลึกและใช้เวลานานเกินกำหนดแล้วขึ้นสู่ผิวน้ำโดยไม่หยุดลดความกดดันภายในร่างกาย เป็นต้น ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ว่า

“การออกทะเลไปจับปลาตอนนี้ยังมีอยู่แต่ว่าพอมีท่องเที่ยวคนเขาก็ไปทำโรงแรมรีสอร์ท ไม่อยากให่วิถีชีวิตเดิมมันหายไปอยากให้อนุรักษ์ไว้ เนี่ยผิวพรรณบางที่ชาวก็พี่อีก เดี่ยวนี้ดูไม่ออกแล้วว่าลูกสาวชาวเล ” (ตัวแทนภาครัฐคนที่ 1, สัมภาษณ์ 15 ตุลาคม 2564)

“...ต้องออกไปจับปลาไกลขึ้น มีความเสี่ยงมากขึ้น เพราะว่าถ้าออกทะเลไปลึก เมาเสียเปรียบกับประมงพาณิชย์อยู่แล้วที่เขาเป็นเรือใหญ่อุปกรณ์ที่ทันสมัยกว่า ส่วนเราใช้แค่ภูมิปัญญาชาวบ้านในการดูเกาะต่าง ๆ ในการจับจุดที่เราวางไว้ บางครั้งเราก็ลืม บางครั้งเราไปแล้วก็โดนเขาขโมย...จุดเสี่ยงระหว่างข้างนอกกับข้างใน บริเวณริมเกาะเสี่ยงต่อการทำผิดกฎหมายของอุทยาน แต่ทำประมงไกลออกไปก็เสี่ยงต่อการถูกคุกคามของประมงพาณิชย์ ในเรื่องของการลักลอบขโมย หรือการที่เขาใช้เส้นทางของเขาในการทำประมงจะไปโดน ของชาวบ้าน โดยที่เขาไม่ตั้งใจ เราก็ต้องยอมรับ” (ตัวแทนชุมชนสังกาอูร์คนที่ 2, สัมภาษณ์ 17 ตุลาคม 2564)

“การมีกฎหมายที่จะบีบเขาจนต้องเปลี่ยนอาชีพที่ทำดั้งเดิม ซึ่งทำให้มันค่อย ๆ หายไปได้ ตรงนี้อาจจะต้องดูกันต่อไปอีกทีหนึ่งว่าสุดท้ายแล้วเขาได้ทำอาชีพยังงัย ซึ่งจริง ๆ มันก็ต้องช่วยกันปกป้องให้เขาทำอาชีพที่เขาทำอยู่แล้วให้อยู่ยาวนานที่สุดค่ะ เพราะการเป็นชาติพันธุ์มันก็คือ

วิถีชีวิตเขา เป็นเรื่องเด่นแล้วค่ะ ถ้าวันไหนที่เขาไม่มีวิถีชีวิตเหมือนเดิม เขาก็เหมือนคนทั่วไป” (ตัวแทนภาครัฐคนที่ 3, สัมภาษณ์ 20 ตุลาคม 2564)

“หลัก ๆ เลยน่ะในเรื่องของวิถีชีวิตเนี่ย การประกอบอาชีพตอนนี้ มันเป็นปัญหาหลัก ซึ่งเราไม่เคยอยากจะทำอะไรที่เปลี่ยนหรือว่าคนที่เปลี่ยน คือ รัฐบาล คือ กรมอุทยานฯ พี่น้องชาวเล เราก็ทำประมงเนี่ยเกือบร้อยเปอร์เซ็นต์ และการประกาศเขตของอุทยานแต่ละครั้งเนี่ยส่วนมาก ก็เป็นชายฝั่งและก็ออกไปตามเกาะต่าง ๆ การประกาศเขตมันบีบให้พี่น้องเราต้องออกไป ทำมาหากินข้างนอกไกลโพ้น ซึ่งจากที่ดำตาเปล่าที่ตื่น ๆ ต้องใช้เครื่องเป่าลมลงไปลึก ๆ แล้ว ก็น้ำหนึบบ้าง โดนอะไรบ้าง บางคนก็เสียชีวิต บางคนพิการ ซึ่งสิ่งเหล่านี้รัฐก็ไม่ค่อยมองเห็น บอกรวม ๆ ว่าแทนที่จะออกไปชายฝั่ง เดียวนี้ต้องออกเป็นคืนต้องออกไปเข้าตุรูกกลับมาค้าเพราะ มันต้องเดินทางไกล เปลืองน้ำมันเปลืองอะไรต่าง ๆ เสี่ยงจากพายุคลื่นลม จากเมื่อก่อนออกเรือไป เนี่ยภรรยา นั่งอยู่หลังบ้านเนี่ยยังเห็นเรืออยู่เลยว่่านันสามี่ฉัน ดิ่งลอบ ดิ่งไซอยู่ข้าง ๆ เกาะ แต่ตอนนี้ นั่งเฝ้ารอโดยที่ไม่รู้เลยว่าไม่รู้สามี่ฉันจะกลับเมื่อไหร่ถึงตอนไหนโดนลมพายุหรือไม่” (ตัวแทนชุมชน สังกาศูนย์คนที่ 3, สัมภาษณ์ 24 ตุลาคม 2564)

“เรื่องการทำมาหากิน ออกทะเล เมื่อก่อนอาชีพหลักเป็นประมง แต่พอมีนายทุนหรือ โรงแรมเข้ามาซึ่งมันได้เงินดีกว่าได้เป็นเงินเดือน เขาก็เลยไม่ค่อยออกทะเลกันแต่เขาจะไปทำงาน ที่บังกะโล รีสอร์ทแทนค่ะ” (ตัวแทนชุมชน สังกาศูนย์คนที่ 4, สัมภาษณ์ 25 ตุลาคม 2564)

“การประกาศเป็นพื้นที่อุทยานส่งผลกระทบต่อการทำประมง เช่น ไม่สามารถลากปลา อินทรีย์ได้ ตามเกาะห้า เกาะหก เกาะโงง ไม่สามารถทำได้แล้ว ลากปลาหมึกก็ทำไม่ได้ ไปจมน้ำ บริเวณข้าง ๆ เกาะก็ทำไม่ได้ ต้องห่างจากเกาะประมาณหนึ่งไมล์ทะเล ต้องออกเรือไปห่างจาก เกาะ หรือพวกที่ดำน้ำลึกจะดำข้าง ๆ เกาะก็ไม่ได้แล้ว ทำให้เป็นโรคน้ำหนึบกันเยอะเพราะต้องดำ ลงไปลึกหลายสิบบเมตร แล้วต่อไปถ้าชาวเลไม่ได้ออกทะเล ภูมิปัญญาในการออกทะเล ทำไซ เครื่องมือประมงก็จะหายไป เพราะติดเขตอุทยานแล้วคนก็เบื่อก็คงต้องมีปัญหา” (ตัวแทนชุมชน ใต้บาหลิวคนที่ 2, สัมภาษณ์ 11 กุมภาพันธ์ 2565)

4. การสืบทอดประเพณีดั้งเดิม เช่น ประเพณีลอยเรือ ประเพณีนอนหาด เป็นต้น ปัจจุบันยังคงมีการปฏิบัติสืบทอดบางประเพณีแต่รายละเอียดกิจกรรมอาจถูกปรับเปลี่ยน ไปตามยุคสมัย รวมถึงมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้ อย่างไรก็ตามบางประเพณีก็ไม่สามารถ ได้รับการปฏิบัติสืบทอดต่อไปได้ เนื่องด้วยข้อจำกัดด้านพื้นที่ในการจัดกิจกรรมและเหตุผล ด้านเศรษฐกิจในปัจจุบันที่บีบบังคับให้ชาวอุรักลาโว้ยต้องทำงานหาเลี้ยงชีพในทุก ๆ วัน

“...แต่เดี๋ยวนี้นะประเพณีนอนหาดหายไป ส่วนหนึ่งก็คือชายหาดถ้าอยู่ในส่วนของสันดาใหญ่ ก็จะเป็นหาดของโรงแรมรีสอร์ท ถ้าเป็นของก็รอกเกาะเป็นเขตอุทยาน ประเพณีพวกนี้ก็เลยเหมือน

ถูกบีบให้หยุดทำไป รวมถึงสภาพของเศรษฐกิจยุคใหม่ที่บีบให้คนต้องทำงานทุกวัน โดยเฉพาะกลุ่มระดับล่างที่รู้สึกว้าว ถ้าหยุดไปคือ...อาชีพประมงไม่ได้ขึ้นกับเสาร์อาทิตย์ แต่ขึ้นกับดินฟ้าอากาศ เพราะฉะนั้นช่วงที่ฟ้าเปิดคือ ช่วงที่ทำงาน ทีนี้พอมีเรื่องค่าใช้จ่ายเยอะการมีกินก็ต้องมีค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้น การจะให้ลูกได้เรียนก็จะเป็นค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นมาอีกอย่าง เพราะฉะนั้นเขาก็เลยรู้สึกว้าวักคั่นที่จะต้องมาหารายได้เพิ่มขึ้น

...ตัวเรือที่เขาต้องลอยเรือเนี่ยมันต้องเป็นไม้ระกำเพราะฉะนั้นไม้ระกำในอดีตเขาจะใช้ไม้ที่มีอยู่ในป่าในเขา แต่ทุกวันนี้ส่วนใหญ่พื้นที่ป่าเขาที่ยังเหลืออยู่ก็มักจะเป็นพื้นที่ป่าสงวนแล้วก็เขตอุทยาน มันก็เลยทำให้โอกาสในเรื่องของการจัดงานประเพณีพวกนี้ก็จะลดลงอีกแล้วก็ประเพณีอื่น ๆ มันควรจะต้องเกิดเป็นความร่วมมือ เช่น พิธีนอนหาดซึ่งยากที่จะไปอยู่ที่หาดของพวกผู้ประกอบการ แต่ถ้าหาดของอุทยานเนี่ยมันน่าจะเป็นงานเป็นความร่วมมือระหว่างอุทยานกับชุมชน ซึ่งตัวนั้นอาจจะต้องมีเวทีพูดคุยและผลักดันต่อเนื่องไป” (ตัวแทนภาคเอกชนคนที่ 2, สัมภาษณ์ 16 ตุลาคม 2564)

“ประเพณีเดี๋ยวนี้น้ำมันกลายเป็นไปเรื่อย ๆ อย่างเดี๋ยวนี้อะไรประเพณีลอยเรือจะมีคล้าย ๆ เปิดเพลงเทศมั่งอะไรมั่งจากที่มีรำมะนาอย่างเดียว รำวงทุ่งสามปล้องมันก็เปลี่ยนมา แต่ทำยี่สิบสองอย่างน้อย มันก็ยังเหลืออยู่ถึงจะไม่ร้อยเปอร์เซ็นต์แต่อย่าให้มันหายไป” (ตัวแทนชุมชนสังกาคูคนที่ 3, สัมภาษณ์ 24 ตุลาคม 2564)

“ประเพณีวัฒนธรรมกลัวว่ามันจะหาย เพราะเด็กรุ่นใหม่มีการศึกษามากขึ้น ชาวเลรุ่นหลัง เล่นการเมืองบ้าง ทำธุรกิจบ้าง แต่งงานข้ามวัฒนธรรมบ้าง ต่างศาสนา แต่งงานกับฝรั่งย้ายไปอยู่ต่างประเทศบ้าง พอแต่งงานกับคนภายนอก ลูกหลานอาจจะไม่ได้กลับมาอยู่มาสืบทอดวิถีประเพณีในชุมชน” (ตัวแทนภาครัฐคนที่ 7, สัมภาษณ์ 25 ตุลาคม 2564)

“พิธีเวียนเกาะของชาวเลทำไม่ได้ เพราะว่าเราต้องไปนอนที่เกาะหม้อแล้วเรามีรำมะนากันทั้งคืน มันไปรบกวนสัตว์ป่าที่นั่น...อันนั้นก็เหมือนกันเนอะสัตว์ป่า รบกวนปีละครั้ง คืนเดียวแต่ท่องเที่ยวได้...ไปได้ทุกวัน” (ตัวแทนชุมชนโต๊ะบาหลิวคนที่ 2, สัมภาษณ์ 11 กุมภาพันธ์ 2565)

5. ทรัพยากรทางทะเล ปัจจุบันมีผู้คนจำนวนมากที่เข้ามาใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลเพิ่มขึ้น ซึ่งบางครั้งได้กระทำโดยปราศจากการคำนึงถึงมุมมองด้าน

การอนุรักษ์ อันส่งผลถึงการลดลงของทรัพยากรที่จะกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตของชาวอุรูกลาไวยจที่ต้องพึ่งพาทะเลในการดำรงชีวิต

“โอกาสทางทะเลที่เมื่อก่อนทรัพยากรเหลือเฟือมาวันนั้นก็ทรัพยากรลดลงแต่คนที่มาใช้ประโยชน์มีเพิ่มขึ้น เพราะฉะนั้นมันก็เลยกลายเป็นข้อจำกัดของเขา...แล้วถ้าระบบนิเวศหญ้าทะเลถูกกระทบนั้นแปลว่าตะกอนที่ไหลจากบนบกซึ่งนับวันจะมีเพิ่มมากขึ้น ก็จะไม่สามารถถูกดักโดยป่าชายเลนและหญ้าทะเล ซึ่งทำให้น้ำในบริเวณที่เป็นปะการังน้ำตื้น ซึ่งเป็นจุดท่องเที่ยวก็จะชूनเพราะฉะนั้นปะการังก็จะตายไปเยอะ มันก็จะทำให้ความหลากหลายของพันธุกรรมที่เชื่อมโยงกับเป็นพื้นที่ทำกินของชาวเลก็จะลดลง เพราะฉะนั้นบริบทของฐานทรัพยากรธรรมชาติก็จะเป็นตัวหนึ่งที่มีความเสี่ยงที่จะกระทบกับของชาวเล” (ตัวแทนภาคเอกชนคนที่ 2, สัมภาษณ์ 16 ตุลาคม 2564)

“มองในมุมของทรัพยากรทางทะเล ทรัพยากรสัตว์น้ำ พวกปู พวกปลาหมึก กุ้งมังกรอะไรพวกนี้ คนที่มาแย่งจับกันแล้วปริมาณสัตว์น้ำเนี่ยมันลดลง มันก็กระทบกับชาวเล” (ตัวแทนภาคเอกชนคนที่ 3, สัมภาษณ์ 16 ตุลาคม 2564)

“ปะการังนี่ก็เป็นประเด็นสำคัญนะครับ คือพยายามให้ความรู้เกี่ยวกับชาวเลในส่วนนั้นว่า คุณอย่าทำประมงในเขตที่มีแนวปะการังอยู่ ถ้าเกิดไปวาง ไปทำประมงแถวแนวปะการังเนี่ย จะทำให้ปะการังเสียหาย ปะการังมันตาย แล้วกลัวจะงอกขึ้นมาได้มันใช้เวลาหลายปี หรือบางคนก็ทำไปโดยที่ไม่รู้ครับเพราะว่าในการที่จะไปวางอวนเนี่ย เขาใช้ความจำอย่างเดียว เขามองด้วยตาเปล่า แต่ว่ามันคือมันเป็นการคาดเดา บางทีประสบการณ์มันก็ไม่ได้ร้อยเปอร์เซ็นต์เหมือนกับที่เรามีเครื่องมือ ตรงนั้นบางทีอาจจะไปวางอวนไปวางอะไรในเขตโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์อะไรแบบนี้หน่วยงานไหนที่เกี่ยวข้องก็ควรจะให้ความรู้เขาดีกว่า แต่ไม่ใช่เป็นการจับกุมแต่เป็นการให้ความรู้ให้เขาทราบถึงผลเสีย” (ตัวแทนภาคเอกชนคนที่ 4, สัมภาษณ์ 17 ตุลาคม 2564)

ทั้งนี้ สามารถสรุปได้ว่า ทรัพยากรที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกังวลว่าจะสูญหายและควรได้รับการอนุรักษ์สืบทอดโดยเร็วที่สุด ได้แก่ 1) การแสดงร่องเงาและรำมะนา เนื่องจากอุปสรรคด้านภาษาที่ใช้ในเนื้อเพลงและทักษะการเล่นดนตรี 2) ภาษาอุรูกลาไวยจ จากการเข้ามาของวัฒนธรรมภายนอกส่งผลให้ชาวอุรูกลาไวยจรุ่นหลังนิยมสื่อสารด้วยภาษาไทยถิ่นใต้หรือภาษาไทยภาคกลางมากกว่า 3) วิถีการประกอบอาชีพแบบดั้งเดิม เนื่องจากเติบโตของอุตสาหกรรมอื่น ๆ ที่สร้างรายได้อย่างรวดเร็วและเป็นรูปธรรม รวมถึงการประกาศเป็นเขตอุทยานส่งผลถึงวิถีการทำประมงแบบดั้งเดิม 4) การสืบทอดประเพณีแบบดั้งเดิม จากข้อจำกัดด้านพื้นที่ อิทธิพลของวัฒนธรรม และเทคโนโลยีสมัยใหม่ รวมถึงเหตุผลด้านเศรษฐกิจ

และ 5) ทรัพยากรทางทะเล จากการเข้ามาใช้ประโยชน์ของหลายภาคส่วนในปัจจุบัน โดยปราศจากมุมมองด้านการอนุรักษ์

1.3 ผลการวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวของชุมชนสำหรับพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรุกรลาโวยจ ในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่

การวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกชุมชน โຕะบาหลิวและชุมชนสังกาคู๋ สำหรับการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์ วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรุกรลาโวยจในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้ จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Document and Research Review) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) มาวิเคราะห์โดยใช้เทคนิค SWOT Analysis เพื่อประเมินจุดแข็ง (Strengths) จุดอ่อน (Weaknesses) โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threats) โดยได้ผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ชุมชนโຕะบาหลิว

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในจากจุดแข็ง (Strengths) และ จุดอ่อน (Weaknesses) ของชุมชนโຕะบาหลิวต่อการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรุกรลาโวยจในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่

จุดแข็ง (Strengths)

1. ชุมชนยังคงรักษาวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตและรูปแบบที่อยู่อาศัย ดั้งเดิมซึ่งเป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นและแตกต่างจากชุมชนชาวอุรุกรลาโวยจอื่น ๆ บนเกาะลันตา
2. ยังคงวิถีการทำประมงพื้นบ้านที่อาศัยทักษะและภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ได้รับการสืบทอดมาตั้งแต่อดีต
3. สมาชิกชุมชนค่อนข้างมีความคุ้นเคยกับนักท่องเที่ยวเนื่องจากที่ตั้ง ของชุมชนอยู่ใกล้ท่าเรือหลักและใกล้ศูนย์กลางการท่องเที่ยวของเกาะลันตา
4. สมาชิกชุมชนบางส่วนมีความสามารถทางด้านภาษา โดยสามารถสื่อสาร ได้ทั้งภาษาอุรุกรลาโวยจ ภาษาไทยภาคกลาง ภาษาไทยถิ่นใต้ และภาษาอังกฤษ
5. สมาชิกชุมชนเกือบทุกครัวเรือนมีเรือให้บริการนักท่องเที่ยว
6. ท่าเลที่ตั้งของชุมชนง่ายต่อการเข้าถึง

7. สมาชิกชุมชนบางส่วนมีประสบการณ์และมีความพร้อมในการทำงานด้านการท่องเที่ยว

จุดอ่อน (Weaknesses)

1. มีข้อจำกัดด้านพื้นที่สาธารณะของชุมชนที่ใช้จัดกิจกรรมและรองรับนักท่องเที่ยวเนื่องจากเป็นชุมชนขนาดเล็ก

2. ขาดความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น บ้ายบอกทาง ไฟฟ้า ประปา ห้องน้ำสาธารณะ และทางเดินที่มีความปลอดภัย เป็นต้น

3. ปัญหาความสะอาด โดยเฉพาะปัญหาขยะ

4. ขาดทักษะด้านการสื่อสารและความกล้าแสดงออกในการมีปฏิสัมพันธ์กับคนภายนอกของปราชญ์และสมาชิกชุมชนบางส่วน

5. ที่อยู่อาศัยบางส่วนมีความชำรุดทรุดโทรม ส่งผลต่อทัศนียภาพภายในชุมชน

6. ชุมชนยังขาดความพร้อมในการทำที่พักแรมสำหรับรองรับนักท่องเที่ยว

7. สมาชิกชุมชนยังขาดความเข้าใจหลักการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

8. สมาชิกชุมชนยังขาดทักษะด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์เพื่อเจาะกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมาย

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกจากโอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threats) ของชุมชนได้ะบาหลิวต่อการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่

โอกาส

1. การนำขยะทะเลที่พบในชุมชนมาดัดแปลงเป็นของที่ระลึกผสมผสานกับทักษะด้านศิลปะที่ชาวอุรักลาโว้ยมีความเชี่ยวชาญ

2. ความเป็นเกาะแห่งพหุวัฒนธรรมช่วยส่งเสริมและยกระดับการท่องเที่ยวภายในชุมชน

3. มีงานเทศกาลต่าง ๆ ที่ช่วยประชาสัมพันธ์ให้คนภายนอกรู้จักชุมชนมากขึ้นเช่น งานลานतालันตา งานล่องเลเขือ เป็นต้น

4. มีหน่วยงานภายนอกเข้ามาช่วยเหลือสนับสนุนและประชาสัมพันธ์ชุมชนให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น เช่น เทศบาลตำบลศาลาด่าน สมาคมธุรกิจท่องเที่ยวเกาะลันตา เป็นต้น

5. แผนพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดกระบี่ ปี 2566-2570 มุ่งเน้นการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับวิถีชุมชนและได้รับการต่อยอดด้วยกระบวนการคิดเชิงสร้างสรรค์

6. มีแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงเชื่อมโยงกับชุมชน เช่น อ่าวคอกวาง ทะเลแหวก บริเวณเกาะแร้ง แหลมมลาดี และสวนสาธารณะพระเอะ เป็นต้น

7. นโยบายภาครัฐสนับสนุนการท่องเที่ยวในชุมชนเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจฐานราก

อุปสรรค

1. ระบบรัฐมองชาวอุรูกลาไว้อยู่ในฐานะชนกลุ่มน้อยที่ต้องให้ความช่วยเหลือแทนการให้ความสำคัญในคุณค่าเชิงวัฒนธรรมที่จะพัฒนาต่อยอดไปเป็นโอกาสด้านการท่องเที่ยว

2. การอยู่ในเขตเมืองส่งผลให้วัฒนธรรมดั้งเดิมซึ่งเป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของชุมชนถูกรวบงำและเปลี่ยนแปลงได้ง่ายมากยิ่งขึ้น

3. การประกาศเป็นพื้นที่อุทยานส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวอุรูกลาไว้อย่าง เช่น การทำประมง การประกอบพิธีกรรม เป็นต้น

4. การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ที่ทำให้ไม่สามารถจัดประเพณีบางอย่างได้ ซึ่งส่งผลถึงความต่อเนื่องและการส่งต่อรายละเอียดต่าง ๆ ของประเพณีสู่คนรุ่นหลัง

5. ข้อจำกัดด้านพื้นที่ที่กลายเป็นของผู้ประกอบการทางการท่องเที่ยวส่งผลให้การปฏิบัติสืบทอดประเพณีบางอย่างไม่สามารถทำได้ เช่น ประเพณีเวียนเกาะ เป็นต้น

6. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานหรือสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ค่อนข้างใช้ระยะเวลาอันยาวนานเนื่องจากที่ตั้งของชุมชนอยู่ภายใต้การดูแลของหน่วยงานราชการ

7. การขาดหน่วยงานเข้ามาสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรมในระยะยาว

8. ความเข้าใจผิดของนักท่องเที่ยวหรือนักดำน้ำบางกลุ่มส่งผลต่อวิถีการทำประมงของชาวอุรูกลาไว้อย่าง เช่น การปล่อยปลาออกจากไซหรือลอบที่ถูกนำไปวางไว้ได้น้ำ เป็นต้น

ชุมชนสังกาคู้

ผลการวิเคราะห์ที่ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในจุดแข็ง (Strengths) และจุดอ่อน (Weaknesses) ของชุมชนสังกาคู้ต่อการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่

จุดแข็ง (Strengths)

1. มีทรัพยากรทางธรรมชาติยังคงความอุดมสมบูรณ์ทางบกและทางทะเล
2. มีวัฒนธรรมและประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ เช่น ประเพณีลอยเรือ การละเล่นรำมะนา ร่องเง็ง เป็นต้น
3. มีความได้เปรียบในฐานะพื้นที่สุดเขตแดนของเกาะลันตาและลักษณะภูมิประเทศที่เป็นทั้งภูเขาและทะเล ทำให้มีจุดชมวิวและจุดท่องเที่ยวที่หลากหลายและสวยงาม
4. มีพื้นฐานสาธารณะที่ใช้รองรับและจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น ลานวัฒนธรรม (ศาลาร่องเง็ง) จุดต้อนรับและลานจอดรถบริเวณโรงเรียนบ้านสังกาคู้ เป็นต้น
5. ยังคงรักษาวิถีการทำประมงโดยใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้าน ทักษะและความชำนาญเกี่ยวกับทะเล เช่น การดูทิศ การว่ายน้ำและดำน้ำ การทำเครื่องมือประมง เป็นต้น
6. สมาชิกชุมชนเกือบทุกครัวเรือนมีเรือให้บริการนักท่องเที่ยว
7. ชุมชนมีโครงการฝึกมัคคุเทศก์น้อยเพื่อรองรับการท่องเที่ยว
8. มีปราชญ์ชุมชนที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น
9. ชุมชนมีความเข้มแข็งและสามัคคี
10. คนรุ่นใหม่กล้าแสดงออก เปิดกว้างทางความคิดและพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่อยู่เสมอ
11. สมาชิกชุมชนบางส่วนสามารถสื่อสารได้ทั้งภาษาอุรักลาโว้ย ภาษาไทย ภาคกลาง ภาษาไทยถิ่นใต้ และภาษาอังกฤษ
12. สมาชิกชุมชนบางส่วนมีความรู้และประสบการณ์การทำงานด้านการท่องเที่ยว
13. ผู้นำชุมชนมีวิสัยทัศน์และความรู้ความสามารถทางการท่องเที่ยว
14. เป็นชุมชนที่มีความปลอดภัย ไม่เคยมีประวัติอาชญากรรม และมีการตั้งชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) ออกลาดตระเวนสำรวจพื้นที่ในทุก ๆ เดือน

จุดอ่อน (Weaknesses)

1. ความไม่แข็งแรงทางด้านภาษาของปราชญ์และสมาชิกชุมชนบางส่วนทำให้เกิดอุปสรรคทางการสื่อสารเมื่อพบปะกับคนภายนอก
2. อุปนิสัยพื้นฐานเป็นกลุ่มคนที่มีโลกส่วนตัวสูง ไม่ค่อยกล้าแสดงออก หรือมีปฏิสัมพันธ์กับคนภายนอก
3. เยาวชนรุ่นใหม่มีความสามารถด้านดนตรี ศิลปะ และภาษา แต่ไม่ได้รับการผลักดันส่งเสริมอย่างเต็มที่
4. ชุมชนมีทรัพยากรที่โดดเด่นหลากหลาย แต่ไม่ได้รับการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์จากภายในเท่าที่ควร
5. ตำแหน่งที่ตั้งของชุมชนมีผลต่อการตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวที่ไม่มีรถยนต์ส่วนตัว
6. สมาชิกชุมชนยังขาดความเข้าใจหลักการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน
7. ไม่มีที่พักแรมสำหรับรองรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการพักอาศัยภายในชุมชน
8. ขาดแนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่ชัดเจน
9. ปัญหาเรื่องความสะอาดภายในชุมชน โดยเฉพาะปัญหาขยะ
10. ระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานยังไม่สมบูรณ์ที่จะรองรับนักท่องเที่ยว เช่น การขาดแคลนน้ำประปาในช่วงฤดูแล้ง เป็นต้น
11. สมาชิกชุมชนยังขาดทักษะด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์ เพื่อเจาะกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมาย

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกจากโอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threats) ของชุมชนส่งผลกระทบต่อการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่

โอกาส (Opportunities)

1. มีงานเทศกาลต่าง ๆ ที่ช่วยประชาสัมพันธ์ให้คนภายนอกรู้จักชุมชนมากขึ้น เช่น งานลานतालันตา งานวันท้องถิ่นไทย เป็นต้น
2. มีหน่วยงานภายนอกเข้ามาช่วยเหลือสนับสนุนและประชาสัมพันธ์ชุมชนให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น เช่น วัฒนธรรมจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะลันตาใหญ่ มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นต้น

3. แผนพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดกระบี่ ปี 2566-2570 มุ่งเน้นการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับวิถีชุมชนและได้รับการต่อยอดด้วยกระบวนการคิดเชิงสร้างสรรค์

4. มีแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงเชื่อมโยงกับชุมชน เช่น หมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทุ่งหยีเพ็ง ชุมชนเมืองเก่าลันตาหรือชุมชนศรีราชา แหลมไตนดและอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะลันตา เป็นต้น

5. กระแสการท่องเที่ยวในปัจจุบันให้ความสนใจกับการท่องเที่ยวชุมชน การท่องเที่ยวที่ได้เรียนรู้และหาประสบการณ์มากขึ้น

6. การร่วมมือในโครงการวิจัยกับมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ช่วยสะท้อนให้ชุมชนได้เห็นตัวเองมากขึ้น

7. ผู้ประกอบการทางการท่องเที่ยว เช่น โรงแรม ร้านอาหาร บริษัทนำเที่ยว ให้ความสนใจในวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต รวมถึงผลิตภัณฑ์ของชุมชนมากขึ้น

อุปสรรค (Threats)

1. การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ทำให้ไม่สามารถจัดประเพณีบางอย่างได้ ซึ่งส่งผลถึงความต่อเนื่องและการส่งต่อรายละเอียดต่าง ๆ ของประเพณีสู่คนรุ่นหลัง

2. การขาดระบบขนส่งสาธารณะบนเกาะลันตามีผลต่อการตัดสินใจเดินทางมายังชุมชน

3. การเกิดอุบัติเหตุจากการเดินทางเนื่องด้วยลักษณะภูมิประเทศและความไม่คุ้นชินเส้นทางที่เข้าสู่ชุมชน

4. ขาดหน่วยงานที่เข้ามาช่วยเหลือและแนะแนวทางให้ ความรู้ทางการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องในระยะยาว

5. การประกาศเป็นพื้นที่อุทยานส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวอูรักลาไวยจ เช่น การทำประมง การประกอบพิธีกรรม เป็นต้น

6. ข้อจำกัดด้านพื้นที่ที่กลายเป็นของผู้ประกอบการทางการท่องเที่ยวส่งผลให้การปฏิบัติสืบทอดประเพณีบางอย่างไม่สามารถทำได้ เช่น ประเพณีเวียนเกาะ เป็นต้น

7. งบประมาณที่จำกัดทำให้โอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวและประชาสัมพันธ์ชุมชนให้เป็นที่รู้จักทำได้ค่อนข้างยาก

8. การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลของคนหลายกลุ่มเพิ่มขึ้น

2. ความต้องการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ย ในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่

2.1 ความต้องการการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนสำหรับ พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่

ชุมชนโต๊ะบาหลิว

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกตัวแทนชุมชนโต๊ะบาหลิว สามารถสรุปความคิดเห็น
ได้ดังนี้

ด้านพื้นที่

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นว่า ควรมีการปรับปรุงสถานที่ภายในชุมชน
เพื่อใช้อำนวยความสะดวกและรองรับการท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้น โดยพื้นที่ที่ควรได้รับการปรับปรุง
ส่วนแรก คือ สะพานทางเดินเข้าสู่ตัวหมู่บ้าน เนื่องจากปัจจุบันบางช่วงของสะพานไม่มีราวกันซึ่ง
อาจสร้างอันตรายให้กับนักท่องเที่ยวได้ ส่วนถัดมา คือ ห้องน้ำส่วนกลางของชุมชนที่ปัจจุบัน
มีสภาพชำรุดทรุดโทรมอย่างมากและไม่สามารถใช้งานได้ต่อไป โดยนักท่องเที่ยวที่ต้องการเข้า
ห้องน้ำจะต้องเดินกลับออกไปใช้บริการห้องน้ำบริเวณท่าเรือศาลาด่านแทน ส่วนที่สาม คือ พื้นที่
สาธารณะที่ใช้รองรับนักท่องเที่ยวและจัดกิจกรรม ได้แก่ ลานวัฒนธรรมและศาลาสำหรับใช้
ประชุมและต้อนรับนักท่องเที่ยว ซึ่งปัจจุบันยังสร้างไม่เสร็จเนื่องจากกำลังระดมงบประมาณ รวมถึง
การปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานภายในชุมชน โดยเฉพาะปัญหาการขาดแคลนไฟฟ้า
และน้ำประปาและการเสริมสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มเติม เช่น บ้ายสื่อความหมายตามจุดสำคัญ
ต่าง ๆ ภายในชุมชน และป้ายบอกทาง เป็นต้น

นอกจากนี้ควรมีการปรับปรุงทัศนียภาพภายในชุมชน โดยการปรับปรุง
บ้านเรือนของสมาชิกชุมชนที่มีความชำรุดทรุดโทรมให้อยู่ในสภาพดีที่ขึ้นแต่ยังคงรักษาลักษณะ
บ้านที่สื่อถึงวิถีชีวิตของชาวอุรักลาโว้ยแบบดั้งเดิมให้คงอยู่ รวมถึงมีการจัดการปัญหาขยะ
ในพื้นที่อันเกิดจากขยะทะเลที่เข้ามาติดตามรากต้นโกงกางบริเวณป่าชายเลนโดยรอบของชุมชน
และขยะที่เกิดขึ้นภายในชุมชนซึ่งส่งผลกระทบต่อทัศนียภาพที่สวยงาม ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูล
สำคัญที่ว่า

“เรื่องการจัดการขยะเนี่ยลำบากมาก ผมเคยชวนพี่น้องชาวเลเอาอวนมาล้อมเก็บขยะเข้า
มาติดมาเต็มเลย แล้วเทศบาลเขาก็ไม่รับขยะเปียก พอเอามากันก็เหมือนกลายเป็นตราบาป
ของตัวเองที่รวมขยะอยู่ก็เลยต้องเอาอวนออก เรื่องขยะนี้ก็ไม่รู้จะจัดการยังไงเหมือนกันผมก็

อยากจะจัดการให้มันสะอาด คนที่เก็บมันก็มีแต่ก็ทำทุกวันกวาดจนเหนื่อย ยังเป็นปัญหาใหญ่ที่ยังหาทางแก้ไขไม่ได้” (ตัวแทนชุมชนโต๊ะบาหลิว คนที่ 2, สัมภาษณ์ 11 กุมภาพันธ์ 2565)

นอกเหนือจากการปรับปรุงพื้นที่ต่าง ๆ ภายในชุมชนแล้วผู้ให้ข้อมูลสำคัญยังมีความคิดเห็นว่าการจัดแบ่งพื้นที่สำหรับการทำกิจกรรมให้เป็นสัดส่วน เช่น พื้นที่สำหรับขายอาหารและของที่ระลึกของชุมชน ธนาคารปูม้าและพื้นที่สำหรับเรียนรู้การอนุรักษ์ทรัพยากร พื้นที่สำหรับรวบรวมงานศิลปะที่เกี่ยวข้องกับชาวอุรูกลาไวยจเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้เกี่ยวกับการแสดงพื้นถิ่น เรียนรู้การทำเรือและสมอเรือจำลอง รวมถึงงานหัตถกรรมและการทำเครื่องมือประมงพื้นบ้านต่าง ๆ เป็นต้น

ด้านการบริหารจัดการ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นว่าการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยชุมชน ควรเริ่มต้นจากการสร้างความพร้อมให้กับสมาชิกชุมชนก่อน โดยการจัดตั้งกลุ่มท่องเที่ยวโดยสมาชิกชุมชนที่สนใจ จากนั้นจึงเริ่มกระบวนการพัฒนาทรัพยากรบุคคล เนื่องจากเบื้องต้นสมาชิกในชุมชนยังขาดความเข้าใจในการจัดการท่องเที่ยวและทักษะในหลาย ๆ ด้าน โดยต้องการให้มีหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญเข้ามาอบรมให้ความรู้และช่วยวางแผนจัดการท่องเที่ยว มีการวางระเบียบ แบ่งฝ่ายการทำงาน และมอบหมายหน้าที่ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างชัดเจน เช่น ฝ่ายต้อนรับ ฝ่ายสถานที่ ฝ่ายประสานงาน ฝ่ายอาหาร ฝ่ายบัญชี เป็นต้น รวมถึงควรมีการพัฒนาทักษะของสมาชิกชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยว เช่น ทักษะทางภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ทักษะด้านการสื่อความหมายและความกล้าแสดงออก ทักษะทางศิลปะและงานหัตถกรรมต่าง ๆ รวมถึงการฝึกภาคปฏิบัติให้กับเยาวชนรุ่นใหม่ และการทำการตลาดและประชาสัมพันธ์ ทั้งนี้ ข้อมูลที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญพบว่า ปัจจุบันชุมชนไม่ได้มีการทำสื่อประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางออนไลน์ที่เป็นส่วนกลางของชุมชนเอง แต่มีสื่อที่ทำขึ้นโดยสมาชิกชุมชนที่สนใจงานด้านการท่องเที่ยวในลักษณะของเพจเฟซบุ๊กส่วนตัว ดังนั้น จึงต้องการให้ผู้เชี่ยวชาญเข้ามาสอนการทำการตลาดและใช้เทคโนโลยีเพื่อทำการประชาสัมพันธ์ชุมชนในรูปแบบออนไลน์ เนื่องจากมองว่าปัจจุบันสื่อสังคมออนไลน์มีอิทธิพลอย่างมากต่อการขยายฐานนักท่องเที่ยวให้รู้จักชุมชนมากยิ่งขึ้น ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ว่า

“ควรมีการฝึกอบรมภาคปฏิบัติ การสื่อความหมาย แล้วก็เสริมเรื่องประชาสัมพันธ์ออนไลน์มากขึ้นเพราะส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวบอกต่อกันปากต่อปากจากที่รู้จักกันมาเอง คนในชุมชนไม่ได้มี

ความรู้เรื่องนี้ ถ้ามีคนมาสอนคนในชุมชนทำเพจก็ดี สอนใช้เทคโนโลยี ไปรโมทผ่านสื่อออนไลน์”
(ตัวแทนชุมชนโต๊ะบาหลิว คนที่ 1, สัมภาษณ์ 13 มกราคม 2565)

“อยากให้มีการตั้งกลุ่มท่องเที่ยวแบ่งฝ่ายทำงาน แบ่งคน มอบหมายหน้าที่ มีระบบการจัดการให้ชัดเจน แล้วก็พัฒนาบุคลากร ส่วนนี้ต้องการมากเพราะว่าชาวบ้านไม่เข้าใจว่าทำท่องเที่ยวยังไง รวมถึงพัฒนาด้านภาษาเพราะคนในชุมชนต้องพูดภาษาอังกฤษเป็นด้วย แล้วก็ฝึกภาคปฏิบัติหน่อย เพราะถ้าเราสร้างจิตสำนึกตั้งแต่เด็กเนี่ยพอเขาไปเรียนต่อเขาก็จะกลับมาช่วยพัฒนาทำท่องเที่ยวที่ชุมชนได้” (ตัวแทนชุมชนโต๊ะบาหลิว คนที่ 2, สัมภาษณ์ 11 กุมภาพันธ์ 2565)

ด้านกิจกรรม

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นว่าการเลือกทำเลที่อยู่อาศัยของชาวอุรูกลาไวยจนนอกจากจะมีลักษณะพื้นที่ที่สามารถใช้หลบลมมรสุมได้แล้วนั้น ยังเป็นพื้นที่ที่เต็มไปด้วยธรรมชาติที่สวยงาม ซึ่งเมื่อนำมาประกอบกับวิถีการดำเนินชีวิตของชาวอุรูกลาไวยก็จะสามารถเชื่อมโยงกับกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ทั้งสิ้น โดยสำหรับกิจกรรมที่จัดขึ้นของชุมชนโต๊ะบาหลิวนั้นควรเป็นกิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวอุรูกลาไวย ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบที่อยู่อาศัยดั้งเดิมที่เห็นได้ในชุมชน การชมเรือ และทำเครื่องมือประมงพื้นบ้านซึ่งถือเป็นทักษะเชิงช่างและงานหัตถกรรมที่สำคัญสำหรับการทำมาหากินของชาวอุรูกลาไวย การเรียนรู้ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านในฐานะหนึ่งในสถานที่ประกอบพิธีกรรมสำคัญและพาไปไหว้ศาลเจ้าโต๊ะบาหลิวซึ่งเป็นที่เคารพนับถือของชาวอุรูกลาไวย อย่างไม่ยาวนาน นอกจากนี้ยังสามารถเรียนรู้การแสดงรำมะนาและร้องเงิงจากปราชญ์ชุมชน รวมถึงการนั่งเรือหัวโทงของชาวบ้านไปเรียนรู้วิถีการทำประมงและเดินทางไปยังสถานที่สำคัญต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชาวอุรูกลาไวยในบริเวณใกล้เคียงกับชุมชน เช่น แหลมมลาดี ซึ่งเป็นสถานที่ที่ชาวอุรูกลาไวยมาขอพรให้สามารถทำประมงได้อย่างราบรื่นหรืออ่าวคอกวาง และหาดบ้านในไร่ซึ่งเป็นสถานที่ดำหอยลายและชูดหนอนทราย เป็นต้น ทั้งนี้ เนื่องจากชุมชนมักประสบปัญหาขยะทะเลที่เข้ามาติดตามรากต้นโกงกางในช่วงเวลาน้ำขึ้น ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจึงได้เสนอว่าอาจมีการนำขยะบางชนิดที่สามารถแปรรูปได้ มาทำเป็นกิจกรรมแปรรูปสินค้าของที่ระลึกที่ผสมผสานทักษะด้านศิลปะของชาวอุรูกลาไวยเข้าไป

นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญยังมีความคิดเห็นว่าการจัดทำผลิตภัณฑ์หรือของที่ระลึกที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน เช่น เสื้อจากเตยปาหนัน เรือหัวโทงและสมอเรือจำลอง และการทำผ้าบาติกที่ผสมผสานอัตลักษณ์ของชาวอุรูกลาไวยลงไปบนลวดลาย เป็นต้น รวมถึง

ผลิตภัณฑ์อาหารทะเลแปรรูป เนื่องจากเป็นหมู่บ้านชาวประมงที่มีคนภายนอกเข้ามาซื้ออาหารทะเลสด ๆ เป็นประจำแม้ไม่ได้มีการประชาสัมพันธ์จากสมาชิกภายในชุมชนก็ตาม ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญคิดเห็นว่าในอนาคตควรมีการต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์อาหารทะเลแปรรูปของชุมชน เพื่อเพิ่มมูลค่า อย่างไรก็ตามอาจต้องพึ่งพาหน่วยงานภายนอกเข้ามาให้ความรู้และตรวจสอบมาตรฐานการผลิตให้ถูกสุขลักษณะ รวมถึงการช่วยออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้มีความน่าสนใจ ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ว่า

“อยากให้มีการทำผลิตภัณฑ์ชุมชน ขายในร้านค้าของชุมชนเอง ทำเป็นของที่ระลึก เรือจำลอง โมบาย อย่างพวกปลาเค็มตากแห้งปัจจุบันมีแต่ทำกินกันเอง ไม่ได้ทำขายแต่ก็มีคนภายนอกที่รู้เข้ามาขอซื้อบ้าง ผมว่ามันก็น่าจะเอาไปต่อยอดได้” (ตัวแทนชุมชนโต๊ะบาหลิว คนที่ 1, สัมภาษณ์ 13 มกราคม 2565)

“ในชุมชนโต๊ะบาหลิว ช่วงฤดูท่องเที่ยวฝรั่งเข้ามาเที่ยวในชุมชนเยอะมาก แต่ผมเสียตายในเขาเข้าไปแล้วก็เดินออกมาแบบไม่มีกิจกรรมอะไรเลย ผมว่าถ้าเราทำสินค้าออกมา อย่างพวกขายโมเดลเรือ...ขายได้แน่นอน” (ตัวแทนชุมชนโต๊ะบาหลิว คนที่ 2, สัมภาษณ์ 11 กุมภาพันธ์ 2565)

ด้านการมีส่วนร่วม

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นว่า ชุมชนควรมีการจัดตั้งกลุ่มท่องเที่ยวที่ชัดเจนและต้องการให้สมาชิกชุมชนเปิดใจให้กับการจัดการท่องเที่ยวมากขึ้น รวมถึงเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเวลาที่มีการจัดประชุมหรืองานต่าง ๆ เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้ง่ายมากยิ่งขึ้น ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ว่า

“คนในชุมชนโอเคกับการท่องเที่ยวเพราะมีความคุ้นชินอยู่แล้ว แต่บางคนก็ไม่อยากแสดงความคิดเห็นเพราะคิดว่าถ้าให้มาบริหารจัดการทำการท่องเที่ยวเองมันยาก” (ตัวแทนชุมชนโต๊ะบาหลิว คนที่ 1, สัมภาษณ์ 13 มกราคม 2565)

ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญยังมีความคิดเห็นว่าชุมชนควรเป็นแกนหลักในการจัดการท่องเที่ยว แต่อาจมีการสร้างเครือข่ายกับบริษัทนำเที่ยวต่าง ๆ เพื่อขยายฐานลูกค้า นอกจากนี้ยังต้องการให้มีหน่วยงานจากภายนอกเข้ามาช่วยประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในชุมชน รวมถึงหน่วยงานที่มีผู้เชี่ยวชาญเข้ามาช่วยส่งเสริมอาชีพ ต่อยอดทรัพยากรที่มีในชุมชนให้ตรงกับความต้องการของตลาด เช่น พัฒนาชุมชน หรือมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่มีผู้เชี่ยวชาญ

เป็นต้น โดยเป็นการทำงานร่วมกันในระยะยาวและครบวงจร เช่น การให้ความรู้และสนับสนุนการแปรรูปสินค้า ไปจนถึงการจัดจำหน่าย เป็นต้น ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ว่า

“อยากให้น้องหน่วยงานท่องเที่ยวเข้ามาช่วยส่งเสริมโฆษณา อย่างททท. เอาหมู่บ้านไปลงในแผนที่แค่นี้ก็หรูแล้ว ให้รู้ว่าหมู่บ้านโตะบาทลิวอยู่ตรงไหน ไม่ต้องทำอะไรมาก...หน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุนมันไม่ครบวงจร มาแล้วก็ไม่ต่อเนื่องด้วย เช่น มาทำปลาเค็มแต่ไม่ถึงขั้นบรรจุขึ้นจำหน่าย ก็ไม่รู้ว่าทำแล้วขายยังไง บางคนทำแล้วขายไม่ได้ก็ไม่รู้จะทำไปทำไมก็เลิกทำไป บางคนก็ไม่ออกว่าจะต่อยอดยังไง บางคนไม่มีงบประมาณ” (ตัวแทนชุมชนโตะบาทลิว คนที่ 2, สัมภาษณ์ 11 กุมภาพันธ์ 2565)

ชุมชนสังกาคู

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกตัวแทนชุมชนสังกาคู สามารถสรุปความคิดเห็นได้ดังนี้

ด้านพื้นที่

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นที่ ชุมชนควรมีการปรับปรุงลานวัฒนธรรมหรือศาลารองแจ้งที่ปัจจุบันมีสภาพชำรุดทรุดโทรมเพื่อใช้เป็นสถานที่จัดแสดงศิลปวัฒนธรรมของชาวอุรุกรลาไวจและใช้เป็นพื้นที่ในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และควรทำแผนผังชุมชน ติดป้ายบอกทาง และป้ายสื่อความหมายเพิ่มเติมในบริเวณต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาในอนาคตและเป็นการแจ้งให้นักท่องเที่ยวทราบถึงรายละเอียดของแต่ละสถานที่และข้อควรปฏิบัติ เนื่องจากภายในชุมชนมีสถานที่สำคัญต่าง ๆ ซึ่งบางส่วนมีความเกี่ยวข้องกับชื่อเสียงและความศรัทธาของชาวอุรุกรลาไวจ รวมถึงควรปรับปรุงเรื่องความสะดวกและปัญหาขยะเพื่อสร้างทัศนียภาพที่สวยงามภายในชุมชน และติดตั้งไฟส่องสว่างตามถนนเพิ่มเติมในบางจุด นอกจากนี้ ควรมีการจัดแบ่งโซนหรือพื้นที่สำหรับรองรับนักท่องเที่ยวอย่างชัดเจน เช่น พื้นที่สำหรับจอดรถ พื้นที่สำหรับทำกิจกรรม เป็นต้น เพื่อให้เกิดความเรียบร้อยในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวและไม่เป็นการรบกวนวิถีชีวิตประจำวันของชาวบ้านในชุมชนมากเกินไป ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ว่า

“อยากให้มีป้าย สำคัญมากเลยประเด็นนี้ เพราะว่าอันนี้เคยเสนออบต. แล้วว่าชุมชนนี้เวลานักท่องเที่ยวมาแต่ละจุดต้องมีป้ายทั้งหมดเลย คือบางครั้งการสื่อสารมันไม่พร้อม แต่ถ้ามีป้ายสักนิด นักท่องเที่ยวเขาจะได้อ่านว่าตรงนี้เป็นจุดสำคัญนะ เป็นจุดศักดิ์สิทธิ์ ทำอะไรไม่ได้ไม่ได้นะ” (ตัวแทนชุมชนสังกาคูคนที่ 1, สัมภาษณ์ 16 ตุลาคม 2564)

“อยากให้ชุมชนแต่ละโซนหรือแต่ละอำเภอ ปรับปรุงพื้นที่ของตัวเอง โดยเฉพาะขยะเพราะชาวบ้านที่นี่เค้าไม่ค่อยสนใจเรื่องขยะเท่าไรร้ ตั้งที่ไหนกองที่ไหนก็ไว้ตรงนั้น เดิมทีจะมีขยะจากทะเลด้วยที่พัดเข้าชายฝั่ง ผมว่าถ้าจัดเป็นโซนที่สะอาดได้จะเป็นการท่องเที่ยวที่ทั้งน่าชื่นชม น่าเที่ยว สะอาดตาทัศนียภาพสวยงาม” (ตัวแทนชุมชนสังกาคูคนที่ 2, สัมภาษณ์ 17 ตุลาคม 2564)

“อยากให้มีการจัดโซน ดูว่าตรงไหนที่สามารถพานักท่องเที่ยวเข้าไปได้เพราะในชุมชนก็มีพื้นที่ทางจิตวิญญาณซึ่งนักท่องเที่ยวจะนับถือไม่เหมือนกัน มิฉะนั้นมันอาจจะกลายเป็นว่านักท่องเที่ยวเข้ามาแล้วลบหลู่ก็เป็นได้ แล้วก็ดูในเรื่องของความปลอดภัยด้วย อันนี้ก็สำคัญ” (ตัวแทนชุมชนสังกาคูคนที่ 3, สัมภาษณ์ 24 ตุลาคม 2564)

ด้านการบริหารจัดการ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นว่า หากชุมชนมีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ขึ้น อยากให้มีการตั้งกลุ่มทำงานด้านการท่องเที่ยวของชุมชน มีการจัดแบ่งหน้าที่ของสมาชิกอย่างชัดเจน และส่งเสริมให้เยาวชนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว เพื่อขยายกรอบแนวคิดการทำท่องเที่ยวให้กว้างและทันสมัย บยุคสมัยที่เปลี่ยนไปมากยิ่งขึ้น รวมถึงมีหน่วยงานหรือกลุ่มคนที่มีความเชี่ยวชาญเข้ามาช่วยวางแผนบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ เนื่องจากสมาชิกชุมชนยังไม่มีประสบการณ์ทำงานด้านการท่องเที่ยวที่มากพอ โดยเข้ามาช่วยสำรวจทรัพยากร ออกแบบกิจกรรม วางแผนการรองรับนักท่องเที่ยว วางแผนบริหารงบประมาณ และทำการตลาดประชาสัมพันธ์ รวมถึงช่วยพัฒนาทรัพยากรบุคคล เช่น การอบรม นักสื่อความหมาย การพัฒนาทักษะทางการสื่อสารให้แก่ประชาชนชุมชน การอบรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อประชาสัมพันธ์ชุมชน เป็นต้น ช่วยพัฒนาสินค้าของที่ระลึกประจำชุมชน ตลอดจนช่วยติดตามและประเมินผลตอบรับจากนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในชุมชนเพื่อนำไปพัฒนาปรับปรุงการท่องเที่ยวของชุมชนต่อไป ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ว่า

“คนจัดการในเรื่องการท่องเที่ยวก็จะยกให้ผู้ใหญ่บ้านเป็นหนึ่งในนั้น แล้วก็ให้มีคณะกรรมการหรือน้อง ๆ รุ่นหลังที่จบปริญญาตรีหรือทำงานข้างนอกเข้ามาด้วย เพราะเขาจะมีวิสัยทัศน์ที่กว้างกว่าและมีความคิดสร้างสรรค์ในการปรับปรุงแต่งเติมการท่องเที่ยวในชุมชน แล้วก็อยากให้หน่วยงานมาไกด์ให้หรือมีการจัดอบรมแบบครบหลักสูตรเลย เอาคนที่มีความรู้ประสบการณ์มาเป็นตัวอย่าง มาอยู่เป็นพี่เลี้ยงกันสักพัก ไม่ใช่ให้ผมไปเรียนแล้วก็ให้ผมกลับมาทำเองอย่าง

เดี๋ยวมันก็สูญเปล่า มันก็เหมือนกลับมาเป็นศูนย์เหมือนเดิมที่หมู่บ้าน” (ตัวแทนชุมชนสังกาคู้คนที่ 2, สัมภาษณ์ 17 ตุลาคม 2564)

“ในส่วนของบุคลากรก็อยากให้มีการอบรมเพิ่มเติม เมื่อก่อนที่เราเคยทำเราเริ่มผิด มันควรจะเริ่มจากคนน้อย ๆ เป็นกลุ่มการท่องเที่ยวของหมู่บ้านสังกาคู้เล็ก ๆ ก่อน ซึ่งถ้าทำแล้วมันเห็นผล คนอื่นที่เขามองอยู่เขาก็จะอยากเข้าร่วม ผมคิดว่าจะเริ่มจากกลุ่มออทิสติก แล้วก็ไปเป็นกลุ่มที่มีความรับผิดชอบของแต่ละฝ่ายไป มีประธานรองประธานற்றுญิก ต้องมีให้ครบในกลุ่มเหล่านี้ที่นี้ก็มาจับมือกันทำใครรับผิดชอบในแต่ละด้าน” (ตัวแทนชุมชนสังกาคู้คนที่ 3, สัมภาษณ์ 24 ตุลาคม 2564)

“อยากให้พัฒนาบุคลากรก่อน ให้มีคนที่มาแนะนำว่าควรทำอะไรยังไง แล้วก็อยากให้เสริมด้านการพูด เด็กในหมู่บ้านก็น่าจะยังไม่ค่อยกล้าเท่าไร แต่ถ้ามีการอบรมก่อน แนะนำเขาว่าควรจะทำอะไรทำยังไงเขาก็ทำได้นะคะ” (ตัวแทนชุมชนสังกาคู้คนที่ 4, 25 ตุลาคม 2564)

ด้านกิจกรรม

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่จัดขึ้นควรเป็นกิจกรรมที่ให้ทั้งความสนุกสนาน ความรู้ และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมระหว่างนักท่องเที่ยวและเจ้าบ้านอย่างแท้จริง โดยดำเนินกิจกรรมอย่างเรียบง่ายและเป็นกันเอง เพื่อให้นักท่องเที่ยวมีความรู้สึกสนิทสนมใกล้ชิดกับคนในชุมชน มีปราชญ์ชุมชนประจำแต่ละฐานกิจกรรมเพื่อเป็นผู้นำในการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่นักท่องเที่ยว และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่จัดขึ้นควรเป็นกิจกรรมที่มีการคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม เนื่องจากวิถีชีวิตของชาวอุรุกรลาโวยจมีวิถีพึ่งพาอาศัยธรรมชาติมาโดยตลอด ประกอบกับการจัดการท่องเที่ยวให้ยั่งยืนได้นั้น จะต้องมีการรักษาทรัพยากรควบคู่ไปด้วยเพราะถ้าหากทรัพยากรถูกทำลายจนหมดสิ้น กิจกรรมการท่องเที่ยวก็จะไม่สามารถดำเนินต่อไปได้ และนอกจากการคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมแล้ว กิจกรรมที่ทำก็ควรเป็นกิจกรรมที่คำนึงถึงความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวเป็นสำคัญเช่นกัน เพื่อสร้างประสบการณ์ที่ดีและนำไปสู่การประชาสัมพันธ์บอกต่อ นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญยังมีความคิดเห็นเพิ่มเติมในเรื่องของการส่งเสริมการทำผลิตภัณฑ์ที่สะท้อนถึงเอกลักษณ์ของชุมชน โดยมีทั้งรูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่คนในชุมชนทำขายให้กับนักท่องเที่ยว เช่น อาหารทะเลแปรรูป เครื่องจักสานจากเตยปาทันและหวาย เป็นต้น และผลิตภัณฑ์ที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้ามาร่วมเรียนรู้และทำได้ด้วยตนเอง เช่น โมเดลเรือหัวโทง

ที่ชาวอุรักลาโว้ยใช้ทำประมง โมเดลไซดักปลา โมเดลเหือกปลากระเบนราหู เป็นต้น ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ว่า

“ต้องคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมอะไรแบบนี้ด้วยเพราะว่าเราอยากได้การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ก็คือวันไหนที่ทรัพยากรหมด...ก็จบ เห็นแล้วหลายหมู่บ้าน ถ้าแบบไม่ยั่งยืน ก็คือทำ ๆ ไป สักพักมันก็จะหาย ทรัพยากรในที่ชุมชนทรัพยากรยังอยู่ การท่องเที่ยวก็จะอยู่ได้เรื่อย ๆ” (ตัวแทนชุมชนสงกาอู๋คนที่ 1, สัมภาษณ์ 16 ตุลาคม 2564)

“อยากได้กิจกรรมที่ทำให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาสัมผัสมาเรียนรู้วัฒนธรรมภายในชุมชนอย่างแท้จริงมากกว่า มาอยู่เป็นพี่เป็นน้องเป็นเพื่อนกัน เคยมีกลุ่มต่างชาติที่เข้ามาทุกวันแต่ว่าเขาไม่ได้พักที่นี่ จนชาวบ้านเขาเรียกกินข้าวด้วยกันนะครับ คือไปครัวไหนก็เรียกกินข้าวพร้อมกันเขาก็ภาคภูมิใจที่ได้มาศึกษามาเรียนรู้แล้วก็มาเที่ยวด้วย มารู้จักบริบทวิถีชีวิตของคนในชุมชนจริง ๆ ผมอยากให้มันเป็นลักษณะนั้นมากกว่า ไม่ใช่คุณมาเที่ยวเสร็จคุณจ่ายตังค์ โดยที่ไม่รู้ความหมายหรือข้อมูลที่แท้จริงภายในชุมชน” (ตัวแทนชุมชนสงกาอู๋คนที่ 2, สัมภาษณ์ 17 ตุลาคม 2564)

“อยากให้ผลิตภัณฑ์ชุมชน อยากให้มีคนเข้ามาช่วยฝึก แต่เราต้องดูก่อนว่าเราจะขายใคร ถ้าเป็นเรื่องของอาหารสดอาหารแห้ง เราขายนักท่องเที่ยวคนไทยไม่มีปัญหาแต่ถ้าเราจะขายนักท่องเที่ยวต่างชาติด้วย สิ่งเหล่านั้นเราขายไม่ได้ ดังนั้น เราต้องออกแบบว่าเราจะมีสัญลักษณ์อะไรเกี่ยวกับชุมชน อย่างที่โรงเรียนทำป้ายเป็นกระเบนราหูเป็นที่มาของชื่อชุมชน เราก็อาจจะทำเป็นตัวปลากระเบนเล็ก ๆ หรือทำเป็นพวงกุญแจรูปเรือปาจักเล็ก ๆ ซึ่งนักท่องเที่ยวต่างชาติเขาสามารถซื้อกลับไปได้” (ตัวแทนชุมชนสงกาอู๋คนที่ 3, สัมภาษณ์ 24 ตุลาคม 2564)

ด้านการมีส่วนร่วม

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นว่า แม้ว่าในอดีตชุมชนสงกาอู๋เคยมีการทดลองจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวมาก่อน แต่เนื่องจากคนในชุมชนยังไม่เข้าใจการทำงานด้านการท่องเที่ยวอย่างแท้จริงและยังมองไม่เห็นผลตอบแทนที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม จึงทำให้กิจกรรมดังกล่าวไม่ได้รับความร่วมมือจากสมาชิกชุมชนมากเท่าที่ควรและไม่ได้รับการสานต่อในระยะยาว ดังนั้น การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวขึ้นใหม่ ควรเริ่มต้นจากการจัดตั้งกลุ่มท่องเที่ยวของชุมชนจากความร่วมมือของสมาชิกที่สมัครใจ โดยมีการแบ่งฝ่ายและหน้าที่ อย่างชัดเจน และขอความร่วมมือหรือความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอกที่มีความเชี่ยวชาญ เช่น สมาคมธุรกิจท่องเที่ยวเกาะลันตา กลุ่มมัคคุเทศก์จังหวัด เป็นต้น เข้ามาร่วมวางแผนบริหารจัดการ

การท่องเที่ยวของชุมชนให้ได้มาตรฐานและยังคงความเป็นวิถีวัฒนธรรมดั้งเดิม รวมถึงช่วยดึงศักยภาพของคนในชุมชนให้ถูกนำมาใช้ในงานด้านการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด อีกทั้งควรมีการจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนและขยายความร่วมมือไปยังกลุ่มเหล่านั้น เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มประมง เป็นต้น เพื่อนำวิถีชีวิตของชาวอุรุกรักลาโว้ยเข้ามาผสมผสานเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาเรียนรู้ในวิถีความเป็นอยู่และวัฒนธรรมที่แตกต่างและยังเป็นการขยายเครือข่ายและสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานด้านการท่องเที่ยวให้แก่สมาชิกชุมชนอีกด้วย ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ว่า

“อยากให้ตั้งกลุ่มเล็ก ๆ ก่อน กลุ่มนำท่องเที่ยว อย่างที่ผมบอกกว่าเด็กในโรงเรียนที่ฝึกมัดคุเทศก์น้อย คือถ้าตรงนี้ถ้าสอนเสร็จจับไปให้เขาทำไปเรื่อย ๆ ต่อไปเขาจะคล่องตัวเอง” (ตัวแทนชุมชนสงkakู้คนที่ 1, สัมภาษณ์ 16 ตุลาคม 2564)

“อยากให้เกิดกลุ่มที่เป็นการท่องเที่ยวของชุมชน เพราะว่าหลัก ๆ แล้วเรามีรายได้มาจากการประมง แต่ถ้ามีการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ควบคู่ไปด้วย ผมว่าน่าจะเป็นส่วนหนึ่งที่สร้างรายได้ให้กับชุมชน แล้วก็ไปร่วมกับกลุ่มแม่บ้าน กลุ่มประมง ถ้าเกิดเรารวมกลุ่มได้น่าจะสร้างความเข้มแข็งเพิ่มเติมให้กับชุมชน จะสานอาชีพประมงให้ยั่งยืนได้” (ตัวแทนชุมชนสงkakู้คนที่ 2, สัมภาษณ์ 17 ตุลาคม 2564)

“อยากให้หน่วยงานเข้ามาช่วยสนับสนุน ภาคเอกชนหรือรัฐบาลก็ได้ อยากให้เข้ามาช่วยวางแผนแล้วก็ดึงศักยภาพความสามารถของคนในชุมชนออกมาให้กล้าแสดงออกมากยิ่งขึ้นเข้ามาช่วยส่งเสริมหรือผลักดันสิ่งที่มีอยู่ เพราะว่าเรามีสิ่งที่ดีอยู่แล้วแต่ถ้าเราเก็บมันไว้กับเราไม่เอาออกให้คนข้างนอกได้รู้มันก็จะตายไปกับเราเนี่ยละคะ” (ตัวแทนชุมชนสงkakู้คนที่ 4, 25 ตุลาคม 2564)

ความมุ่งหมายข้อที่ 2 เพื่อศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มชาติพันธุ์อุรุกรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ โดยผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนวิจัยที่ 1 การศึกษาทรัพยากรวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยว และความต้องการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และการสำรวจความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่ม

ชาติพันธุ์อุรุกรลาไวจในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ ด้วยวิธีการเก็บข้อมูลผ่านแบบสอบถาม (Questionnaire) นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีร่องรอยวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรุกรลาไวจในพื้นทีเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ โดยพบผลการศึกษาดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปด้านประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีร่องรอยวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรุกรลาไวจในพื้นทีเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ จำนวน 139 คน จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และภูมิลำเนาจำนวน 139 คน ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์โดยการแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) แสดงรายละเอียดดังตาราง 2 - 8

ตาราง 2 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ

ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์		จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	58	41.7
	หญิง	81	58.3
รวม		139	100.0

จากตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 58.3 และเป็นเพศชาย จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 41.7

ตาราง 3 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ

ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์		จำนวน (คน)	ร้อยละ
อายุ	18-25 ปี	39	28.1
	26-35 ปี	55	39.6
	36-45 ปี	26	18.7
	46-55 ปี	11	7.9

ตาราง 3 (ต่อ)

	55 ปีขึ้นไป	8	5.8
รวม		139	100.0

จากตาราง 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 26-35 ปี จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 39.6 รองลงมาคืออายุ 18-25 ปี จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 28.1 และมีอายุ 36-45 ปี จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 18.7

ตาราง 4 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานภาพ

ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์		จำนวน (คน)	ร้อยละ
สถานภาพ	โสด	86	61.9
	สมรส	51	36.7
	หย่าร้าง	2	1.4
รวม		139	100.0

จากตาราง 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานภาพพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 61.9 รองลงมาคือสถานภาพสมรส จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 36.7 และสถานภาพหย่าร้าง จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.4

ตาราง 5 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการศึกษา

ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์		จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับการศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	23	16.5
	ปริญญาตรี	97	69.8
	สูงกว่าปริญญาตรี	19	13.7
รวม		139	100.0

จากตาราง 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 69.8 รองลงมามีการศึกษาอยู่ในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 16.5 และสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 13.7

ตาราง 6 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอาชีพ

ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์		จำนวน (คน)	ร้อยละ
อาชีพ	นักเรียน/นักศึกษา	19	13.7
	ข้าราชการ	27	19.4
	พนักงานรัฐวิสาหกิจ	6	4.3
	พนักงานบริษัทเอกชน	30	21.6
	ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย/ค้าขาย	39	28.1
	ออนไลน์		
	รับจ้างทั่วไป/อาชีพอิสระ	11	7.9
	เกษตรกร	5	3.6
	เกษียณอายุ	2	1.4
รวม		139	100.0

จากตาราง 6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอาชีพพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย/ค้าขายออนไลน์ จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 28.1 รองลงมาเป็นพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 21.6 และเป็นข้าราชการ จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 19.4

ตาราง 7 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม
จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

	ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รายได้เฉลี่ย ต่อเดือน	ต่ำกว่า 15,000 บาท	17	12.2
	15,001 - 20,000 บาท	29	20.9
	20,001- 25,000 บาท	39	28.1
	25,001 - 30,000 บาท	33	23.7
	รายได้สูงกว่า 30,000 บาทขึ้นไป	21	15.1
รวม		139	100.0

จากตาราง 7 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือนพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ 20,001- 25,000 บาท จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 28.1 รองลงมา มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ 25,001 - 30,000 บาท จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 23.7 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ 15,001 - 20,000 บาท จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 20.9

ตาราง 8 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม
จำแนกตามภูมิลำเนา

	ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ภูมิลำเนา	กรุงเทพฯ และปริมณฑล	21	15.1
	ภาคกลาง	25	18.0
	ภาคตะวันออก	1	0.7
	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	1	0.7
	ภาคตะวันตก	4	2.9
	ภาคใต้	87	62.6
รวม		139	100.0

จากตาราง 8 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามภูมิลำเนาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคใต้

จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 62.6 รองลงมา มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคกลาง จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 18.0 และมีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพฯ และปริมณฑล จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 15.1

2. การวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีร่องรอยวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ จำนวน 139 คน ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์โดยการแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) แสดงรายละเอียดดังตาราง 9 – 20

ตาราง 9 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยวจำแนกตามความถี่ที่เคยเดินทางมาเกาะลันตา

ข้อมูลพฤติกรรม		จำนวน (คน)	ร้อยละ
การท่องเที่ยว			
ความถี่	ครั้งแรก	65	46.8
	ครั้งที่สอง	36	25.9
	มากกว่า 2 ครั้ง	38	27.3
รวม		139	100.0

จากตาราง 9 การวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความถี่ที่เคยเดินทางมายังเกาะลันตาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เดินทางมาเกาะลันตาเป็นครั้งแรก จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 46.8 รองลงมาเคยเดินทางมาเกาะลันตา มากกว่า 2 ครั้ง จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 27.3 และเคยเดินทางมาเกาะลันตาเป็นครั้งที่สอง จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 25.9

ตาราง 10 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยวจำแนกตามจำนวนผู้ร่วมเดินทาง

ข้อมูลพฤติกรรม		จำนวน (คน)	ร้อยละ
การท่องเที่ยว			
จำนวน	เดินทางคนเดียว	4	2.9
ผู้ร่วมเดินทาง	2-5 คน	108	77.7

ตาราง 10 (ต่อ)

	6-10 คน	10	7.2
	10 คนขึ้นไป	17	12.2
รวม		139	100.0

จากตาราง 10 การวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามจำนวนผู้ร่วมเดินทางพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีผู้ร่วมเดินทางมาด้วย 2-5 คน จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 77.7 รองลงมา มีผู้ร่วมเดินทางมาด้วยมากกว่า 10 คนขึ้นไป จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 12.2 และมีผู้ร่วมเดินทางมาด้วย 6 -10 คน จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 7.2

ตาราง 11 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยวจำแนกตามลักษณะการเดินทาง

	ข้อมูลพฤติกรรม การท่องเที่ยว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ลักษณะ การเดินทาง	เดินทางด้วยตนเอง	4	2.9
	เดินทางกับครอบครัว	52	37.4
	เดินทางกับเพื่อน	41	29.5
	เดินทางกับบริษัท/หน่วยงาน	6	4.3
	เดินทางกับคู่รัก (สามี/ภรรยา/แฟน)	29	20.9
	อื่น ๆ	7	5.0
รวม		139	100.0

จากตาราง 11 การวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามลักษณะการเดินทางพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เดินทางกับครอบครัว จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 37.4 รองลงมาเดินทางกับเพื่อน จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 29.5 และเดินทางกับเดินทางกับคู่รัก (สามี/ภรรยา/แฟน) จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 20.9

ตาราง 12 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยวจำแนกตามการพักค้างคืนในพื้นที่เกาะลันตา

	ข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การพักค้างคืน	พักค้างคืน	129	92.8
	ไม่พักค้างคืน	10	7.2
รวม		139	100.0

จากตาราง 12 การวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามการพักค้างคืนในพื้นที่เกาะลันตาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่พักค้างคืนในพื้นที่เกาะลันตา จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 92.8 และไม่พักค้างคืน จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 7.2

ตาราง 13 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยวจำแนกตามรูปแบบสถานที่พักค้างคืนในพื้นที่เกาะลันตา

	ข้อมูลพฤติกรรมท่องเที่ยว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รูปแบบสถานที่พักค้างคืน	โรงแรม/รีสอร์ท	108	83.7
	เกสต์เฮาส์/บังกะโล	3	2.3
	Homestay/Farm stay	6	4.7
	บ้านญาติ/เพื่อน	9	7.0
	บ้านพักรับรอง	3	2.3
รวม		129	100.0

จากตาราง 13 การวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามรูปแบบสถานที่พักค้างคืนในพื้นที่เกาะลันตาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่พักค้างคืนที่โรงแรม/รีสอร์ท จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 83.7 รองลงมาพักค้างคืนที่บ้านญาติ/เพื่อน จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 7.0 และพักค้างคืนที่ Homestay/Farm stay จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 4.7

ตาราง 14 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยวจำแนกตามระยะเวลาที่ใช้เดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะลันตา

	ข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระยะเวลาที่ใช้	1 วัน	10	7.2
เดินทางท่องเที่ยว	2 - 4 วัน	125	89.9
ในพื้นที่เกาะลันตา	5 - 7 วัน	1	0.7
	10 วันขึ้นไป	3	2.2
รวม		139	100.0

จากตาราง 14 การวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระยะเวลาที่ใช้เดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะลันตาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้เวลาท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะลันตา 2 - 4 วัน จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 89.9 รองลงมาใช้เวลาท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะลันตา 1 วัน จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 7.2 และใช้เวลาท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะลันตา 10 วันขึ้นไป 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2.2

ตาราง 15 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยวจำแนกตามวัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยว

	ข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
วัตถุประสงค์	ท่องเที่ยว/พักผ่อน	135	69.2
	เยี่ยมญาติ/เพื่อน/คนรู้จัก	16	8.2
	ทัศนศึกษา/เรียนรู้วัฒนธรรมพื้นถิ่น	12	6.2
	ชมวิถีชีวิต/เข้าร่วมงานเทศกาล	29	14.9
	ติดต่อธุรกิจ	1	0.5
	อื่น ๆ	2	1.0
รวม		195	100.0

*เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตาราง 15 การวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามวัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยวพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เดินทางมาในพื้นที่ เกาะลันตาเพื่อการท่องเที่ยว/พักผ่อน จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 69.2 รองลงมาเพื่อชมวิถีชีวิต/เข้าร่วมงานเทศกาล จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 14.9 และเพื่อเยี่ยมญาติ/เพื่อน/คนรู้จัก จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 8.2

ตาราง 16 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยวจำแนกตามยานพาหนะที่ใช้เดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะลันตา

ข้อมูลพฤติกรรม		จำนวน (คน)	ร้อยละ
การท่องเที่ยว			
ยานพาหนะ ที่ใช้เดินทาง	รถยนต์ส่วนตัว	122	87.8
	รถโดยสารประจำทาง	0	0.0
	รถรับจ้าง/รถตุ๊ก	6	4.3
	รถรับจ้าง/รถตุ๊ก	0	0.0
	รถจักรยานยนต์	4	2.9
	เรือบริษัทนำเที่ยว/เรือ	0	0.0
	รับจ้าง/เรือเช่าเหมา		
	รถจักรยาน	0	0.0
อื่น ๆ	7	5.0	
รวม		139	100.0

จากตาราง 16 การวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามยานพาหนะที่ใช้เดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะลันตาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้รถยนต์ส่วนตัวในการเดินทางท่องเที่ยว จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 87.8 รองลงมา คือ อื่น ๆ เช่น รถของโรงแรม/รีสอร์ท เป็นต้น จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 5.0 และรถบริษัทนำเที่ยว จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 4.3

ตาราง 17 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยวจำแนกตามช่องทางการรับรู้ข้อมูล

ข้อมูลพฤติกรรม การท่องเที่ยว		จำนวน (คน)	ร้อยละ
ช่องทาง การรับรู้ข้อมูล	นิตยสาร/วารสาร/หนังสือท่องเที่ยว	4	2.9
	บริษัทนำเที่ยว	6	4.3
	โทรทัศน์/วิทยุ	3	2.2
	ญาติพี่น้อง/ครอบครัว/เพื่อน/คนรู้จัก	80	57.6
	อินเทอร์เน็ต/เว็บไซต์	41	29.5
	อื่น ๆ	5	3.6
รวม		139	100.0

จากตาราง 17 การวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามช่องทางการรับรู้ข้อมูลพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ที่มีร่องรอยวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไยจไนพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ จากญาติพี่น้อง/ครอบครัว/เพื่อน/คนรู้จัก จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 57.6 รองลงมารับรู้ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต/เว็บไซต์ จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 29.5 และรับรู้ข้อมูลจากบริษัทนำเที่ยว จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 4.3

ตาราง 18 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยวจำแนกตามค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะลันตา (ต่อคน)

ค่าใช้จ่าย	ข้อมูลพฤติกรรมการ ท่องเที่ยว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ค่าใช้จ่าย	ต่ำกว่า 1,000 บาท/คน	7	5.0
	1,001 - 3,000 บาท/คน	69	49.6
	3,001 - 5,000 บาท/คน	45	32.4
	5,001 - 10,000 บาท/คน	17	12.2
	มากกว่า 10,001 บาทขึ้นไป/คน	1	.7
รวม		139	100.0

จากตาราง 18 การวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการทำงานที่เกี่ยวข้องของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะลันตา (ต่อคน) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะลันตา 1,001 - 3,000 บาท/คน จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 49.6 รองลงมามีค่าใช้จ่ายอยู่ที่ 3,001 - 5,000 บาท/คน จำนวน 45 คน คิดเป็น ร้อยละ 32.4 และมีค่าใช้จ่ายอยู่ที่ 5,001 - 10,000 บาท/คน จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 12.2

ตาราง 19 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลพฤติกรรมการทำงานที่เกี่ยวข้องจำแนกตามงบประมาณ ที่เต็มใจจ่ายเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่เกาะลันตา (ต่อ 1 กิจกรรม)

	ข้อมูลพฤติกรรม การทำงานที่เกี่ยวข้อง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
งบประมาณที่เต็มใจจ่าย เพื่อเข้าร่วมกิจกรรม การท่องเที่ยว เชิงสร้างสรรค์	ต่ำกว่า 300 บาท/กิจกรรม	29	20.9
	300 - 600 บาท/กิจกรรม	75	54.0
	601 - 900 บาท/กิจกรรม	24	17.3
	901 บาทขึ้นไป/กิจกรรม	11	7.9
รวม		139	100.0

จากตาราง 19 การวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการทำงานที่เกี่ยวข้องของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามงบประมาณที่เต็มใจจ่ายเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่ เกาะลันตา (ต่อ 1 กิจกรรม) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเต็มใจจ่ายเพื่อเข้าร่วม กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่เกาะลันตาอยู่ที่คนละ 300 - 600 บาท/กิจกรรม จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 54.0 รองลงมามีความเต็มใจจ่ายต่ำกว่าคนละ 300 บาท/กิจกรรม จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 20.9 และมีความเต็มใจจ่ายคนละ 601 - 900 บาท/กิจกรรม จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 17.3

ตาราง 20 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลพฤติกรรมการทำงานที่เกี่ยวข้องจำแนกตามรูปแบบ พฤติกรรมการทำงานที่เกี่ยวข้อง

	ข้อมูลพฤติกรรมการทำงานที่เกี่ยวข้อง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รูปแบบ พฤติกรรม การทำงานที่เกี่ยวข้อง	เรียนรู้ลึก สนใจองค์ความรู้เฉพาะด้าน เพื่อนำไปสร้างสรรค์ต่อยอดเป็นสิ่งใหม่ (Deep Learner)	23	9.3

ตาราง 20 (ต่อ)

เสพเรื่องราว สนใจเรื่องราวความเป็นมา ของสถานที่นั้น ๆ อย่างลึกซึ้ง (Story Consumer)	60	24.3
ย้อนอดีต โหยหาวิถีดั้งเดิม/ความทรงจำ ในอดีต (Nostalgia Traveler)	18	7.3
เรียนรู้ทักษะเพื่อนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน (Process Practitioner)	17	6.9
ชิมชั้บวัฒนธรรม ต้องการสัมผัสและ ใช้ชีวิตเช่นเดียวกับคนท้องถิ่น (Culture Exchanger)	49	19.8
สนุกลิ้มลอง ต้องการค้นหา ประสบการณ์ใหม่ (Fun experience Explorer)	80	32.4
รวม	247	100.0

*เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตาราง 20 การวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถาม
จำแนกตามรูปแบบพฤติกรรมการท่องเที่ยวพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีพฤติกรรม
การท่องเที่ยวแบบสนุกลิ้มลอง ต้องการค้นหาประสบการณ์ใหม่ (Fun experience Explorer)
จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 32.4 รองลงมาคือมีพฤติกรรมท่องเที่ยวแบบเสพเรื่องราว สนใจ
เรื่องราวความเป็นมาของสถานที่นั้น ๆ อย่างลึกซึ้ง (Story Consumer) จำนวน 60 คน
คิดเป็นร้อยละ 24.3 และมีพฤติกรรมท่องเที่ยวแบบชิมชั้บวัฒนธรรม ต้องการสัมผัสและใช้ชีวิต
เช่นเดียวกับคนท้องถิ่น (Culture Exchanger) จำนวน 49 คิดเป็นร้อยละ 19.8

3. การวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของผู้ตอบแบบสอบถามมีต่อรูปแบบ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ย ในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยมีต่อรูปแบบกิจกรรม
การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา

จังหวัดกระบี่ จำนวน 139 คน ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แสดงรายละเอียดดังตาราง 21-24

ตาราง 21 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์คูรักลาโวยจในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่

ความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อรูปแบบกิจกรรม การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	\bar{X}	S.D.	ระดับความ คิดเห็น
1. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับจัดกิจกรรม การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม กลุ่มชาติพันธุ์คูรักลาโวยจในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัด กระบี่	4.35	0.72	เห็นด้วย มากที่สุด
2. รูปแบบการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว เชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ คูรักลาโวยจในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่	4.09	0.73	เห็นด้วยมาก
3. ด้านสิ่งดึงดูดใจ/ฐานกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิง สร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ คูรักลาโวยจในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่	4.04	0.77	เห็นด้วยมาก
รวม	4.16	0.74	เห็นด้วยมาก

จากตาราง 21 การวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์คูรักลาโวยจในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ พบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นด้านสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในระดับมากที่สุด (\bar{X} =4.35) รองลงมา คือ ด้านรูปแบบการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (\bar{X} =4.09) และด้านสิ่งดึงดูดใจ/ฐานกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (\bar{X} =4.04)

ตาราง 22 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบการดำเนินงานกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุ้งกาภูเขาในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่

ความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการดำเนินงานกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุ้งกาภูเขาในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. รูปแบบกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความเข้าใจในวัฒนธรรมและประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์อุ้งกาภูเขาอย่างลึกซึ้ง	3.98	0.68	เห็นด้วยมาก
2. รูปแบบกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมระหว่างนักท่องเที่ยวกับเจ้าบ้าน	4.03	0.68	เห็นด้วยมาก
3. รูปแบบกิจกรรมที่มีความจำเพาะเจาะจงโดดเด่นแตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ และนักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับตัวตนที่แท้จริงของชุมชน	4.13	0.70	เห็นด้วยมาก
4. รูปแบบกิจกรรมที่สามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างนักท่องเที่ยวและเจ้าบ้าน	4.04	0.69	เห็นด้วยมาก
5. รูปแบบกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลส่งผ่านหรือส่งต่อประสบการณ์ระหว่างนักท่องเที่ยวและเจ้าบ้าน	3.99	0.71	เห็นด้วยมาก
6. รูปแบบกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เข้าร่วม/ลงมือทำร่วมกับคนในชุมชนมากกว่าเป็นผู้ชมเพียงอย่างเดียว	4.21	0.71	เห็นด้วยมากที่สุด
7. รูปแบบกิจกรรมที่ได้รับความรู้และประสบการณ์ที่ช่วยเพิ่ม/พัฒนาทักษะและศักยภาพในการสร้างสรรค์	4.12	0.79	เห็นด้วยมาก
8. รูปแบบกิจกรรมที่มีการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่นำไปใช้จริงในชีวิตประจำวันได้	4.15	0.78	เห็นด้วยมาก
9. รูปแบบกิจกรรมท่องเที่ยวที่หลากหลายเพื่อเป็นทางเลือก	4.21	0.78	เห็นด้วยมากที่สุด
10. รูปแบบกิจกรรมเป็นกลุ่มเล็กเพื่อความสะดวกในการพูดคุยและเรียนรู้ได้อย่างทั่วถึง	3.99	0.80	เห็นด้วยมาก
รวม	4.09	0.73	เห็นด้วยมาก

จากตาราง 22 การวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อรูปแบบการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X}=4.09$) โดยต้องการให้มีกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เข้าร่วมหรือลงมือทำร่วมกับคนในชุมชนมากกว่าเป็นผู้ชมเพียงอย่างเดียวและมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายเพื่อเป็นทางเลือกในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.21$) เท่ากันทั้งสองรูปแบบ รองลงมาคือ รูปแบบกิจกรรมที่มีการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่นำไปใช้จริงในชีวิตประจำวัน ($\bar{X}=4.15$) และรูปแบบกิจกรรมที่มีความจำเพาะเจาะจงโดดเด่นแตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ และนักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับตัวตนที่แท้จริงของชุมชน ($\bar{X}=4.13$)

ตาราง 23 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวด้านสิ่งดึงดูดใจ/ฐานกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไญยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่

ความคิดเห็นด้านสิ่งดึงดูดใจ/ฐานกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไญยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่			
11. ท่านสนใจประวัติความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไญยที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เกาะลันตา	4.01	0.75	เห็นด้วยมาก
12. ท่านสนใจเข้าร่วมงานเทศกาล/งานประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไญยในพื้นที่เกาะลันตา เช่น งานลอยเรือ	4.22	0.75	เห็นด้วยมากที่สุด
13. ท่านสนใจการทดลองทำงานหัตถกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไญยในพื้นที่เกาะลันตา เช่น การสานตะกร้า ใส่หอย การสานกล่องเก็บของ การทำไซปลา เป็นต้น	4.15	0.78	เห็นด้วยมาก
14. ท่านสนใจเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวเนื่องกับการประกอบอาชีพของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไญยในพื้นที่เกาะลันตา	4.19	0.72	เห็นด้วยมาก
15. ท่านสนใจเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการแสดงของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไญยในพื้นที่เกาะลันตา เช่น ร้องเง้า รำวงฟุ้งสามปล้อง เป็นต้น	4.14	0.69	เห็นด้วยมาก
16. ท่านสนใจเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับอาหารของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไญยในพื้นที่เกาะลันตา	4.04	0.77	เห็นด้วยมาก
17. ท่านสนใจกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ/สิ่งศักดิ์สิทธิ์ของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไญยในพื้นที่เกาะลันตา	3.73	0.84	เห็นด้วยมาก
18. ท่านสนใจกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไญย ในพื้นที่เกาะลันตา เช่น ที่อยู่อาศัย ภาษากา การเดินทางย้ายถิ่นฐาน การสังเกตสภาพอากาศ เป็นต้น	4.27	0.71	เห็นด้วยมากที่สุด
19. ท่านสนใจกิจกรรมที่ได้ศึกษาธรรมชาติ/บริบทพื้นที่ภายในและโดยรอบของชุมชน	4.09	0.77	เห็นด้วยมาก
20. ท่านสนใจการพักค้างคืน (Homestay) กับคนในชุมชนเพื่อทำกิจกรรมและใช้ชีวิตตามวิถีของกลุ่มชาติพันธุ์ อุรักลาไญย	3.60	0.96	เห็นด้วยมาก
รวม	4.04	0.77	เห็นด้วยมาก

จากตาราง 23 การวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทย ด้านสิ่งดึงดูดใจ/ฐานกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ อุรุกรลาโวยจในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็น ด้านสิ่งดึงดูดใจ/ฐานกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X}=4.04$) โดยต้องการให้มีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับวิถีชีวิตและภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์ อุรุกรลาโวยจในพื้นที่เกาะลันตา เช่น ที่อยู่อาศัย ภาษา การเดินทางย้ายถิ่นฐานการสังเกตสภาพ อากาศ เป็นต้น ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.27$) รองลงมาคือ สนใจเข้าร่วมงานเทศกาล/งานประเพณี ของกลุ่มชาติพันธุ์อุรุกรลาโวยจในพื้นที่เกาะลันตา เช่น งานลอยเรือ เป็นต้น ($\bar{X}=4.22$) และสนใจ เข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพของกลุ่มชาติพันธุ์อุรุกรลาโวยจในพื้นที่ เกาะลันตา ($\bar{X}=4.19$)

ตาราง 24 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวด้านสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว
เชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่

ความคิดเห็นด้านสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว	χ	S.D.	ระดับความคิดเห็น
เชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ย ในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่			
21. ท่านต้องการแหล่งท่องเที่ยวที่มีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ประปา ไฟฟ้า ถนน เป็นต้น	4.39	0.77	เห็นด้วยมากที่สุด
22. ท่านต้องการแหล่งท่องเที่ยวที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น ที่จอดรถ ห้องสุขา ร้านอาหารที่พัก เป็นต้น	4.40	0.67	เห็นด้วยมากที่สุด
23. ท่านต้องการให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มเติมประเภท ตู้กดเงินสดอัตโนมัติ (ATM) บริการชำระเงินออนไลน์ จุดบริการอินเทอร์เน็ต โทรศัพท์สาธารณะ เป็นต้น	4.15	0.82	เห็นด้วยมาก
24. ท่านต้องการให้มีระบบคมนาคมขนส่งบริการสำหรับการเดินทางมายังชุมชน เช่น รถโดยสารเร็ว เป็นต้น	4.30	0.70	เห็นด้วยมากที่สุด
25. ท่านต้องการให้มีป้ายสื่อความหมาย/ป้ายบอกทาง/แผนผังแสดงภาพรวมของจุดท่องเที่ยว /ศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยวของชุมชน	4.61	0.58	เห็นด้วยมากที่สุด
26. ท่านต้องการให้มีศูนย์เรียนรู้ทางวัฒนธรรม /ร้านจำหน่ายสินค้าของที่ระลึกของชุมชน	3.95	0.92	เห็นด้วยมาก
27. ท่านต้องการให้มีปราสาทชุมชนหรือมัสยิดที่ตกแต่งที่งดงามและน่าอัศจรรย์ในขณะทำกิจกรรม	4.34	0.77	เห็นด้วยมากที่สุด
28. ท่านต้องการให้มีระบบรักษาความปลอดภัย/การดูแลช่วยเหลือขณะทำกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น ตำรวจท่องเที่ยว, ตำรวจบ้าน, กล้อง CCTV เป็นต้น	4.68	0.53	เห็นด้วยมากที่สุด
รวม	4.35	0.72	เห็นด้วยมากที่สุด

จากตาราง 24 การวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทย ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม กลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความคิดเห็นด้านสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด (\bar{X} =4.35) โดยต้องการให้มีระบบรักษาความปลอดภัย/ การดูแลช่วยเหลือขณะทำกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น ตำรวจท่องเที่ยว, ตำรวจบ้าน, กล้อง CCTV เป็นต้น ในระดับมากที่สุด (\bar{X} =4.68) รองลงมาคือต้องการให้มีป้ายสื่อความหมาย/ป้ายบอกทาง/ แผ่นผังแสดงภาพรวมของจุดท่องเที่ยว/ศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยวของชุมชน (\bar{X} =4.61) และ ต้องการแหล่งท่องเที่ยวที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น ที่จอดรถ ห้องสุขา ร้านอาหาร ที่พัก เป็นต้น (\bar{X} =4.40)

ความมุ่งหมายข้อที่ 3 เพื่อพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ โดยผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนวิจัยที่ 2 การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ และขั้นตอนวิจัยที่ 3 การประเมินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ด้านทรัพยากรที่มีความเสี่ยงหรือแนวโน้มจะสูญหายไปใช้เป็นฐานในการพัฒนากิจกรรม ได้แก่ การแสดงร้องเงี้ยวและรำมะนา ภาษาอุรักลาโว้ย วิธีการประกอบอาชีพแบบดั้งเดิม การสืบทอดประเพณีดั้งเดิม และทรัพยากรทางทะเล เพื่อให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของงานวิจัยในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ย โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือที่ช่วยส่งต่อทรัพยากรให้เป็นที่รู้จักและได้รับการสืบทอดต่อไป ซึ่งข้อมูลดังกล่าวจะถูกพิจารณาควบคู่ไปกับข้อมูลทรัพยากรที่มีความโดดเด่น โดยการจัดข้อมูลทรัพยากรที่คล้ายคลึงหรือซ้ำซ้อนให้อยู่ในกลุ่มเดียวกัน (กำกับด้วยหมายเลข 1-5) ส่วนทรัพยากรที่ไม่ถูกจัดกลุ่มจะไม่มีหมายเลขกำกับแต่คงถูกนำมาใช้พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเช่นเดียวกัน จากนั้นจึงเริ่มร่างกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เบื้องต้น และนำข้อมูลด้านทรัพยากรที่ได้จากการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant observation) ข้อมูลด้านศักยภาพการท่องเที่ยวและความต้องการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา ที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) รวมทั้งข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม (Questionnaire) ความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีร่องรอยวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ มาพิจารณาเพิ่มเติมเพื่อใส่ในรายละเอียดของแต่ละกิจกรรมจนเกิดเป็นรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามศักยภาพและความเหมาะสมของทรัพยากรและบุคลากรในพื้นที่ โดยมีผลการศึกษาดังนี้

1. ชุมชนโต๊ะบาหลี

1.1 ผลการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยชุมชนโต๊ะบาหลี ประกอบด้วยกิจกรรมดังนี้

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลสามารถสังเคราะห์กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนโต๊ะบาหลีได้ทั้งสิ้น 5 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมร้องรำ ทำเพลง กิจกรรมล่องเรือ

ชมเล่น กิจกรรมแต่ง แต้้ม เต็ม เรือ กิจกรรมสี่ประสาน อ่านดวง และกิจกรรมจับปลา ลาดตะวัน
โดยมีรายละเอียดการพัฒนากิจกรรมดังนี้

ตาราง 25 รายละเอียดการพัฒนาโครงการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยชุมชนโต๊ะบาหลิว

หัวข้อ	คุณสมบัติ	การจัด กลุ่ม	กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนโต๊ะบาหลิว						
			ทรัพยากร	ทำเพลง	ร้องรำ	แต่งแต้ม	สืบสาน	จับปลา	
ทรัพยากรที่มีความเสี่ยง หรือแนวโน้มจะสูญหาย	การแสดงของเง็งและรำมะนา	1	/	-	-	-	-	-	
	ภาษาอุรักลาโว้ย	2	-	-	-	-	-	-	
	วิถีการประกอบอาชีพแบบดั้งเดิม	3	-	-	/	-	-	/	
	วิถีการสืบทอดประเพณีประเพณีดั้งเดิม	4	กิจกรรมพิเศษ: ประเพณีลอยเรือ					-	-
	ทรัพยากรทางทะเล	5	-	/	-	-	-	/	
ทรัพยากรทางการ ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ที่โดดเด่น	ทะเลอันดามัน	5	-	-	-	-	-	/	
	ป่าชายเลน	5	-	/	-	-	-	-	
	คลองลัดป้อแหน	5	-	/	-	-	-	-	
	ทักษะทางทะเลและวิถีประมง	3	-	-	/	-	-	/	
ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ที่โดดเด่น	ประเพณีลอยเรือ	4	กิจกรรมพิเศษ: ประเพณีลอยเรือ					-	-
	เครื่องมือประมงพื้นบ้าน	3	-	-	/	-	-	/	
	การแสดงรำมะนาของเง็ง	1	/	-	-	-	-	-	
	ศาลเจ้าโต๊ะบาหลิว	-	กิจกรรมต้อนรับ เปิดบ้านโต๊ะบาหลิว					-	-
	อาหารพื้นถิ่น	-	-	-	-	-	-	-	/
เรือหัวโทง	3	-	/	-	-	-	-	/	

ตาราง 25 (ต่อ)

งานหัตถกรรม	-	-	-	-	-	-	-	-
ภาษาศาสตร์ศึกษา	2	-	-	-	-	-	-	-
รายการสังเกต								
ทรัพยากรธรรมชาติ								
ภูมิทัศน์และภูมิอากาศ : หาก ถ้า ประการัง	-	-	-	-	-	-	-	-
เกาะ เขา ที่ดอน ฤดูกาล ชายฝั่งทะเล ฯลฯ	-	-	-	-	-	-	-	-
พืชพรรณ: ต้นไม้ ดอกไม้ ความหลากหลาย	-	-	-	-	-	-	-	-
ทางชีวภาพ ป่าชายเลน ฯลฯ	-	-	-	-	-	-	-	-
สัตว์ : สัตว์บก สัตว์ปีก สัตว์น้ำ สัตว์ครึ่งบก	-	-	-	-	-	-	-	-
ครึ่งน้ำ แมลง สัตว์ป่า ปศุสัตว์ ฯลฯ	-	-	-	-	-	-	-	-
แหล่งน้ำ : ลำธาร แม่น้ำ น้ำพุร้อน บึงหนอง	-	-	-	-	-	-	-	-
มหาสมุทร ทะเล อ่าว ภูเขา คลอง ฯลฯ	-	-	-	-	-	-	-	-
รายการสังเกต								
ทรัพยากรวัฒนธรรม								
มรดกวัฒนธรรม: โบราณสถาน โบราณวัตถุ	-	-	-	-	-	-	-	-
ศูนย์ข้อมูล ศูนย์วัฒนธรรม ฯลฯ	-	-	-	-	-	-	-	-
มรดกด้านศาสนา: วัด สุเหร่า โบสถ์คริสต์	-	-	-	-	-	-	-	-
อุทยาน เจดีย์ ปรางค์ สถาปัตยกรรมด้าน	-	-	-	-	-	-	-	-
ศาสนา จิตกรรมฝาผนัง ฯลฯ	-	-	-	-	-	-	-	-

ตาราง 25 (ต่อ)

	ศิลปชาติพันธุ์ : คนพื้นเมือง ภาษาถิ่น	-	/	/	/	/	/
	อาหาร บ้านเรือน ทัศนกรรม การแสดง						
	ขนบธรรมเนียมประเพณี ฯลฯ						
ความต้องการจัดการ	กิจกรรมที่ได้เรียนรู้วิถีชีวิตดั้งเดิม	-	/	/	/	/	/
ท่องเที่ยวเชิง	กิจกรรมเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ชุมชน	-	/	/	/	/	กิจกรรมต้อนรับ เปิดบ้านโต๊ะบาหลิว
สร้างสรรค์ชุมชนโต๊ะ	กิจกรรมการแสดงรำมะนาและระอองเง็ง	-	/	/	/	/	-
บาทหลิว: ด้านกิจกรรม	กิจกรรมเกี่ยวกับวิถีประมง	-	/	/	/	/	/
	กิจกรรมเกี่ยวกับการเยี่ยมชมสถานที่สำคัญ	-	/	/	/	/	-
	กิจกรรมที่มีการนำขยะแปรรูปมาประยุกต์ใช้	-	/	/	/	/	-
	จัดทำผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน	-	/	/	/	/	-
ความต้องการของ	รูปแบบกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้	-	/	/	/	/	/
นักท่องเที่ยวที่มีต่อ	นักท่องเที่ยวร่วมลงมือทำ						
รูปแบบกิจกรรมการ	รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวหลากหลาย	-	/	/	/	/	ประกอบด้วยกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 5 กิจกรรม
ท่องเที่ยวเชิง	รูปแบบกิจกรรมที่ถ่ายทอดองค์ความรู้ที่	-	/	/	/	/	/
สร้างสรรค์:							

ตาราง 25 (ต่อ)

ด้านรูปแบบการดำเนินงาน	นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน					
กิจกรรม	รูปแบบกิจกรรมที่เจาะจง	-	/	/	/	/
ความต้องการของ	กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต ภูมิปัญญา	-	/	/	/	/
นักท่องเที่ยวที่มีต่อ	การเข้าร่วมงานเทศกาลงานประเพณี	-	/	/	/	/
รูปแบบกิจกรรมการ	กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ	-	/	/	/	/
ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์:						
ด้านฐานกิจกรรม						
ความต้องการของ	ต้องการระบบรักษาความปลอดภัย/การ	-	/	/	/	/
นักท่องเที่ยวที่มีต่อ	ดูแลช่วยเหลือขณะทำกิจกรรม					
รูปแบบกิจกรรมการ	ต้องการป้ายสื่อความหมาย/ป้ายบอก	-	/	/	/	/
ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์:	ทาง/แผนผังภาพรวม					
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	ต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน:	-	/	/	/	/
ความสะดวก	ที่จอดรถ ร้านอาหาร ที่พัก					

กิจกรรมที่ 1 ร้อง รำ ทำเพลง เป็นกิจกรรมที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากการแสดงพื้นบ้านรอกเง็งและรำมะนา โดยนักท่องเที่ยวยังจะได้รับชมการแสดงพื้นบ้าน และ เรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับการแสดงรอกเง็งและรำมะนาในแบบฉบับของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยฯ ทั้งด้านประวัติความเป็นมาและองค์ประกอบในแต่ละการแสดง พร้อมทั้งทดลองเล่นเครื่องดนตรีและแต่งกายเป็นนักแสดง เพื่อร่วมทำการแสดงกับปราชญ์ชุมชนและทีมงาน

การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: กิจกรรมร้อง รำ ทำเพลง ถูกพัฒนาขึ้นมาจากความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านทรัพยากรที่มีความเสี่ยงหรือมีแนวโน้มจะสูญหายและทรัพยากรที่โดดเด่น คือ การแสดงรอกเง็งและรำมะนา (ทรัพยากรกลุ่มที่ 1) รวมถึงด้านความต้องการของชุมชนที่ต้องการให้มีกิจกรรมที่ช่วยสืบสานการแสดงพื้นถิ่น ในขณะเดียวกันกิจกรรมดังกล่าวยังถูกพัฒนาขึ้นเพื่อให้ นักท่องเที่ยวสามารถลงมือทำร่วมกับชุมชนผ่านการเล่นดนตรีและทำการแสดง อีกทั้งยังเป็นกิจกรรมที่มีความจำเพาะเจาะจงด้วยการนำเสนออัตลักษณ์ของชุมชนผ่านศิลปะการแสดงพื้นบ้าน โดยระหว่างการทำกิจกรรมจะมีปราชญ์ชุมชนและทีมงานคอยให้คำแนะนำและช่วยเหลือ ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ต้องการรูปแบบกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ตนได้ลงมือทำและเป็นกิจกรรมที่มีความจำเพาะเจาะจง รวมถึงความต้องการด้านสิ่งแวดล้อมความสะอาดที่นักท่องเที่ยวต้องการให้มีระบบรักษาความปลอดภัยและการดูแลช่วยเหลือขณะทำกิจกรรม

กิจกรรมที่ 2 ล่องเรือ ชมเล่น เป็นกิจกรรมที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากวิถีชีวิตสมัยก่อนของชาวอุรักลาโว้ยฯที่ตั้งถิ่นฐานบริเวณบ้านบ่อแหนเพื่อรับจ้างตัดไม้โกงกางและเผาถ่าน ก่อนจะอพยพย้ายถิ่นมาอยู่ที่ชุมชนโต๊ะบาหลิวในปัจจุบัน รวมถึงยังได้รับแรงบันดาลใจมาจากพื้นที่ของชุมชนที่ถูกล้อมรอบไปด้วยป่าโกงกางจนนำมาสู่กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวจะได้ล่องเรือลัดเลาะไปตามคลองฝั่งตะวันตกของชุมชนเพื่อเรียนรู้ความสำคัญของระบบนิเวศป่าชายเลนที่มีต่อทรัพยากรทางทะเลและวิถีชีวิตของชาวอุรักลาโว้ยฯ ผูกสังเกตลูกโกงกางเพื่อคาดการณ์สภาพอากาศ และล่องเรือไปตามคลองลัดบ่อแหนเพื่อรับฟังเรื่องราวและเยี่ยมชมบ้านบ่อแหน รวมถึงสถานที่สำคัญในอดีตที่เกี่ยวข้องกับชาวอุรักลาโว้ยฯ เช่น ศาลเจ้าโต๊ะบาหลิวดั้งเดิม ศาลโต๊ะอีตัม เป็นต้น

การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: กิจกรรมล่องเรือ ชมเล่น ถูกพัฒนาขึ้นมาจากความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านทรัพยากรที่มีความเสี่ยงหรือมีแนวโน้มจะสูญหาย คือ ทรัพยากรทางทะเล ทรัพยากรที่โดดเด่น คือ ป่าชายเลนและคลองลัดบ่อแหน (ทรัพยากรกลุ่มที่ 5) และความต้องการของชุมชนที่ต้องการให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วิถีชีวิตดั้งเดิม

ของชาวอุรูกลาไวยจ รวมถึงเยี่ยมชมสถานที่สำคัญต่าง ๆ ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมย่อยอื่น ๆ นอกเหนือไปจากการนั่งเรือหัวโทงชมบรรยากาศป่าชายเลน เช่น การฝึกสังเกตลูกโกงกางไปพร้อมกับปราชญ์ชุมชน การเยี่ยมชมและสัมผัสพื้นที่จริงที่มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับชาวอุรูกลาไวยจในอดีต เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ต้องการกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ตนได้ลงมือทำและเป็นกิจกรรมที่มีความจำเพาะเจาะจง นอกจากนี้ กิจกรรมดังกล่าวยังถูกพัฒนาขึ้นให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวด้านฐานกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและการประกอบอาชีพของชาวอุรูกลาไวยจ ตลอดจนมีการคำนึงถึงความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว กล่าวคือ นักท่องเที่ยวจะต้องสวมเสื้อชูชีพตลอดการเดินทางบนเรือ มีอุปกรณ์รักษาความปลอดภัยและชุดปฐมพยาบาลเบื้องต้นบนเรือ รวมถึงปราชญ์ชุมชนและทีมต้องได้รับการฝึกการช่วยเหลือบุคคลตกน้ำและการปฐมพยาบาลเบื้องต้นด้วยเช่นกัน

กิจกรรมที่ 3 แต่งแต้ม เต็มเรือ เป็นกิจกรรมที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากวิถีชีวิตประจำวันของชาวอุรูกลาไวยจที่มีเรือเป็นยานพาหนะสำคัญเพื่อใช้ในการเดินทางและทำประมงมาตั้งแต่อดีต รวมถึงทักษะเชิงช่างในการซ่อมเรือของสมาชิกชุมชน โดยนักท่องเที่ยวจะได้รับฟังเรื่องราวเกี่ยวกับเรือที่ชาวอุรูกลาไวยจใช้ในแต่ละยุคสมัย พร้อมรับชมทักษะการซ่อมเรือและลงมือประดิษฐ์เรือจำลองหรือสมอเรือโบราณด้วยตนเอง อีกทั้งอาจมีการนำขยะทะเลที่พบในชุมชนมาดัดแปลงเป็นวัสดุสำหรับใช้ในการต่อหรือตกแต่งเรือเพิ่มเติม

การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: กิจกรรมแต่งแต้ม เต็มเรือถูกพัฒนาขึ้นจากความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านทรัพยากรที่มีความเสี่ยงหรือมีแนวโน้มจะสูญหาย คือ วิถีการประกอบอาชีพแบบดั้งเดิม ทรัพยากรที่โดดเด่น คือ ทักษะทางทะเลและวิถีประมง เครื่องมือประมงพื้นบ้าน เรือหัวโทง (ทรัพยากรกลุ่มที่ 3) และงานหัตถกรรม และความต้องการของชุมชนที่ต้องการให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวอุรูกลาไวยจ มีการจัดทำผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน รวมถึงการแปรรูปขยะที่พบในชุมชนมาเป็นองค์ประกอบในงานฝีมือ นอกจากนี้กิจกรรมดังกล่าวยังถูกพัฒนาขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ต้องการมีส่วนร่วมลงมือทำกิจกรรมด้วยตนเอง และต้องการกิจกรรมที่มีความจำเพาะเจาะจง โดยกิจกรรมมีการนำเสนออัตลักษณ์ของชุมชนผ่านลักษณะเรือที่ชาวอุรูกลาไวยจใช้ในแต่ละยุคสมัย พร้อมสมอเรือโบราณจำลองซึ่งนักท่องเที่ยวจะได้เลือกประดิษฐ์งานฝีมือเหล่านั้นด้วยตนเอง อีกทั้งยังสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวด้านฐานกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต ภูมิปัญญาและการประกอบอาชีพ ด้วยการนำเสนอทักษะเชิงช่างรวมถึงอาชีพช่างซ่อมเรือและการทำประมงของชาวอุรูกลาไวยจ โดยในการทำกิจกรรมดังกล่าว

จะมีปราชญ์ชุมชนและทีมงานคอยดูแลให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถประดิษฐ์งานฝีมือของตนได้อย่างราบรื่นและไม่ได้รับอันตรายจากการใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ

กิจกรรมที่ 4 สือสาน อ่านดวง เป็นกิจกรรมที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากงานหัตถกรรมจักสานของชาวอุรุกรลาไววจในอดีตที่มีการนำเตยปาหนันและหวายมาสานเป็นสิ่งของเครื่องใช้ รวมทั้งความเชื่อและการเสี่ยงทายที่มีในพิธีกรรมสำคัญต่าง ๆ โดยนักท่องเที่ยวจะได้รับฟังเรื่องราวเกี่ยวกับพืชที่ถูกนำมาใช้และเรียนรู้ทักษะการจักสาน พร้อมลงมือสานลวดลายต่าง ๆ ที่ช่อนคำทำนายไว้ด้วยตนเอง จากการเลือกชุดกล่องจักสานปริศนาที่นักท่องเที่ยวจะไม่สามารถรู้ลวดลายทั้งหมดได้จนกว่าจะทำการสานจนเสร็จสิ้นตามคู่มือ โดยมีปราชญ์ชุมชนคอยให้คำแนะนำ ซึ่งเมื่อนักท่องเที่ยวสานลวดลายนั้น ๆ จนเสร็จสิ้นก็จะสามารถนำลวดลายดังกล่าวไปเลือกกระดาดทำนายที่มีลวดลายตรงกัน คล้ายกับการเสี่ยงเซียมซี โดยคำทำนายที่ได้จะเป็นคำทำนายจากโตะหม้อซึ่งเป็นผู้ดำเนินการประกอบพิธีสำคัญของชุมชน

การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: กิจกรรมสือสาน อ่านดวงถูกพัฒนาขึ้นจากทรัพยากรที่โดดเด่น คือ งานหัตถกรรม และความคิดเห็นของชุมชนที่ต้องการให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวอุรุกรลาไววจและมีการจัดทำผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน รวมทั้งยังถูกพัฒนาขึ้นให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ต้องการมีส่วนร่วมลงมือทำกิจกรรมด้วยตนเอง ต้องการกิจกรรมที่ถ่ายทอดองค์ความรู้ไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวัน และมีความจำเพาะเจาะจง โดยนักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้ทักษะที่สามารถนำไปต่อยอดในชีวิตประจำวันและลงมือจักสานลวดลายต่าง ๆ ด้วยตนเอง ผ่านงานหัตถกรรมที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตของชาวอุรุกรลาไววจในอดีตและความเชื่อหรือการเสี่ยงทายที่มีในพิธีกรรมสำคัญต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้กิจกรรมสือสาน อ่านดวง แตกต่างจากกิจกรรมจักสานทั่วไป นอกจากนี้กิจกรรมยังถูกออกแบบให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวด้านฐานกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตภูมิปัญญา ด้วยการนำเสนอวิถีชีวิตที่พึ่งพาอาศัยทรัพยากรทางธรรมชาติและภูมิปัญญาในการสร้างสรรค์ทรัพยากรเหล่านั้นมาเป็นของใช้ในวิถีชีวิตประจำวัน โดยในการทำกิจกรรมดังกล่าวจะมีปราชญ์ชุมชนและทีมงานคอยดูแลให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถจักสานลวดลายที่ตนเลือกไว้จนเสร็จสิ้นและไม่ได้รับอันตรายจากการใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ

กิจกรรมที่ 5 จับปลา ลาดะวัน เป็นกิจกรรมที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากการทำประมงพื้นบ้านและภูมิปัญญาในการออกทะเลที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษของชาวอุรุกรลาไววจมาเป็นระยะเวลายาวนานหลายร้อยปี โดยนักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้ภูมิปัญญาชาวบ้านที่ชาวอุรุกรลาไววจใช้ในการออกทะเล เช่น การสังเกตสภาพแวดล้อมและธรรมชาติรอบตัว

เพื่อคาดการณ์สภาพอากาศและกำหนดทิศทางที่จะใช้เดินเรือ รวมถึงการหาตำแหน่งที่อยู่ของสัตว์หรือไซท์ที่จมไว้ เป็นต้น นอกจากนี้นักท่องเที่ยวยังจะได้เรียนรู้การใช้เครื่องมือประมงพื้นบ้านแต่ละชนิดและทดลองทำประมงด้วยตนเอง โดยกิจกรรมจะถูกสอดแทรกไปด้วยเกร็ดความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลผ่านเครื่องมือประมงพื้นบ้านและวิถีการดำรงชีวิตของชาวคูรักลาไวจที่ต้องพึ่งพาทะเลมาตั้งแต่อดีต จากนั้นนักท่องเที่ยวจะได้รับประทานอาหารจากสัตว์ทะเลที่ตนจับได้และรับชมพระอาทิตย์ตกน้าก่อนเดินทางกลับสู่ชุมชน

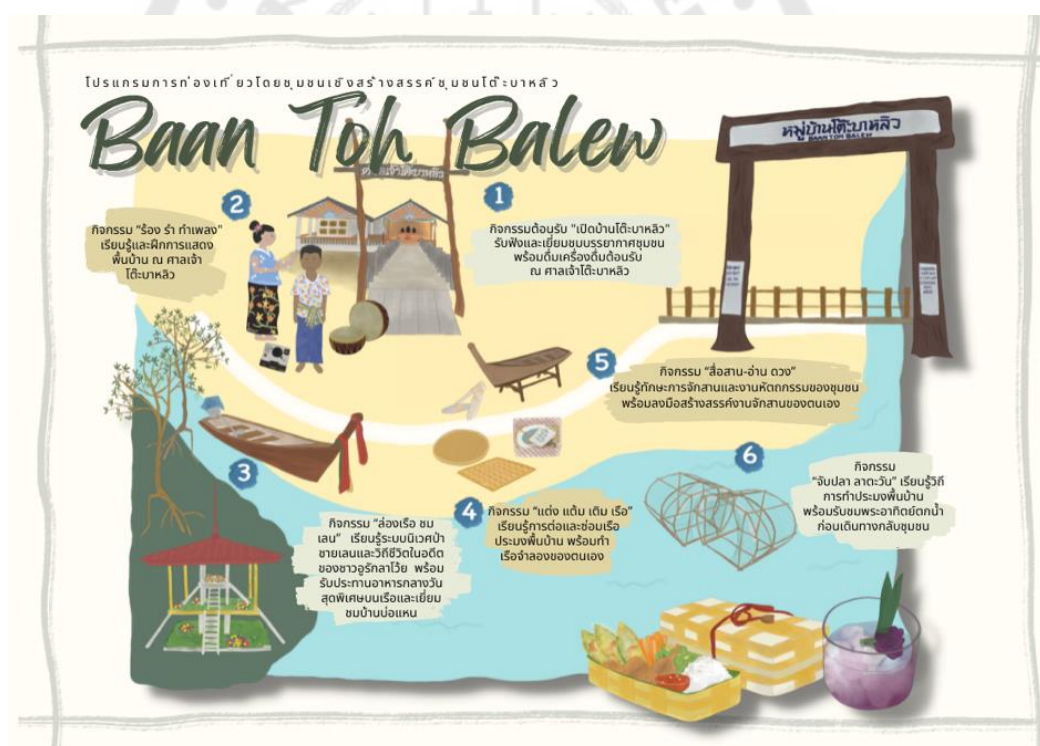
การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: กิจกรรมจับปลา ลาดะวัน ถูกพัฒนาขึ้นจากความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านทรัพยากรที่มีความเสี่ยงหรือมีแนวโน้มจะสูญหาย คือ วิธีการประกอบอาชีพแบบดั้งเดิมและทรัพยากรทางทะเล ทรัพยากรที่โดดเด่น คือ ทะเลอันดามัน ทักษะทางทะเลและวิถีประมง เครื่องมือประมงพื้นบ้าน อาหารพื้นถิ่น และเรือหัวโทง (ทรัพยากรกลุ่มที่ 3 และ 5) รวมถึงความต้องการของชุมชนที่ต้องการให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวคูรักลาไวจและการทำประมงพื้นบ้าน นอกจากนี้กิจกรรมดังกล่าวยังถูกพัฒนาขึ้นเพื่อให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมลงมือทำด้วยตนเองผ่านการฝึกใช้ภูมิปัญญาของชาวคูรักลาไวจและทดลองใช้เครื่องมือต่าง ๆ เพื่อทำการประมง ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวด้านกิจกรรมที่ถ่ายทอดองค์ความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันและมีความจำเพาะเจาะจง อีกทั้งยังสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวด้านฐานกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และการประกอบอาชีพ ด้วยการนำเสนอทักษะการทำประมงพื้นบ้านที่ได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษชาวคูรักลาไวจมาอย่างยาวนาน และเนื่องจากเป็นการทำกิจกรรมกลางทะเล ดังนั้น จึงต้องมีปราชญ์ชุมชนและทีมงานคอยดูแลนักท่องเที่ยวอย่างใกล้ชิดในการใช้อุปกรณ์และการปฏิบัติตนระหว่างอยู่บนเรือ นอกจากนี้นักท่องเที่ยวจะต้องสวมเสื้อชูชีพตลอดการเดินทางบนเรือ มีอุปกรณ์รักษาความปลอดภัยและชุดปฐมพยาบาลเบื้องต้น รวมถึงปราชญ์ชุมชนและทีมต้องได้รับการฝึกการช่วยเหลือบุคคลตกน้ำและการปฐมพยาบาลเบื้องต้นด้วยเช่นกัน

ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของนักท่องเที่ยว ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าในทุกฐานกิจกรรมควรคำนึงถึงความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว มีชุดอุปกรณ์รักษาพยาบาลเบื้องต้นเตรียมพร้อมไว้ในชุมชนหรือประจำฐานกิจกรรมที่ต้องออกไปนอกเขตชุมชน มีฝ่ายที่ช่วยดูแลความปลอดภัยและอำนวยความสะดวกในภาพรวมของชุมชน รวมถึงมีการอบรมปราชญ์ชุมชนและทีมเพื่อช่วยเหลือนักท่องเที่ยวเบื้องต้น ในกรณีที่นักท่องเที่ยวได้รับบาดเจ็บหรือเจ็บป่วยจากการทำกิจกรรม และนอกจากการพัฒนากิจกรรม

การท่องเที่ยวแล้ว ชุมชนควรพัฒนาด้านสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน เช่น ห้องน้ำส่วนกลาง ร้านอาหารของชุมชน เป็นต้น รวมทั้งควรมีศูนย์บริการข้อมูลให้กับนักท่องเที่ยว รวมถึงแผนผังสถานที่ต่าง ๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้าใจลักษณะพื้นที่ของชุมชนมากยิ่งขึ้น ตลอดจนมีป้ายบอกทางและป้ายสื่อความหมายประจำไว้ในแต่ละสถานที่สำคัญหรือจุดทำกิจกรรม เพื่อเพิ่มช่องทางการสื่อสารข้อมูลไปสู่นักท่องเที่ยวนอกเหนือจากการให้ข้อมูลโดยปราชญ์ชุมชนหรือมัคคุเทศก์

1.1.1 โปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ชุมชนไต่ะบาหลิว

จากกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนไต่ะบาหลิว สามารถนำกิจกรรมทั้งหมดมาพัฒนาเป็นโปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ชุมชนไต่ะบาหลิว ซึ่งประกอบไปด้วยกิจกรรมต้อนรับ 1 กิจกรรม กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 5 กิจกรรม และกิจกรรมพิเศษ 1 กิจกรรม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ภาพประกอบ 23 โปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน

เชิงสร้างสรรค์ชุมชนไต่ะบาหลิว

ที่มา: ผู้วิจัย

ตาราง 26 รายละเอียดโปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ชุมชนไต่ะบาหลิว

กิจกรรม	ระยะเวลา	รายละเอียด	สถานที่
1. เปิดบ้าน ไต่ะบาหลิว: (สัมผัส) ชุมชน เล็กที่ไม่ลับ พร้อมชิมซั๊บ วิถีชาวเล	30 นาที	<ul style="list-style-type: none"> - นักท่องเที่ยวทำความรู้จักกับปราชญ์ชุมชนและทีม ณ ชุมทางเข้าชุมชนไต่ะบาหลิว - พร้อมรับฟังรายละเอียดโปรแกรมเบื้องต้น - รับฟังประวัติชุมชนและข้อมูลลักษณะการสร้างบ้านเรือน พร้อมเดินเยี่ยมชมบรรยากาศโดยรอบ - รับฟังประวัติศาลเจ้าและกราบไหว้ศาลเจ้าไต่ะบาหลิว พร้อมดื่มเครื่องดื่มต้อนรับ 	<ul style="list-style-type: none"> - ชุมทางเข้าและสะพานปูน - ศาลเจ้าไต่ะบาหลิว
หมายเหตุ		<ul style="list-style-type: none"> - กิจกรรมต้อนรับ - กิจกรรมสอดรับกับนักท่องเที่ยวเป้าหมายประเภท Story consumer 	
2. ร้อง รำ ทำเพลง	1 ชั่วโมง 30 นาที	<ul style="list-style-type: none"> - รับฟังข้อมูลเกี่ยวกับการแสดงพื้นบ้านแต่ละชนิด ณ ศาลเจ้าไต่ะบาหลิว - เปลี่ยนเครื่องแต่งกายตามรูปแบบการแสดงและถ่ายรูปภายในชุมชน - กลับมารวมตัวที่ศาลเจ้าไต่ะบาหลิวเพื่อฝึกเล่นเครื่องดนตรีประกอบการแสดง เช่น รำมะนา โทน เป็นต้น - ทำการแสดงร่วมกับปราชญ์ชุมชนและทีม 	<ul style="list-style-type: none"> - ศาลเจ้าไต่ะบาหลิว
หมายเหตุ		<ul style="list-style-type: none"> - เครื่องดนตรีที่นักท่องเที่ยวจะได้ฝึกเล่นขึ้นอยู่กับประเภทการแสดงในวันนั้นๆ - กิจกรรมสอดรับกับนักท่องเที่ยวเป้าหมายประเภท Deep learner, Culture exchanger, Process practitioner, Story consumer และ Fun experience explorer 	
3. ล่องเรือ ชมเลน	2 ชั่วโมง	<ul style="list-style-type: none"> - นักท่องเที่ยวลงเรือที่คลองฝั่งตะวันตก - รับฟังเรื่องราวความสำคัญของระบบนิเวศป่าชายเลนที่มีต่อการดำรงชีวิตของชาวอุรักลาโว้ย 	<ul style="list-style-type: none"> - ท่าเทียบเรือคลองฝั่งตะวันตก - คลองฝั่งตะวันตก - คลองลัดบ่อแหน

ตาราง 26 (ต่อ)

3. ล่องเรือ ชมเลน	2 ชั่วโมง	<ul style="list-style-type: none"> - ล่องเรือไปยังบ้านบ่อแหน โดยใช้เส้นทางคลอง - บ้านบ่อแหน - ลัดบ่อแหน พร้อมรับประทานอาหารบนเรือ - เมื่อถึงบ้านบ่อแหน นักท่องเที่ยวจะได้ฟัง - เรื่องราวของบ้านบ่อแหนซึ่งเกี่ยวข้องกับชาวอุ - รักลาโวยจในอดีต ทั้งในฐานะพื้นที่อยู่อาศัย - พื้นที่ทางจิตวิญญาณ และพื้นที่ประกอบอาชีพ - พร้อมเยี่ยมชมบรรยากาศที่ตั้งชุมชนดั้งเดิม - เดินทางกลับสู่ชุมชนใต้บาหลิว 	
หมายเหตุ	<ul style="list-style-type: none"> - เมนูอาหาร ประกอบไปด้วยวัตถุดิบที่หาได้ในป่าชายเลนและวัตถุดิบที่ได้จาก - การทำประมงของสมาชิกชุมชน เช่น ไบโกงกางทอด ปลาแดดเดียว เป็นต้น - กิจกรรมสอดรับกับนักท่องเที่ยวเป้าหมายประเภท Culture exchanger, - Story consumer และ Fun experience explorer 		
4. แต่งแต้ม เติม เรือ	2 ชั่วโมง	<ul style="list-style-type: none"> - รับฟังข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะเรือที่ชาว - อนุรักษ์ลาโวยจใช้ในแต่ละยุคสมัย - ฝึกสังเกตและรับฟังเกร็ดความรู้ในการ - ซ่อมเรือ - ลงมือต่อเรือจำลอง/ซ่อมเรือโบราณ 	<ul style="list-style-type: none"> - จุดซ่อมเรือ - ศาลารำมะนา
หมายเหตุ	<ul style="list-style-type: none"> - กิจกรรมสอดรับกับนักท่องเที่ยวเป้าหมายประเภท Deep learner, Culture - exchanger, Process practitioner, Story consumer และ Fun experience - explorer 		
5. สื่อสาน อ่าวดวง	2 ชั่วโมง	<ul style="list-style-type: none"> - รับฟังข้อมูลเบื้องต้นของพืชที่นำมาใช้และ - เรื่องราวเกี่ยวกับงานหัตถกรรมจักสานในอดีตของ - ชาวอนุรักษ์ลาโวยจ - ลงมือสานลวดลายอย่างง่ายตามกล่องจักสาน - ปริศนาที่นักท่องเที่ยวเลือก จากนั้นจึงนำ - ลวดลายไปเทียบหาคำทำนายที่ได้จากใ้ระหมอ 	- ศาลารำมะนา
หมายเหตุ	<ul style="list-style-type: none"> - กิจกรรมสอดรับกับนักท่องเที่ยวเป้าหมายประเภท Deep learner, Culture - exchanger, Process practitioner, Story consumer และ Fun experience - explorer 		

ตาราง 26 (ต่อ)

6. จั๊ปปลา ลาตะวัน	2 ชั่วโมง	<ul style="list-style-type: none"> - นักท่องเที่ยวลงเรือที่คลองฝั่งตะวันตก มุ่งหน้าออกสู่ทะเลอันดามัน - เรียนรู้การสังเกตธรรมชาติรอบตัว และ ภูมิปัญญาที่ชาวอุรักลาโว้ยใช้ออกทะเล เช่น การสังเกตคลื่นลม การดูทิศทาง เป็นต้น - เรียนรู้การใช้เครื่องมือประมงพื้นบ้านและ ทดลองทำประมงด้วยตนเอง - รับประทานเมนูปลาดิบที่ลงมือจับได้ - ชมพระอาทิตย์ตกน้ำก่อนเดินทางกลับสู่ ชุมชน 	<p>ท่าเทียบเรือ คลองฝั่งตะวันตก - ทะเลอันดามัน</p>
หมายเหตุ		<ul style="list-style-type: none"> - เครื่องมือประมงแต่ละชนิดที่นักท่องเที่ยวได้ใช้ขึ้นอยู่กับฤดูกาลของสัตว์ทะเล ที่จับในช่วงนั้น ๆ - นักท่องเที่ยวสามารถเลือกซื้ออาหารทะเลกลับไปได้ - กิจกรรมสอดรับกับนักท่องเที่ยวเป้าหมายประเภท Culture exchanger, Process practitioner, Story consumer และ Fun experience explorer 	
กิจกรรมพิเศษ ประเพณี ลอยเรือ	<p>ขึ้นอยู่กับ การตกลง ระหว่าง นักท่องเที่ยว และ ชุมชน</p>	<p><u>กรณี 1: ร่วมทำกิจกรรมล่องหน้าก่อน</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - บ้านคลองดาว <p><u>กรณี 2: ร่วมทำกิจกรรมในวันงาน</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - บ้านไต่บาหลิว - รับฟังเรื่องราวเกี่ยวกับประเพณีลอยเรือ - ทำของประดับตกแต่งเรือและตุ๊กตา - สะเดาะเคราะห์ - รับฟังเรื่องราวเกี่ยวกับประเพณีลอยเรือ - วัตถุประสงค์ และขั้นตอนต่าง ๆ ในพิธี - เข้าร่วมขั้นตอนต่าง ๆ ในพิธีตาม กำหนดการที่ได้ตกลงกับชุมชน 	

ตาราง 26 (ต่อ)

หมายเหตุ - กิจกรรมสอดคล้องกับนักท่องเที่ยวเป้าหมายประเภท Deep learner, Culture exchanger, Story consumer และ Fun experience explorer

หมายเหตุ:

- สามารถสลับลำดับหรือเลือกกิจกรรมได้เพื่อให้มีความเหมาะสมในการทำกิจกรรม 1 วัน
- นักท่องเที่ยวควรติดต่อจองโปรแกรมล่วงหน้าอย่างน้อย 1 วัน

1.2 ความคิดเห็นจากตัวแทนกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวจชุมชนโต๊ะบาหลิวที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และโปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์

จากการพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ข้างต้น ผู้วิจัยได้จัดการสนทนากลุ่มแบบกลุ่มขนาดเล็ก (Mini Focus Group) สำหรับนำเสนอกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และโปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นให้กับตัวแทนกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวจชุมชนโต๊ะบาหลิว เพื่อสอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ แล้วจึงร่วมกันปรับปรุงรูปแบบกิจกรรมให้มีความเหมาะสมตรงกับความต้องการและศักยภาพของชุมชนโดยพบผลการศึกษาดังนี้

กิจกรรมต้อนรับ “เปิดบ้านโต๊ะบาหลิว” ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นว่าเป็นเรื่องดีที่นักท่องเที่ยวพบกับปราชญ์ชุมชนและทีมบริเวณซุ้มทางเข้าแล้ว ควรให้ปราชญ์บอกเล่าข้อมูลทั่วไปของชุมชน รวมถึงลักษณะการสร้างบ้านเรือนที่นักท่องเที่ยวสามารถเห็นได้เมื่อเดินเข้ามาภายในชุมชนก่อนเป็นอันดับแรก จากนั้นจึงรับฟังประวัติชุมชนและดื่มเครื่องดื่มต้อนรับที่บ้านโต๊ะหมอแทนบริเวณศาลเจ้าโต๊ะบาหลิว เนื่องจากบริเวณดังกล่าวมีความสะดวกในการจัดเตรียมเครื่องดื่มต้อนรับมากกว่าบริเวณศาลเจ้าโต๊ะบาหลิว อีกทั้งโต๊ะหมอยังเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณที่มีความสำคัญและเป็นผู้รู้ประวัติความเป็นมาของชุมชนเป็นอย่างดี โดยโต๊ะหมอจะเป็นผู้นำเล่าประวัติร่วมกับปราชญ์ชุมชนหรือมัคคุเทศก์ และในส่วน of เครื่องดื่มต้อนรับอาจทำในรูปแบบของเมนูเครื่องดื่มที่มีมะพร้าวเป็นส่วนประกอบ เนื่องจากชุมชนไม่ได้มีพื้นที่ทำเกษตรกรรมแต่มีมะพร้าวเป็นพืชที่สามารถหาได้ง่ายในพื้นที่เกาะลันตาและมีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวอุรักลาไวจ หลังจากนั้นจึงพานักท่องเที่ยวไปกราบไหว้ศาลเจ้าโต๊ะบาหลิวพร้อมรับฟังประวัติศาลเจ้าต่อไป

กิจกรรมร้องรำทำเพลง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นว่าการจัดกิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่น่าสนใจ เนื่องจากชุมชนต้องการให้มีการสานต่อศิลปะการแสดงพื้นบ้านให้กับเยาวชนรุ่นหลังและเผยแพร่ให้คนภายนอกได้รู้จักการแสดงเหล่านี้มากยิ่งขึ้น แต่การนำการแสดงหรือเครื่องดนตรีบางชนิด เช่น รำมะนา เป็นต้น มาเล่นนอกเหนือจากการใช้ประกอบพิธีกรรมสำคัญ อาจต้องมีการศึกษาพูดคุยกับโต๊ะหม่อมว่าสามารถทำได้หรือไม่ เนื่องจากการแสดงหรือเครื่องดนตรีบางชนิดไม่สามารถนำมาเล่นทั่วไปในชีวิตประจำวันได้ ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า อาจนำเครื่องดนตรีชนิดอื่น ๆ เช่น โทนและไวโอลินหรือซอมาให้นักท่องเที่ยวได้ฝึกเล่นแทน แต่สำหรับการเล่นไวโอลินนั้น ต้องมีการพัฒนาทักษะการเล่นเครื่องดนตรีชนิดนี้ให้กับคนในชุมชนก่อนเป็นลำดับแรก เนื่องจากปัจจุบันประชาชนที่สามารถสีไวโอลินประกอบการแสดงร้องเงี้ยวเพียงท่านเดียวเท่านั้นซึ่งอยู่ที่ชุมชนสังกาอู๋ และสำหรับเครื่องดนตรีที่นำมาใช้ในกิจกรรมท่องเที่ยวจะต้องแยกชุดกับเครื่องดนตรีที่ใช้ในพิธีกรรมจริง นอกจากนี้ อาจมีการปรับปรุงบ้านบริเวณใกล้เคียงศาลเจ้าโต๊ะบาหลวงเพื่อใช้เป็นสถานที่เปลี่ยนเครื่องแต่งกายให้กับนักท่องเที่ยว รวมถึงเป็นสถานที่ให้นักท่องเที่ยวที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมท่องเที่ยวของชุมชนใช้เช่าเครื่องแต่งกายเพื่อถ่ายรูปภายในชุมชนได้ด้วยเช่นกัน

กิจกรรมล่องเรือ ชมเล่น ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นว่าการจัดกิจกรรมดังกล่าวควรมีการคำนึงถึงช่วงเวลาน้ำขึ้น-น้ำลง โดยต้องมีการปรับปรุงสะพานท่าเทียบเรือบริเวณคลองฝั่งตะวันตก รวมถึงควรมีการสร้างสะพานท่าเทียบเรือบริเวณหาดเลนหน้าชุมชนเพิ่มเติมเพื่อให้นักท่องเที่ยวมีพื้นที่สำหรับล่องเรือได้อย่างสะดวก นอกจากนี้ อาจมีการเสริมจุดท่องเที่ยวเพิ่มเติมลงไปในพื้นที่สำคัญสำหรับล่องเรือได้อย่างสะดวก นอกจากนี้ อาจมีการเสริมจุดมาตั้งแต่อดีตที่ตั้งอยู่บริเวณสำนักสงฆ์ศาลาด่าน โดยสามารถใช้เป็นจุดหมายปลายทางของเส้นทางล่องเรือชมป่าชายเลนบริเวณคลองฝั่งตะวันตกของชุมชนได้ ทั้งนี้ ในระหว่างเส้นทางประชาชนชุมชนยังสามารถนำเสนอต้นถั่วขาวให้กับนักท่องเที่ยวรู้จักเพิ่มเติม โดยพืชดังกล่าวเป็นพืชที่ชาวอูร์กลาไวจนำมาใช้ทำขนมในอดีต นอกจากนี้จุดท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเสนอแนะเพิ่มเติม ได้แก่ แหลมมลาดี ซึ่งเป็นพื้นที่ประกอบพิธีกรรมของชาวอูร์กลาไวจ เช่น พิธีปูยาเล ประเพณีเวียนเกาะ เป็นต้น โดยนักท่องเที่ยวสามารถดำน้ำชมปะการังในบริเวณดังกล่าว รวมถึงชมทะเลแหวกเกาะร้างซึ่งอยู่บริเวณใกล้เคียงกัน และเกาะสน ซึ่งเป็นพื้นที่ในการทำประมงและบักดี โดยนักท่องเที่ยวสามารถพักผ่อนในพื้นที่ดังกล่าวและเรียนรู้เกี่ยวกับต้นเต้ายายม่อมซึ่งเป็นพืชที่นิยมนำมาทำแป้งเพื่อใช้ทำขนม

กิจกรรมแต่ง แต้ม เต็ม เรือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความกังวลเรื่องระยะเวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรม เนื่องจากนักท่องเที่ยวจะต้องลงมือต่อเรือจำลองด้วยตนเองและกิจกรรมดังกล่าวใช้ระยะเวลาค่อนข้างนาน ดังนั้น ควรมีทางเลือกอื่น ๆ เพิ่มเติมสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีเวลาน้อยแต่ยังคงต้องการเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว นอกจากนี้อาจมีการนำโมเดลเรือหรือสมอเรือ โบราณที่ทำโดยคนในชุมชนมาจัดแสดงและจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยวได้เลือกซื้อกลับไปเพิ่มเติมเป็นของที่ระลึก

สี่สถาน อ่านดวง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นว่ากิจกรรมทำนายดวงโดยโตะหม้ออาจจะไม่สามารถดำเนินการจัดได้ เนื่องจากเรื่องราวของความเชื่อและการเสี่ยงทายที่มีในพิธีกรรมสำคัญจะทำในลักษณะที่แตกต่างจากการทำนายดวงทั่วไป จึงไม่สามารถนำเสนอคำทำนาย โชคชะตาเหมือนกับการเสี่ยงเซียมซีได้ ดังนั้น กิจกรรมดังกล่าวอาจทำเฉพาะส่วนของการเรียนรู้และฝึกการจักสานสิ่งของเครื่องใช้หรือลวดลายอย่างง่าย หรืออาจมีงานจักสานที่ทำโดยคนในชุมชนไว้แล้วบางส่วน ซึ่งหากนักท่องเที่ยวสนใจชิ้นงานดังกล่าวก็สามารถดำเนินการสานต่อให้เสร็จสิ้นและนำกลับไปเป็นของที่ระลึกได้ นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญยังได้เสนอให้มีการนำงานจักสานที่ทำโดยคนในชุมชนมาจัดแสดงและจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยวเพิ่มเติมอีกด้วย

จับปลา ลาดตะวัน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเสนอแนะว่าจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมสำหรับการลงเรือไปเรียนรู้วิถีประมง คือ ลำละ 4-5 คน และมีปราชญ์หรือชาวบ้านลำละ 2 คน เพื่อเหตุผลด้านความปลอดภัยและเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้วิถีประมงได้อย่างใกล้ชิดและทั่วถึง นอกจากนี้อาจมีการพูดคุยกับนักท่องเที่ยวเบื้องต้นในเรื่องของชนิดและปริมาณของสัตว์ทะเลที่จับได้ เนื่องจากกิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่ขึ้นอยู่กับธรรมชาติซึ่งชาวบ้านไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ได้เอง อย่างไรก็ตามผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้เสนอกิจกรรมสำรอง คือ การตกปลาหน้าดิน ในกรณีที่ไม่สามารถจับสัตว์ทะเลจากการชักลอบหรือไซ้ได้ นอกจากนี้ สำหรับการรับประทานปลาดิบบนเรือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้เสนอแนะเมนูเพิ่มเติม ได้แก่ ปลาเจียนหรือปลาหลังเขียว ราวด้วยน้ำมันมะนาวหรือน้ำส้มสายชู และรับประทานกับน้ำจิ้มสุตรชาวเล

1.3 ผลการปรับปรุงกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามข้อเสนอแนะ ตัวแทนกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยชุมชนโต๊ะบาหลิว

จากข้อเสนอแนะกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และโปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์จากตัวแทนชุมชนโต๊ะบาหลิว ผู้วิจัยนำข้อมูลทั้งหมดที่ได้มาปรับปรุง

กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และโปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ โดยมีผล
การศึกษาดังนี้

ตาราง 27 รายละเอียดการปรับปรุงกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนโต๊ะบาหลิว

ลำดับ	กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (ปรับปรุงใหม่)	รายละเอียดการปรับปรุง/ พัฒนา เพิ่มเติมจากกิจกรรมเดิม
1	กิจกรรมร้อง รำ ทำเพลง เป็นกิจกรรมที่ได้รับ แรงบันดาลใจมาจากการแสดงพื้นบ้านรองเง็งและ รำมะนา โดยนักท่องเที่ยวจะได้รับชมการแสดง พื้นบ้าน และเรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับการแสดง รองเง็งและรำมะนา ทั้งด้านประวัติความเป็นมาและ องค์ประกอบในแต่ละการแสดง พร้อมทั้งฝึกเล่น เครื่องดนตรีและแต่งกายเป็นนักแสดงเพื่อร่วม ทำการแสดงกับปราชญ์ชุมชนและทีมงาน	- ปรับชนิดของเครื่องดนตรีที่นำมาใช้ ฝึกสอนนักท่องเที่ยว โดยงดเว้นการใช้ รำมะนา - เพิ่มสถานที่สำหรับใช้เปลี่ยน เครื่องแต่งกาย ได้แก่ บ้านข้างศาลเจ้า
2	กิจกรรมล่องเรือ ชมเลน เป็นกิจกรรมที่ได้รับ แรงบันดาลใจมาจากวิถีชีวิตสมัยก่อนของชาว อุรูกลาโวยจที่ตั้งถิ่นฐานบริเวณบ้านบ่อแหน เพื่อรับจ้างตัดไม้ไผ่และเผาถ่าน ก่อนจะอพยพ ย้ายถิ่นมาอยู่ที่ชุมชนโต๊ะบาหลิวในปัจจุบัน รวมถึง ยังได้รับแรงบันดาลใจมาจากพื้นที่ของชุมชน ที่ถูกล้อมรอบไปด้วยป่าไผ่และหนองน้ำสู่กิจกรรม ที่นักท่องเที่ยวจะได้ล่องเรือลัดเลาะไปตามคลอง ฝั่งตะวันตกของชุมชนเพื่อเรียนรู้ความสำคัญ ของระบบนิเวศป่าชายเลน ฝึกสังเกตลูกไผ่ เพื่อคาดการณ์สภาพอากาศ ทำความรู้จักต้นถั่วขาว ที่สามารถพบได้ระหว่างทาง และเยี่ยมชมบ่อคู้ ซึ่งเป็นบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ของชาวอุรูกลาโวยจ จากนั้น จึงล่องเรือไปตามคลองลัดบ่อแหนเพื่อรับฟัง เรื่องราวและเยี่ยมชมบ้านบ่อแหนซึ่งเป็นสถานที่ สำคัญในอดีตที่เกี่ยวข้องกับชาวอุรูกลาโวยจ	- เพิ่มบ่อคู้ ไว้ในเส้นทางท่องเที่ยว - นำเสนอต้นถั่วขาว หนึ่งในพืชที่ ชาวอุรูกลาโวยจนิยมนำมาใช้ทำขนม ในอดีต

ตาราง 27 (ต่อ)

<p>3 กิจกรรมแต่งแต้ม เต็มเรือ เป็นกิจกรรมที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากวิถีชีวิตประจำวันของชาวอุรุกรลาไวจซึ่งมีเรือเป็นยานพาหนะสำคัญเพื่อใช้ในการเดินทางและออกทะเลเพื่อทำประมง รวมถึงทักษะเชิงช่างในการซ่อมเรือของสมาชิกชุมชนโดยนักท่องเที่ยวจะได้รับฟังเรื่องราวเกี่ยวกับเรือที่ชาวอุรุกรลาไวจใช้ในแต่ละยุคสมัย พร้อมรับชมทักษะการซ่อมเรือและลงมือประดิษฐ์หรือตกแต่งเรือจำลองหรือสมอเรือโบราณด้วยตนเอง อีกทั้งอาจมีการนำขยะทะเลที่พบในชุมชนมาดัดแปลงเป็นวัสดุสำหรับการต่อหรือตกแต่งเรือ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - เพิ่มกิจกรรมวาดลวดลายเรือจำลองเพื่อเป็นทางเลือกเพิ่มเติมให้กับนักท่องเที่ยวที่มีเวลาทำกิจกรรมน้อย - เพิ่มการจัดแสดงและจำหน่ายสินค้าของที่ระลึก เช่น พวงกุญแจหรือโมเดลเรือจำลอง โมเดลสมอเรือโบราณ เป็นต้น
<p>4 กิจกรรมจักสาน งานศิลป์ เป็นกิจกรรมที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากงานหัตถกรรมจักสานของชาวอุรุกรลาไวจในอดีต ที่มีการนำเตยปาหนันและหวายมาสานเป็นสิ่งของเครื่องใช้ โดยนักท่องเที่ยวจะได้รับฟังเรื่องราวเกี่ยวกับพืชที่ถูกนำมาใช้และเรียนรู้ทักษะการจักสาน พร้อมลงมือสานลวดลายต่าง ๆ จากการเลือกชุดกล่องจักสานปริศนาที่นักท่องเที่ยวจะไม่สามารถรู้ลวดลายทั้งหมดได้ จนกว่าจะสานจนเสร็จสิ้นตามคู่มือ โดยมีปราชญ์ชุมชนคอยให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ปรับเปลี่ยนชื่อกิจกรรมจาก “สี่สาน อ่านดวง” สู่ “จักสาน งานศิลป์” - ตัดกิจกรรมการทำนายดวงออกเหลือเพียงแค่การจักสานลวดลายตามกล่องปริศนาไว้เท่านั้น
<p>5 กิจกรรมจับปลา ลาตะวัน เป็นกิจกรรมที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากวิถีการทำประมงพื้นบ้านและภูมิปัญญาในการออกทะเลที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษของชาวอุรุกรลาไวจเป็นระยะเวลายาวนานหลายร้อยปี โดยนักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้ภูมิปัญญาชาวบ้านที่ชาวอุรุกรลาไวจใช้ในการออกทะเล เช่น การสังเกตสภาพแวดล้อมและรอบตัวเพื่อคาดการณ์สภาพอากาศและกำหนด</p>	<ul style="list-style-type: none"> - เพิ่มกิจกรรมสำรวจได้แก่ การตกปลาหน้าดิน ในกรณีที่ไม่สามารถจับสัตว์ทะเลจากการชักลอบหรือไซ้ได้ - *เพิ่มกิจกรรมเสริม (ตัวเลือกเพิ่มเติม) ได้แก่ ดำน้ำ ฌ แหลมมลาตี เยี่ยมชมทะเลแหวกเกาะร้าง และเยี่ยมชมเกาะสน

ตาราง 27 (ต่อ)

ทิศทางที่จะใช้เดินเรือ รวมถึงการหาตำแหน่งที่อยู่ของ สัตว์หรือไซท์ที่จมไว้ เป็นต้น นอกจากนี้นักท่องเที่ยวจะได้ เรียนรู้การใช้เครื่องมือประมงพื้นบ้านแต่ละชนิดและ ทดลองทำประมงด้วยตนเอง โดยกิจกรรมจะถูกสอดแทรก ไปด้วยเกร็ดความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลผ่าน เครื่องมือประมงพื้นบ้านและวิถีการดำรงชีวิตของชาวอุรัก ลาโว้ย ที่ต้องพึ่งพาทะเลมาตั้งแต่อดีต จากนั้น นักท่องเที่ยวจะได้รับประทานปลาดิบหรืออาหารจากสัตว์ ทะเลที่ตนจับได้และรับชมพระอาทิตย์ตกน้ำก่อนเดินทาง กลับสู่ชุมชน ทั้งนี้ ชุมชนยังมีกิจกรรมเสริม* ได้แก่ กิจกรรมดำน้ำ ฦ แหลมมลาดี เยี่ยมชมทะเลแหวกเกาะ แร้ง และเยี่ยมชมชมเกาะสน ให้กับนักท่องเที่ยว ที่สนใจ

หมายเหตุ: กิจกรรมเสริม มี ค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม

1.3.1 โปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ชุมชนไต่ะบาหลิว (ปรับปรุงใหม่)

ภาพประกอบ 24 โปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน
เชิงสร้างสรรค์ชุมชนไต่ะบาหลิว (ปรับปรุงใหม่)
ที่มา: ผู้วิจัย

ตาราง 28 รายละเอียดโปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ชุมชนไต่ะบาหลิว (ปรับปรุงใหม่)

กิจกรรม	ระยะเวลา	รายละเอียด	สถานที่
1. เปิดบ้าน ไต่ะบาหลิว: (สัมผัส) ชุมชน เล็กที่ไม่ลับ พร้อมชิมซั้บ	30 นาที	- นักท่องเที่ยวทำความรู้จักกับปราชญ์ชุมชน และทีม พร้อมรับฟังรายละเอียดโปรแกรม ท่องเที่ยวเบื้องต้น ณ ชุมทางเข้าชุมชน - รับฟังข้อมูลทั่วไปของชุมชนและลักษณะ การสร้างบ้านเรือน พร้อมเยี่ยมชมบรรยากาศ	- ชุมทางเข้า และสะพานปูน - บ้านไต่ะหมอ - ศาลเจ้า ไต่ะบาหลิว

ตาราง 28 (ต่อ)

วิถีชาวเล	โดยรอบ		
		- รับฟังประวัติชุมชนและเครื่องมือต้อนรับ ณ บ้านโต๊ะหมอ	
		- รวมตัวที่ศาลเจ้าโต๊ะบาหลิวเพื่อรับฟังประวัติ ศาลเจ้าและกราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์	
หมายเหตุ		- กิจกรรมต้อนรับ - เมนูเครื่องมือต้อนรับ เช่น น้ำมะพร้าวอัญชัน เป็นต้น โดยอาจมีการปรับเปลี่ยน เมนูเครื่องมือในแต่ละช่วงเพื่อสร้างความรู้สึกละเอียดอ่อน - กิจกรรมสอดคล้องกับนักท่องเที่ยวเป้าหมายประเภท Story consumer	
2. ร้องรำ ทำเพลง	1 ชั่วโมง 30 นาที	- รับฟังประวัติและข้อมูลการแสดงพื้นบ้าน แต่ละชนิด ณ ศาลเจ้าโต๊ะบาหลิว - เปลี่ยนเครื่องแต่งกายตามรูปแบบการแสดง และถ่ายรูปลงในชุมชน - กลับมารวมตัวที่ศาลเจ้าโต๊ะบาหลิวเพื่อฝึก เล่นเครื่องดนตรีประกอบการแสดง เช่น โทน ไวโอลิน เป็นต้น - ทำการแสดงร่วมกับปราชญ์ชุมชนและทีม	- ศาลเจ้า โต๊ะบาหลิว - บ้านข้างศาลเจ้า (ร้านเช่าชุด)
หมายเหตุ		- เครื่องดนตรีที่นักท่องเที่ยวจะได้ฝึกเล่นขึ้นอยู่กับประเภทการแสดงในวันนั้น - นักท่องเที่ยวเปลี่ยนเครื่องแต่งกายได้ที่บ้านข้างศาลเจ้า (ไม่มีค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม สำหรับนักท่องเที่ยวที่ซื้อโปรแกรมท่องเที่ยวของชุมชน) - กิจกรรมสอดคล้องกับนักท่องเที่ยวเป้าหมายประเภท Deep learner, Culture exchanger, Process practitioner, Story consumer และ Fun experience explorer	
3. ล่องเรือ ชมเลน	2 ชั่วโมง	- นักท่องเที่ยวล่องเรือบริเวณคลองฝั่งตะวันตก - ชมบรรยากาศและฟังเรื่องราวความสำคัญของ ระบบนิเวศป่าชายเลน รวมถึงทรัพยากร ที่พบในพื้นที่ เช่น ต้นโกงกาง ต้นถั่วขาว เป็นต้น	- ท่าเทียบเรือ คลองฝั่งตะวันตก - คลองฝั่ง ตะวันตก

ตาราง 28 (ต่อ)

		<ul style="list-style-type: none"> - ผีกลังเกิดลูกโงกทางเพื่อคาดการณ์สภาพอากาศ - เยี่ยมชม บ่อ คูรี บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ของชาวอุรักลาโว้ย - เดินทางต่อไปยังบ้านบ่อแหน โดยใช้เส้นทางคลองลัดบ่อแหน และรับประทานอาหารบนเรือพร้อมชมบรรยากาศป่าชายเลน และคลองลัดบ่อแหน - เมื่อถึงบ้านบ่อแหนนักท่องเที่ยวจะได้รับฟังเรื่องราวของบ้านบ่อแหนซึ่งเกี่ยวข้องกับชาวอุรักลาโว้ยในอดีต ทั้งในฐานะพื้นที่อยู่อาศัยพื้นที่ทางจิตวิญญาณและพื้นที่ประกอบอาชีพ (ตัดไม้เผาถ่าน) พร้อมเยี่ยมชมบรรยากาศที่ตั้งชุมชนดั้งเดิม - เดินทางกลับสู่ชุมชนโต๊ะบาหลิว 	<ul style="list-style-type: none"> - สำนักสงฆ์ศาลาด่าน (ที่ตั้งบ่อคูรี) - คลองลัดบ่อแหน - บ้านบ่อแหน
หมายเหตุ		<ul style="list-style-type: none"> - เมนูอาหาร ประกอบไปด้วยวัตถุดิบที่หาได้ในป่าชายเลนและวัตถุดิบที่ได้จากการทำประมงของสมาชิกชุมชน เช่น ไบโงกทางทอด ปลาแดดเดียว เป็นต้น - กิจกรรมสอดคล้องกับนักท่องเที่ยวเป้าหมายประเภท Culture exchanger, Story consumer และ Fun experience explorer 	
4. แต่ง แต่งเต็ม เรือ	1 - 2 ชั่วโมง	<ul style="list-style-type: none"> - รับฟังข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะเรือที่ชาวอุรักลาโว้ยใช้ในแต่ละยุคสมัย - รับชมทักษะและรับฟังเกร็ดความรู้ในการซ่อมเรือจากช่างซ่อมเรือของชุมชน - ลงมือประดิษฐ์เรือ/สมอเรือโบราณจำลองหรือวาดลวดลายเรือจำลอง - เลือกซื้อของที่ระลึกจากฝีมือคนในชุมชน เช่น พวงกุญแจหรือโมเดลเรือจำลอง โมเดลสมอเรือโบราณ เป็นต้น 	<ul style="list-style-type: none"> - จุดซ่อมเรือ - ศาลารำมะนา

ตาราง 28 (ต่อ)

หมายเหตุ	<p>- กิจกรรมสอดคล้องกับนักท่องเที่ยวยุคเป้าหมายประเภท Deep learner, Culture exchanger, Process practitioner, Story consumer และ Fun experience explorer</p> <p>- อาจมีการนำขยะทะเลที่พบในชุมชนมาดัดแปลงเป็นวัสดุสำหรับใช้ในการต่อหรือตกแต่งเรือเพิ่มเติม</p>
5. จักสานงานศิลป์	<p>1 ชั่วโมง - รับฟังข้อมูลเบื้องต้นของพืชที่นำมาใช้และ - ศาลารำมะนา</p> <p>30 นาที - เรื่องราวเกี่ยวกับงานหัตถกรรมจักสานในอดีต</p> <p>2 ชั่วโมง ของชาวอุรุกรักลาไวจ</p> <p>- เรียนรู้ทักษะการจักสาน พร้อมลงมือสานลวดลายต่าง ๆ จากการเลือกชุดกล่องจักสานปริศนา หรือจักสานชิ้นงานหัตถกรรมที่นักท่องเที่ยวนสนใจต่อจากชิ้นงานเดิมที่คนในชุมชนได้เริ่มไว้ โดยมีปราชญ์คอยให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด</p> <p>- เลือกชื่อของที่ระลึกจากฝีมือคนในชุมชน เช่น เสื้อ กระเป๋า ตะกร้า เป็นต้น</p>
หมายเหตุ	<p>- กิจกรรมสอดคล้องกับนักท่องเที่ยวยุคเป้าหมายประเภท Deep learner, Culture exchanger, Process practitioner, Story consumer และ Fun experience explorer</p>
6. จับปลาตลาดะวัน	<p>2 ชั่วโมง - นักท่องเที่ยวลงเรือที่คลองฝั่งตะวันตก - ทำเทียบเรือคลองฝั่ง</p> <p>มุ่งหน้าออกสู่ทะเลอันดามัน ตะวันตก</p> <p>- เรียนรู้การสังเกตธรรมชาติรอบตัวและ - ทะเลอันดามัน</p> <p>ภูมิปัญญาที่ชาวอุรุกรักลาไวจใช้ออกทะเล - *แหลมมลาดี</p> <p>เช่น การสังเกตคลื่นลม การดูทิศทาง เป็นต้น - *ทะเลแหวกเกาะแร้ง</p> <p>- เรียนรู้การใช้เครื่องมือประมงพื้นบ้านและ - *เกาะสน</p> <p>ทดลองทำประมงด้วยตนเอง</p> <p>- รับประทานเมนูปลาดิบที่ลงมือจับได้</p> <p>โดยมีเมนูแนะนำคือ ซาชิมิปลาเสียน</p>

ตาราง 28 (ต่อ)

		<ul style="list-style-type: none"> - รับประทานคู่กับน้ำจิ้มสุตรขาวเล - ชมพระอาทิตย์ตกน้ำก่อนเดินทางกลับสู่ชุมชน
หมายเหตุ		<ul style="list-style-type: none"> - เครื่องมือประมงแต่ละชนิดที่นักท่องเที่ยวได้ใช้ขึ้นอยู่กับฤดูกาลของสัตว์ทะเลที่จับในช่วงนั้น ๆ - กิจกรรมสำรอง ได้แก่ การตกปลาหน้าดิน ในกรณีที่ไม่สามารถจับสัตว์ทะเลจากการซักลอบหรือไซได้ - *กิจกรรมเสริม (ตัวเลือกเพิ่มเติม) ได้แก่ ดำน้ำ ฌ แหลมมลาตี เยี่ยมชมทะเลแหวก เกาะร้าง และเยี่ยมชมเกาะสน <p>หมายเหตุ: กิจกรรมเสริมมีค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม</p> <ul style="list-style-type: none"> - นักท่องเที่ยวสามารถเลือกซื้อสัตว์ทะเลกลับไปได้ - จำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวอยู่ที่ 4-5 คนต่อเรือหนึ่งลำ - กิจกรรมสอดคล้องกับนักท่องเที่ยวเป้าหมายประเภท Culture exchanger, Process practitioner, Story consumer และ Fun experience explorer
กิจกรรมพิเศษ	ขึ้นอยู่กับ	<ul style="list-style-type: none"> - รับฟังเรื่องราวเกี่ยวกับประเพณีลอยเรือ
ประเพณีลอยเรือ	การตกลงระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> - บ้านคลองดาวและบ้านโต๊ะบาหลิว - เข้าร่วมขั้นตอนต่าง ๆ ในพิธีตามกำหนดการที่ได้ตกลงกับชุมชน
หมายเหตุ		<ul style="list-style-type: none"> - กิจกรรมสอดคล้องกับนักท่องเที่ยวเป้าหมายประเภท Deep learner, Culture exchanger, Story consumer และ Fun experience explorer

หมายเหตุ:

- สามารถสลับลำดับหรือเลือกกิจกรรมได้เพื่อให้มีความเหมาะสมในการทำกิจกรรม 1 วัน
- นักท่องเที่ยวควรติดต่อจองโปรแกรมล่วงหน้าอย่างน้อย 1 วัน

1.4 ผลการประเมินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุ้งกาเวียงชุมชนใต้ะบาหลิว

ผู้วิจัยนำผลการปรับปรุงกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และโปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ชุมชนใต้ะบาหลิว นำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิด้านการท่องเที่ยวที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญและเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จำนวน 3 ท่าน โดยแบ่งเป็นตัวแทนจากภาควิชาการ 1 ท่าน ตัวแทนจากหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวภาครัฐ 1 ท่าน และตัวแทนจากหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวภาคเอกชน 1 ท่าน เพื่อทำการประเมินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้เกณฑ์การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) พบผลการศึกษาดังนี้

ผลการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านการท่องเที่ยว พบว่า จากกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนใต้ะบาหลิวทั้งหมด 5 กิจกรรม มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ได้รับคัดเลือกกว่ามีความน่าสนใจ แสดงถึงอัตลักษณ์ของชุมชน และมีความเหมาะสมในการเป็นชุดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เริ่มต้นที่ใช้สำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวภายในชุมชนรวมทั้งสิ้น 3 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมแต่งแต้ม เดิมเรื่อ กิจกรรมจักสานงานศิลป์ และกิจกรรมจับปลา ลาดตะวัน

ตาราง 29 ผลการคัดเลือกกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนใต้ะบาหลิว

กิจกรรม	ภาครัฐ	ภาคเอกชน	ภาควิชาการ
1. ร้องรำ ทำเพลง	-	-	-
2. ส่องเรือ ชมเลน	-	-	-
3. แต่งแต้ม เดิมเรื่อ	/	/	/
4. จักสาน งานศิลป์	-	/	-
5. จับปลา ลาดตะวัน	/	-	/

ทั้งนี้ กิจกรรมที่ได้รับคัดเลือกจะถูกนำมาพิจารณา 2 ส่วน ตามเกณฑ์การพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อพิจารณาเบื้องต้น ซึ่งประยุกต์มาจากเกณฑ์การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโลก (Global Sustainable Tourism Council; GSTC) และเกณฑ์การตรวจประเมินมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT Thailand Standard) โดยกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จะต้องผ่านคุณสมบัติเบื้องต้น 5 ใน 6 ข้อ และส่วนที่ 2 การประเมินกิจกรรม

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ภายใต้กรอบแนวคิด Creative Tourism The 3S Principles จำนวน 10 ข้อ โดยผลการพิจารณากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนใต้ะบาทลิว มีดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อพิจารณาเบื้องต้น (Prerequisite)

1. กิจกรรมแต่งแต้ม เต็มเรือ

ตาราง 30 ผลการพิจารณาเบื้องต้นกิจกรรมแต่งแต้ม เต็มเรือ

ข้อพิจารณา	ผลการพิจารณา		
	ภาครัฐ	ภาคเอกชน	ภาควิชาการ
1. การจัดการที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น	มี	มี	มี
2. การจัดการที่สร้างผลประโยชน์ให้ชุมชน	มี	มี	มี
3. กิจกรรมที่เพิ่มผลประโยชน์หรือลดผลกระทบเชิงลบทางวัฒนธรรม	มี	มี	มี
4. กิจกรรมที่เพิ่มผลประโยชน์หรือลดผลกระทบเชิงลบทางสิ่งแวดล้อม	มี	มี	มี
5. มีการคำนึงถึงด้านสุขภาพและความปลอดภัย	มี	มี	มี
6. เป็นกิจกรรมที่ไม่ทำรุนแรงสัตว์	มี	มี	มี

2. กิจกรรมจักสาน งานศิลป์

ตาราง 31 ผลการพิจารณาเบื้องต้นกิจกรรมจักสาน งานศิลป์

ข้อพิจารณา	ผลการพิจารณา
	ภาคเอกชน
1. การจัดการที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น	มี
2. การจัดการที่สร้างผลประโยชน์ให้ชุมชน	มี
3. กิจกรรมที่เพิ่มผลประโยชน์หรือลดผลกระทบเชิงลบทางวัฒนธรรม	มี
4. กิจกรรมที่เพิ่มผลประโยชน์หรือลดผลกระทบเชิงลบทางสิ่งแวดล้อม	มี
5. มีการคำนึงถึงด้านสุขภาพและความปลอดภัย	มี
6. เป็นกิจกรรมที่ไม่ทำรุนแรงสัตว์	มี

3. กิจกรรมจับปลา ลาตะวัน

ตาราง 32 ผลการพิจารณาเบื้องต้นกิจกรรมกิจกรรมจับปลา ลาตะวัน

ข้อพิจารณา	ผลการพิจารณา	
	ภาครัฐ	ภาควิชาการ
1. การจัดการที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น	มี	มี
2. การจัดการที่สร้างผลประโยชน์ให้ชุมชน	มี	มี
3. กิจกรรมที่เพิ่มผลประโยชน์หรือลดผลกระทบเชิงลบทางวัฒนธรรม	มี	มี
4. กิจกรรมที่เพิ่มผลประโยชน์หรือลดผลกระทบเชิงลบทางสิ่งแวดล้อม	มี	มี
5. มีการคำนึงถึงด้านสุขภาพและความปลอดภัย	มี	มี
6. เป็นกิจกรรมที่ไม่ทำรุนแรงสัตว์	มี*	มี*

หมายเหตุ: *การทำประมงถือเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต ดังนั้นจึงไม่เป็นการทำรุนแรงสัตว์

ส่วนที่ 2 ผลการประเมิน 10 ข้อ ภายใต้กรอบแนวคิด Creative Tourism

The 3S Principles

การประเมินกิจกรรมแต่งแต้ม เต็มเรือ กิจกรรมจักสาน งานศิลป์ และกิจกรรมจับปลา ลาตะวัน ภายใต้กรอบแนวคิด Creative Tourism The 3S Principles มีผลการศึกษา ดังนี้

ตาราง 33 ผลการประเมินกิจกรรมแต่งแต้มเติม เรือ ชุมชนใต้เขาพิภพภายใต้กรอบแนวคิด Creative Tourism The 3S Principles

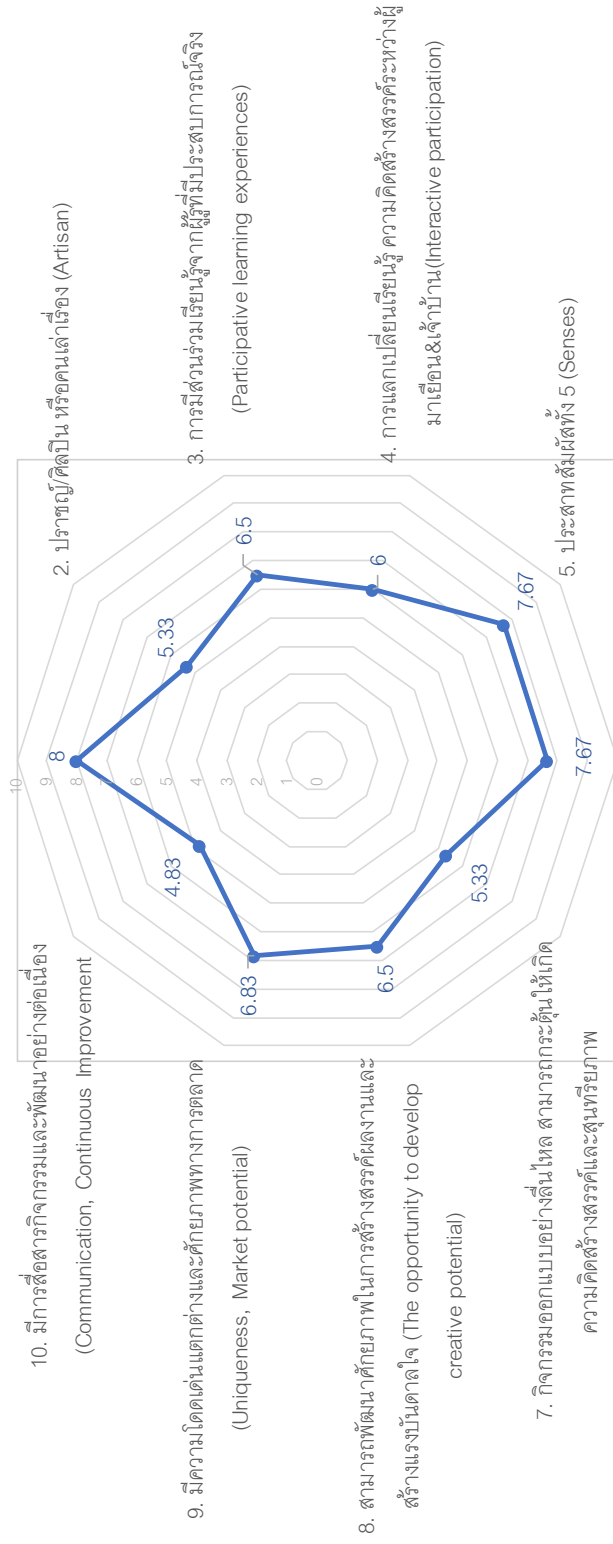
ข้อพิจารณา	กิจกรรมแต่งแต้มเติม เรือ				ค่าเฉลี่ย
	ภาค	ภาค	ภาค	ภาค	
	รัฐ	เอกชน	วิชาการ	วิชาการ	
1. กิจกรรมออกแบบมาจากพื้นฐานของทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวของท้องถิ่น	8	7	9	9	8
2. ปรากฏุติลป็น หรือคนเล่าเรื่องที่สามารถออกแบบเรื่องราวที่สร้างแรงบันดาลใจและเกิดความดึงดูดความน่าสนใจในการเรียนรู้และสร้างสรรค์ผลงาน	3	5	8	8	5.33
3. การออกแบบกิจกรรมเป็นการได้ฟังเพื่อเรียนรู้จากผู้รู้ที่มีประสบการณ์จริง ได้ลงมือทำ ทำให้เกิดความเข้าใจและความสนุก	4.5	6	9	9	6.5
4. การออกแบบกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติ พุดคุยโต้ตอบและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นสร้างสรรค์	4	6	8	8	6
5. กิจกรรมออกแบบโดยใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับกิจกรรม คือ รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส	7	7	9	9	7.67
6. สถานที่จัดกิจกรรมมีบรรยากาศและออกแบบไว้อย่างเหมาะสม กระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์	8	7	8	8	7.67
7. กิจกรรมออกแบบอย่างสั้นไหล สามารถกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และสุนทรีย์ภาพ	3	5	8	8	5.33
8. การออกแบบกิจกรรมเปิดโอกาสให้พัฒนาศักยภาพในการสร้างสรรค์ผลงานของตนเอง ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวอาจถึงขั้นสามารถสร้างแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ทั้งผู้มาเยือนและเจ้าชองบ้านหรือศิลปิน	6.5	6	7	7	6.5
9. นักออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ มีศักยภาพในการสร้างความแตกต่างของกิจกรรมสร้างเอกลักษณ์ที่ไม่เหมือนใคร เพื่อประโยชน์ทางการตลาด	7.5	5	8	8	6.83
10. นักออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สามารถสื่อสารกิจกรรมให้โดดเด่นและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	0.5	5	9	9	4.83
รวม	52	59	83	83	64.67

หมายเหตุ: เนื่องจากชุมชนยังไม่ได้ทดลองทำกิจกรรมจริง การประเมินจึงพิจารณาการเก็บข้อมูลเบื้องต้นจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กราฟสรุปผลการประเมินกิจกรรมแต่งแต้ม เต็มเรือ

1. ความจริงแท้ทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น เอกลักษณ์

เฉพาะตัวของท้องถิ่น (Authenticity)

จากตาราง 33 และภาพประกอบ 25 ผลการพิจารณากิจกรรมแต่งแต้ม เติมเรือ ด้านความจริงแท้ของทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าการนี้มีพื้นฐานมาจากทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนและมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะภาคที่ชัดเจน แต่ควรเสริมความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนให้ชัดมากยิ่งขึ้นเพื่อเสริมให้กิจกรรมมีความแตกต่างจากพื้นที่อื่น ๆ ในภูมิภาคเดียวกัน ในขณะที่ด้านการออกแบบเรื่องราวให้ดึงดูดใจ และสร้างแรงบันดาลใจของปราชญ์หรือคนเล่าเรื่อง ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าการนี้มีรูปแบบ แต่งแต้ม เติมเรือ เป็นกิจกรรมที่มีเรื่องราวสะท้อนวิถีของชาวอุบลราชธานี และแม้ว่าชุมชนยังไม่ได้จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวและมีเพียงแค่อำเภอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเท่านั้น แต่ปราชญ์ชุมชนหรือผู้เล่าเรื่องน่าจะสามารถถ่ายทอดรายละเอียดต่าง ๆ ได้ เนื่องจากเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับวิถีการดำเนินชีวิตที่ได้สัมผัสและมีความคุ้นชินมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน อย่างไรก็ตามอาจจะยังไม่สามารถถ่ายทอดเรื่องราวจนถึงขั้นสร้างแรงบันดาลใจให้กับนักท่องเที่ยวได้ ซึ่งทักษะในส่วนนี้ชุมชนสามารถนำไปปรับปรุงและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นต่อไปในอนาคต ด้านการมีส่วนร่วมเรียนรู้จากผู้มีประสบการณ์จริง ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าการมีกิจกรรมถูกออกแบบมาให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักท่องเที่ยวกับเจ้าบ้าน นักท่องเที่ยวได้ลงมือทำ ได้ความรู้และเข้าใจในวิถีชีวิต แต่ยังมีมิติของความสนุกสนานที่จะตอบรับกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่ม ด้านการแลกเปลี่ยนความคิดสร้างสรรค์ระหว่างผู้มาเยือนกับเจ้าบ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าการคำนึงถึงระดับปฏิสัมพันธ์และการแลกเปลี่ยนความคิดสร้างสรรค์เมื่อทำกิจกรรมขึ้นจริง ด้านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าเป็นกิจกรรมที่ครอบคลุมทั้งด้านการมองเห็นรูป การได้กลิ่นที่นำมาวาดลวดลายลงบนเรือ และการได้สัมผัสในขั้นตอนของการต่อเรือ ด้านสถานที่จัดกิจกรรมผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าเป็นสถานที่ที่มีความเหมาะสม เนื่องจากนักท่องเที่ยวยังอยู่ในบริบทที่สามารถมองเห็นจุดชมเรือและบรรยากาศของชุมชนที่มีเรือจอดเรียงราย ซึ่งส่งผลให้มีบรรยากาศของสถานที่ค่อนข้างสูง ด้านการออกแบบกิจกรรมอย่างสิ้นไหล กระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าการเสริมรายละเอียดของกิจกรรมบางจุดเพื่อเพิ่มความน่าสนใจ และสร้างสรรค์ให้เรือช่วยชุมชนให้มีความโดดเด่นมากขึ้น ด้านการพัฒนาศักยภาพในการสร้างสรรค์ผลงานและสร้างแรงบันดาลใจ ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าการมีกิจกรรมดังกล่าวเป็นการทำงานฝีมือและใช้ระยะเวลาค่อนข้างนาน จึงเกิดความกังวลว่านักท่องเที่ยวจะสามารถสร้างสรรค์ชิ้นงานของตนเองได้จนเสร็จสิ้นและได้แรงบันดาลใจต่อยอดกลับไปหรือไม่ ด้านความโดดเด่นแตกต่างและศักยภาพทางการตลาด ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าการมี

ต่อเรือสามารถพบเห็นได้ในพื้นที่อื่น ๆ เช่นกัน แต่ลักษณะเรือ การทำสมอเรือโบราณ และเรื่องราววิถีชีวิตของชาวอุรักลาโว้ยที่มีเรือเป็นองค์ประกอบสำคัญมาเป็นระยะเวลายาวนานจะช่วยชี้ให้เห็นกิจกรรมที่มีความแตกต่างที่เป็นเอกลักษณ์ อย่างไรก็ตามชุมชนอาจมีการคำนึงถึงการต่อยอดงานฝีมือให้นักท่องเที่ยวสามารถนำกลับไปใช้ประโยชน์นอกเหนือจากการเป็นที่ระลึกวางตกแต่งสถานที่ และด้านการสื่อสารกิจกรรมให้โดดเด่นและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง พบว่าผู้ทรงคุณวุฒิยังไม่มั่นใจว่าปราชญ์หรือผู้เล่าเรื่องจะสามารถสื่อสารกิจกรรมได้อย่างสร้างสรรค์และต่อเนื่องหรือไม่ รวมถึงความกระตือรือร้นของชุมชนในการพัฒนาและต่อยอดกิจกรรมให้เกิดความสร้างสรรค์ในระยะยาว ซึ่งในส่วนนี้จะเป็นโจทย์ให้กับชุมชนนำไปพัฒนาศักยภาพของตนต่อไป

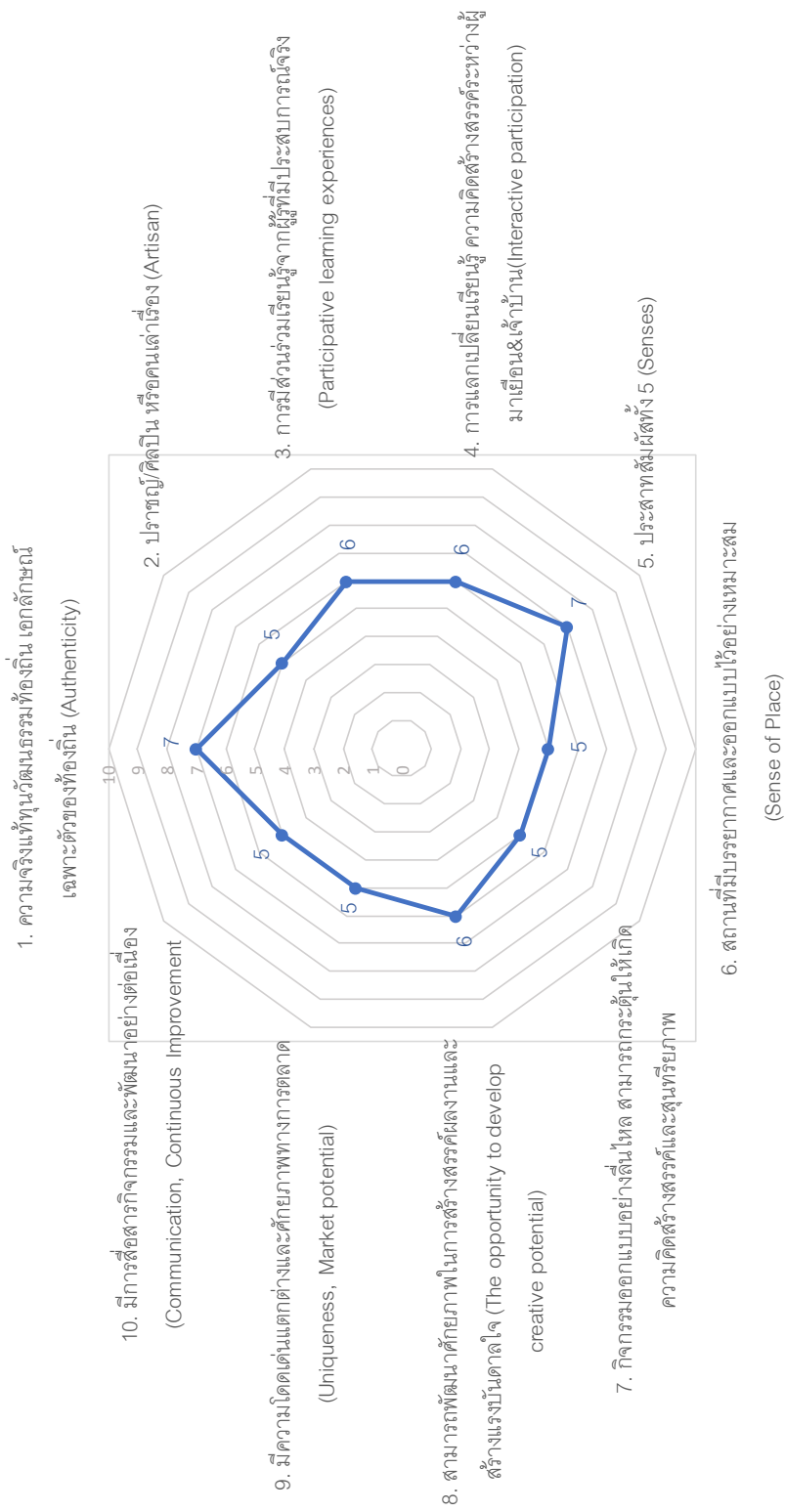

ตาราง 34 ผลการประเมินกิจกรรมจักสาน งานศิลป์ ชุมชนใต้บาทวิถีภายใต้กรอบแนวคิด Creative Tourism The 3S Principles

ข้อพิจารณา	กิจกรรมจักสาน	
	งานศิลป์	ค่าเฉลี่ย
1. กิจกรรมออกแบบมาจากพื้นฐานของทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวของท้องถิ่น	7	7
2. ประชาชนศิลปิน หรือคนเฒ่าเฒ่าที่สามารออกแบบเรื่องราวที่สร้างแรงบันดาลใจและเกิดความดึงดูดความน่าสนใจในการเรียนรู้และสร้างสรรค์ผลงาน	5	5
3. การออกแบบกิจกรรมเป็นการได้ฟังเพื่อเรียนรู้จากผู้รู้ที่มีประสบการณ์จริง ได้ลงมือทำ ทำให้เกิดความเข้าใจและความสนุก	6	6
4. การออกแบบกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติ พุศุขยุติตอบและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นสร้างสรรค์	6	6
5. กิจกรรมออกแบบโดยให้ประสบการณ์ที่ 5 ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับกิจกรรม คือ รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส	7	7
6. สถานที่จัดกิจกรรมมีบรรยากาศและออกแบบไว้อย่างเหมาะสม กระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์	5	5
7. กิจกรรมออกแบบอย่างสั้นหล สามารถกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และสุนทรีย์ภาพ	5	5
8. การออกแบบกิจกรรมเปิดโอกาสให้พัฒนาศักยภาพในการสร้างสรรค์ผลงานของตัวเอง ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวจะถึงขั้นสามารถสร้างแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ทั้งผู้มาเยือนและเจ้าของบ้านหรือศิลปิน	6	6
9. นักออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ มีการสร้างความแตกต่างของกิจกรรม	5	5
สร้างเอกลักษณ์ที่ไม่เหมือนใคร เพื่อประโยชน์ทางการตลาด		
10. นักออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สามารถสื่อสารกิจกรรมให้โดดเด่นและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	5	5
รวม	57	57

หมายเหตุ: เนื่องจากชุมชนยังไม่ได้ทดลองทำกิจกรรมจริง การประเมินจึงพิจารณาจากการเก็บข้อมูลเบื้องต้นจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กราฟสรุปผลการประเมินกิจกรรมจักสาน งานศิลป์

จากตาราง 34 และภาพประกอบ 26 ผลการพิจารณากิจกรรมจักสาน งานศิลป์ ด้านความจริงแท้ของทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่างิจกรรมมีพื้นฐานมาจากทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นและเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนต่าง ๆ ในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย ซึ่งรวมถึงชุมชนโต๊ะบาหลิว ดังนั้นจึงควรเสริมความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนให้ชัดมากยิ่งขึ้น เพื่อให้กิจกรรมมีความแตกต่างจากพื้นที่อื่น ๆ ในภูมิภาคเดียวกัน ด้านการออกแบบเรื่องราวให้ดึงดูดใจและสร้างแรงบันดาลใจของปราชญ์หรือคนเล่าเรื่อง ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่างานปราชญ์ชุมชนหรือผู้เล่าเรื่องน่าจะสามารถถ่ายทอดรายละเอียดต่าง ๆ ได้ เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่เป็นส่วนหนึ่งของวิถีการดำเนินชีวิตมาตั้งแต่อดีต แต่อาจจะยังไม่สามารถถ่ายทอดจนถึงขั้นสร้างแรงบันดาลใจให้กับนักท่องเที่ยวได้ ซึ่งชุมชนสามารถนำไปปรับปรุงและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นต่อไปในอนาคต ด้านการมีส่วนร่วมเรียนรู้จากผู้มีประสบการณ์จริง ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่างานนักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์จริงจากการลงมือทำกิจกรรม รวมถึงได้เรียนรู้และเข้าใจชุมชนมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามควรเสริมรายละเอียดของกิจกรรมให้มีความเคลื่อนไหว มีการบูรณาการร่วมกับทุนวัฒนธรรมหรือทรัพยากรชนิดอื่น ๆ เพื่อให้กิจกรรมมีความสนุกสนานมากยิ่งขึ้นและตอบรับกับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่แตกต่างกันออกไป ด้านการแลกเปลี่ยนความคิดสร้างสรรค์ระหว่างผู้มาเยือนกับเจ้าของบ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่างิจกรรมดังกล่าวก่อให้เกิดการโต้ตอบซักถามและพูดคุยระหว่างนักท่องเที่ยวกับเจ้าบ้าน เนื่องจากถ้าไม่มีการพูดคุยนักท่องเที่ยวก็จะไม่สามารถรังสรรค์ผลงานตนเองออกมาได้ ด้านประสาธน์สัมพันธ์ทั้ง 5 ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่างานกิจกรรมครอบคลุมทั้งด้านการมองเห็นรูป และการได้สัมผัสวัสดุในขั้นตอนของการจักสาน ด้านสถานที่จัดกิจกรรม ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่างานควรปรับเปลี่ยนสถานที่ในการจัดกิจกรรมที่ช่วยสร้างแรงบันดาลใจให้นักท่องเที่ยวมากขึ้น ด้านการออกแบบกิจกรรมอย่างสิ้นไหล กระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่างานจักสานตามรูปแบบอาจจะยังไม่สามารถดึงดูดใจหรือกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเกิดความคิดสร้างสรรค์ได้ ดังนั้นควรมีการเสริมกิจกรรมให้มีความแปลกใหม่หรือปรับรูปแบบการทำกิจกรรมให้แตกต่างหลากหลายไปจากวิถีเดิม ด้านการพัฒนาศักยภาพ ในการสร้างสรรค์ผลงานและสร้างแรงบันดาลใจ ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่างานดังกล่าวเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ลงมือทำและพัฒนาศักยภาพของตนเอง แต่รายละเอียดของกิจกรรมอาจจะยังไม่สามารถสร้างแรงบันดาลใจให้แก่นักท่องเที่ยวได้มากนัก ด้านความโดดเด่นแตกต่างและศักยภาพทางการตลาด ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่างานจักสานงานหัตถกรรมจักสานนั้นสามารถพบได้ในพื้นที่อื่น ๆ เช่นเดียวกัน ดังนั้นชุมชนควรหาจุดต่างของตนเองเพื่อสร้างเอกลักษณ์ที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวต้องการเข้ามาร่วมกิจกรรมนี้ของชุมชน

ด้านการสื่อสารกิจกรรมให้โดดเด่นและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความกังวลเกี่ยวกับแรงบันดาลใจของชุมชนและความกระตือรือร้นในการพัฒนากิจกรรมให้สร้างสรรค์ และต่อเนื่องในระยะยาวเช่นเดียวกัน

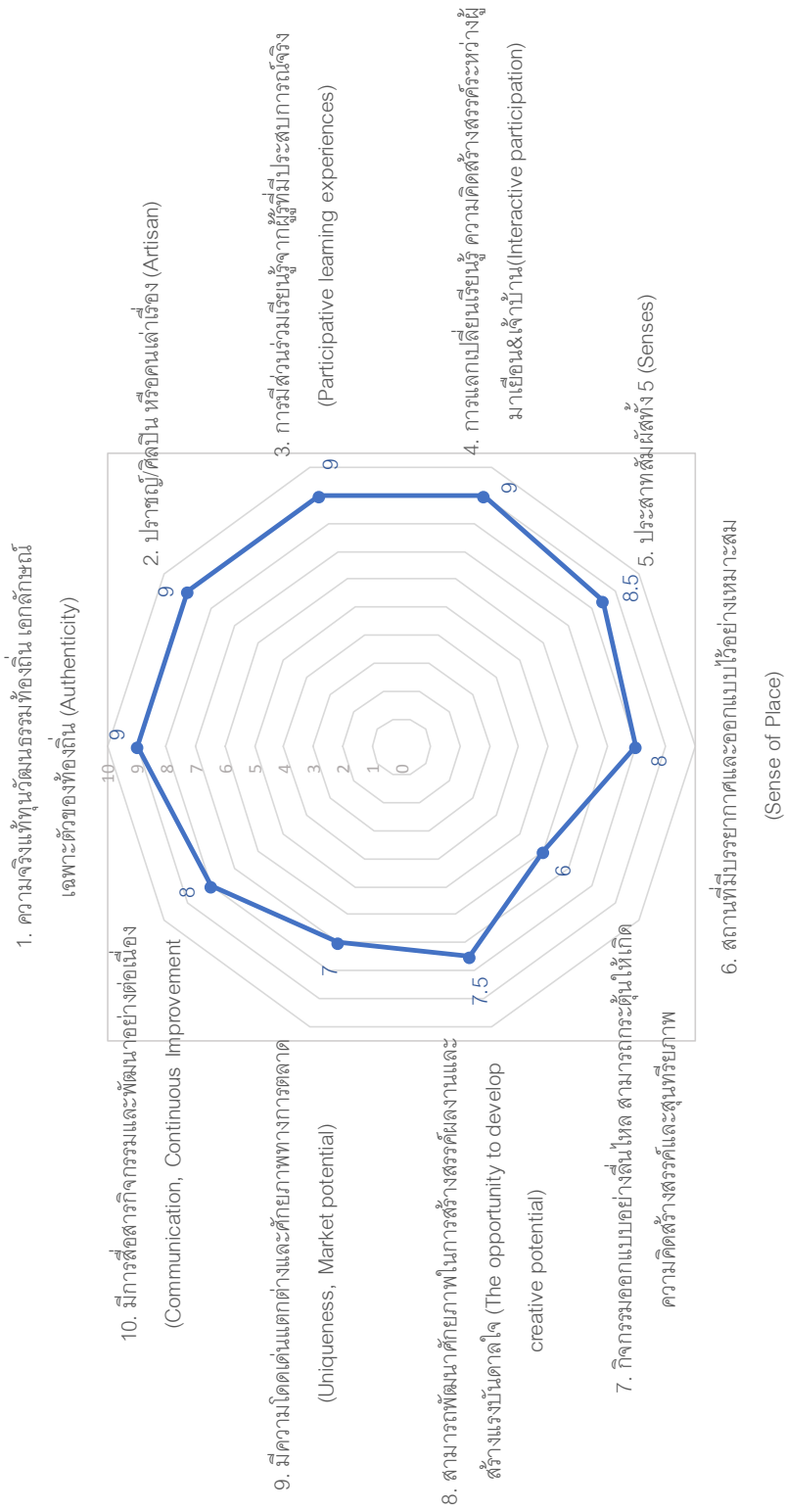

ตาราง 35 ผลการประเมินกิจกรรมจับปลา ลาตะวัน ชุมชนใต้ปะบาทลิกภายใต้กรอบแนวคิด Creative Tourism The 3S Principles

ข้อพิจารณา	กิจกรรมจับปลา ลาตะวัน	
	ภาครัฐ	ภาคเอกชน
1. กิจกรรมออกแบบมาจากพื้นฐานของทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวของท้องถิ่น	9	9
2. ประชาชนได้เรียนรู้และสร้างสรรค์ผลงาน หรือคนเล่าเรื่องที่สามารถออกแบบเรื่องราวที่สร้างแรงบันดาลใจและเกิดความดึงดูดความน่าสนใจในการเรียนรู้และสร้างสรรค์ผลงาน	9	9
3. การออกแบบกิจกรรมเป็นการได้ฟังเพื่อเรียนรู้จากผู้รู้ที่มีประสบการณ์จริง ได้ลงมือทำ ทำให้เกิดความเข้าใจและความสนุก	8	10
4. การออกแบบกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมพูดคุยโต้ตอบและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการทำกิจกรรม ได้ลงมือปฏิบัติร่วมกันระหว่างผู้มาเยือนกับเจ้าของบ้านหรือศิลปิน	8	10
5. กิจกรรมออกแบบโดยใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับกิจกรรม คือ รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส	8	9
6. สถานที่จัดกิจกรรมมีบรรยากาศและออกแบบไว้อย่างเหมาะสม กระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์	7	9
7. กิจกรรมออกแบบอย่างสั้นไหว สามารถกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และสุนทรีย์ภาพ	3	9
8. การออกแบบกิจกรรมเปิดโอกาสให้พัฒนาศักยภาพในการสร้างสรรค์ผลงานของตัวเอง ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวอาจจะถึงขั้นสามารถสร้างแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ทั้งผู้มาเยือนและเจ้าชองบ้านหรือศิลปิน	6	9
9. นักออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ มีศักยภาพในการสร้างความแตกต่างของกิจกรรม สร้างเอกลักษณ์ที่ไม่เหมือนใคร เพื่อประโยชน์ทางการตลาด	5	9
10. นักออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สามารถสื่อสารกิจกรรมให้โดดเด่นและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	7	9
รวม	70	92

หมายเหตุ: เนื่องจากชุมชนยังไม่ได้ทดลองทำกิจกรรมจริง การประเมินจึงพิจารณาจากการเก็บข้อมูลเบื้องต้นจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กราฟสรุปผลการประเมินกิจกรรมจัปปลา ลาตะวัน

จากตาราง 35 และภาพประกอบ 27 ผลการพิจารณากิจกรรมจับปลา ลาดตระเวน ด้านความจริงแท้ของทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าการกิจกรรมดังกล่าว ออกแบบมาจากทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตที่ชัดเจนของชุมชน โดยเฉพาะ ภูมิปัญญาต่าง ๆ และทักษะการทำประมงที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวอุรุกรักลาโวยจ ด้านการออกแบบ เรื่องราวให้ดึงดูดใจและสร้างแรงบันดาลใจของปราชญ์หรือคนเล่าเรื่องผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็น ว่า จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลของนักวิจัยพบว่า การถ่ายทอดเรื่องราวของปราชญ์ชุมชนช่วย ยกกระตือรือร้นความน่าสนใจของภูมิปัญญาได้อย่างดี ด้านการมีส่วนร่วมเรียนรู้จากผู้มีประสบการณ์ จริง ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าการภาพของกิจกรรมมีความชัดเจนทั้งในด้านการได้รับ ประสบการณ์ ความสนุก และความรู้ซึ่งถ่ายทอดจากปราชญ์ที่มีความเชี่ยวชาญ ด้านการ แลกเปลี่ยนความคิดสร้างสรรค์ระหว่างผู้มาเยือนกับเจ้าของบ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็น ว่า นักท่องเที่ยวจะได้มีโอกาสพูดคุยแลกเปลี่ยนกับปราชญ์ชุมชนค่อนข้างมาก เนื่องจากการรับ องค์ความรู้ใหม่และเป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวไม่เคยทำมาก่อน ด้านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าการกิจกรรมดังกล่าวให้ประสาทสัมผัสครบทั้ง 5 ด้านโดยนักท่องเที่ยว จะได้ชิมรสชาติของอาหารทะเลสด ๆ เพิ่มเติมนอกเหนือจากการเรียนรู้ทักษะประมง ด้านสถานที่ จัดกิจกรรม ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าการสถานที่ทำกิจกรรมมีความเหมาะสมและช่วยกระตุ้นให้ นักท่องเที่ยวเกิดความคิดสร้างสรรค์ได้ แต่ภาพรวมของกิจกรรมยังไม่สามารถแสดงให้เห็นได้ ชัดเจนว่าจะสามารถต่อยอด หรือมีความแตกต่างจากกิจกรรมลักษณะเดียวกันในพื้นที่อื่นได้ อย่างไร ด้านการออกแบบกิจกรรมอย่างสิ้นไหล กระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ เนื่องจากชุมชน ยังไม่ได้มีการทดลองจัดกิจกรรมขึ้นจริง ผู้ทรงคุณวุฒิจึงมีข้อเสนอแนะว่าชุมชนควรคำนึงถึงลำดับ ชั้น ความพร้อมของบุคลากรและอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการจัดกิจกรรมให้ดี เนื่องจากกิจกรรม ดังกล่าวจัดขึ้นในพื้นที่จำกัด (เรือหัวโทง) รวมถึงควรคำนึงถึงความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว ควบคู่ไปด้วย ด้านการพัฒนาศักยภาพในการสร้างสรรค์ผลงานและสร้างแรงบันดาลใจ ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าการกิจกรรมดังกล่าวอาจช่วยให้นักท่องเที่ยวค้นพบความสามารถของ ตนเองได้ เช่น นักท่องเที่ยวที่ไม่เคยมีประสบการณ์ตกปลาหรือทำประมงมาก่อน อาจค้นพบ ความสามารถและศักยภาพของตนจากกิจกรรมนี้ หรืออาจมีการต่อยอดคิดค้นเมนูอาหารทะเล หรือน้ำจิ้มสูตรใหม่ เป็นต้นด้านความโดดเด่นแตกต่างและศักยภาพทางการตลาด ผู้ทรงคุณวุฒิมี ความคิดเห็นว่าการกิจกรรมยังมีความคล้ายคลึงกับกิจกรรมลักษณะเดียวกันในพื้นที่อื่น ดังนั้นชุมชน ควรหาจุดต่างและเสริมสร้างเอกลักษณ์ของตนให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ด้านการสื่อสารกิจกรรมให้โด ต่เด่นและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าการรายละเอียดของกิจกรรมนั้น

มีความน่าสนใจอยู่ในตัวเองแต่ยังมีความกังวลเรื่องการถ่ายทอดและการสื่อสารกิจกรรมให้โดดเด่นแก่นักท่องเที่ยวในระยะยาว รวมถึงความต้องการพัฒนาต่อยอดกิจกรรมต่อไปในอนาคตของชุมชน

2. ชุมชนสังกาอู๋

2.1 ผลการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยชุมชนสังกาอู๋ ประกอบด้วยกิจกรรมดังนี้

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลสามารถสังเคราะห์กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนสังกาอู๋ได้ทั้งสิ้น 5 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมลูกทะเล กิจกรรมเรียน ถัก รั้วทะเล กิจกรรมระบำชาวเกาะ กิจกรรมขันสืบ เถอसान และกิจกรรมเขียนให้ดู หูได้ยิน ลิ่นติดไฟ มีรายละเอียดการพัฒนากิจกรรมดังนี้

ตาราง 36 รายละเอียดการพัฒนาโครงการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยชุมชนสังกาดู

หัวข้อ	คุณสมบัติ	การจัดกลุ่ม	กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนสังกาดู					
			อุทยาน	ลูกทะเล	เรียนลัก รักทะเล	ระบำ ชาวเกาะ	จับสีบ เรือสาน	เขียนให้ดู นูไต้ยีน ลินตีไฟ
ทรัพยากรที่มีความเสี่ยง หรือแนวโน้มจะสูญหาย	การแสดงของเง็งและรำมะนา	1	-	-	/	-	-	-
	ภาษาอุรักลาโว้ย	2	-	-	-	-	-	/
	วิถีการประกอบอาชีพแบบดั้งเดิม	3	/	/	-	-	-	-
	วิถีการสืบทอดประเพณีประเพณีดั้งเดิม	4	-	-	-	-	-	-
	ทรัพยากรทางทะเล	5	/	/	-	-	-	-
ทรัพยากรทางการ	ทะเลอินตามัน	5	/	-	-	-	/	-
	อ่าวพร้าว	5	-	-	-	-	/	-
	อ่าวสังกาดู	5	-	-	-	-	/	-
	กิจกรรมพิเศษ: ประเพณีลอยเรือ	5	-	-	-	-	/	-
ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ที่โดดเด่น	ทักษะทางทะเลและวิถีประมง	3	/	/	-	-	/	-
	ประเพณีลอยเรือ	4	-	-	-	-	-	-
	เครื่องมือประมงพื้นบ้าน	3	/	/	-	-	/	-
	การแสดงรำมะนา ร่องเง็ง	1	-	-	-	/	-	-
ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ที่โดดเด่น	รางวัลสงามปัดอง	-	-	-	-	/	-	-
	กิจกรรมพิเศษ: ประเพณีลอยเรือ	4	-	-	-	-	-	-

ตาราง 36 (ต่อ)

อาหารพื้นถิ่น	-	-	-	-	-	-	-
เรือหัวโทง	3	/	-	-	-	-	-
งานหัตถกรรม	-	-	/	-	-	-	-
ภาษาอุรักลาไวย่ง	2	-	-	-	-	-	/
รายการสังเกต	-	/	-	-	-	-	-
ทรัพยากรธรรมชาติ							
ภูมิทัศน์และภูมิอากาศ: หาด ถ้ำ ปะการัง	-	-	-	-	-	-	-
เกาะ เขา ที่ดอน ฤดูกาล ชายฝั่งทะเล ฯลฯ	-	-	-	-	-	-	-
พืชพรรณ: ต้นไม้ ดอกไม้ ความหลากหลาย	-	-	/	-	-	-	-
ทางชีวภาพ ป่าชายเลน ฯลฯ	-	-	-	-	-	-	-
สัตว์: สัตว์บก สัตว์ปีก สัตว์น้ำ สัตว์ครึ่งบก	-	/	-	-	-	-	-
ครึ่งน้ำ แมลง สัตว์ป่า ปศุสัตว์ ฯลฯ	-	-	-	-	-	-	-
แหล่งน้ำ: ลำธาร แม่น้ำ น้ำพุร้อน บึงหนอง	-	/	-	-	-	-	-
มหาสมุทร ทะเล ว่างเก็บน้ำ คลอง ฯลฯ	-	-	-	-	-	-	-
รายการสังเกต	-	-	-	-	-	-	-
ทรัพยากรวัฒนธรรม							
มรดกวัฒนธรรม: โบราณสถาน โบราณวัตถุ	-	-	-	-	-	-	-
ศูนย์ข้อมูล ศูนย์วัฒนธรรม ฯลฯ	-	-	-	-	-	-	-
มรดกด้านศาสนา: วัด สุเหร่า โบสถ์คริสต์	-	-	-	-	-	-	-
อุทยาน เจดีย์ ปรางค์ สถาปัตยกรรมด้าน	-	-	-	-	-	-	-
ศาสนา จิตกรรมแผ่นหนัง ฯลฯ	-	-	-	-	-	-	-

จิตกรรมผจญแห่ง ฯลฯ	-	/	/	/	/
ศิลปินชาติพันธุ์: คนพื้นเมือง ภาษากัน					
อาหาร บ้านเรือน หัตถกรรม การแสดง					
ชนกรรมนิยมประเพณี ฯลฯ					
ความต้องการจัดการ					
ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์					
ชุมชนใต้อะไหล่:					
ด้านกิจกรรม					
กิจกรรมที่ให้ความสนุก ความรู้ และ	-	/	/	/	/
แลกเปลี่ยนวัฒนธรรม					
มีประจักษ์ประจำฐานกิจกรรม	-	/	/	/	/
กิจกรรมที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม	-	/	/	/	/
กิจกรรมที่คำนึงถึงความปลอดภัยของ	-	/	/	/	/
นักท่องเที่ยว					
จัดทำผลิตภัณฑ์/ของที่ระลึกที่เป็นเอกลักษณ์	-	/	/	/	/
ของชุมชน					
ความต้องการของ					
นักท่องเที่ยวที่มีต่อ					
รูปแบบกิจกรรมการ					
ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์:					
ด้านรูปแบบการดำเนิน					
รูปแบบกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยว	-	/	/	/	/
ร่วมลงมือทำ					
รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวหลากหลาย	-	/	/	/	/
รูปแบบกิจกรรมที่ถ่ายทอดองค์ความรู้ที่	-	/	/	/	/
นำไปใช้ในวิถีประจำวัน					
ประกอบด้วยกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 5 กิจกรรม					

ตาราง 36 (ต่อ)

กิจกรรม	-	/	/	/	/	/	/
รูปแบบกิจกรรมที่จำเพาะเจาะจง							
ความต้องการของ	กิจกรรมเกี่ยวกับวิถีชีวิตภูมิปัญญา	-	/	/	/	/	/
นักท่องเที่ยวที่มีต่อ	การเข้าร่วมงานเทศกาล/งานประเพณี	-					ประเพณีลอยเรือ
รูปแบบกิจกรรมการ	กิจกรรมเกี่ยวกับการบินประเภอบฮาซีพ	-	/	/	/	/	-
ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์:							
ด้านฐานกิจกรรม							
ความต้องการของ	ต้องการระบบรักษาความปลอดภัย/การดูแล	-	/	/	/	/	/
นักท่องเที่ยวที่มีต่อ	ช่วยเหลือขณะทำกิจกรรม						
รูปแบบกิจกรรมการ	ต้องการป้ายสื่อความหมาย/ป้ายบอกทาง/	-	/	/	/	/	/
ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์:	แผนผังภาพรวม						
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	ต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน: ที่จอดรถ	-	/	/	/	/	/
ความสะดวก	รถสุขา ร้านอาหาร ที่พัก						

กิจกรรมที่ 1 ลูกทะเล เป็นกิจกรรมที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากการทำประมงพื้นบ้าน รวมถึงทักษะและภูมิปัญญาที่ชาวอุรุกรลาไวจใช้ในการออกทะเล โดยนักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิถีการทำประมงพื้นบ้านที่น่าสนใจและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชาวอุรุกรลาไวจ พร้อมทดลองทำประมงด้วยตนเอง ซึ่งระหว่างการทำกิจกรรมนักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้วิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลผ่านวิถีชีวิตของชาวอุรุกรลาไวจที่พึ่งพาทะเลเป็นแหล่งทำมาหากินมาเป็นระยะเวลายาวนาน

การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: กิจกรรมลูกทะเลถูกพัฒนาขึ้นมาจากความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านทรัพยากรที่มีความเสี่ยงหรือมีแนวโน้มจะสูญหาย คือ วิถีการประกอบอาชีพแบบดั้งเดิมและทรัพยากรทางทะเล ทรัพยากรที่โดดเด่น คือ ทะเลอันดามัน ทักษะทางทะเลและวิถีประมง เครื่องมือประมงพื้นบ้าน และเรือหัวโทง (ทรัพยากรกลุ่มที่ 3 และ 5) รวมถึงความต้องการของชุมชนที่ต้องการให้มีกิจกรรมที่ให้ความสนุกสนาน ความรู้ และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ในขณะเดียวกันก็คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม เนื่องจากเป็นการทำประมงตามฤดูกาลของสัตว์ทะเลแต่ละชนิดและใช้เครื่องมือประมงพื้นบ้านซึ่งเป็นภูมิปัญญาของชาวอุรุกรลาไวจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้กิจกรรมดังกล่าวยังถูกพัฒนาขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ต้องการมีส่วนร่วมลงมือทำกิจกรรมด้วยตนเอง กิจกรรมที่ถ่ายทอดองค์ความรู้ไปใช้ในชีวิตรประจำวัน มีความจำเพาะเจาะจง รวมถึงเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต และการประกอบอาชีพ เนื่องจากนักท่องเที่ยวจะได้ฝึกทำประมงด้วยตนเอง โดยเรียนรู้ทักษะและภูมิปัญญาทางทะเลต่าง ๆ ของชาวอุรุกรลาไวจ ทั้งนี้ ในระหว่างการทำกิจกรรมบนเรือจะมีปราชญ์ชุมชนและทีมงานคอยดูแลและให้คำแนะนำนักท่องเที่ยวอย่างใกล้ชิด ในการใช้อุปกรณ์และการปฏิบัติตนเพื่อความปลอดภัย นอกจากนี้นักท่องเที่ยวจะต้องสวมเสื้อชูชีพตลอดการเดินทางบนเรือ มีอุปกรณ์รักษาความปลอดภัยและชุดปฐมพยาบาลเบื้องต้น รวมถึงปราชญ์ชุมชนและทีมต้องได้รับการฝึกการช่วยเหลือบุคคลตกน้ำและการปฐมพยาบาลเบื้องต้นด้วยเช่นกัน

กิจกรรมที่ 2 เรียน ถัก รั้วทะเล เป็นกิจกรรมที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากเครื่องมือประมงพื้นบ้านที่ชาวอุรุกรลาไวจใช้มาตั้งแต่อดีต โดยนักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับลักษณะของเครื่องมือแต่ละชนิด ข้อดีที่มีต่อทรัพยากรทางธรรมชาติ และวิธีการใช้งาน รวมถึงได้ฝึกทำเครื่องมือประมงด้วยตนเอง เช่น การถักอวน การถักไซหรือลอบ และกิจกรรมสำคัญ คือ การร่วมถักไซปลาขนาดใหญ่ที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปอยู่ข้างในได้ นอกจากนี้นักท่องเที่ยว

ยังจะได้นำทักษะการทำเครื่องมือประมงพื้นบ้านไปต่อยอดสร้างสรรค์เป็นงานฝีมือในรูปแบบ
สิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ เช่น กระเป๋าดำชาย เป็นต้น

การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: กิจกรรมเรียน ถัก รั้วทะเล
ถูกพัฒนาขึ้นจากความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านทรัพยากรที่มีความเสี่ยงหรือมีแนวโน้ม
จะสูญหาย คือ วิธีการประกอบอาชีพแบบดั้งเดิม และทรัพยากรทางทะเล ทรัพยากรที่โดดเด่น คือ
ทักษะทางทะเลและวิถีประมง เครื่องมือประมงพื้นบ้าน (ทรัพยากรกลุ่มที่ 3) และงานหัตถกรรม
รวมถึงความต้องการของชุมชนที่ต้องการกิจกรรมที่ให้ความ สนุกสนาน ความรู้ และ
แลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ในขณะเดียวกันก็คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม โดยนักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้ถึงข้อดี
ต่อสิ่งแวดล้อมของเครื่องมือประมงพื้นบ้านที่สร้างขึ้นโดยภูมิปัญญาของชาวอุรุกราวไวยจ อีกทั้ง
กิจกรรมดังกล่าวยังมีการนำเศษอวนหรือวัสดุอื่น ๆ ที่เหลือหรือไม่ได้ถูกนำไปใช้งานในการทำ
ประมงกลับมาใช้เป็นวัสดุประกอบการทำกิจกรรมเพื่อลดการเกิดขยะซึ่งนักท่องเที่ยวจะได้สิ่งของ
เครื่องใช้ต่าง ๆ ที่พัฒนาต่อยอดมาจากทักษะการทำเครื่องมือประมงพื้นบ้านกลับไปเป็นของที่
ระลึกอีกด้วย นอกจากนี้กิจกรรมดังกล่าวยังถูกพัฒนาขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของ
นักท่องเที่ยวที่ต้องการมีส่วนร่วมลงมือทำด้วยตนเองและต้องการกิจกรรมที่สามารถถ่ายทอดองค์
ความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันและมีความจำเพาะเจาะจง รวมถึงกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต
และการประกอบอาชีพ ผ่านการทดลองทำเครื่องมือประมงพื้นบ้านในแบบฉบับของชาว
อุรุกราวไวยจพร้อมกับคนในชุมชน และการสร้างสรรค์งานฝีมือจากทักษะที่ได้เรียนรู้มาก่อนหน้า
ทั้งนี้ กิจกรรมดังกล่าวยังถูกจัดขึ้นโดยคำนึงถึงความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวเป็นสำคัญ โดยจะมี
ปราชญ์ชุมชนและทีมงานคอยให้คำแนะนำในการใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถทำ
กิจกรรมและรังสรรค์งานฝีมือของตนได้อย่างราบรื่นและไม่ได้รับอันตรายจากการใช้อุปกรณ์
ตลอดจนมีอุปกรณ์รักษาความปลอดภัยและชุดปฐมพยาบาลเบื้องต้นประจำฐานกิจกรรม

กิจกรรมที่ 3 ระบาย ชาวเกาะ เป็นกิจกรรมที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจาก
ศิลปะการแสดงพื้นบ้าน ได้แก่ ร่องเงืง รำมะนา และรำวงทุ่งสามปล้อง ซึ่งเป็นการแสดงที่สามารถ
รับชมได้ที่ชุมชนสังกาคูเท่านั้น โดยนักท่องเที่ยวจะได้รับชมการแสดงพื้นบ้านจากปราชญ์ชุมชน
และทีมงาน และรับฟังเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและรายละเอียดของการแสดง
แต่ละชนิด รวมทั้งทำความรู้จักและฝึกเล่นเครื่องดนตรีพื้นบ้านที่ถูกนำมาใช้ในการแสดง
เช่น ไวโอลินหรือซอ โทณ รำมะนา กลองถ้ำน้ำมัน เป็นต้น พร้อมแต่งกายเป็นนักแสดง
และทำการแสดงร่วมกับปราชญ์ชุมชนและทีมงาน

การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: กิจกรรมระบำชาวเกาะ ถูกพัฒนาขึ้นมาจากความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านทรัพยากรที่มีความเสี่ยงหรือมีแนวโน้ม จะสูญหาย คือ การแสดงร้องเงี้ยวและรำมะนา ทรัพยากรที่โดดเด่น คือ การแสดงรำมะนา ร้องเงี้ยว รำวงทุ่งสามปล้อง (ทรัพยากรกลุ่มที่ 1) รวมถึงด้านความต้องการของชุมชนที่ต้องการให้มีกิจกรรม ที่ให้ความสนุกสนานรื่นเริง ความรู้ และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ในขณะเดียวกันก็สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ต้องการมีส่วนร่วมลงมือทำด้วยตนเองผ่านการเล่นดนตรีและทำการ แสดงพร้อมกับคนในชุมชน และต้องการกิจกรรมที่มีความจำเพาะเจาะจงด้วยการนำเสนอ อัตลักษณ์ของชาวอุรักลาโว้ยผ่านศิลปะการแสดงพื้นบ้านร้องเงี้ยว รำมะนา และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง รำวงทุ่งสามปล้อง ซึ่งเป็นการแสดงเฉพาะของชุมชนดังกล่าว ทั้งนี้ ระหว่างการทำกิจกรรมจะมี ประชาชนชุมชนและทีมงานคอยให้คำแนะนำและดูแลนักท่องเที่ยวอย่างใกล้ชิด

กิจกรรมที่ 4 ฉับสืบ เถอसान เป็นกิจกรรมที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากการทำประมงพื้นบ้านของผู้หญิงชาวอุรักลาโว้ยในการหาหอยดิบหรือหอยตีเตบ ซึ่งผู้หญิง แต่ละคนจะมีอุปกรณ์ในการหาหอยเป็นของตนเอง ได้แก่ ค้อนหัวแหลม มีด และตะกร้าใส่หอย โดยนักท่องเที่ยวจะได้รับฟังเรื่องราวและเกร็ดความรู้เกี่ยวกับวิธีการทำประมงพื้นบ้านของผู้หญิง ชาวอุรักลาโว้ยและเรียนรู้การสานตะกร้าหาหอย พร้อมลงมือจักสานด้วยตนเอง หลังจากนั้น จะได้ร่วมกันหาหอยดิบเพื่อนำไปทำ “ข้าวมันหอยเผา” อาหารแนะนำของชาวอุรักลาโว้ย พร้อมกับเลือกซื้อสินค้าหัตถกรรมจักสานจากฝีมือคนในชุมชน

การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: กิจกรรมฉับสืบ เถอसान ถูกพัฒนาขึ้นจากทรัพยากรที่โดดเด่น คือ ทะเลอันดามัน อ่าวพร้าว อ่าวสังกาฐ์ (ทรัพยากรกลุ่มที่ 5) ทักษะทางทะเลและวิถีประมง เครื่องมือประมงพื้นบ้าน (ทรัพยากรกลุ่มที่ 3) อาหารพื้นถิ่น และ งานหัตถกรรม รวมทั้งความคิดเห็นของชุมชนที่ต้องการกิจกรรมที่ให้ความสนุกสนานรื่นเริง ความรู้ และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม และมีการจัดทำผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน นอกจากนี้กิจกรรมยังถูกพัฒนาขึ้นให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ต้องการมีส่วนร่วมลงมือทำกิจกรรมด้วยตนเอง ต้องการกิจกรรมที่ถ่ายทอดองค์ความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันและ มีความจำเพาะเจาะจง รวมถึงเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต เนื่องจากนักท่องเที่ยวจะได้ลงมือ สานตะกร้าหาหอยซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของการทำประมงพื้นบ้านของผู้หญิงชาวอุรักลาโว้ย ได้ร่วม ลงมือทำเมนูแนะนำของชุมชน พร้อมเรียนรู้เทคนิคการทำอาหารและวัฒนธรรมการกินของกลุ่ม ชชาติพันธุ์ ทั้งนี้ จะมีประชาชนชุมชนและทีมงานคอยดูแลและให้คำแนะนำนักท่องเที่ยวในระหว่าง การทำกิจกรรม เพื่อให้เกิดความปลอดภัยในการใช้อุปกรณ์ การประกอบอาหาร หรือการอยู่ใน

พื้นที่ที่มีลักษณะเป็นหาดหินซึ่งนักท่องเที่ยวอาจไม่คุ้นชิน รวมทั้งมีอุปกรณ์รักษาความปลอดภัย และชุดปฐมพยาบาลเบื้องต้น รวมถึงปราชญ์ชุมชนและทีมต้องได้รับการฝึกการปฐมพยาบาลเบื้องต้นด้วยเช่นกัน

กิจกรรมที่ 5 เขียนให้ดู หนูได้ยิน ลินด์ไฟ เป็นกิจกรรมที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากภาษาอูรักลาไวจ ซึ่ง เป็นภาษาเฉพาะของกลุ่มชาติพันธุ์อูรักลาไวจที่มีความแตกต่าง และมีเอกลักษณ์เฉพาะของตนเอง โดยนักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้ภาษาอูรักลาไวจอย่างง่าย เช่น คำศัพท์และประโยคที่ใช้ในชีวิตประจำวัน รวมถึงคำศัพท์จากเนื้อเพลงผ่านทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน นอกจากนี้นักท่องเที่ยวจะได้ลงมือประดิษฐ์การ์ดป้ายชื่อภาษาอูรักลาไวจที่มีเพียงใบเดียวบนโลกอีกด้วย

การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: ผู้วิจัยเลือกพัฒนากิจกรรมเกี่ยวกับภาษาอูรักลาไวจภายใต้การจัดการท่องเที่ยวของชุมชนสังกาอู เนื่องจากพบว่าชุมชนมีการพัฒนาภาษาเขียนอูรักลาไวจร่วมกับ ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา วัฒนธรรม ในภาวะวิกฤต สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล และเริ่มมีการเรียนการสอนภายในโรงเรียนบ้านสังกาอู จึงทำให้ค่อนข้างมีความพร้อมในการจัดกิจกรรมเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ทางภาษาประจำกลุ่มชาติพันธุ์ให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ โดยกิจกรรมเขียนให้ดู หนูได้ยิน ลินด์ไฟ ถูกพัฒนาขึ้นจากความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านทรัพยากรที่มีความเสี่ยงหรือมีแนวโน้มจะสูญหายและทรัพยากรที่โดดเด่น คือ ภาษาอูรักลาไวจ (ทรัพยากรกลุ่มที่ 2) และความต้องการของชุมชนที่ต้องการกิจกรรมที่ให้ความสนุกสนานสนทน ความรู้ และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ต้องการมีส่วนร่วมลงมือทำกิจกรรมด้วยตนเอง ต้องการกิจกรรมที่จำเพาะเจาะจง และเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต เนื่องจากนักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้ภาษาอูรักลาไวจในทุก ๆ ทักษะ รวมถึงได้ลงมือทำการ์ดป้ายชื่อภาษาอูรักลาไวจของตนเอง โดยในการทำกิจกรรมดังกล่าวจะมีปราชญ์ชุมชนและทีมงานคอยดูแลและให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด

ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของนักท่องเที่ยว ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าในทุกฐานกิจกรรมควรคำนึงถึงความปลอดภัย มีชุดอุปกรณ์รักษาพยาบาลเบื้องต้นเตรียมพร้อมไว้ในชุมชนหรือประจำฐานกิจกรรมที่ต้องออกไปนอกเขตชุมชน มีฝ่ายที่ช่วยดูแลความปลอดภัยและอำนวยความสะดวกในภาพรวมของชุมชน รวมถึงมีการอบรมปราชญ์ชุมชนและทีมเพื่อช่วยเหลือนักท่องเที่ยวเบื้องต้น ในกรณีที่นักท่องเที่ยวได้รับบาดเจ็บหรือเจ็บป่วยจากการทำกิจกรรม นอกจากนี้ชุมชนควรพัฒนาด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

ชั้นพื้นฐาน เช่น การปรับปรุงลานวัฒนธรรมซึ่งเป็นพื้นที่หลักที่ใช้รองรับนักท่องเที่ยวและใช้จัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ร้านอาหารของชุมชน การจัดสรรห้องน้ำเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว เป็นต้น รวมทั้งควรจัดตั้งศูนย์บริการข้อมูล แผนผังชุมชน ป้ายบอกทาง และป้ายสื่อความหมายเพิ่มเติมในบริเวณต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวและเป็นการแจ้งให้นักท่องเที่ยวทราบถึงรายละเอียดของแต่ละสถานที่และข้อควรปฏิบัติ

2.1.1 โปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ชุมชนสังกาอู

จากกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนสังกาอู สามารถนำกิจกรรมทั้งหมดมาพัฒนาเป็นโปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ชุมชนสังกาอู ซึ่งประกอบไปด้วยกิจกรรมต้อนรับ 1 กิจกรรม กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 5 กิจกรรม และกิจกรรมพิเศษ 1 กิจกรรม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ภาพประกอบ 28 โปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ชุมชนสังกาอู
ที่มา: ผู้วิจัย

ตาราง 37 รายละเอียดโปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ชุมชนสังกาอู่

กิจกรรม	ระยะเวลา	รายละเอียด	สถานที่
1. จุดต้อนรับ “สังกาอู่: ชุมชนพิเศษ สุดเขตลันตา”	30 นาที	- นักท่องเที่ยวพบกับปราชญ์ชุมชนและทีม เพื่อรับฟังรายละเอียดโปรแกรมท่องเที่ยว เบื้องต้น และดื่มเครื่องดื่มต้อนรับ ณ ลานวัฒนธรรม - เดินเท้าลงสู่อ่าวพร้าว เพื่อเยี่ยมชมกองหิน เหือกปลากระเบนราหูและรับฟังประวัติ ชุมชน โดยระหว่างทางนักท่องเที่ยวจะได้ เยี่ยมชมบรรยากาศชุมชนและฟังบรรยาย เกี่ยวกับลักษณะการสร้างบ้านเรือน	- ลานวัฒนธรรม (ศาลารองเง็ง) - อ่าวพร้าว - กองหินเหือก ปลากระเบนราหู
หมายเหตุ		- กิจกรรมต้อนรับ - กิจกรรมสอดคล้องกับนักท่องเที่ยวเป้าหมายประเภท Story consumer	
2. ลูกทะเล	1 ชั่วโมง 30 นาที	- นักท่องเที่ยวลงเรือบริเวณอ่าวพร้าว - เรียนรู้วิธีการสังเกตธรรมชาติรอบตัวและ ภูมิปัญญาที่ชาวอูร์กลาไวจใช้สำหรับ ออกทะเล เช่น การสังเกตเกาะเพื่อหา ตำแหน่งลอบหรือไซที่จมไว้ เป็นต้น - เรียนรู้การใช้เครื่องมือประมงพื้นบ้านและ ทดลองทำประมงด้วยตนเอง	- อ่าวพร้าว - ทะเลอันดามัน
หมายเหตุ		- เครื่องมือประมงแต่ละชนิดที่นักท่องเที่ยวได้ใช้ขึ้นอยู่กับฤดูกาลของสัตว์ทะเล ที่จับในช่วงนั้น ๆ - นักท่องเที่ยวสามารถเลือกซื้ออาหารทะเลหรือให้ชุมชนนำไปทำอาหารกลางวัน หรืออาหารเย็นให้กับนักท่องเที่ยว (ตามรายละเอียดที่ได้ตกลงไว้ล่วงหน้า) - กิจกรรมสอดคล้องกับนักท่องเที่ยวเป้าหมายประเภท Culture exchanger, Process practitioner, Story consumer และ Fun experience explorer	
3. (เรียน) ถัก รักษ์เล	2 ชั่วโมง	- นักท่องเที่ยวเดินเท้าลงสู่อ่าวมาละ รับฟังข้อมูลเกี่ยวกับเครื่องมือประมงแต่ละ ชนิดที่ชาวอูร์กลาไวจใช้ในการทำประมง	- อ่าวมาละ - ลานวัฒนธรรม (ศาลารองเง็ง)

ตาราง 37 (ต่อ)

		<ul style="list-style-type: none"> - เรียนรู้วิธีการทำเครื่องมือประมงพื้นบ้าน เช่น ถักอวน ทำลอบ/ไซ พร้อมลงมือทำด้วยตนเอง - หลังเสร็จสิ้นการฝึกทำเครื่องมือประมงพื้นบ้าน จึงเดินทางกลับไปยังลานวัฒนธรรม โดยใช้รถพ่วงข้าง - นักท่องเที่ยวนำทักษะการทำเครื่องมือประมงพื้นบ้านที่ได้เรียนรู้มาต่อยอดทำงานฝีมือ เช่น พวงกุญแจ/โมเดลไซดักปลา, กระเป๋าตาข่าย เป็นต้น 	
หมายเหตุ		<ul style="list-style-type: none"> - กิจกรรมห้ามพลาด: ร่วมลงมือถักไซปลาขนาดใหญ่ - อาจมีการนำเศษอวนที่เหลือหรือไม่ใช้แล้วจากการทำประมงกลับมาใช้ เป็นวัสดุประกอบการทำกิจกรรม - กิจกรรมสอดคล้องกับนักท่องเที่ยวเป้าหมายประเภท Deep learner, Culture exchanger, Process practitioner, Story consumer และ Fun experience explorer 	
4. ระเบียบ	1 ชั่วโมง	- รับฟังข้อมูลของการแสดงพื้นบ้านแต่ละชนิด	- ลานวัฒนธรรม
ชาวเกาะ	30 นาที	<ul style="list-style-type: none"> - ได้แก่ ร่องเง็ง รำมะนา และรำวงทุ่งสามปล้อง - เปลี่ยนเครื่องแต่งกายตามรูปแบบการแสดง - ฝึกเล่นเครื่องดนตรีประกอบการแสดง - ทำการแสดงร่วมกับปราชญ์ชุมชนและทีม - ถ่ายรูปตามอัยาศัยบริเวณลานวัฒนธรรม 	(ศาลารองเง็ง)
หมายเหตุ		<ul style="list-style-type: none"> - กิจกรรมสอดคล้องกับนักท่องเที่ยวเป้าหมายประเภท Deep learner, Culture exchanger, Process practitioner, Story consumer และ Fun experience explorer 	
5. ฉันทสืบ	2 ชั่วโมง	- รับฟังเรื่องราวและเกร็ดความรู้เกี่ยวกับ	- อ่าวสังกาอู้
เรือสาน	30 นาที	<ul style="list-style-type: none"> - วิธีการทำประมงพื้นบ้านของผู้หญิงชาวอุรักลาโว้ย - เรียนรู้วิธีการสานตะกร้าหาหอย และลงมือ 	<ul style="list-style-type: none"> - เกาะเหล็ก - อ่าวพร้าว

ตาราง 37 (ต่อ)

		<p>सानด้วยตนเอง</p> <ul style="list-style-type: none"> - นักท่องเที่ยวเดินเท้าลงสู่อ่าวสังกาอู๋ และเรียนรู้วิธีการหาและเจาะหอยดิบหรือหอยตีเตบ รวมทั้งวิธีการหาไวยวาย (หมึกสาย) พร้อมลงมือหาด้วยตนเองบริเวณอ่าวสังกาอู๋ เกาะเหล็ก และอ่าวพร้าว - ร่วมกันนำหอยดิบที่หาได้มาทำเมนูข้าวมันหอยเผา รับประทานพร้อมกับไวยวายสดหรือย่าง 	
หมายเหตุ		<ul style="list-style-type: none"> - มีการนำเครื่องจักสานจากฝีมือคนในชุมชนมาจัดแสดงและวางขายเพิ่มเติม - กิจกรรมสอดคล้องกับนักท่องเที่ยวเป้าหมายประเภท Deep learner, Culture exchanger, Process practitioner, Story consumer และ Fun experience explorer 	
6. เขียนให้ดู หูได้ยิน ลิ้นติดไฟ	1 ชั่วโมง	<ul style="list-style-type: none"> - เรียนรู้ลักษณะภาษาของชาวอุรักลาโว้ย พร้อมคำศัพท์ ประโยคที่ใช้ในชีวิตประจำวัน หรือเนื้อเพลงที่ใช้ในการแสดงพื้นบ้านผ่านทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน - ลงมือประดิษฐ์การ์ดป้ายชื่อภาษาอุรักลาโว้ย 	<ul style="list-style-type: none"> - ลานวัฒนธรรม (ศาลารองแจ้ง)
หมายเหตุ		<ul style="list-style-type: none"> - กิจกรรมสอดคล้องกับนักท่องเที่ยวเป้าหมายประเภท Culture exchanger, Story consumer และ Fun experience explorer 	
กิจกรรมพิเศษ ประเพณี ลอยเรือ	ขึ้นอยู่กับ การตกลง ระหว่างนัก ท่องเที่ยว และชุมชน	<p><u>กรณี 1: ร่วมทำกิจกรรมล่วงหน้าก่อนวันงาน</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - รับฟังเรื่องราวเกี่ยวกับประเพณีลอยเรือ วัตถุประสงค์ และขั้นตอนต่าง ๆ ในพิธี - ทำของประดับตกแต่งเรือและตุ๊กตาสะเดาะเคราะห์ <p><u>กรณี 2: ร่วมทำกิจกรรมในวันงาน</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - รับฟังเรื่องราวเกี่ยวกับประเพณีลอยเรือ 	<ul style="list-style-type: none"> - บ้านหัวแหลม และบ้านสังกาอู๋

ตาราง 37 (ต่อ)

	วัตถุประสงค์ และขั้นตอนต่าง ๆ ในพิธี
	- เข้าร่วม ขั้นตอนต่าง ๆ ในพิธีตาม
	กำหนดการที่ได้ตกลงกับชุมชน
หมายเหตุ	- กิจกรรมสอดคล้องกับนักท่องเที่ยวเป้าหมายประเภท Deep learner, Culture exchanger, Story consumer และ Fun experience explorer

หมายเหตุ:

- สามารถสลับลำดับหรือเลือกกิจกรรมได้เพื่อให้มีความเหมาะสมในการทำกิจกรรม 1 วัน
- นักท่องเที่ยวควรติดต่อจองโปรแกรมล่วงหน้าอย่างน้อย 1 วัน

2.2 ความคิดเห็นจากตัวแทนกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวยชุมชนสังกาคูที่มีต่อ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และโปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์

จากการพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ข้างต้น ผู้วิจัยได้จัดการสนทนากลุ่มแบบกลุ่มขนาดเล็ก (Mini Focus Group) สำหรับนำเสนอกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และโปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นให้กับตัวแทนกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวยชุมชนสังกาคู เพื่อสอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ แล้วจึงร่วมกันปรับปรุงรูปแบบกิจกรรมให้มีความเหมาะสมตรงกับความต้องการและศักยภาพของชุมชนโดยพบผลการศึกษาดังนี้

กิจกรรมต้อนรับ “สังกาคู: ชุมชนพิเศษ สุดเขตลันตา” ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเสนอแนะให้นำมะพร้าวมาทำเป็นเมนูเครื่องดื่มต้อนรับนักท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นพืชที่มีเรื่องราวเกี่ยวข้องกับชุมชน กล่าวคือ ในอดีตสามารถพบต้นมะพร้าวในชุมชนสังกาคูได้เป็นจำนวนมาก ส่งผลให้คนจากชุมชนอื่นเดินทางมาซื้อมะพร้าวจากที่นี่เป็นประจำ ในขณะที่ปัจจุบันแม้จำนวนต้นมะพร้าวจะลดลงแต่ก็ยังสามารถหาได้ง่ายและนำมาเป็นวัตถุดิบสำหรับทำเครื่องดื่มได้ นอกจากนี้ การพานักท่องเที่ยวไปเยี่ยมชมกองหินเงือกปลากระเบนราหูบริเวณอ่าวพร้าวจะต้องคำนึงถึงช่วงเวลาน้ำขึ้น - น้ำลง ดังนั้น จึงต้องมีการจัดสรรเวลาหรือสลับลำดับกิจกรรมให้มีความเหมาะสมเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปทำกิจกรรมในพื้นที่ดังกล่าวได้อย่างใกล้ชิด

กิจกรรมลูกทะเล ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นว่าการเรียนรู้อาชีพประมงเป็นกิจกรรมที่ต้องคำนึงถึงช่วงเวลาน้ำขึ้น - น้ำลง เนื่องจากการพานักท่องเที่ยวลงเรือในช่วงเวลาน้ำลงอาจทำได้ไม่สะดวก ดังนั้น การทำกิจกรรมดังกล่าวจึงต้องมีการจองล่วงหน้า

เพื่อให้ชุมชนสามารถจัดลำดับตารางกิจกรรมให้มีความเหมาะสมกับระดับน้ำ โดยกิจกรรมเรียนรู้วิถีประมงระยะสั้นจะใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง ส่วนจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมสำหรับเรือหนึ่งลำ คือ 4-5 คน และประมงหรือชาวบ้าน 1-2 คน ด้วยเหตุผลด้านความปลอดภัยและเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างทั่วถึง ทั้งนี้พบว่า มีสมาชิกชุมชนจำนวนมากที่สามารถเล่าและถ่ายทอดภูมิปัญญาในการทำประมงให้กับนักท่องเที่ยวได้ เนื่องจากชาวบ้านแต่ละคนจะรู้ว่าลอบที่ตนนำไปจมไว้อยู่บริเวณไหนและสังเกตจากอะไร นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้เสนอแนะให้มีภาคีเครือข่ายคอยช่วยสื่อสารภาษาอังกฤษในกรณีที่มีนักท่องเที่ยวต่างชาติมาเข้าร่วมทำกิจกรรมเพื่อให้เกิดการถ่ายทอดข้อมูลที่ต้องการและนักท่องเที่ยวสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมได้อย่างแท้จริง

กิจกรรม (เรียน) ถัก รั้วทะเล ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นว่าหากเป็นไปได้ควรเปลี่ยนสถานที่สำหรับการเรียนรู้ทักษะและวิธีการทำเครื่องมือประมงพื้นบ้าน จากเดิมที่ใช้พื้นที่บริเวณอ่าวมาละไปเป็นพื้นที่อื่น เช่น อ่าวพร้าว อ่าวสังกาอู๋ หรือ ใช้พื้นที่ลานวัฒนธรรมเพียงที่เดียว เนื่องด้วยเหตุผลด้านสภาพภูมิประเทศที่เป็นเนินเขาและระยะทางที่ค่อนข้างไกล จึงอาจไม่สะดวกต่อนักท่องเที่ยวหากต้องใช้การเดินทางไปยังลานวัฒนธรรมด้วยตนเอง รวมถึงมีความกังวลเรื่องยานพาหนะที่ใช้รองรับนักท่องเที่ยวเพื่อเดินทางจากอ่าวมาละกลับไปยังลานวัฒนธรรม ทั้งในด้านจำนวนและความต่อเนื่องในการนำยานพาหนะนั้น ๆ มาใช้

กิจกรรมระบำชาวเกาะ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นว่ากิจกรรมดังกล่าวควรใช้ระยะเวลาประมาณ 1 ชั่วโมง ถึง 1 ชั่วโมง 30 นาที ซึ่งเครื่องดนตรีที่สามารถนำมาสอนให้นักท่องเที่ยวเล่นได้ในระยะเวลานั้น ๆ คือ โทณ ไวโอลิน และ กลองตม น้ำมัน โดยสำหรับไวโอลินหรือซอ แม้จะมีประมงชุมชนที่มีความเชี่ยวชาญเหลืออยู่เพียงท่านเดียว แต่ปัจจุบันมีสมาชิกชุมชนเริ่มฝึกหัดเล่นเครื่องดนตรีชนิดนี้มากขึ้น ซึ่งในอนาคตจะสามารถเป็นกำลังสำคัญในการถ่ายทอดทักษะทางดนตรีเหล่านี้ให้กับคนรุ่นหลังหรือนักท่องเที่ยวต่อไปได้ ส่วนสถานที่ที่ใช้ในการเปลี่ยนเครื่องแต่งกายสำหรับนักท่องเที่ยวนั้น สามารถใช้อาคารบริเวณด้านหลังสุดของลานวัฒนธรรมได้ อย่างไรก็ตามหากมีการจัดการท่องเที่ยวขึ้นในอนาคตจะต้องมีการออกแบบและปรับปรุงลานวัฒนธรรมให้เรียบร้อยเป็นอันดับแรก เนื่องจากปัจจุบันอาคารต่าง ๆ ในพื้นที่ดังกล่าวมีสภาพชำรุดทรุดโทรมอย่างมาก

กิจกรรมฉันทสืบ เถอसान ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นว่า การดำเนินกิจกรรมดังกล่าวเป็นไปได้ค่อนข้างยาก เนื่องด้วยประมงชุมชนที่สามารถจักสานตะกร้าหาหอยได้เหลือเพียงท่านเดียวและมีอายุค่อนข้างมาก ในขณะที่วัยเกษียณชนรุ่นใหม่มีความสนใจในงานจักสานไม่มากนัก เนื่องจากเป็นงานหัตถกรรมที่ทำได้ค่อนข้างยาก จึงทำให้มีข้อจำกัดเรื่องบุคลากร

ที่จะเป็นผู้นำในการทำกิจกรรม รวมถึงปัจจุบันการหาหน่วยเพื่อนำมาใช้ในงานจักสานนั้นทำได้ยากมากยิ่งขึ้น ดังนั้น ภาพรวมของการดำเนินกิจกรรมเรียนรู้การจักสานจึงค่อนข้างมีข้อจำกัด อย่างไรก็ตามในส่วนของกิจกรรมการหาหอยดิบและไวยวายยังคงสามารถดำเนินได้ต่อไป โดยมีปราชญ์ชุมชนซึ่งส่วนใหญ่ คือ ผู้หญิงชาวอุรุกรักลาไวยจเป็นผู้ถ่ายทอดและบอกเล่าเรื่องราว รวมถึงวิธีการหาหอยดิบและไวยวาย

กิจกรรมเขียนให้ดู หนูได้ยิน ลั่นตีไฟ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับจำนวนปราชญ์ชุมชนที่สามารถเป็นผู้นำในการทำกิจกรรมนี้ได้ โดยมีเยาวชนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าว อย่างไรก็ตามผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า หากต้องการให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้คำศัพท์จากบทเพลงที่ใช้ในการแสดงพื้นบ้าน อาจต้องเชิญผู้ขับเพลงมาเข้าร่วมในกิจกรรมด้วย เนื่องจากคำศัพท์ที่ใช้ในบทเพลงนั้นเป็นคำศัพท์สมัยโบราณซึ่งอาจฟังหรือแปลความหมายได้ค่อนข้างยาก จึงต้องให้ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญอย่างแท้จริงมาเป็นผู้ร่วมถ่ายทอด

กิจกรรมพิเศษ: ประเพณีลอยเรือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญของทั้งสองชุมชนมีความคิดเห็นตรงกันว่า การให้นักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมในประเพณีลอยเรือ เช่น การทำของตกแต่งเรือ เป็นต้น ไม่สามารถทำล่วงหน้าได้ เนื่องจากในแต่ละขั้นตอนจะต้องมีการทำพิธีบอกกล่าวสิ่งศักดิ์สิทธิ์อยู่เสมอ จึงทำให้กิจกรรมดังกล่าวถูกจัดขึ้นได้เฉพาะวันงานตามขั้นตอนเท่านั้น นอกจากนี้กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถทำได้ในวันงาน นอกเหนือจากการเข้าร่วมชมขั้นตอนต่าง ๆ ในพิธี และร่วมแห่เรือแล้วนั้น คือ การเป็นผู้ช่วยเหล่าไม้ไผ่ทำตะปูหรือเหล่าไม้ระกำเพื่อใช้ทำของตกแต่งเรือ แต่ในกรณีลงมือต่อเรือหรือทำของตกแต่งด้วยตนเองนั้นอาจจะทำได้ค่อนข้างยาก เนื่องจากเป็นงานประณีตและต้องเป็นผู้รู้เท่านั้นที่สามารถทำได้ ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญยังให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า การเข้าร่วมประเพณีลอยเรือ ควรมีการติดต่อชุมชนล่วงหน้าและชุมชนควรมีการแจกแจงรายละเอียดของกิจกรรมในแต่ละวันเพื่อตกลงกับนักท่องเที่ยวว่ามีความสะดวกในการเข้าร่วมขั้นตอนไหนของงานประเพณี เพื่อให้ชุมชนสามารถจัดสรรทรัพยากรบุคคลไว้คอยดูแลนักท่องเที่ยวและไม่ส่งผลกระทบต่อกรดำเนินพิธีกรรม

2.3 ผลการปรับปรุงกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามข้อเสนอแนะ ตัวแทนกลุ่มชาติพันธุ์อุรุกรักลาไวยจชุมชนสงกาอู้

จากข้อเสนอแนะกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และโปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์จากตัวแทนชุมชนสงกาอู้ ผู้วิจัยนำข้อมูลทั้งหมดที่ได้มาปรับปรุงกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และโปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ โดยมีผลการศึกษา ดังนี้

ตาราง 38 รายละเอียดการปรับปรุงกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนสังกาคู้

ลำดับ	กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (ปรับปรุงใหม่)	รายละเอียดการปรับปรุง/ พัฒนาเพิ่มเติมจากกิจกรรมเดิม
1	กิจกรรม หลงเล เป็นกิจกรรมที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากการทำประมงพื้นบ้าน รวมถึงทักษะและภูมิปัญญาที่ชาวอุรูกลาไวจะใช้ในการออกทะเล โดยนักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิธีการทำประมงพื้นบ้านที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชาวอุรูกลาไวจะ พร้อมทดลองทำประมงด้วยตนเอง นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้วิธีการอนุรักษ์ทรัพยากร ทางทะเลผ่านวิถีชีวิตของชาวอุรูกลาไวที่ พึ่งพาทะเลเป็นแหล่งทำมาหากินมาเป็น ระยะเวลายาวนาน	- ปรับเปลี่ยนชื่อกิจกรรมจาก “ลูกทะเล” สู่ “หลงเล” - ปรับช่วงเวลาจัดกิจกรรมโดยคำนึงถึง ระดับน้ำทะเล
2	กิจกรรม หลงลอบ เป็นกิจกรรมที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากเครื่องมือประมงพื้นบ้าน ซึ่งอยู่คู่กับวิถีชีวิตของชาวอุรูกลาไวมาตั้งแต่ อดีต โดยนักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้ลักษณะของ เครื่องมือแต่ละชนิด ข้อดีที่มีต่อธรรมชาติและ วิธีการใช้งาน รวมถึงได้ฝึกทำเครื่องมือประมง พื้นบ้าน เช่น การถักอวน การถักไซหรือลอบหมึก เป็นต้น โดยมีกิจกรรมสำคัญ คือ การร่วมถักไซ ปลาขนาดใหญ่ที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปอยู่ข้างในได้	ปรับเปลี่ยนชื่อกิจกรรมจาก “เรียน ถัก รั้วทะเล” สู่ “หลงลอบ” โดยเน้น การเรียนรู้ทักษะการทำเครื่องมือประมง พื้นบ้าน และปรับกิจกรรมต่อยอดทักษะ การทำเครื่องมือประมงพื้นบ้านในรูปแบบ การสร้างสรรค์งานฝีมือสู่กิจกรรมใหม่ในชื่อ “(หลง)รั้ว ถักทอ” - เพิ่มสถานที่ทำกิจกรรม ได้แก่ อ่าวพร้าว และอ่าวสังกาคู้
3	กิจกรรม (หลง)รั้ว ถักทอ เป็นการต่อยอดกิจกรรมหลงลอบโดยการนำทักษะ การทำเครื่องมือประมงพื้นบ้านไปต่อยอด สร้างสรรค์เป็นงานฝีมือในรูปแบบสิ่งของ เครื่องใช้ต่าง ๆ เช่น กระเป๋าตาข่าย ที่ห้อย โคมไฟ และที่ห้อยกระดาษต้นไม้ เป็นต้น	แยกจากกิจกรรมหลงลอบ ภายใต้ชื่อ “(หลง)รั้ว ถักทอ” โดยเน้นการต่อยอด ทักษะการทำเครื่องมือประมงเป็นหลัก <u>หมายเหตุ:</u> สำหรับโปรแกรมการท่องเที่ยวที่ 2 ยังคงให้นักท่องเที่ยวเรียนรู้ทักษะการทำ เครื่องมือประมงเบื้องต้น

ตาราง 38 (ต่อ)

<p>4 กิจกรรมรักษาลีลา เป็นกิจกรรมที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากศิลปะการแสดงพื้นบ้าน ได้แก่ ร้องเง็ง รำมะนา และรำวงทุ่งสามปล้อง ซึ่งเป็นการแสดงที่สามารถรับชมได้ที่ชุมชน สังกาคูู่เท่านั้น โดยนักท่องเที่ยวนจะได้รับชมการแสดงพื้นบ้านจากปราชญ์ชุมชนและทีมงาน และรับฟังเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติและรายละเอียดการแสดงแต่ละชนิด รวมทั้งทำควมรู้จักและฝึกเล่นเครื่องดนตรีพื้นบ้านที่ถูกนำมาใช้ในการแสดง เช่น ไวโอลินหรือซอ โทณ กลองด้งน้ำมัน เป็นต้น พร้อมแต่งกายเป็นนักแสดงและทำการแสดงร่วมกับปราชญ์ชุมชนและทีมงาน</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ปรับเปลี่ยนชื่อกิจกรรมจาก “ระบำชาวเกาะ” สู่ “รักษาลีลา” - เพิ่มสถานที่ที่ใช้ในการเปลี่ยนเครื่องแต่งกาย ได้แก่ อาคารด้านหลังสุดของลานวัฒนธรรม
<p>5 กิจกรรมหลงรส เป็นกิจกรรมที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากการทำประมงพื้นบ้านของผู้หญิงชาวอุรูกลาไวจในการหาหอยดิบหรือหอยตีเตบ ซึ่งผู้หญิงแต่ละคนจะมีอุปกรณ์ในการหาหอยเป็นของตนเอง ได้แก่ ตะกร้าใส่หอย มีด ค้อนหัวแหลม และ โดยนักท่องเที่ยวนจะได้รับฟังเรื่องราวและเกร็ดความรู้เกี่ยวกับวิถีการทำประมงพื้นบ้านของผู้หญิงชาวอุรูกลาไวจ หลังจากนั้นจะได้ร่วมกันหาหอยดิบเพื่อนำไปทำ “ข้าวมัน หอยเผา” อาหารแนะนำของชาวอุรูกลาไวจ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ปรับเปลี่ยนชื่อกิจกรรมจาก “ฉันสืบเฮอसान” สู่ “หลงรส” - ตัดกิจกรรมการจักสานตะกร้าหาหอยเหลือเพียงการหาหอยดิบและทำข้าวมันหอยเผาเท่านั้น
<p>6 กิจกรรมรักษาลีลาไวจ เป็นกิจกรรมที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากภาษาอุรูกลาไวจ ซึ่งเป็นภาษาเฉพาะของกลุ่มที่มีความแตกต่างและมีเอกลักษณ์เฉพาะของตนเอง โดยนักท่องเที่ยวนจะได้รับเรียนรู้ภาษาอุรูกลาไวจอย่างง่าย เช่น คำศัพท์ และประโยคที่ใช้ในชีวิตประจำวัน หรือคำศัพท์</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ปรับเปลี่ยนชื่อกิจกรรมจาก “เขียนให้ดูหูได้ยิน ลินติดไฟ” สู่ “รักษาลีลาไวจ” - ปรับกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอุรูกลาไวจจากบทเพลงที่ใช้ในการแสดงพื้นบ้านให้เป็นกิจกรรมเสริม* (เชิญผู้ขับเพลงเข้าร่วมในบางโอกาส)

ตาราง 38 (ต่อ)

จากเนื้อเพลงที่ใช้ในการแสดงพื้นบ้าน*ผ่าน
ทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน นอกจากนี้
นักท่องเที่ยวยังจะได้ลงมือประดิษฐ์การ์ดป้ายชื่อ
ภาษาอุรักลาไวยจที่มีเพียงใบเดียวบนโลกอีกด้วย

2.3.1 โปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ชุมชนสังกาอู้ (ปรับปรุงใหม่)

ภาพประกอบ 29 โปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ชุมชนสังกาอู้ (ปรับปรุงใหม่)
ที่มา: ผู้วิจัย

ตาราง 39 รายละเอียดโครงการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ชุมชนสังกาคู (ปรับปรุงใหม่)

กิจกรรม	ระยะเวลา ทำกิจกรรม	รายละเอียด	สถานที่
โปรแกรม 1 เรียนรู้วิถีประมงพื้นบ้าน: “หลงสังกาคู เรียนรู้วิถีประมง”			
1. กิจกรรม ต้อนรับ “เตรียมหลง”	30 นาที	นักท่องเที่ยวพบกับปราชญ์ชุมชนและทีมเพื่อรับฟังรายละเอียดโครงการท่องเที่ยวเบื้องต้น และดื่มเครื่องดื่มต้อนรับ ณ ลานวัฒนธรรมเดินทางไปกราบไหว้ศาลไต่ระยา ศรีจันทร์ จากนั้นเดินทางสู่อ่าวพร้าวเพื่อเยี่ยมชมกองหินเหืองอกปลากระเบนราหูและรับฟังประวัติชุมชน โดยระหว่างทางนักท่องเที่ยวจะได้ชมบรรยากาศชุมชนและฟังบรรยายเกี่ยวกับลักษณะการสร้างบ้านเรือน	- ลานวัฒนธรรม (ศาลารองแจ้ง) ศาลไต่ระยา ศรีจันทร์ - อ่าวพร้าว (กองหินเหืองอกปลากระเบนราหู)
หมายเหตุ		- กิจกรรมต้อนรับ - เมนูเครื่องดื่มต้อนรับ เช่น น้ำมะพร้าว เป็นต้น โดยอาจมีการปรับเปลี่ยนเมนูเครื่องดื่มในแต่ละช่วงเพื่อสร้างความรู้สึกแปลกใหม่แต่ยังคงใช้มะพร้าวเป็นวัตถุดิบหลัก - การเยี่ยมชมกองหินเหืองอกปลากระเบนราหูอย่างใกล้ชิดสามารถทำได้ในช่วงเวลาน้ำลงเท่านั้น - กิจกรรมสอดคล้องกับนักท่องเที่ยวเป้าหมายประเภท Story consumer	
2. หลงรส	1 ชั่วโมง 30 นาที	- รับฟังเรื่องราวและเกร็ดความรู้เกี่ยวกับวิถีการทำประมงพื้นบ้านของผู้หญิงชาวอุรุลลาไวจ - เดินเท้าลงสู่อ่าวสังกาคูและเรียนรู้วิธีการหาและเจาะหอยดิบหรือหอยตีเตบ รวมทั้งวิธีการหาไววาย (หมึกสาย) พร้อมลงมือหาด้วยตนเองบริเวณอ่าวสังกาคู เกาะเหล็ก และอ่าวพร้าว - ร่วมกันนำหอยดิบที่หาได้มาทำเมนูข้าวมันหอยเผา รับประทานพร้อมกับไววายสดหรืออย่าง	- อ่าวสังกาคู - เกาะเหล็ก - อ่าวพร้าว

ตาราง 39 (ต่อ)

หมายเหตุ	- กิจกรรมสอดคล้องกับนักท่องเที่ยวเป้าหมายประเภท Culture exchanger, Process practitioner, Story consumer และ Fun experience explorer		
3. หลงลอบ	40 - 60 นาที	- นักท่องเที่ยวเดินเท้าลงสู่อ่าวสังกาอู้ อ่าวพร้าว หรืออ่าวมาละ - รับฟังข้อมูลเกี่ยวกับเครื่องมือประมงแต่ละชนิดที่ชาวอุรักลาโว้ยใช้ในการทำประมงพื้นบ้าน - เรียนรู้วิธีการทำเครื่องมือประมงพื้นบ้าน เช่น ถักอวน ทำลอบ/ไซ พร้อมลงมือทำด้วยตนเอง	- อ่าวสังกาอู้ - อ่าวพร้าว - อ่าวมาละ
หมายเหตุ	- กิจกรรมห้ามพลาด: ร่วมลงมือถักไซปลาขนาดใหญ่ - อาจมีการนำเศษอวนที่เหลือหรือไม่ใช้แล้วจากการทำประมงกลับมาใช้ในกิจกรรม - กิจกรรมสอดคล้องกับนักท่องเที่ยวเป้าหมายประเภท Deep learner, Culture exchanger, Process practitioner, Story consumer และ Fun experience explorer		
4. หลงเล	2 ชั่วโมง	- นักท่องเที่ยวลงเรือบริเวณอ่าวสังกาอู้ อ่าวพร้าว หรืออ่าวมาละ - เรียนรู้วิธีการสังเกตธรรมชาติรอบตัวและภูมิปัญญาที่ชาวอุรักลาโว้ยใช้ในการออกทะเล เช่น การสังเกตเกาะเพื่อหาตำแหน่งลอบหรือไซที่จมไว้ เป็นต้น - เรียนรู้การใช้เครื่องมือประมงพื้นบ้านและทดลองทำประมงด้วยตนเอง	- อ่าวสังกาอู้ - อ่าวพร้าว - อ่าวมาละ - ทะเลอันดามัน
หมายเหตุ	- เครื่องมือประมงแต่ละชนิดที่นักท่องเที่ยวได้ใช้ขึ้นอยู่กับฤดูกาลของสัตว์ทะเลที่จับในช่วงนั้น ๆ - นักท่องเที่ยวสามารถเลือกซื้อสัตว์ทะเลกลับไปได้ หรือให้ชุมชนนำไปทำอาหารกลางวันหรืออาหารเย็นให้กับนักท่องเที่ยว (ตามรายละเอียดที่ได้ตกลงกันไว้ล่วงหน้า) - กิจกรรมสอดคล้องกับนักท่องเที่ยวเป้าหมายประเภท Culture exchanger, Process practitioner, Story consumer และ Fun experience explorer		

ตาราง 39 (ต่อ)

โปรแกรม 2 เรียนรู้งานหัตถกรรม ศิลปะพื้นบ้าน และภาษาอุรักลาไยจ: “ร้องรำเรียนถัก รั้วสังกั่ว”

1. กิจกรรมต้อนรับ “เตรียมรั้ว”	30 นาที	<ul style="list-style-type: none"> - นักท่องเที่ยวพบกับปราชญ์ชุมชนและทีมเพื่อรับฟังรายละเอียดโปรแกรมท่องเที่ยวเบื้องต้น และดื่มเครื่องดื่มต้อนรับ ณ ลานวัฒนธรรม - เดินทางไปกราบไหว้ศาลใต้ระยาศรีจันทร์ และรับฟังประวัติชุมชน โดยระหว่างทางนักท่องเที่ยวจะได้ชมบรรยากาศชุมชนและฟังบรรยายเกี่ยวกับลักษณะการสร้างบ้านเรือน 	<ul style="list-style-type: none"> - ลานวัฒนธรรม (ศาลารองแจ้ง) - ศาลใต้ระยาศรีจันทร์
หมายเหตุ	<ul style="list-style-type: none"> - กิจกรรมต้อนรับ - เมนูเครื่องดื่มต้อนรับ เช่น น้ำมะพร้าว เป็นต้น โดยอาจมีการปรับเปลี่ยนเมนูในแต่ละช่วงเพื่อสร้างความรู้สึกแปลกใหม่แต่ยังคงใช้มะพร้าวเป็นวัตถุดิบหลัก - กิจกรรมสอดคล้องกับนักท่องเที่ยวเป้าหมายประเภท Story consumer 		
2. (หลง) รั้วถักทอ	1 ชั่วโมง 1 ชั่วโมง 30 นาที	<ul style="list-style-type: none"> - รับฟังข้อมูลเกี่ยวกับเครื่องมือประมงแต่ละชนิดที่ชาวอุรักลาไยจใช้ในการทำประมงพื้นบ้าน - เรียนรู้วิธีการทำเครื่องมือประมงพื้นบ้าน เช่น ถักอวน ทำลอบ และลงมือทำด้วยตนเอง - นักท่องเที่ยวทักชะการเครื่องมือประมงพื้นบ้านที่ได้เรียนรู้มาต่ออยอดทำงานฝีมือ เช่น พวงกุญแจ/โมเดลชุดักปลา กระเป๋าตาข่ายที่ห้อยคอมไฟ และที่ห้อยกระถางต้นไม้ เป็นต้น 	<ul style="list-style-type: none"> - อ่าวสังกั่วหรืออ่าวพร้าว - ลานวัฒนธรรม
หมายเหตุ	<ul style="list-style-type: none"> - กิจกรรมห้ามพลาด: ร่วมลงมือถักไซปลานขนาดใหญ่ - มีการนำงานฝีมือคนในชุมชนมาจัดแสดงและวางขายเพิ่มเติม - กิจกรรมสอดคล้องกับนักท่องเที่ยวเป้าหมายประเภท Deep learner, Culture exchanger, Process practitioner, Story consumer และ Fun experience explorer 		

ตาราง 39 (ต่อ)

3. รักษ์ลา ไวยจ	1 ชั่วโมง	- เรียนรู้ลักษณะภาษาของชาวอุรุกรลาไวยจ พร้อมคำศัพท์และประโยคในชีวิตประจำวัน หรือบทเพลงที่ใช้ในการแสดงพื้นบ้าน ผ่านทักษะการฟัง พูด อ่านและเขียน - ลงมือประดิษฐ์การ์ดป้ายชื่อภาษา อุรุกรลาไวยจ	- ลานวัฒนธรรม (ศาลารองแจ้ง)
หมายเหตุ	- *การเรียนรู้ภาษาอุรุกรลาไวยจจากบทเพลงที่ใช้ในการแสดงพื้นบ้านสามารถทำได้ ในบางโอกาสเท่านั้น - กิจกรรมสอดคล้องกับนักท่องเที่ยวเป้าหมายประเภท Culture exchanger, Story consumer และ Fun experience explorer		
4. รักษ์ลีลา	1 ชั่วโมง - 1 ชั่วโมง 30 นาที	- รับฟังข้อมูลของการแสดงพื้นบ้านแต่ละชนิด ได้แก่ ร่องแจ้ง รำมะนา และรำวงทุ่งสามปล้อง - เปลี่ยนเครื่องแต่งกายตามรูปแบบการแสดง - ฝึกเล่นเครื่องดนตรีประกอบการแสดง ได้แก่ โหม ไวโอลิน และกลองตึงน้ำมัน - ทำการแสดงร่วมกับปราชญ์ชุมชนและทีม - ถ่ายรูปตามอัยาศัยบริเวณลานวัฒนธรรม	- ลานวัฒนธรรม (ศาลารองแจ้ง)
หมายเหตุ	- กิจกรรมสอดคล้องกับนักท่องเที่ยวเป้าหมายประเภท Deep learner, Culture exchanger, Process practitioner, Story consumer และ Fun experience explorer		
กิจกรรม พิเศษ ประเพณี ลอยเรือ	ขึ้นอยู่กับการ ตกลงระหว่าง นักท่องเที่ยว และผู้ชุมชน	- รับฟังเรื่องราวเกี่ยวกับประเพณีลอยเรือ วัตถุประสงค์ และขั้นตอนต่าง ๆ ในพิธี - เข้าร่วมขั้นตอนต่าง ๆ ในพิธีตามกำหนดการ ที่ได้ตกลงกับกลุ่มท่องเที่ยวของชุมชน	- บ้านหัวแหลมและ บ้านสังกาอู่
หมายเหตุ	- กิจกรรมสอดคล้องกับนักท่องเที่ยวเป้าหมายประเภท Deep learner, Culture exchanger, Story consumer และ Fun experience explorer		

หมายเหตุ:

- สามารถสลับลำดับหรือเลือกกิจกรรมได้เพื่อให้มีความเหมาะสมในการทำกิจกรรม 1 วัน
- นักท่องเที่ยวควรติดต่อจองโปรแกรมล่วงหน้าอย่างน้อย 1 วัน

2.4 ผลการประเมินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุ้งลาไวยชุมชนสังกาอู๋

ผู้วิจัยนำผลการปรับปรุงกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และโปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ชุมชนสังกาอู๋ นำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิด้านการท่องเที่ยว ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญและเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จำนวน 3 ท่าน โดยแบ่งเป็นตัวแทนจากภาควิชาการ 1 ท่าน ตัวแทนจากหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวภาครัฐ 1 ท่าน และตัวแทนจากหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวภาคเอกชน 1 ท่าน เพื่อทำการประเมินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้เกณฑ์การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) พบผลการศึกษาดังนี้

ผลการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านการท่องเที่ยว พบว่า จากกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนสังกาอู๋ทั้งหมด 6 กิจกรรม มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ได้รับคัดเลือกว่ามีความน่าสนใจ แสดงถึงอัตลักษณ์ของชุมชน และมีความเหมาะสมในการเป็นชุดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เริ่มต้นที่ใช้สำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวภายในชุมชน รวมทั้งสิ้น 4 กิจกรรม กิจกรรมหลงรส กิจกรรม(หลง) รักษ์ ถักทอ กิจกรรมรักษ์ลาไวยจ และกิจกรรมรักษ์ลีลา

ตาราง 40 ผลการคัดเลือกกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนสังกาอู๋

กิจกรรม	ภาครัฐ	ภาคเอกชน	ภาควิชาการ
1. หลงเล	-	-	-
2. หลงลอบ	-	-	-
3. หลงรส	/	/	/
4. (หลง) รักษ์ ถักทอ	-	/	-
5. รักษ์ลาไวยจ	/	-	-
6. รักษ์ลีลา	/	-	/

ทั้งนี้ กิจกรรมที่ได้รับคัดเลือกจะถูกนำมาพิจารณา 2 ส่วน ตามเกณฑ์การพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยว

อย่างยั่งยืน (อพท.) ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อพิจารณาเบื้องต้น ซึ่งประยุกต์มาจากเกณฑ์การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโลก (Global Sustainable Tourism Council; GSTC) และเกณฑ์การตรวจประเมินมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT Thailand Standard) โดยกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จะต้องผ่านคุณสมบัติเบื้องต้น 5 ใน 6 ข้อ และส่วนที่ 2 การประเมินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ภายใต้กรอบแนวคิด Creative Tourism The 3S Principles จำนวน 10 ข้อ โดยผลการพิจารณากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ชุมชนสังกัด มีดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อพิจารณาเบื้องต้น (Prerequisite)

1. กิจกรรมแหล่งรส

ตาราง 41 ผลการพิจารณาเบื้องต้นกิจกรรมแหล่งรส

ข้อพิจารณา	ผลการพิจารณา		
	ภาครัฐ	ภาคเอกชน	ภาควิชาการ
1. การจัดการที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น	มี	มี	มี
2. การจัดการที่สร้างผลประโยชน์ให้ชุมชน	มี	มี	มี
3. กิจกรรมที่เพิ่มผลประโยชน์หรือลดผลกระทบเชิงลบทางวัฒนธรรม	มี	มี	มี
4. กิจกรรมที่เพิ่มผลประโยชน์หรือลดผลกระทบเชิงลบทางสิ่งแวดล้อม	มี	มี	มี
5. มีการคำนึงถึงด้านสุขภาพและความปลอดภัย	มี	มี	มี
6. เป็นกิจกรรมที่ไม่ทำธุรกรรมสัตว์	มี*	มี	ไม่มี

*หมายเหตุ: การหาหอยตลับ คือ หนึ่งในกิจกรรมการทำประมงซึ่งเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต ดังนั้นจึงไม่เป็นการทำธุรกรรมสัตว์

2. กิจกรรม (หลง) รักษา ถักทอ

ตาราง 42 ผลการพิจารณาเบื้องต้นกิจกรรม (หลง) รักษา ถักทอ

ข้อพิจารณา	ผลการพิจารณา
	ภาคเอกชน
1. การจัดการที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น	มี

ตาราง 42 (ต่อ)

2. การจัดการที่สร้างผลประโยชน์ให้ชุมชน	มี
3. กิจกรรมที่เพิ่มผลประโยชน์หรือลดผลกระทบเชิงลบทางวัฒนธรรม	มี
4. กิจกรรมที่เพิ่มผลประโยชน์หรือลดผลกระทบเชิงลบทางสิ่งแวดล้อม	มี
5. มีการคำนึงถึงด้านสุขภาพและความปลอดภัย	มี
6. เป็นกิจกรรมที่ไม่ทำธุรกรรมสัตว์	มี

3. กิจกรรมรักษาลาโวยจ

ตาราง 43 ผลการพิจารณาเบื้องต้นกิจกรรมรักษาลาโวยจ

ข้อพิจารณา	ผลการพิจารณา	
	ภาครัฐ	ภาควิชาการ
1. การจัดการที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น	มี	
2. การจัดการที่สร้างผลประโยชน์ให้ชุมชน	มี	
3. กิจกรรมที่เพิ่มผลประโยชน์หรือลดผลกระทบเชิงลบทางวัฒนธรรม	มี	
4. กิจกรรมที่เพิ่มผลประโยชน์หรือลดผลกระทบเชิงลบทางสิ่งแวดล้อม	มี	
5. มีการคำนึงถึงด้านสุขภาพและความปลอดภัย	มี	
6. เป็นกิจกรรมที่ไม่ทำธุรกรรมสัตว์	มี	

4. กิจกรรมรักษาลีลา

ตาราง 44 ผลการพิจารณาเบื้องต้นกิจกรรมรักษาลีลา

ข้อพิจารณา	ผลการพิจารณา	
	ภาครัฐ	ภาควิชาการ
1. การจัดการที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น	มี	มี
2. การจัดการที่สร้างผลประโยชน์ให้ชุมชน	มี	มี
3. กิจกรรมที่เพิ่มผลประโยชน์หรือลดผลกระทบเชิงลบทางวัฒนธรรม	มี	มี

ตาราง 44 (ต่อ)

4. กิจกรรมที่เพิ่มผลประโยชน์หรือลดผลกระทบเชิงลบ ทางสิ่งแวดล้อม	มี	มี
5. มีการคำนึงถึงด้านสุขภาพและความปลอดภัย	มี	มี
6. เป็นกิจกรรมที่ไม่ทำธุรกรรมสัตว์	มี	มี

ส่วนที่ 2 ผลการประเมิน 10 ข้อ ภายใต้กรอบแนวคิด Creative Tourism The 3S Principles

การประเมินกิจกรรมหลงรส กิจกรรม (หลง) รักษา ถักทอ กิจกรรมรักษาลาไวยจ และกิจกรรมรักษาสีลา ภายใต้กรอบแนวคิด Creative Tourism The 3S Principles มีผลการศึกษา ดังนี้

ตาราง 45 ผลการประเมินกิจกรรมแหล่งชุมชนเชิงกายภาพใต้กรอบแนวคิด Creative Tourism The 3S Principles

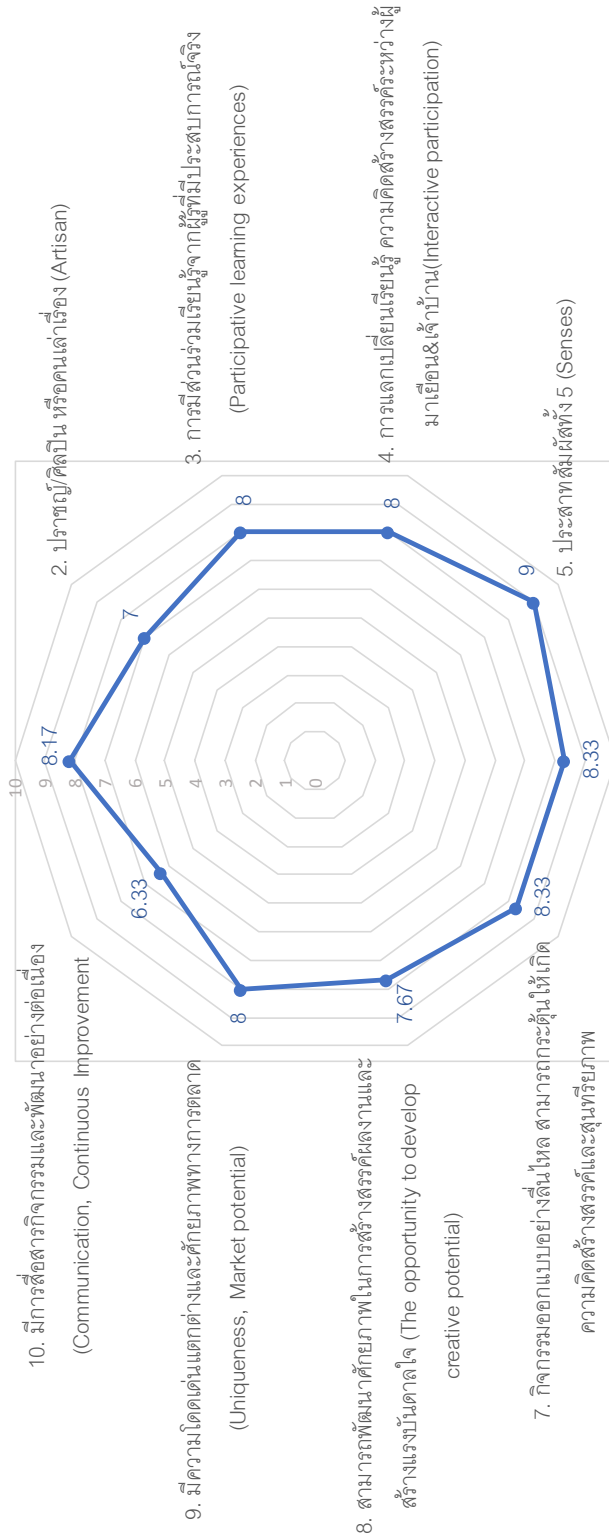
ข้อพิจารณา	กิจกรรมกิจกรรมแหล่ง				ค่าเฉลี่ย
	ภาค	ภาค	ภาค	ภาค	
	รัฐ	เอกชน	วิชาการ	วิจัย	
1. กิจกรรมออกแบบมาจากพื้นฐานของทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวของท้องถิ่น	8.5	7	9	9	8.17
2. ประชาชน/ศิลปิน หรือคนเล้าเรื่องที่สามารถออกแบบเรื่องราวที่สร้างแรงบันดาลใจและเกิดความดึงดูดความน่าสนใจในการเรียนรู้และสร้างสรรค์ผลงาน	7	5	9	9	7
3. การออกแบบกิจกรรมเป็นการได้ฟังเพื่อเรียนรู้จากผู้รู้ที่มีประสบการณ์จริง ได้ลงมือทำ ทำให้เกิดความเข้าใจและได้ความสนุก	8	6	10	10	8
4. การออกแบบกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติ พุดคุยโต้ตอบและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นสร้างสรรค์	8	6	10	10	8
5. กิจกรรมออกแบบโดยใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับกิจกรรม คือ รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส	9	8	10	10	9
6. สถานที่จัดกิจกรรมมีบรรยากาศและออกแบบไว้อย่างเหมาะสม กระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์	9	7	9	9	8.33
7. กิจกรรมออกแบบอย่างทันสมัย สามารถกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และสุนทรีย์ภาพ	9	7	9	9	8.33
8. การออกแบบกิจกรรมเปิดโอกาสให้พัฒนาศักยภาพในการสร้างสรรค์ผลงานของตัวเอง ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวอาจจะถึงขั้นสามารถสร้างแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ทั้งผู้มาเยือนและเจ้าของบ้านหรือศิลปิน	8	6	9	9	7.67
9. นักออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ มีศักยภาพในการสร้างความแตกต่างของกิจกรรม สร้างเอกลักษณ์ที่ไม่เหมือนใคร เพื่อประโยชน์ทางการตลาด	9	6	9	9	8
10. นักออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สามารถสื่อสารกิจกรรมให้โดดเด่นและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	3	7	9	9	6.33
รวม	78.5	65	93	93	78.83

หมายเหตุ: เนื่องจากชุมชนยังไม่ได้ทดลองทำกิจกรรมจริง การประเมินจึงพิจารณาจากการเก็บข้อมูลเบื้องต้นจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กราฟสรุปผลการประเมินกิจกรรมหลวงสร

1. ความจริงแท้ที่พัฒนาธรรมชาติของถิ่น เอกภักดิ์

เฉพาะตัวของท้องถิ่น (Authenticity)

ภาพประกอบ 30 กราฟสรุปผลการประเมินกิจกรรมหลวงสร ชุมชนสิ่งกายได้กรอบแนวคิด Creative Tourism The 3S Principles

จากตาราง 45 และภาพประกอบ 30 ผลการพิจารณากิจกรรมหลังรส ด้านความจริงแท้ของทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าการกิจกรรมมีพื้นฐานมาจากการนำวิถีชีวิตประจำวันและวัตถุดิบในท้องถิ่นมาใช้ ซึ่งนักท่องเที่ยวได้เป็นทั้งผู้หาวัตถุดิบและได้ลงมือทำอาหารด้วยตนเอง นอกจากนี้ผู้ทรงคุณวุฒิยังมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมให้ชุมชนนำวัตถุดิบที่หาได้ไปต่อยอดสร้างสรรค์เป็นเมนูอาหารอื่น ๆ ด้านการออกแบบเรื่องราวให้ดึงดูดใจและสร้างแรงบันดาลใจของปราชญ์หรือคนเล่าเรื่อง ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าเป็นจากคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการลงพื้นที่ เก็บข้อมูลของนักวิจัยพบว่า ปราชญ์ชุมชนมีความสามารถในการถ่ายทอดเรื่องราวให้กับนักท่องเที่ยวได้อย่างน่าสนใจ ด้านการมีส่วนร่วมเรียนรู้จากผู้มีประสบการณ์จริง ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าการกิจกรรมดังกล่าวเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวลงมือทำด้วยตนเอง ตั้งแต่กระบวนการจัดหาวัตถุดิบไปจนถึงการทำอาหารโดยการถ่ายทอดความรู้จากผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ ด้านการแลกเปลี่ยนความคิดสร้างสรรค์ ระหว่างผู้มาเยือนกับเจ้าบ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าการท่องเที่ยวจะได้พูดคุยกับปราชญ์ชุมชนเพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ต่าง ๆ รวมถึงแนวคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ ในการทำกิจกรรมดังกล่าว เนื่องจากการเรียนรู้ทุกขณะใหม่ ๆ รวมถึงวัฒนธรรมการกินของชุมชนที่นักท่องเที่ยวไม่เคยได้สัมผัสมาก่อน ด้านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าการกิจกรรมดังกล่าวครอบคลุมประสาทสัมผัสทั้ง 5 อย่างชัดเจน ได้แก่ การได้เห็นกระบวนการต่าง ๆ รวมถึงวัตถุดิบจริงที่ใช้ในการประกอบอาหาร การได้ชิมรสชาติของเมนูอาหารพื้นถิ่น การได้กลิ่นอาหาร และการได้สัมผัสเครื่องมือและวัตถุดิบต่าง ๆ ที่ใช้ในกิจกรรม ด้านสถานที่ ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าเป็นสถานที่จัดกิจกรรมมีความเหมาะสม โดยนักท่องเที่ยวจะได้ลงไปสัมผัสพื้นที่จริง ซึ่งมีบรรยากาศส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และสร้างความสนุกสนาน ด้านการออกแบบกิจกรรมอย่างสิ้นไหลกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าการกิจกรรมดังกล่าวมีการจัดลำดับขั้นการทำกิจกรรมได้ค่อนข้างดี และเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ลงมือทำและสร้างประสบการณ์ใหม่ ๆ ให้กับตนเอง ด้านการพัฒนาศักยภาพในการสร้างสรรค์ผลงานและสร้างแรงบันดาลใจ ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าการกิจกรรมดังกล่าวอาจช่วยให้ทั้งนักท่องเที่ยวและชุมชนได้พัฒนาศักยภาพค้นพบความสามารถ รวมถึงต่อยอดแนวคิดใหม่ ๆ เช่น การคิดค้นเมนูอาหารต่อยอดเพิ่มเติมจากเมนูเดิม เป็นต้น ด้านความโดดเด่นแตกต่างและศักยภาพทางการตลาด ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าการกิจกรรมค่อนข้างมีความแปลกใหม่ โดยเฉพาะการที่นักท่องเที่ยวได้ลงมือหาวัตถุดิบที่ใช้ในการประกอบอาหารด้วยตนเองด้วยการใช้อุปกรณ์ประมงพื้นบ้านของชาวอุบลราชธานี และการได้ลงมือทำอาหารท้องถิ่นซึ่งเป็นเมนูเฉพาะของชุมชน ด้านการสื่อสาร

กิจกรรมให้โดดเด่นและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าการกิจกรรมดังกล่าว
ค่อนข้างแปลกใหม่และมีความโดดเด่นในตัว ซึ่งชุมชนควรพัฒนากิจกรรมหรือต่อยอด
ความสร้างสรรค์ให้มีความต่อเนื่องในระยะยาว

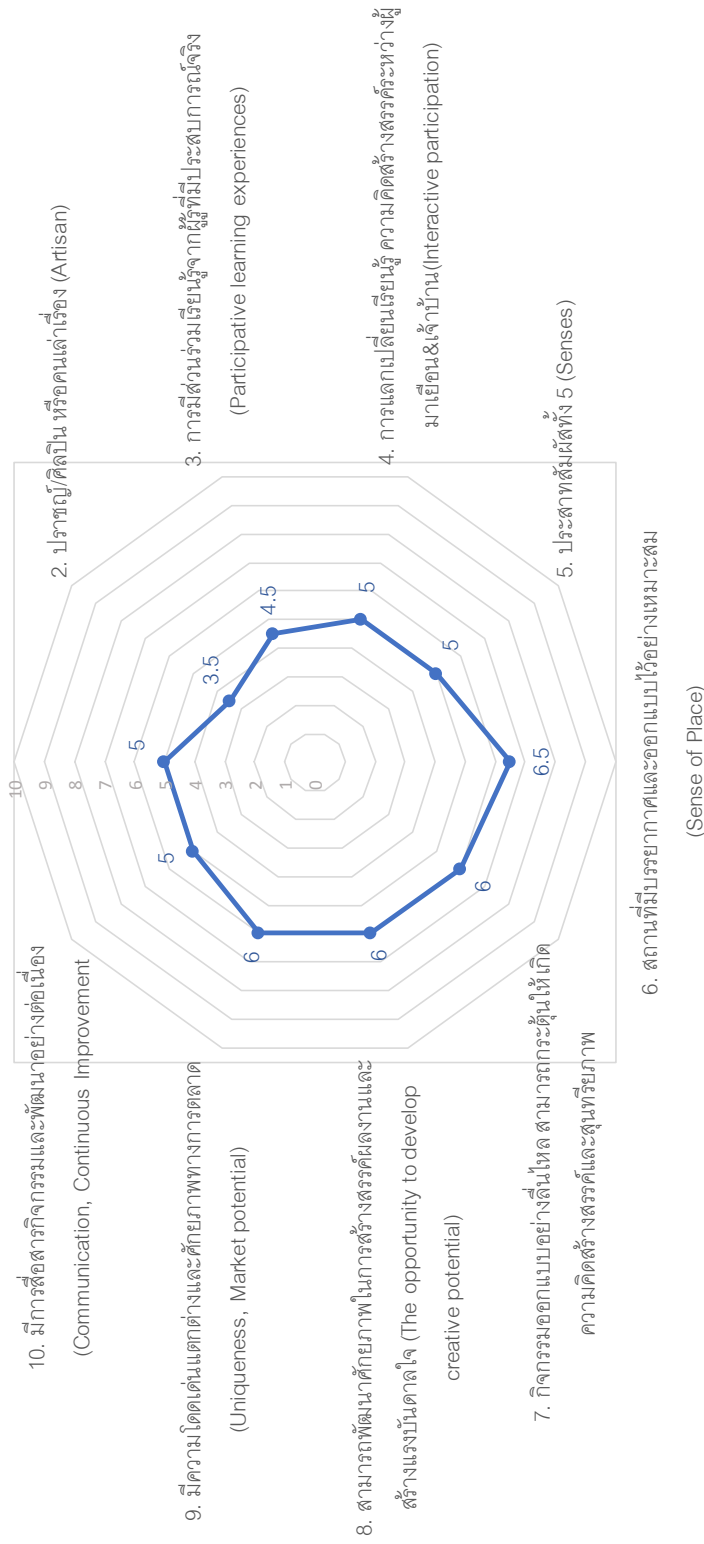
ตาราง 46 ผลการประเมินกิจกรรม (หลง) รัชส์ ถักทอ ชุมชนสร้างสรรค์ภายใต้กรอบแนวคิด Creative Tourism The 3S Principles

ข้อพิจารณา	กิจกรรม(หลง) รัชส์ ถักทอ	
	ภาคเอกชน	ค่าเฉลี่ย
1. กิจกรรมออกแบบมาจากพื้นฐานของทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวของท้องถิ่น	5	5
2. ปราชญ์ศิลปิน หรือคนเล่าเรื่องที่สามารออกนอกแบบเรื่องราวที่สร้างแรงบันดาลใจและเกิดความดึงดูดความน่าสนใจในการเรียนรู้และสร้างสรรค์ผลงาน	3.5	3.5
3. การออกแบบกิจกรรมเป็นการได้ฟังเพื่อเรียนรู้จากผู้ที่มีประสบการณ์จริง ได้ลงมือทำ ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง และได้รับความสนุก	4.5	4.5
4. การออกแบบกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม พูดคุยโต้ตอบและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ในการทำกิจกรรมได้ลงมือปฏิบัติร่วมกันระหว่างผู้มาเยือนกับเจ้าของบ้านหรือศิลปิน	5	5
5. กิจกรรมออกแบบโดยใช้ ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับกิจกรรม คือ รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส	5	5
6. สถานที่จัดกิจกรรมมีบรรยากาศและออกแบบไว้อย่างเหมาะสม กระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์	6.5	6.5
7. กิจกรรมออกแบบอย่าง สั้นไหว สามารถกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และสุนทรีย์ภาพ	6	6
8. การออกแบบกิจกรรม เปิดโอกาสให้พัฒนาศักยภาพ ในการสร้างสรรค์ผลงานของตนเอง ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวอาจจะถึงขั้นสามารถสร้างแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ทั้งผู้มาเยือนและเจ้าของบ้านหรือศิลปิน	6	6
9. นักออกแบบกิจกรรม ที่เกี่ยวข้องเชิงสร้างสรรค์ มีศักยภาพในการสร้างความแตกต่างของกิจกรรม สร้างเอกลักษณ์ที่ ไม่เหมือนใคร เพื่อประโยชน์ทางการตลาด	6	6
10. นักออกแบบกิจกรรม ที่เกี่ยวข้องเชิงสร้างสรรค์สามารถ สื่อสาร กิจกรรมให้โดดเด่นและมีการ พัฒนาอย่างต่อเนื่อง	5	5
รวม	52.5	52.5

หมายเหตุ: เนื่องจากชุมชนยังไม่ได้ทดลองทำกิจกรรมจริง การประเมินจึงพิจารณาจากการเก็บข้อมูลเบื้องต้นจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กราฟสรุปผลการประเมินกิจกรรม(หลง) รัักษ์ ถักทอ

1. ความจริงแท้ทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น เอกลักษณ์เฉพาะตัวของท้องถิ่น (Authenticity)

จากตาราง 46 และภาพประกอบ 31 ผลการพิจารณากิจกรรมหลง (หลง) รัศมี ถักทอ ด้านความจริงแท้ของทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่างิจกรรมดังกล่าว ออกแบบมาจากทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น แต่ยังไม่แสดงถึงเอกลักษณ์ที่ชัดเจนของชุมชนมากเท่าที่ควร ด้านการออกแบบเรื่องราวให้ดึงดูดใจและสร้างแรงบันดาลใจของปราชญ์หรือคนเล่าเรื่อง เนื่องจากชุมชนยังไม่เคยมีการนำทักษะการเครื่องมือประมงพื้นบ้านมาต่อยอด ผู้ทรงคุณวุฒิ จึงมีข้อเสนอแนะให้ชุมชนได้ลองทำหรือทดลองแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่ปรับประยุกต์มาจากทักษะดังกล่าวเบื้องต้นก่อน เพื่อพัฒนาทักษะของปราชญ์ให้มีความเชี่ยวชาญมากยิ่งขึ้น จากนั้นจึงต่อยอดเรื่องการออกแบบและถ่ายทอดเรื่องราวให้มีความน่าสนใจต่อไป ด้านการมีส่วนร่วมเรียนรู้จากผู้มีประสบการณ์จริง ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่างิจกรรมดังกล่าวเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้จากผู้มีประสบการณ์และลงมือสร้างสรรค์ผลงานด้วยตนเอง อย่างไรก็ตาม ชุมชนควรคำนึงถึงเรื่องความสนุกสนานในการทำกิจกรรมที่เป็นลักษณะของงานฝีมือ เพื่อไม่ให้นักท่องเที่ยวรู้สึกเบื่อหรือเครียดมากเกินไป ด้านการแลกเปลี่ยนความคิดสร้างสรรค์ระหว่างผู้มาเยือนกับเจ้าของบ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิมีข้อเสนอแนะว่า ชุมชนอาจมีการออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่ม รวมถึงการนำวัสดุอื่น ๆ ที่มีความทันสมัยมากขึ้นเข้ามาผสมผสานและปรับประยุกต์ใช้ซึ่งจะสามารถช่วยต่อยอดกิจกรรมให้มีความหลากหลายและน่าสนใจมากยิ่งขึ้นได้ ด้านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่างิจกรรมดังกล่าวครอบคลุมประสาทสัมผัสด้านการมองเห็นและการสัมผัสเครื่องมือประมง รวมถึงวัสดุต่าง ๆ ที่ถูกนำมาใช้ในการสร้างสรรค์งานฝีมือ ด้านสถานที่จัดกิจกรรม ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่างานที่ทำกิจกรรมที่ถูกออกแบบไว้มีความเหมาะสม และมีการจัดแบ่งพื้นที่อย่างเป็นสัดส่วน ด้านการออกแบบกิจกรรมอย่างสิ้นไหลกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่างิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่มีการเคลื่อนไหวไม่มากนัก กล่าวคือ การทำกิจกรรมส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวต้องอยู่กับที่เพื่อทำงานฝีมือของตนเอง ดังนั้นชุมชนจะต้องใส่รายละเอียดของกิจกรรมให้มีความน่าสนใจและผู้นำในการทำกิจกรรมจะต้องสามารถควบคุมความไหลลื่นของกิจกรรมและถ่ายทอดเรื่องราวให้มีความสนุกสนาน ด้านการพัฒนาศักยภาพในการสร้างสรรค์ผลงานและสร้างแรงบันดาลใจ ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่างิจกรรมช่วยพัฒนาศักยภาพของนักท่องเที่ยว ซึ่งอาจนำมาสู่การต่อยอดและสร้างสรรค์ลวดลายหรือรูปแบบของงานฝีมือในลักษณะใหม่ ๆ ได้ ด้านความโดดเด่นแตกต่างและศักยภาพทางการตลาด ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่างิจกรรมดังกล่าวมีความแปลกใหม่เนื่องจากยังไม่ค่อยพบเจอชุมชนที่มีการนำทักษะการทำเครื่องมือประมงพื้นบ้านมาปรับประยุกต์ทำงานฝีมือ

ด้านการสื่อสารกิจกรรมให้โดดเด่นและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ผู้ทรงคุณวุฒิมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่าชุมชนควรนำกิจกรรมดังกล่าวไปพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งการต่อยอดออกแบบงานฝีมือรูปแบบใหม่ให้นักท่องเที่ยวได้ทำและทักษะของปราชญ์ในการถ่ายทอดขั้นตอนการทำงานฝีมือ เนื่องจากชุมชนยังไม่เคยมีการทำกิจกรรมในลักษณะนี้มาก่อน

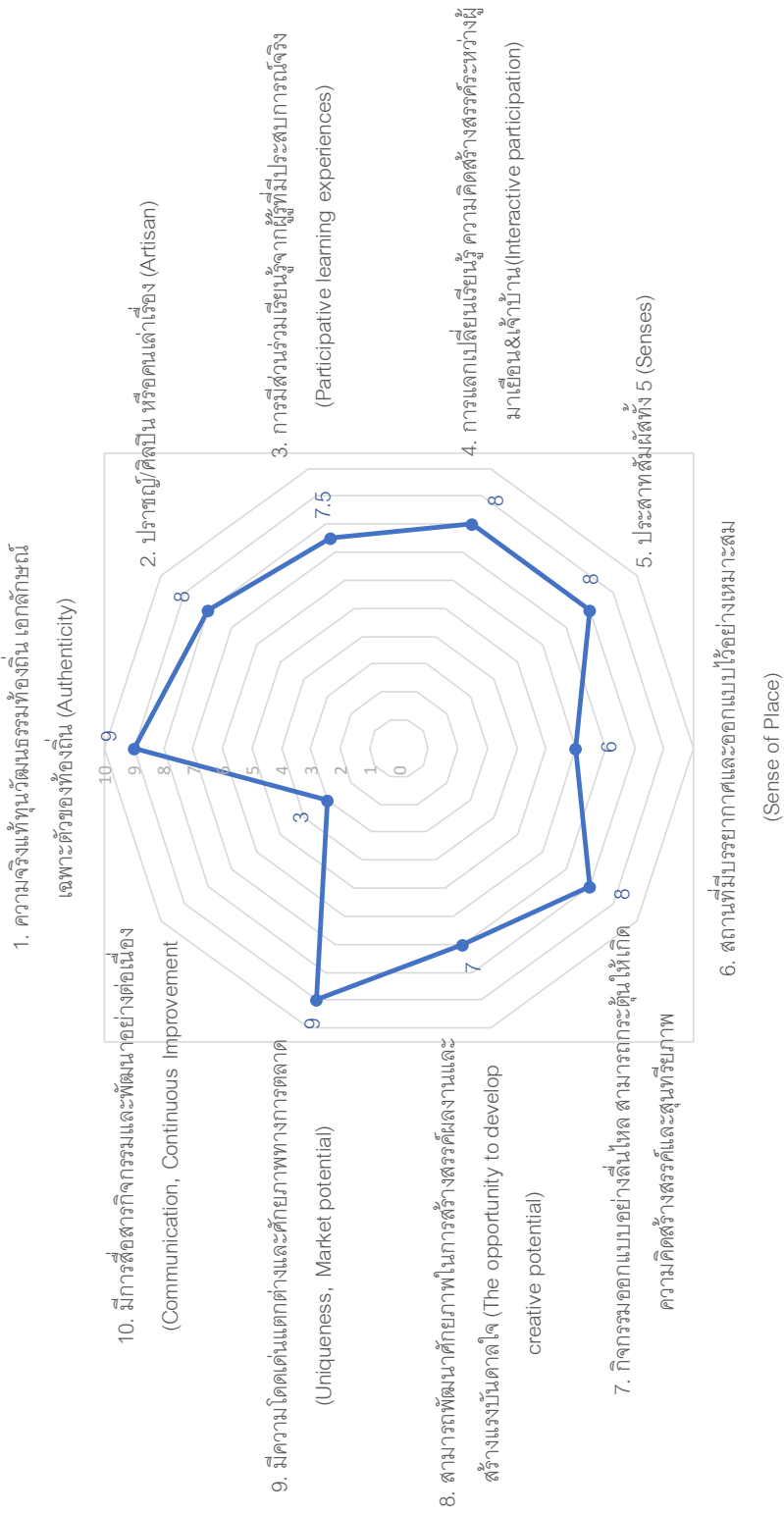

ตาราง 47 ผลการประเมินกิจกรรมรักษาลาไวยจ ชุมชนสังก้าภายใต้กรอบแนวคิด Creative Tourism The 3S Principles

ข้อพิจารณา	กิจกรรมรักษาลาไวยจ	ค่าเฉลี่ย
1. กิจกรรมออกแบบมาจากพื้นฐานของทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวของท้องถิ่น	9	9
2. ปรัชญา/ศิลป์ หรือคนเล่าเรื่องที่ตามมากรออกแบบเรื่องราวที่สร้างแรงบันดาลใจและเกิดความดึงดูดความน่าสนใจในการเรียนรู้และสร้างสรรค์ผลงาน	8	8
3. การออกแบบกิจกรรมเป็นการได้ฟังเพื่อเรียนรู้จากผู้ที่มีประสบการณ์จริง ได้ลงมือทำ ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ อย่างลึกซึ้ง และได้ความสนุก	7.5	7.5
4. การออกแบบกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมพูดคุยโต้ตอบและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการทำกิจกรรม ได้ลงมือปฏิบัติร่วมกันระหว่างผู้มาเยือนกับเจ้าของบ้านหรือศิลปิน	8	8
5. กิจกรรมออกแบบโดยใช้ประสบการณ์ทั้ง 5 ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับกิจกรรม คือ รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส	8	8
6. สถานที่ จัดกิจกรรมมีบรรยากาศและออกแบบไว้อย่างเหมาะสม กระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์	6	6
7. กิจกรรมออกแบบอย่างสิ้นเปลือง สามารถกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และสุนทรีย์ภาพ	8	8
8. การออกแบบกิจกรรมเปิดโอกาสให้พัฒนาศักยภาพในการสร้างสรรค์ผลงานของตัวเอง ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวอาจจะถึงขั้นสามารถสร้างแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ทั้งผู้มาเยือนและเจ้าบ้านหรือศิลปิน	7	7
9. นักออกแบบ กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ มีศักยภาพในการสร้างความแตกต่างของกิจกรรม สร้างเอกลักษณ์ที่ไม่เหมือนใคร เพื่อประโยชน์ทางการตลาด	9	9
10. นักออกแบบ กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สามารถสื่อสารกิจกรรมให้โดดเด่นและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	3	3
รวม	73.5	73.5

หมายเหตุ : เนื่องจากชุมชนยังไม่ได้ทดลองทำกิจกรรมจริง การประเมินจึงพิจารณาจากการเก็บข้อมูลเบื้องต้นจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กราฟสรุปผลการประเมินกิจกรรมรักษาสีลายคราม

ภาพประกอบ 32 กราฟสรุปผลการประเมินกิจกรรมรักษาสีลายคราม ชุดชุมชนสังกะสีลายครามภายใต้กรอบแนวคิด Creative Tourism The 3S Principles

จากตาราง 47 และภาพประกอบ 32 ผลการพิจารณากิจกรรม รักษ์ลาโว้ยฯ ด้านความจริงแท้ของทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่า กิจกรรมดังกล่าว เป็นกิจกรรมที่แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์เฉพาะตัวของชุมชนที่ชัดเจนเนื่องจากเป็นการนำเสนอ ภาษาอุรักลาโว้ยซึ่งเป็นภาษาเฉพาะของกลุ่มชาติพันธุ์ ด้านการออกแบบเรื่องราวให้ดึงดูดใจและ สร้างแรงบันดาลใจของปราชญ์หรือคนเล่าเรื่อง ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าการถ่ายทอด เรื่องราวของปราชญ์ชุมชนน่าจะมีที่น่าสนใจและดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้ค่อนข้างมาก เนื่องจากเป็นการใช้ภาษาท้องถิ่นเฉพาะกลุ่มซึ่งเป็นภาษาใหม่ที่นักท่องเที่ยวไม่เคยได้ยินมาก่อน ด้านการมีส่วนร่วมเรียนรู้จากผู้มีประสบการณ์จริง ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่ากิจกรรมดังกล่าว เป็นการถ่ายทอดภาษาเฉพาะของกลุ่มชาติพันธุ์ ดังนั้นการถ่ายทอดองค์ความรู้จึงต้องเกิดจาก สมาชิกชุมชนมีความรู้ความเชี่ยวชาญทางภาษาอย่างแท้จริง ด้านการแลกเปลี่ยนความคิด สร้างสรรค์ระหว่างผู้มาเยือนกับเจ้าของบ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่ แม้ชุมชนยังไม่ได้ทำ กิจกรรมท่องเที่ยวขึ้น แต่ในโรงเรียนบ้างสังก้าอยู่ได้มีการเริ่มสอนวิชาภาษาอุรักลาโว้ยฯ ซึ่งน่าจะ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับปราชญ์ ชุมชนและมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างแท้จริง ด้านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็น ว่ากิจกรรมดังกล่าวให้ประสาทสัมผัสด้านการได้ยินอย่างชัดเจนในระดับมาก ด้านสถานที่ จัดกิจกรรม ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่สถานที่ที่ใช้ยังไม่ได้มีความโดดเด่นมากเนื่องจากเป็น บริเวณส่วนกลางที่ใช้จัดกิจกรรมหลายกิจกรรมในพื้นที่เดียวกัน ด้านการออกแบบกิจกรรม อย่างสิ้นไหล กระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และด้านการพัฒนาศักยภาพในการสร้างสรรค์ ผลงานและสร้างแรงบันดาลใจ ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่กิจกรรมดังกล่าวอาจยังไม่สามารถ ช่วยพัฒนาศักยภาพหรือสร้างแรงบันดาลใจให้กับนักท่องเที่ยวได้ชัดเจนมากนัก ดังนั้น ชุมชนอาจ มีการเสริมรายละเอียดของกิจกรรมให้มีความสนุกสนานและช่วยเพิ่มความคิดสร้างสรรค์ของ นักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ด้านความโดดเด่นแตกต่างและศักยภาพทางการตลาด ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความคิดเห็นว่ทุนวัฒนธรรมที่นำมาใช้ในกิจกรรมนั้นมีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ซึ่งจะช่วยเหลือเสริมความเป็นเอกลักษณ์ของกิจกรรมให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ด้านการสื่อสารกิจกรรม ให้โดดเด่นและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่การสื่อสารกิจกรรมของ ชุมชนนั้นค่อนข้างมีความโดดเด่น อย่างไรก็ตามชุมชนควรพัฒนาทุนวัฒนธรรมที่มีอยู่ประกอบกับ ทักษะของปราชญ์ชุมชนที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมให้มีความน่าสนใจและสร้างสรรค์มากยิ่งขึ้น

ตาราง 48 ผลการประเมินกิจกรรมรักชีวิลิตา ชุมชนสังกาคู่ภายใต้กรอบแนวคิด Creative Tourism The 3S Principles

ข้อพิจารณา	กิจกรรมกิจกรรมแหล่ง		ค่าเฉลี่ย
	ภาค รัฐ	ภาค วิชาการ	
1. กิจกรรมออกแบบมาจากพื้นฐานของทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวของท้องถิ่น	8	10	9
2. ปราชญ์ศิลป์ หรือคนเก่งในเรื่องที่สามารถออกแบบเรื่องราวที่สร้างแรงบันดาลใจและเกิดความดึงดูดความน่าสนใจในการเรียนรู้และสร้างสรรค์ผลงาน	8	9	8.5
3. การออกแบบกิจกรรมเป็นการได้ฟังเพื่อเรียนรู้จากผู้ที่มีประสบการณ์จริง ได้ลงมือทำ ทำให้เกิดความเข้าใจและได้ความสนุก	6	10	8
4. การออกแบบกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติ พูดคุยโต้ตอบและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นสร้างสรรค์	5	8	6.5
5. กิจกรรมออกแบบโดยใช้ ประสบการณ์ 5 ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับกิจกรรม คือ ฐ ปร ส ก ดิน เสียง สัมผัส	8	8	8
6. สถานที่จัดกิจกรรม มีบรรยากาศและออกแบบไว้อย่างเหมาะสม กระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์	6	8	7
7. กิจกรรมออกแบบอย่าง สั้นไหว สามารถกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และสุนทรีย์ภาพ	8	8	8
8. การออกแบบกิจกรรม เปิดโอกาสให้พัฒนาศักยภาพ ในการสร้างสรรค์ผลงานของตนเอง ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวจะถึงขั้นสามารถสร้างแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ทั้งผู้มาเยือนและเจ้าของบ้านหรือคิดเป็น	7.5	8	7.75
9. นักออกแบบ กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ มีศักยภาพในการสร้างความแตกต่างของกิจกรรม สร้างเอกลักษณ์ที่ไม่เหมือนใคร เพื่อประโยชน์ทางการตลาด	7.5	8	7.75
10. นักออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สามารถ สื่อสารกิจกรรม ให้โดดเด่นและมีการ พัฒนาอย่างต่อเนื่อง	3	8	5.5
รวม	67	85	76

หมายเหตุ : เนื่องจากชุมชนยังไม่ได้ทดลองทำกิจกรรมจริง การประเมินจึงพิจารณาจากการเก็บข้อมูลเบื้องต้นจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กราฟสรุปผลการประเมินกิจกรรมรักษีสืบสาน

ภาพประกอบ 33 กราฟสรุปผลการประเมินกิจกรรมรักษีสืบสานสู่ภูมิปัญญาได้กรอบแนวคิด Creative Tourism The 3S Principles

จากตาราง 48 และภาพประกอบ 33 ผลการพิจารณากิจกรรมรักษาศีลา ด้านความจริงแท้ของทิวทัศน์ธรรมชาติท้องถิ่น ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าการออกแบบมาจากทิวทัศน์ธรรมชาติท้องถิ่น แต่ยังไม่สามารถแสดงเอกลักษณ์ที่เด่นชัดของชุมชน เนื่องจากมีเพียงแค่วางทิวทัศน์จำลองที่เป็นการแสดงเฉพาะของชุมชนและแตกต่างจากพื้นที่อื่น ๆ ในขณะที่การแสดงผลบ้านทรงเงืงและรำมะนา สามารถพบได้ในพื้นที่อื่น ๆ ของภูมิภาคเดียวกัน แม้ว่าจะมีรายละเอียดของการแสดงที่แตกต่างกันออกไป ด้านการออกแบบเรื่องราวให้ดึงดูดใจและสร้างแรงบันดาลใจของปราชญ์หรือคนเล่าเรื่อง ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าการออกแบบให้นักท่องเที่ยวได้แต่งกายเป็นนักแสดงและร่วมทำการแสดงพร้อมกับคนในชุมชน ซึ่งเมื่อประกอบกับการถ่ายทอดเรื่องราวจากปราชญ์ชุมชนที่มีความเชี่ยวชาญ กิจกรรมดังกล่าวจึงน่าจะสร้างเสริมสร้างทัศนคติที่ดีและสร้างแรงบันดาลใจให้กับนักท่องเที่ยวได้ ด้านการมีส่วนร่วมเรียนรู้จากผู้มีประสบการณ์จริง ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าการออกแบบให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้จากผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในศิลปะการแสดงพื้นบ้านนั้น ๆ อย่างแท้จริง เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดข้อมูลและทักษะทางดนตรีที่ถูกต้อง ด้านการแลกเปลี่ยนความคิดสร้างสรรค์ระหว่างผู้มาเยือนกับเจ้าของบ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าการออกแบบเปิดโอกาสให้มีการพูดคุยโต้ตอบระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชนแต่ภาพของการแลกเปลี่ยนความคิดสร้างสรรค์ระหว่างทั้งสองฝ่ายอาจยังไม่ชัดเจนมากนัก ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะให้เสริมกิจกรรมเพิ่มเติม เช่น การแต่งเพลงร่วมกับคนในชุมชน เป็นต้น ด้านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าการออกแบบครอบคลุมประสาทสัมผัสด้านการมองเห็น การได้ยินเสียง และการสัมผัสได้อย่างเด่นชัด ด้านสถานที่จัดกิจกรรม ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าการใช้สถานที่ที่มีความเหมาะสม แต่อาจไม่ได้มีความโดดเด่นมากเนื่องจากเป็นบริเวณส่วนกลางที่ใช้จัดกิจกรรมหลายกิจกรรมในพื้นที่เดียวกัน ด้านการออกแบบกิจกรรมอย่างอื่นไหล กระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าการออกแบบเป็นการนำเสนอการแสดงพื้นบ้านที่ให้อรรถรสแก่นักท่องเที่ยวอย่างชัดเจนโดยการแสดงบางส่วนนั้นนักท่องเที่ยวไม่เคยพบเห็นมาก่อน ซึ่งจะช่วยกระตุ้นความต้องการเรียนรู้ไปในแต่ละขั้นตอนของกิจกรรมได้อย่างดี ด้านการพัฒนาศักยภาพในการสร้างสรรค์ผลงานและสร้างแรงบันดาลใจ ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าการให้นักท่องเที่ยวได้พัฒนาศักยภาพทางด้านดนตรีของตนเองหรือ ในกรณีที่นักท่องเที่ยวไม่เคยมีประสบการณ์การเล่นดนตรีมาก่อน กิจกรรมดังกล่าวอาจเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้นักท่องเที่ยวค้นพบความสามารถในด้านดนตรีของตนเองก็เป็นได้ ด้านความโดดเด่นแตกต่างและศักยภาพทางการตลาด ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าการออกแบบรวมประกอบไปด้วย การแสดงที่สามารถ

พบได้ในพื้นที่อื่น ๆ และการแสดงที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ดังนั้น ความโดดเด่นโดยภาพรวมของกิจกรรมนั้นจึงอาจไม่ชัดเจนมากนัก ด้านการสื่อสารกิจกรรมให้โดดเด่นและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความคิดเห็นว่าชุมชนน่าจะสื่อสารกิจกรรมให้มีความโดดเด่นน่าสนใจได้ แต่ควรมีการจัดสรรเรื่องจำนวนทรัพยากรบุคคลให้เป็นระบบ เนื่องจากกิจกรรมที่เกี่ยวกับการแสดงอาจต้องใช้ทรัพยากรบุคคลจำนวนค่อนข้างมาก รวมถึงควรมีการพัฒนาต่อยอดกิจกรรมให้มีความสร้างสรรค์และต่อเนื่องในระยะยาว

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย “การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่” ผู้วิจัยได้สรุปผลการดำเนินงาน โดยแบ่งเป็นหัวข้อดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 สรุปผลการวิจัยตามความมุ่งหมายข้อที่ 1 เพื่อศึกษาทรัพยากร วิเคราะห์ ศักยภาพการท่องเที่ยว และความต้องการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่

ผลการตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยวที่โดดเด่นของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ พบว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีความโดดเด่น ได้แก่ ป่าชายเลน ทะเลอันดามัน คลองลัดบ่อแหน อ่าวสังกาอู้อ่าวพร้าว และทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีความโดดเด่น ได้แก่ ศาลเจ้าไต่ะบาหลิว รำมะนา ร่องเง็ง รำวงทุ่งสามปล้อง ประเพณีลอยเรือ เครื่องมือประมงพื้นบ้าน เรือหัวโทง ทักษะทางทะเลและวิถีประมง อาหารพื้นถิ่น การทำเครื่องจักสานจากเตยปาหนันและหวาย และภาษาอุรักลาโว้ย

ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตาที่มีความเสี่ยงหรือแนวโน้มจะสูญหายและควรได้รับการอนุรักษ์สืบทอดโดยเร็วที่สุด ได้แก่ การแสดงร่องเง็งและรำมะนา ภาษาอุรักลาโว้ย วิธีการประกอบอาชีพแบบดั้งเดิม การสืบทอดประเพณีดั้งเดิม และทรัพยากรทางทะเล

ทั้งนี้ ในกระบวนการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ผู้วิจัยนำข้อมูลด้านทรัพยากรที่มีความเสี่ยงหรือแนวโน้มจะสูญหายมาใช้เป็นฐานในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อให้สอดคล้องจุดมุ่งหมายในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ย โดยพัฒนาควบคู่ไปกับทรัพยากรที่มีความโดดเด่น ตลอดจนศักยภาพ และความต้องการของชุมชน ดังนี้ ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนไต่ะบาหลิว จุดแข็ง คือ เป็นชุมชนที่ยังคงรักษาวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และรูปแบบที่อยู่อาศัยดั้งเดิมซึ่งเป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นและ

แตกต่างจากชุมชนชาวอุรูกลาไว้อื่น ๆ บนเกาะลันตา โดยทำเลที่ตั้งของชุมชนง่ายต่อการเข้าถึง และอยู่ใกล้ศูนย์กลางทางการท่องเที่ยวทำให้สมาชิกชุมชนค่อนข้างมีความคุ้นเคยกับนักท่องเที่ยว รวมทั้งสมาชิกชุมชนบางส่วนมีประสบการณ์และมีความพร้อมในการทำงานด้านการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามชุมชนยังมีจุดอ่อนในด้านพื้นที่สาธารณะสำหรับจัดกิจกรรม ความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก ความสะอาดและสุขอนามัย รวมทั้งยังขาดทักษะด้านการสื่อสารและความเข้าใจหลักการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้านโอกาสที่จะเข้ามาช่วยส่งเสริมการการท่องเที่ยวของชุมชน ได้แก่ ความเป็นเกาะแห่งพหุวัฒนธรรม รวมทั้งมีหน่วยงาน งานเทศกาล นโยบายหรือแผนพัฒนาต่าง ๆ ที่ช่วยเข้ามาส่งเสริมการท่องเที่ยว ภายในชุมชน ส่วนในด้านอุปสรรค พบว่า การเข้ามาช่วยเหลือของภาคส่วนต่าง ๆ ยังขาดความต่อเนื่องในระยะยาว รวมถึงระบบรัฐยังคงมองชาวอุรูกลาไว้อิงในฐานะชนกลุ่มน้อยที่ต้องให้ความช่วยเหลือมากกว่าการต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมไปเป็นโอกาสด้านการท่องเที่ยว และปัญหาทางด้านพื้นที่และการดำเนินวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมซึ่งถูกจำกัดด้วยข้อกฎหมาย การพัฒนาของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การครอบงำจากวัฒนธรรมภายนอก รวมถึงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19)

ในขณะที่ชุมชนสังกาคู้ พบว่ามีจุดแข็ง คือ เป็นชุมชนที่ยังคงมีทรัพยากรทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และยังคงรักษาวัฒนธรรม ประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ รวมถึงมีความได้เปรียบด้านทำเลที่ตั้งซึ่งมีลักษณะภูมิประเทศที่สวยงาม มีพื้นที่สาธารณะรองรับการทำกิจกรรม ผู้นำชุมชนและสมาชิกเริ่มมีการเตรียมความพร้อมในการจัดการท่องเที่ยว ด้านจุดอ่อน พบว่า สมาชิกชุมชนยังขาดความกล้าแสดงออกและต้องได้รับการพัฒนาทักษะด้านการสื่อสาร รวมทั้งความไม่เข้าใจและขาดแนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่ชัดเจน นอกจากนี้ยังพบปัญหาด้านความไม่สมบูรณ์ระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานและความสะอาดภายในชุมชน ด้านโอกาส พบว่ามีหน่วยงานจากภายนอก ทั้งภาครัฐและเอกชนให้ความสนใจและช่วยส่งเสริม ประชาสัมพันธ์ชุมชนให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น ประกอบกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดและกระแสนักท่องเที่ยวที่เข้ามาช่วยผลักดันการท่องเที่ยวภายในชุมชน ส่วนด้านอุปสรรค พบว่า การขาดระบบขนส่งสาธารณะในพื้นที่เกาะลันตามีผลต่อการตัดสินใจเดินทางมายังชุมชนของนักท่องเที่ยว รวมถึงลักษณะภูมิประเทศที่อาจก่อให้เกิดอุบัติเหตุสำหรับนักท่องเที่ยวที่ไม่คุ้นชินเส้นทาง นอกจากนี้การขาดความต่อเนื่องในการร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ในระยะยาว ตลอดจนข้อกฎหมาย โรคระบาด การพัฒนาการท่องเที่ยวของพื้นที่ภายนอกก็ส่งผลต่อวิถีการดำเนินชีวิตแบบดั้งเดิมและการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนเช่นกัน

ความต้องการการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนสำหรับพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ชุมชนใต้บาหลิว พบว่าด้านพื้นที่ ควรมีการปรับปรุงด้านทัศนียภาพ ความสะอาดระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานสิ่งและสิ่งอำนวยความสะดวก รวมถึงสถานที่ต่าง ๆ ภายในชุมชนเช่น สะพานทางเดินเข้าสู่ตัวหมู่บ้าน ห้องน้ำส่วนกลาง ลานวัฒนธรรม เป็นต้น นอกจากนี้ควรมีการจัดแบ่งพื้นที่สำหรับทำกิจกรรมให้เป็นสัดส่วน ด้านการบริหารจัดการ ควรมีการสร้างความร่วมมือให้กับสมาชิกชุมชนเป็นอันดับแรก และมีกระบวนการพัฒนาทรัพยากรบุคคล โดยต้องการให้มีหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญเข้ามาช่วยเหลือ และวางแผนจัดการ ด้านกิจกรรม ควรจัดกิจกรรมที่ทำให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวอุรักลาโว้ย เช่น การเรียนรู้ประเพณีชุมชน การช่อมือและทำเครื่องมือประมงพื้นบ้าน การเรียนรู้การแสดงพื้นบ้าน เป็นต้น นอกจากนี้ควรมีการจัดทำผลิตภัณฑ์หรือของที่ระลึกที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน รวมถึงอาจนำวัสดุเหลือใช้หรือขยะซึ่งเป็นปัญหาสำคัญชุมชนมาต่อยอดใช้ในกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านการมีส่วนร่วม ควรมีการจัดตั้งกลุ่มท่องเที่ยวที่ชัดเจน มีการสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานต่าง ๆ ภายนอกเพื่อช่วยพัฒนา ประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในชุมชน โดยเป็นการทำงานร่วมกันในระยะยาวและครบวงจร

ในขณะที่ชุมชนสังกัพบว่า ด้านพื้นที่ควรมีการปรับปรุงลานวัฒนธรรม และจัดการปัญหาขยะภายในชุมชน รวมถึงควรมีการทำแผนผัง ป้ายบอกทางและป้ายสื่อความหมาย ตลอดจนควรมีการจัดแบ่งพื้นที่รองรับนักท่องเที่ยวอย่างชัดเจนด้านการบริหารจัดการ ควรจัดตั้งกลุ่มงานด้านการท่องเที่ยวของชุมชน มีการจัดแบ่งหน้าที่ของสมาชิกอย่างชัดเจนและส่งเสริมให้เยาวชนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วม รวมถึงมีหน่วยงานหรือกลุ่มคนที่มีความเชี่ยวชาญเข้ามาช่วยวางแผนบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบและช่วยพัฒนาทรัพยากรบุคคล ด้านกิจกรรม ควรเป็นกิจกรรมที่ให้ความสนุกสนาน ความรู้ และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชนอย่างแท้จริง โดยดำเนินกิจกรรมอย่างเรียบง่าย มีประเพณีชุมชนประจำแต่ละฐานกิจกรรม คำนึงถึงความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวและการรักษาสิ่งแวดล้อม รวมถึงควรมีการส่งเสริมการทำผลิตภัณฑ์ที่สะท้อนถึงเอกลักษณ์ของชุมชน ด้านการมีส่วนร่วม ควรจัดตั้งกลุ่มท่องเที่ยวของชุมชนจากความร่วมมือของสมาชิกที่สมัครใจ รวมถึงส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ ภายในชุมชนและขยายความร่วมมือไปยังกลุ่มเหล่านั้น เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มประมง เป็นต้น รวมทั้งการร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ภายนอก ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวและดึงศักยภาพของคนในชุมชนให้ถูกนำมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

5.1.2 สรุปผลการวิจัยตามความมุ่งหมายข้อที่ 2 เพื่อศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่

ข้อมูลทั่วไปด้านประชากรศาสตร์

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 26-35 ปี สถานภาพโสด มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว ค้าขายหรือค้าขายออนไลน์ โดยมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ 20,001-25,000 บาท และมีภูมิลำเนาอยู่ในภาคใต้

พฤติกรรมการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะลันตาเป็นครั้งแรก มีผู้ร่วมเดินทาง 2-5 คน และส่วนใหญ่เดินทางกับครอบครัว โดยพักค้างคืนในพื้นที่เกาะลันตาตามโรงแรมหรือรีสอร์ท และใช้เวลาท่องเที่ยว 2-4 วัน จุดประสงค์ในการเดินทางมาในพื้นที่เกาะลันตา คือ เพื่อท่องเที่ยวหรือพักผ่อน ส่วนใหญ่ใช้รถยนต์ส่วนตัวในการเดินทาง โดยนักท่องเที่ยวรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ที่มีร่องรอยวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยจากญาติ พี่น้อง ครอบครัว เพื่อน หรือคนรู้จัก และมีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวอยู่ที่ 1,001-3,000 บาท/คนในขณะเดียวกันมีความเต็มใจจ่ายเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่เกาะลันตาอยู่ที่คนละ 300-600 บาท/กิจกรรม และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีพฤติกรรมท่องเที่ยวแบบสนุกเพลิดเพลิน ต้องการค้นหาประสบการณ์ใหม่ (Fun experience Explorer)

ความต้องการของผู้ตอบแบบสอบถามมีต่อรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ต้องการรูปแบบกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เข้าร่วมหรือลงมือทำร่วมกับคนในชุมชนมากกว่าเป็นผู้ชมเพียงอย่างเดียว และมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายเพื่อเป็นทางเลือก โดยต้องการกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา เช่น ที่อยู่อาศัย ภาษากา การเดินทางย้ายถิ่นฐาน การสังเกตสภาพอากาศ เป็นต้น นอกจากนี้ในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกพบว่า นักท่องเที่ยวยังต้องการให้มีระบบรักษาความปลอดภัยและการดูแลช่วยเหลือขณะทำกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น ตำรวจท่องเที่ยว, ตำรวจบ้าน, กล้อง CCTV เป็นต้น

5.1.3 สรุปผลการวิจัยตามความมุ่งหมายข้อที่ 3 พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ ที่ผ่านการพัฒนาโดยใช้เกณฑ์การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) ของชุมชนโต๊ะบาหลิว ได้แก่ กิจกรรมร้อง รำ ทำเพลง (เรียนรู้การแสดงพื้นบ้าน) กิจกรรมล่องเรือ ชมเลน (เรียนรู้ทรัพยากรทางธรรมชาติ) กิจกรรมแต่ง แต้ม เติม เรือ และจักสานงานศิลป์ (เรียนรู้งานศิลปหัตถกรรม) กิจกรรมจับปลา ลาดะวัน (เรียนรู้วิถีประมงพื้นบ้าน) โดยสามารถนำกิจกรรมทั้งหมดมาสร้างเป็นโปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ชุมชนโต๊ะบาหลิว ซึ่งประกอบไปด้วยกิจกรรมต้อนรับ 1 กิจกรรม คือ ได้แก่ กิจกรรมเปิดบ้านโต๊ะบาหลิว: (สัมผัส) ชุมชนเล็กที่ไม่ลับ พร้อมชิมช๊อปปิ้งวิถีชาวเล กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 5 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมร้อง รำ ทำเพลง กิจกรรมล่องเรือ ชมเลน กิจกรรมแต่ง แต้ม เติม เรือ กิจกรรมจักสานงานศิลป์ กิจกรรมจับปลา ลาดะวัน และกิจกรรมพิเศษ 1 กิจกรรม คือ การเข้าร่วม ประเพณีลอยเรือ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนสังกาคู้ ได้แก่ กิจกรรมหลงรส (ฝึกทำอาหารพื้นถิ่น) กิจกรรมหลงเลและหลงลอบ (เรียนรู้วิถีประมงพื้นบ้าน) กิจกรรม (หลง) รักษ์ ถักทอ (เรียนรู้งานศิลปหัตถกรรม) กิจกรรมรักษ์ลาโว้ย (เรียนรู้ภาษาอุรักลาโว้ย) กิจกรรมรักษ์ลีลา (เรียนรู้การแสดงพื้นบ้าน) โดยสามารถนำกิจกรรมทั้งหมดมาสร้างเป็นโปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ชุมชนสังกาคู้ ภายใต้แนวคิด “หลงรักษ์ สังกาคู้” ซึ่งแบ่งเป็น 2 โปรแกรม ได้แก่ โปรแกรมที่ 1 เรียนรู้วิถีประมงพื้นบ้าน: “หลงสังกาคู้ เรียนรู้วิถีประมง” ประกอบด้วย กิจกรรมต้อนรับ 1 กิจกรรม คือ กิจกรรมเตรียมหลง และกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 3 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมหลงรส กิจกรรมหลงเล และกิจกรรมหลงลอบ และโปรแกรมที่ 2 เรียนรู้งานหัตถกรรม ศิลปะพื้นบ้าน และภาษาอุรักลาโว้ย: “ร้องรำเรียนถัก รักษ์สังกาคู้” ประกอบไปด้วยกิจกรรมต้อนรับ 1 กิจกรรม คือ กิจกรรมเตรียมรักษ์ กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 3 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรม (หลง) รักษ์ ถักทอ กิจกรรมรักษ์ลาโว้ย และกิจกรรมรักษ์ลีลา และกิจกรรมพิเศษเพิ่มเติม 1 กิจกรรม ได้แก่ การเข้าร่วมประเพณีลอยเรือ

ทั้งนี้ กิจกรรมที่ได้รับคัดเลือกจากผู้ทรงคุณวุฒิว่าเป็นกิจกรรมที่มีความน่าสนใจ แสดงถึงอัตลักษณ์ของชุมชน และมีความเหมาะสมในการเป็นชุดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เริ่มต้นที่ใช้สำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวภายในชุมชนโต๊ะบาหลิว ได้แก่ กิจกรรม

แต่งแต้ม เดิมเรือ กิจกรรมจักสาน งานศิลป์ และกิจกรรมจับปลา ลาดตะวัน และชุมชนสังกาคู้ ได้แก่ กิจกรรมหลงรส กิจกรรม (หลง) รักษ์ ถักทอ กิจกรรมรักษ์ลาโวยจ และกิจกรรมรักษ์ลีลา

โดยกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนโต๊ะบาหลิวที่มีความโดดเด่นมากที่สุดคือ กิจกรรมจับปลา ลาดตะวัน เนื่องจากกิจกรรมดังกล่าวออกแบบมาจากทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตที่ชัดเจนของชุมชน โดยเฉพาะภูมิปัญญาและทักษะการทำประมงที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวอุรักลาโวยจ และจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลของนักวิจัย พบว่า ประชาชนสามารถถ่ายทอดเรื่องราวได้อย่างน่าสนใจ ภาพของกิจกรรมมีความชัดเจนทั้งด้านประสบการณ์ ความสนุก และความรู้ซึ่งถ่ายทอดจากปราชญ์ที่มีความเชี่ยวชาญ และนักท่องเที่ยวจะได้มีโอกาสพูดคุยแลกเปลี่ยนกับปราชญ์ชุมชนค่อนข้างมาก เนื่องจากเป็นการรับองค์ความรู้ใหม่และเป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวไม่เคยทำมาก่อน ซึ่งอาจช่วยให้นักท่องเที่ยวค้นพบความสามารถและศักยภาพของตนจากกิจกรรมนี้ นอกจากนี้นักท่องเที่ยวยังได้รับประสาทสัมผัสทั้ง 5 ด้าน อย่างเด่นชัดในการทำกิจกรรม รวมถึงมีสถานที่ทำกิจกรรมที่มีความเหมาะสมซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ได้ อย่างไรก็ตามชุมชนอาจต้องคำนึงถึงการหาจุดต่างและเสริมสร้างเอกลักษณ์ของกิจกรรมให้แตกต่างจากกิจกรรมลักษณะเดียวกันในพื้นที่อื่นเพิ่มมากขึ้น รวมถึงความต้องการพัฒนาต่อยอดกิจกรรมต่อไปในอนาคตของชุมชน ตลอดจนลำดับขั้นความพร้อมของบุคลากร และอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการจัดกิจกรรมให้ดี เนื่องจากกิจกรรมดังกล่าวจัดขึ้นในพื้นที่จำกัด (เรือหัวโทง)

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนสังกาคู้ที่มีความโดดเด่นมากที่สุดคือ กิจกรรมหลงรส เนื่องกิจกรรมดังกล่าวมีพื้นฐานมาจากการนำวิถีชีวิตประจำวัน รวมถึงวัตถุดิบในท้องถิ่นมาใช้ ทำให้เกิดความแปลกใหม่และส่งเสริมให้เกิดความโดดเด่น อีกทั้งกิจกรรมหลงรสยังเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ลงมือทำวัตถุดิบและทำอาหารด้วยตนเอง โดยมีปราชญ์ชุมชนที่มีความเชี่ยวชาญเป็นผู้ถ่ายทอดเรื่องราว ทั้งนี้นักท่องเที่ยวสามารถพูดคุยแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ รวมถึงแนวคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ กับชุมชนในระหว่างการทำกิจกรรม ซึ่งกระบวนการดังกล่าวอาจก่อให้เกิดการร่วมกันต่อยอดแนวความคิดและพัฒนาศักยภาพ ตลอดจนค้นพบความสามารถของทั้งสองฝ่าย นอกจากนี้กิจกรรมหลงรสยังนำเสนอประสบการณ์ที่ครอบคลุมประสาทสัมผัสทั้ง 5 ด้าน โดยนักท่องเที่ยวจะได้ลงไปทำกิจกรรมดังกล่าวในพื้นที่จริง ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความสนุกสนานและสร้างแรงบันดาลใจที่อาจนำไปใช้ต่อยอดในชีวิตประจำวันได้ ดังนั้น ชุมชนจึงควรพัฒนาหรือต่อยอดความสร้างสรรค์ของกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สามารถดึงดูดกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายได้ในระยะยาว

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นและมีศักยภาพในการพัฒนาเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวจในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่

ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่ได้รับการคัดเลือกว่ามีความโดดเด่นและมีศักยภาพในการพัฒนาเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวจในพื้นที่เกาะลันตาครอบคลุมทั้งด้านธรรมชาติ ได้แก่ ป่าชายเลน ทะเลอันดามัน คลองลัดบ่อแหวน อ่าวสังกาอู้อ่าวพร้าว และด้านวัฒนธรรม ได้แก่ ศาลเจ้าไต่ะบาทลิว รำมะนา ร่องเง็ง รำวงทุ่งสามปล้อง ประเพณีลอยเรือ เครื่องมือประมงพื้นบ้าน เรือหัวโทง ทักษะทางทะเล และวิถีประมง อาหารพื้นถิ่น การทำเครื่องจักสาน และภาษาอุรักลาไวจ โดยทรัพยากรทั้งหมดล้วนมีความสวยงามแปลกใหม่ น่าดึงดูดใจ ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรทางธรรมชาติที่สะท้อนและช่วยสร้างบริบทพื้นที่ที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ทำให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสบรรยากาศที่แตกต่างกันออกไปของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวจ อีกทั้งสื่อให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวจได้อย่างชัดเจนผ่านทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่ถูกใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันหรืองานประเพณีสำคัญต่าง ๆ ตลอดจนทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อที่มีผลต่อวิถีการดำเนินชีวิต เช่น ภาษาอุรักลาไวจ ภูมิปัญญาที่สืบทอดภายในกลุ่มชาติพันธุ์ ศิลปะการแสดงต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ นฤมล ชุนวีช่วย และ มานะ ชุนวีช่วย (2553) และมุลนิชชนเผ่าพื้นเมืองเพื่อการศึกษาและสิ่งแวดล้อม (2561) ที่พบว่า กลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวจเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีวิถีชีวิตที่น่าสนใจ และเป็นเอกลักษณ์โดดเด่นจากการดำเนินชีวิตของคนกลุ่มอื่น กล่าวคือ ชาวอุรักลาไวจมีความชำนาญในการพึ่งพาอาศัยและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางธรรมชาติจากการใช้ภูมิปัญญาที่สั่งสมมาอย่างยาวนาน เช่น ทักษะการเดินเรือ การว่ายน้ำ ดำน้ำ ตลอดจนมีทรัพยากรที่สะท้อนให้เห็นเอกลักษณ์ของกลุ่ม เช่น ภาษา ความเชื่อเรื่องวิญญาณบรรพบุรุษและวิญญาณในธรรมชาติ ประเพณีลอยเรือ ซึ่งนักท่องเที่ยวจำนวนมากให้ความสนใจและต้องการเข้าร่วมประเพณีนี้ เป็นต้น รวมทั้งยังสอดคล้องกับการศึกษาของ สุทัศน์ ละงู (2551) เกี่ยวกับวิถีชีวิตและศักยภาพที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โฮมสเตย์: กรณีศึกษาชุมชนชาวเลบ้านสังกาอู้อ่าวเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ ซึ่งพบว่า ชุมชนสังกาอู้อูมีทรัพยากรทางธรรมชาติที่สวยงาม รวมถึงแหล่งทรัพยากรทางทะเลบริเวณใกล้เคียงชุมชนยังคงมีความอุดมสมบูรณ์ และด้วยสภาพทางภูมิศาสตร์ของชุมชน ตลอดจนยังไม่มีมีการบุกรุกพื้นที่สร้างอาคารหรือโรงแรม จึงทำให้มีพื้นที่ที่สามารถชมวิถีทัศนทางทะเลภูเขาและป่าไม้ได้อย่างชัดเจน ซึ่งถือเป็นจุดเด่นของชุมชนที่ยังคงรักษาสภาพแวดล้อมดั้งเดิม

ไม่ให้ถูกทำลายและยังคงบรรยายความเป็นชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์และชุมชนชาวประมงไว้แตกต่างจากพื้นที่อื่น ๆ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับสถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2549) ที่พบว่า ความโดดเด่น ความงาม และมีเอกลักษณ์เฉพาะในแต่ละท้องถิ่นของวิถีชีวิต ศิลปวัฒนธรรม รวมถึงภูมิปัญญาที่สั่งสมมาแต่อดีต คือ จุดดึงดูดสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่ซึ่งสามารถสร้างความประทับใจและความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยวได้

ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่

การสำรวจความต้องการของนักท่องเที่ยวจะช่วยให้นักพัฒนาการท่องเที่ยวและชุมชนสามารถวางแผนและออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้อย่างสอดคล้องกับกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายได้ เพื่อให้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจและได้รับประสบการณ์ที่ตรงกับความต้องการของตนอย่างแท้จริง โดยกิจกรรมต่าง ๆ ที่พัฒนาขึ้นจากการพิจารณาความต้องการของนักท่องเที่ยวจะช่วยส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวและการเดินทางกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ สอดคล้องกับ ชาง, แบ็คแมน และ ชีฮ ฮวง (Chang, Backman, & Chih Huang, 2014) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: การตรวจสอบเบื้องต้นเกี่ยวกับแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ประสบการณ์ การรับรู้คุณค่า และความตั้งใจในการกลับไปเยือนแหล่งท่องเที่ยวซ้ำ โดยผลการศึกษาพบว่า ประสบการณ์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวในสถานที่จริงเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุดในการกลับมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของนักท่องเที่ยวและยังสอดคล้องกับ ซูฮาร์ตานโต, ไบรอัน, วิบิโซโน และ ตริยูนี (Suhartanto, Brien, Primiana, Wibisono, & Triyuni, 2020) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: บทบาทของคุณภาพของประสบการณ์ การรับรู้คุณค่า ความพึงพอใจและแรงจูงใจ ซึ่งพบว่า คุณภาพของประสบการณ์ การรับรู้คุณค่า ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและแรงจูงใจ คือ ภูมยาศสำคัญที่เป็นตัวกำหนดความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสถานที่ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยคุณภาพของประสบการณ์นั้นมีส่วนสำคัญมากที่สุดต่อการพัฒนาความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ทั้งนี้ ผลจากแบบสอบถามนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีร่องรอยวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ พบว่า ด้านรูปแบบการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต้องการ คือ กิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ตนได้ลงมือทำร่วมกับคนในชุมชนและต้องการให้ชุมชนมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่

หลากหลายเพื่อเป็นทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ สามารถวิเคราะห์ได้ว่านักท่องเที่ยวต้องการได้รับประสบการณ์ที่แท้จริงจากกิจกรรมท่องเที่ยวในฐานะผู้ลงมือทำมากกว่าการเป็นผู้ชมเพียงอย่างเดียว รวมถึงต้องการให้มีตัวเลือกของกิจกรรมที่หลากหลาย ตอบรับกับความสนใจของนักท่องเที่ยวที่แตกต่างกันออกไป เพื่อค้นหาประสบการณ์ใหม่ ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ ริชาร์ดส์ และ เรย์มอนด์ (Richards & Raymond, 2000) ที่กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นภายใต้บริบทของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แต่บทบาทนักท่องเที่ยวจะเปลี่ยนจากเดิมที่เป็นเพียงผู้รับข้อมูล (Passive) ผ่านการเยี่ยมชมหรือซื้อของที่ระลึกสู่นักท่องเที่ยวที่มีส่วนร่วมทำกิจกรรมด้วยตนเองหรือกล่าวได้ว่าเป็นการกำหนดประสบการณ์ (Active) ตามความสนใจของแต่ละบุคคลผ่านการลงมือทำแทนที่จะเป็นเพียงแค่ผู้ชมเท่านั้น ซึ่งนักท่องเที่ยวยังสามารถนำประสบการณ์และความรู้ใหม่ที่ได้รับมาประยุกต์ใช้กับชีวิตหรืองานของตนได้อีกด้วย รวมทั้งยังสอดคล้องกับ องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (2564) ที่กล่าวถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ประเภท Fun experience explorer ซึ่งเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่พบมากที่สุดจากกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีร่องรอยวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวจไนในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ ว่าเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความต้องการด้านกิจกรรมที่หลากหลายและแปลกใหม่ เพื่อการเรียนรู้และค้นหาประสบการณ์ที่แตกต่าง

ในขณะที่ด้านสิ่งดึงดูดใจหรือฐานกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต้องการกิจกรรมที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับวิถีชีวิตและภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวจไนในพื้นที่เกาะลันตา เช่น ที่อยู่อาศัย ภาษา การสังเกตสภาพอากาศ เป็นต้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านักท่องเที่ยวต้องการศึกษาวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่แตกต่างไปจากบริบทสังคมเดิมของตน และต้องการได้รับองค์ความรู้ใหม่ ๆ ซึ่งสามารถนำไปปรับประยุกต์หรือต่อยอดใช้ในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับ นานา ศิริธรรมศักดิ์ และ สุภาพร อรรถพิณ (2561) ซึ่งพบว่านักท่องเที่ยวมักเดินทางเพื่อค้นหาประสบการณ์ใหม่ด้านวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และวิถีชีวิตที่แตกต่างไปจากเดิม ซึ่งสอดคล้องกับพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ต้องการค้นหาประสบการณ์การท่องเที่ยวที่แตกต่างไปจากวิถีเดิม โดยต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะของตนเอง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ พชรพจน์ นันทรามาศ, กิตติพงษ์ เรือนทิพย์, และ จารุวรรณ เหล่าสัมฤทธิ์ (2563) ที่พบว่า แนวโน้มพฤติกรรมนักท่องเที่ยวจะมีการเปลี่ยนแปลงไปโดยนักท่องเที่ยวจะเลือกเดินทางไปยัง

แหล่งท่องเที่ยว Unseen หรือสถานที่ที่คนไม่พลุกพล่านมากขึ้น เช่น แหล่งท่องเที่ยวที่น่าเสนอ ด้านประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิต

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามต้องการให้มีระบบรักษาความปลอดภัยหรือการดูแลช่วยเหลือขณะทำ กิจกรรมการท่องเที่ยวในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ สามารถวิเคราะห์ได้ว่า ความปลอดภัยมีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมของนักท่องเที่ยว โดยกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีความปลอดภัยจะช่วย สร้างความมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยวว่าตนจะไม่ได้รับอันตรายหรือสูญเสียทรัพย์สินในระหว่าง การทำกิจกรรมนั้น ๆ สอดคล้องกับทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ มาสโลว์ (Maslow, 1970) ที่นำมาประยุกต์ใช้ในบริบททางการท่องเที่ยว โดยพบว่า นักท่องเที่ยวต้องการความปลอดภัย ทั้งด้านชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งเป็นความต้องการในขั้นที่ 2 เช่น ความปลอดภัยในการเดินทาง ความมั่นใจว่าบริษัทนำเที่ยวจะไม่หลอกลวง เป็นต้น และสอดคล้องกับ การศึกษาของ ลีตาทา บำรุงศิลป์ (2561) เรื่อง รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรม กลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งพบว่านักท่องเที่ยวต้องการให้ชุมชนมีระบบดูแลรักษา ความปลอดภัยและช่วยเหลือในกรณีฉุกเฉินขณะทำกิจกรรมท่องเที่ยว

การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม กลุ่มชาติพันธุ์อุไรลาไวจันในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่พัฒนาขึ้นสำหรับชุมชนโต๊ะบาหลิวและชุมชน สังข์กั่ว เป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถมีส่วนร่วมลงมือทำ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรม อย่างลึกซึ้งพร้อมกับคนในชุมชนได้ นอกจากนี้กิจกรรมดังกล่าวยังมีความพิเศษกว่าการท่องเที่ยว เชิงสร้างสรรค์ทั่วไป เนื่องจากเป็นการนำเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ (Ethnic tourism) ควบคู่ไปด้วย โดยนักท่องเที่ยวจะได้เยี่ยมชมความเป็นอยู่ ประเพณี วัฒนธรรม และพิธีกรรมต่าง ๆ ของชาวอุไรลาไวจันซึ่งเป็นวิถีเฉพาะของกลุ่มชาติพันธุ์ที่พบได้ในพื้นที่เพียงไม่กี่แห่งในประเทศไทยเท่านั้น รวมถึงสภาพแวดล้อมที่มีความแตกต่างหรือแปลกใหม่ไปจากบริบทสังคมเดิมของตน ซึ่งนักท่องเที่ยวจะได้ลงมือทำกิจกรรมต่าง ๆ แตกต่างจากการท่องเที่ยวทั่วไปในพื้นที่เกาะลันตาที่ นักท่องเที่ยวเป็นได้เพียงผู้รับชม หรือเป็นการท่องเที่ยวมวลชนที่นักท่องเที่ยวเยี่ยมชมแหล่ง ท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมเพื่อความเพลิดเพลินสนุกสนานเท่านั้น โดยกิจกรรมที่ พัฒนาขึ้นสำหรับชุมชนโต๊ะบาหลิว ได้แก่ กิจกรรมร้อง รำ ทำเพลง (เรียนรู้การแสดงพื้นบ้าน) กิจกรรมล่องเรือ ชมเลน (เรียนรู้ทรัพยากรทางธรรมชาติ) กิจกรรมแต่ง ถั้ม เติม เรือ กิจกรรม จักสาน งานศิลป์ (เรียนรู้งานศิลปหัตถกรรม) และกิจกรรมจับปลา ลาดตะวัน (เรียนรู้วิถีประมง

พื้นบ้าน) และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่พัฒนาขึ้นสำหรับชุมชนดังกล่าว ได้แก่ กิจกรรมหลงรส (ฝึกทำอาหารพื้นถิ่น) กิจกรรมหลงเลและหลงลอบ (เรียนรู้วิถีประมงพื้นบ้าน) กิจกรรม (หลง) รักษ์ ถักทอ (เรียนรู้งานศิลปหัตถกรรม) กิจกรรมรักษ์ลาโวยจ (เรียนรู้ภาษาอุรักลาโวยจ) และกิจกรรมรักษ์ลีลา (เรียนรู้การแสดงพื้นบ้าน) รวมถึงกิจกรรมพิเศษ การเข้าร่วมประเพณีลอยเรือ ซึ่งกิจกรรมทั้งหมดถูกพัฒนาขึ้นบนพื้นฐานของหลักการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ หรือ Creative Tourism The 3S Principles (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2561) ด้วยการสืบค้น ร้อยเรียง และออกแบบกิจกรรมจากทุนวัฒนธรรมที่มีในท้องถิ่น พร้อมนำเสนอกิจกรรมอย่างน่าสนใจ (Stories) จากนั้นจึงเพิ่มเติมอรรถรส (Senses) ลงในกิจกรรมเพื่อให้ผู้เข้าร่วมสามารถเรียนรู้ แลกเปลี่ยน และลงมือทำกับเจ้าบ้านผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 รวมถึงเสริมลีลา (Sophistication) ในการสร้างสรรค์ออกแบบกิจกรรมให้โดดเด่นแตกต่าง และดำเนินไปได้อย่างลื่นไหล สามารถกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมเกิดความคิดสร้างสรรค์หรือรังสรรค์ผลงานใหม่ๆ ได้เสมอ สอดคล้องกับหลักการพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดย ริชาร์ดส์ และ เรย์มอนด์ (Richards & Raymond, 2000) ที่พบว่า การพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้สำเร็จ ได้นั้นควรเกิดจากการพัฒนาสิ่งที่มีในท้องถิ่นให้ได้มากที่สุด โดยจะต้องมีการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ที่มีความโดดเด่นหรือลักษณะเฉพาะที่ช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวได้อย่างไร และคำนึงถึงทั้งทรัพยากรที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ รวมถึงเน้นการพัฒนากิจกรรมที่มีคุณภาพและมีความจริงแท้ ไม่ใช่เพียงกิจกรรมที่จัดขึ้นตามกระแสนิยม

ทั้งนี้ กิจกรรมที่พัฒนาขึ้นเป็นกิจกรรมที่ครอบคลุมทรัพยากรที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกังวลว่ามีความเสี่ยงหรือแนวโน้มจะสูญหาย เพื่อให้ตอบรับจุดมุ่งหมายในการอนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโวยจ รวมถึงเป็นการนำทรัพยากรอื่นๆ ที่มีความโดดเด่นในพื้นที่ ตลอดจนมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้มานำเสนอให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับกิจกรรมที่มีความเป็นเอกลักษณ์และสะท้อนถึงตัวตนของกลุ่มชาติพันธุ์ที่โดดเด่นและแตกต่างจากคนกลุ่มอื่น อีกทั้งยังสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมลงมือทำ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างสรรค์ผลงาน และสร้างแรงบันดาลใจระหว่างนักท่องเที่ยวกับเจ้าบ้านได้ ในขณะที่เดียวกันชุมชนเจ้าของทรัพยากรก็จะได้ส่งมอบประสบการณ์แปลกใหม่ให้แก่นักท่องเที่ยว จนนำมาสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมและเคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่าง รวมทั้งสร้างความภาคภูมิใจให้กับชุมชนเจ้าของทรัพยากรซึ่งจะช่วยให้เกิดจิตสำนึกแก่ชุมชนและนักท่องเที่ยวในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมเหล่านี้ให้คงอยู่สืบไป สอดคล้องกับผลการศึกษาของ เอลค์สราวี (Elkasrawy, 2020) เรื่องการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในอียิปต์: กรณีศึกษา กระดาษปาไพร์สและเครื่องปั้นดินเผา พบว่า การท่องเที่ยว

เชิงสร้างสรรค์สามารถสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ อันนำมาซึ่งประสบการณ์ที่มีความแปลกพิเศษอันน่าจดจำครั้งหนึ่งในชีวิต ซึ่งการท่องเที่ยวรูปแบบนี้จะช่วยดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวภายในชุมชนมากขึ้น รวมถึงกระตุ้นให้คนในชุมชนตระหนักถึงคุณค่าและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมเหล่านั้นไว้อีกด้วย รวมทั้งสอดคล้องกับจิตตาคา บำรุงศิลป์ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดศรีสะเกษ พบว่า การศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์จะต้องนำเสนอให้นักท่องเที่ยวได้เห็นวิถีชีวิต และวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์มากที่สุด รวมถึงได้ประสบการณ์เชิงลึก ทั้งแบบจับต้องได้และจับต้องไม่ได้ซึ่งจะทำให้การท่องเที่ยวน่าสนใจ และทำให้เกิดความซาบซึ้งและเข้าใจในกลุ่มชาติพันธุ์มากขึ้น ตลอดจนก่อให้เกิดจิตสำนึกร่วมกันของแต่ละฝ่ายในการอนุรักษ์วัฒนธรรมซึ่งเป็นหัวใจหลักของการท่องเที่ยว

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

5.3.1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ หน่วยงานท้องถิ่นในพื้นที่ และหน่วยงานภาคเอกชน ควรสนับสนุนงบประมาณหรือองค์ความรู้ในการดูแลรักษาทรัพยากรที่มีในพื้นที่ ตลอดจนการช่วยพัฒนาต่อยอดเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้ทรัพยากร เช่น การช่วยออกแบบผลิตภัณฑ์และทำการตลาดให้กับชุมชน เป็นต้น รวมถึงการเข้ามาช่วยเสริมสร้างศักยภาพของพื้นที่ เช่น การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานหรือสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับรองรับการท่องเที่ยว การดูแลด้านสุขอนามัยและการจัดการปัญหาขยะ เป็นต้น

5.3.1.2 หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนด้านการท่องเที่ยว ควรเข้ามาช่วยพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยวเพื่อเตรียมความพร้อมและรองรับการท่องเที่ยวของชุมชนที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เช่น การจัดอบรมมัคคุเทศก์ การพัฒนาทักษะทางภาษาและการสื่อสาร การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนและการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ การสร้างมาตรฐานการบริการ การสร้างเครือข่ายและพันธมิตรทางการท่องเที่ยว และการทำการตลาดและประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

5.3.1.3 หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนด้านการท่องเที่ยวควรช่วยประชาสัมพันธ์ชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์อุบลราชธานีและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนให้เป็นที่รู้จักในวงกว้างมากขึ้น

5.3.1.4 ชุมชนควรพัฒนาต่อยอดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง รวมถึงสร้างเอกลักษณ์ให้กับกิจกรรมที่มีทุนทางวัฒนธรรมคล้ายคลึงกับพื้นที่อื่น ๆ เพื่อสร้าง

ประสบการณ์ที่แปลกใหม่ รวมถึงสร้างแรงดึงดูดและกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเดินทางมาเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบที่สำคัญ คือ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่อื่น ๆ โดยเฉพาะการท่องเที่ยวที่มีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งควรให้ความสำคัญกับฐานทรัพยากรที่มีในพื้นที่และการต่อยอดเพิ่มมูลค่าให้กับทรัพยากรเหล่านั้นโดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือ รวมถึงให้ความสำคัญกับความต้องการและศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ตลอดจนความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายเพื่อให้สามารถพัฒนากิจกรรมที่เกิดจากทรัพยากรที่มีในท้องถิ่นและสอดคล้องกับศักยภาพของชุมชน รวมทั้งตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวได้มากที่สุด โดยประเด็นที่ควรได้รับการศึกษาในการทำวิจัยครั้งต่อไปมีดังนี้

5.3.2.1 ควรสำรวจความต้องการของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวย์ในพื้นที่เกาะลันตา เนื่องจากเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ดังกล่าวเป็นจำนวนมาก แต่เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลให้การเดินทางข้ามประเทศต้องหยุดชะงักลง งานวิจัยในครั้งนี้จึงสามารถเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้เฉพาะนักท่องเที่ยวชาวไทยเท่านั้น

5.3.2.2 ควรทำการศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่เกาะลันตา เพื่อสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวแบบพหุวัฒนธรรมที่สามารถสร้างประสบการณ์ที่แปลกใหม่ให้กับนักท่องเที่ยว และยกระดับเกาะลันตาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่อไปในอนาคต

5.3.2.3 ควรจัดการท่องเที่ยวจำลอง (Pilot test) ทดสอบรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สัมภาษณ์ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและประเมินผลการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อให้ชุมชนได้รับทราบจุดเด่นและข้อควรปรับปรุงพัฒนาสำหรับนำไปใช้ในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในอนาคต

5.4 ข้อจำกัดในการวิจัย

5.4.1 อุปสรรคทางด้านภาษาและอุปนิสัยขั้นพื้นฐาน เนื่องจากกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวจมีภาษาประจำกลุ่มเป็นของตนเองและส่วนใหญ่ในชีวิตประจำวันยังคงสื่อสารด้วยการใช้ภาษาอุรักลาไวจและภาษาไทยถิ่นใต้ ประกอบกับอุปนิสัยขั้นพื้นฐานเป็นกลุ่มคนที่ค่อนข้างขี้อายและไม่ค่อยกล้ามีปฏิสัมพันธ์กับคนภายนอก ดังนั้น การติดต่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญจึงทำได้ค่อนข้างยากและใช้ระยะเวลา นานกว่ากำหนด รวมถึงมีความติดขัดทางการสื่อสารในกระบวนการให้ข้อมูลในบางช่วง

5.4.2 การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ส่งผลให้การดำเนินการเก็บข้อมูลล่าช้ากว่ากำหนด รวมถึงทำให้กระบวนการเก็บข้อมูลบางขั้นตอนไม่สามารถดำเนินการได้ตามแผนงานที่กำหนด โดยเฉพาะขั้นตอนการประเมินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่ถูกปรับเปลี่ยนมาสู่รูปแบบออนไลน์แทนการลงพื้นที่จริง

บรรณานุกรม

- Apostol, F. (2013). Defining and practicing etnotourism. *Cactus Tourism Journal*, 8(2).
- Chang, L.-L., Backman, K., & Chih Huang, Y. (2014). Creative tourism: a preliminary examination of creative tourists' motivation, experience, perceived value and revisit intention. *International Journal of Culture, Tourism and Hospitality Research*, 8(4).
- Cochran, W. G. (1977). *Sampling techniques* (3rd ed.). New York: John Wiley & Sons.
- Cohen, E. (1996). *Thai tourism : hill tribes, islands and open ended prostitution : collected papers*. Bangkok: White Lotus.
- Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of psychological testing* (3rd ed.). New York: Harper.
- Dann, G. M. S. (1981). Tourist motivation an appraisal. *Annals of Tourism Research*, 8(2), 187-219.
- Elkasrawy, S. (2020). Creative Cultural Tourism in Egypt: Case Study of Papyrus and Pottery. *International Journal of Heritage, Tourism and Hospitality*, 14(1), 215-225
- Godfrey, K., & Clarke, J. (2000). *The tourism development handbook : a practical approach to planning and marketing*. London: Continuum.
- Hogan, D. W. (1972). *Men of the sea: coastal tribes of South Thailand's west coast*: Siam Society.
- Horner, S., & Swarbrooke, J. (2016). *Consumer behaviour in tourism*: Routledge.
- Kotler, P. (2014). *Marketing for hospitality and tourism* (6th ed.). Essex: Pearson Education.
- Maslow, A. H. (1970). *Motivation and personality*: New York : Harper & Row.
- Mathieson, A., & Wall, G. (2003). *Tourism : economic, physical and social impacts*. Harlow: Pearson Education.
- McIntosh, R., Goeldner, C., & Ritchie, J. (1995). Pleasure travel motivation. *Tourism: principles, practices, philosophies*. (7th ed.), 167-190.
- Richards, G. (2009). Creative tourism and local development. *Journal of Financial Stability*, 78-90.
- Richards, G., & Raymond, C. (2000). Creative Tourism. *ATLAS News*, 23, 16-20.

- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Tijdschrift voor Onderwijsresearch*, 2(2), 49-60.
- Salman, D., & Uygur, D. (2010). Creative tourism and emotional labor: An investigatory model of possible interactions. *International Journal of Culture, Tourism and Hospitality Research*, 4, 186-197.
- Singh, R., & Nazki, A. (2019). Investigating the influencing factors of Tourist Behavior towards Creative Tourism and its Relationship with Revisit Intention. *African Journal of Hospitality, Tourism and Leisure*, 8(1).
- Smith, V. L. (2012). *Hosts and Guests: The Anthropology of Tourism* (2nd ed.). Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- Suhartanto, D., Brien, A., Primiana, I., Wibisono, N., & Triyuni, N. N. (2020). Tourist loyalty in creative tourism: the role of experience quality, value, satisfaction, and motivation. *Current Issues in Tourism*, 23(7).
- Tan, S.-K., Kung, S.-F., & Luh, D.-B. (2013). A MODEL OF 'CREATIVE EXPERIENCE' IN CREATIVE TOURISM. *Annals of Tourism Research*, 41.
- UNESCO. (2001). Indigenous people and parks. The Surin Islands Project. *Coastal region and small island papers* 8, 21.
- UNESCO. (2006). Towards Sustainable Strategies for Creative Tourism: Discussion Report of the Planning Meeting for 2008 International Conference on Creative Tourism. *Creative Cities Network*.
- Van den Berghe, P. L. (1992). Tourism and the ethnic division of labor. *Annals of Tourism Research*, 19, 234-249.
- World Travel & Tourism Council. (2020). *THAILAND 2020 ANNUAL RESEARCH: KEY HIGHLIGHTS*. Retrieved from <https://wttc.org/Research/Economic-Impact/moduleId/704/itemId/219/controller/DownloadRequest/action/QuickDownload>
- กนกกานต์ แก้วหนู. (2564). การจัดการการท่องเที่ยวและการพัฒนาชุมชนการท่องเที่ยวภายใต้พลวัตโลก = *Tourism management and community development in dynamic world:*

issues, trends and tools. กรุงเทพฯ: พรีเมียดส์.

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (2560). *ภาษา*. กรุงเทพฯ: สถาบันวัฒนธรรมศึกษา กรมส่งเสริมวัฒนธรรม.

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2550). *คู่มือเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน*. กรุงเทพฯ: ศรีเมืองการพิมพ์.

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2563). *สถานการณ์การท่องเที่ยวในประเทศ รายจังหวัด ปี 2563 (Domestic Tourism Statistics (Classify by region and province 2020))*. สืบค้นจาก https://www.mots.go.th/more_news_new.php?cid=594

กองวิจัยการตลาดการท่องเที่ยว. (2564). *โครงการสำรวจพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของชาวไทย ปี 2565*. สืบค้นจาก <https://intelligencecenter.tat.or.th/articles/41852>

กาญจนา แสงลี้มสุวรรณ, และ ศรินยา ลี้มแสงสุวรรณ. (2555). การท่องเที่ยวเชิงมรดกทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน. *วารสารนักบริหาร*, 32(4).

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2549). *โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามความสนใจพิเศษ*.

กรุงเทพฯ: กองส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2559). Localism & Staycation ที่สุดของการเที่ยวท้องถิ่น. *TAT Review*, 2(3), 35.

กุมารี ลาภอักษรณ์, อัจฉราภรณ์ ถาวรพัฒน์, และ ธนกร รักษ์วงศ์. (2560). *รำมะนา*. สืบค้นจาก <https://www.langarchive-th.org/th/digital-heritage/rammanasong>

ขจรศักดิ์ บัวระพันธ์. (2557). *วิจัยเชิงคุณภาพไม่ยากอย่างที่คิด (พิมพ์ครั้งที่ 6)*. นครปฐม: สถาบันนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยมหิดล.

โครงการการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อสังคมพหุวัฒนธรรม. (2562). *ชุดโครงการพื้นที่อันดามัน*. สืบค้นจาก <https://cucreativetourismias.wordpress.com/2019/04/07/ชุดโครงการที่-2-การพัฒนา/>

จริญญา เจริญสุขใส, และ สุวัฒน์ จุฑาภรณ์. (2544). *เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว สาขาวิชาวิทยาการจัดการ*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

จิตติมา ผลเสวก, และ พิภพ อุดมอิทธิพงศ์ (2551). *เผ่าชนคนทะเล = Sea nomad*. กรุงเทพฯ: โครงการสิทธิทางวัฒนธรรม.

จิรภา ทองเครื่อง. (2558). *ความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการใช้บริการธุรกิจรถเช่าในแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลและชายหาด กรณีศึกษาจังหวัดกระบี่*. (สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ).

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, นครศรีธรรมราช.

จิราพร คงรอด. (2561). การวิเคราะห์พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่ชุมชนลุ่มน้ำคลองป่าพะยอม – คลองท่าแนะ จังหวัดพัทลุง.

สืบค้นจาก <http://rms.rdi.tsu.ac.th:82/abc/files/report020191203134832.pdf>

ฉลองศรี พิมลสมพงศ์. (2560). การวางแผนและพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว (พิมพ์ครั้งที่ 13).

กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ชาย โพธิ์สีตา. (2549). ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 2). นครปฐม:

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

ญาณภา บุญประกอบ, จักรวาล วงศ์มณี, สิทธิพร เขตเจนการ, และ โยธิน แสงวงดี. (2560). อาหารพื้น

ถิ่นกับกลไกในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: กรณีศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ลาวครึ่ง

จังหวัดชัยนาท. วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี, 11. สืบค้นจาก [https://so01.tci-](https://so01.tci-thaijo.org/index.php/journaldttc/article/view/136007/101536)

[thaijo.org/index.php/journaldttc/article/view/136007/101536](https://so01.tci-thaijo.org/index.php/journaldttc/article/view/136007/101536)

ฐิตาภา บำรุงศิลป์. (2561). รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติ

พันธุ์ในจังหวัดศรีสะเกษ. วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ, 11(1). สืบค้นจาก [https://so04.tci-](https://so04.tci-thaijo.org/index.php/social_crru/article/view/157253)

[thaijo.org/index.php/social_crru/article/view/157253](https://so04.tci-thaijo.org/index.php/social_crru/article/view/157253)

ดาริน วรณทรัพย์. (2561). รูปแบบการจัดการทุนทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ใน

ประเทศไทย. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนนครินทร์,

ฉะเชิงเทรา.

ทิพย์สุดา พุ่มจระ. (2556). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

เพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ชุมชนสลักคอก จังหวัดตราด (วิทยานิพนธ์

ปริญญาโทศึกษาศาสตร์). มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม. สืบค้นจาก

<http://www.sure.su.ac.th/xmlui/handle/123456789/13735>

เทศบาลตำบลศาลาด่าน. (2565). ภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐาน. สืบค้นจาก

<http://www.saladan.go.th/html/new-menu-view.asp?typemenu=2&id=2>

ไทยรัฐ. (2554). จิบกาแฟชม...กินขนมหวานที่บ้านท่าหมาก ล่องอ้นตามัน...สู่เกาะลันตาไปไร่วงที่

สังกาอู่. สืบค้นจาก <https://www.thairath.co.th/content/167731>

นฤมล ชุนวีช่วย, และ มานะ ชุนวีช่วย. (2553). ชีวิตและวัฒนธรรมชาวเลอูรักลาไวก๋แห่งทะเลอันดามัน. สืบค้นจาก <http://research.culture.go.th/ebook/st119/files/assets>

[/common/downloads/publication.pdf](http://research.culture.go.th/ebook/st119/files/assets)

[/common/downloads/publication.pdf](http://research.culture.go.th/ebook/st119/files/assets)

- นฤมล อรุโณทัย. (2557). *ทักษะวัฒนธรรมชาวเล : ร้อยเรื่องราวชาวเล มอแกน มอแกน และคูรักลาไว้ย ผู้กล้าแห่งอันดามัน*. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.
- นานา ศรีธรรมศักดิ์, และ สุภาพร อรรถพิณ. (2561). การศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีต่อตลาดน้ำตลิ่งชัน. *วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย*, 13(1), 27-35.
- นิตติยา ทองเสนอ. (2558). การจัดการวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในตำบลเกาะหมาก อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง. *วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 10(1). สืบค้นจาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/HUSOTSU/article/view/43624>
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). *การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิชาการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2555). *พฤติกรรมนักท่องเที่ยว = Tourist behavior*. นนทบุรี: เพ็ชรน้ำหลวง.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, และ เพ็ญศิริ ศรีคำภา. (2557). *การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ศูนย์วิชาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- ประเทือง เครือหงส์. (2519). *ชาวน้ำ (ชาวทะเล) ในเมืองไทย = Sea Dyaks (Sea Gysies) in Thailand*. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ เทรดิง.
- ประภารัตน์ ศุขศรีไพศาล. (2559). *วิถีการทำมาหากินในปัจจุบันของชาวคูรักลาไว้ย หมู่บ้านสังกาอู่ อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ. สืบค้นจาก <http://km-ir.arts.tu.ac.th/files/original/af2954b5dcb8825c6cbb0457236bb88f0aa94bb6.pdf>
- ปิยะกษิตรีเดช เปลือยศรี, และ บุญยสฤษฏ์ อเนกสุข. (2561). การท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ในเวียดนาม: พัฒนาการและสถานภาพในปัจจุบัน. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 10(1).
- ฝ่ายเศรษฐกิจมหภาค ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2563). *เปิดสถิติภาคการท่องเที่ยวอย่างไรให้คุ้มเสี่ยง*. สืบค้นจาก https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/articles/Pages/Article_13Oct2020.aspx
- พจนา สวนศรี. (2546). *คู่มือจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน*. กรุงเทพฯ: โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ.
- พจนา สวนศรี, และ สมภพ ยี่จอหอ. (2556). *คู่มือมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน*. เชียงใหม่: วนิศาการพิมพ์.

- พรพจน์ นันทรามาศ, กิตติพงษ์ เรือนทิพย์, และ จารุวรรณ เหล่าสัมฤทธิ์. (2563). *เจาะพฤติกรรมท่องเที่ยวใน New Normal: เมื่อโควิดทำชีวิตเปลี่ยน*. สืบค้นจาก https://krungthai.com/Download/economyresources/EconomyResourcesDownload_450เจาะพฤติกรรมท่องเที่ยวใน_New_Normal_เมื่อโควิดทำชีวิตเปลี่ยน_31_08_63.pdf
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สำนักงานทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ภัทรพงศ์ อินทรกำเนิด. (2553). *ระบบนวัตกรรมรายสาขาเพื่อพัฒนาระบบเศรษฐกิจฐานความรู้และเชิงสร้างสรรค์ : รายงานการวิจัย : กรณีศึกษาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายด้านการศึกษามหาภาค สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- ภยมณี แก้วสง่า, และ นิตาชล จ้างศรี. (2555). การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ : ทางเลือกใหม่ของการท่องเที่ยวไทย. *วารสารเทคโนโลยีสุนารี*, 6(1).
- ภูริวัจน์ เดชอุ่ม. (2556). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: กรอบแนวคิดสู่แนวทางปฏิบัติสำหรับประเทศไทย. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*, 33(2).
- มูลนิธิชนเผ่าพื้นเมืองเพื่อการศึกษาและสิ่งแวดล้อม. (2561). *ชนเผ่าพื้นเมืองอุร่าลาไว*. สืบค้นจาก http://iwgia.org/images/publications/new-publications/Urak-Lawoy_report_Thailand_synthesis_report_Thai.pdf
- มูลนิธิชุมชนไท. (ม.ป.ป). *ชาวเล (มอแกน..มอแกลน..อุร่าลาไว) แห่งอันดามัน*. สืบค้นจาก <https://chumchonhai.or.th/data-chaola>
- มูลนิธิชุมชนไท. (2563). *วัฒนธรรมท้องถิ่น-ประเพณี-ภาษา*. สืบค้นจาก <https://chumchonhai.or.th/data-culture>
- เมธิรา ไกรนที. (2552). *พัฒนาการของการตั้งถิ่นฐานชุมชนอุร่าลาไวในพื้นที่ที่เกิดจากมุมมองนิเวศวัฒนธรรม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ. สืบค้นจาก https://cuir.car.chula.ac.th/xmlui/bitstream/handle/123456789/16321/maytira_kr.pdf?sequence=3&isAllowed=y
- ยุทธ์ ไถยวรรณ. (2550). *การสร้างเครื่องมือวิจัย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- ยุวรี โชคสวนทรัพย์. (2561). การใช้วัฒนธรรมชุมชนเพื่อพัฒนาสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: กรณีศึกษา ชุมชนเกาะศาลเจ้า เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร. *วารสารสุทธิปริทัศน์*. สืบค้นจาก <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/DPUsthiparithatJournal/article>

/view/243195

เยาวลักษณ์ ศรีสุกใส. (2545). *การเปลี่ยนแปลงทางสังคม-เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม: ศึกษากรณีชาวเลสงขลา* อ.เกาะลันตา จ.กระบี่. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ. สืบค้นจาก

<http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/10428>

วิจิตรพร โปรรุ่งโรจน์. (2558). *พฤติกรรมนักท่องเที่ยว = Tourist behavior*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

รุ่งนภา ด้วงทอง. (2554). *ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของตลาดเก่า 119 ปี เจ็ดเสมียน ตำบลเจ็ดเสมียน อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี*. (สารนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม. สืบค้นจาก

https://tdc.thailis.or.th/tdc/dccheck.php?Int_code=97&ReclD=6468&obj_id=443/&howmenu=no&userid=0

วงศ์วิภา โสสุวรรณจินดา, และ สุวารี นามวงศ์. (2562). การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์กับการจัดการกิจกรรมให้มีอัตลักษณ์โดยเน้นเรื่องอาหารไทย. *วารสารเกษมบัณฑิต*, 20.

วิศรา สมเกียรติกุล, กมล เรืองเดช, และ บุญฤกษ์ บุญคง. (2561). การสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารมังรายสาร*, 6(2). สืบค้นจาก

<https://so04.tci-thaijo.org/index.php/mrsj/article/view/176129/125742>

วลัยพร วิวัตระกุลไพบูลย์. (2559). *พฤติกรรมนักท่องเที่ยว = Consumer behavior in tourism* (พิมพ์ครั้งที่ 5). ปทุมธานี: วิทยาลัยนานาชาติ ภาควิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

วัชรพงษ์ ชุมดวง. (2561). การบูรณาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้วยต้นทุนทางมรดกวัฒนธรรม และกระบวนการมีส่วนร่วม ของชุมชน: กรณีศึกษา ชุมชนเมืองเก่าสุโขทัย. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม*, 17(3). สืบค้นจาก <https://ph01.tci-thaijo.org/index.php>

/JIE/article/view/148547

วิยะดา เสรีวิชัยสวัสดิ์. (2555). *การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทยให้เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์*. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, เชียงราย.

วีระพล ทองมา. (2561). *การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism: CBT) สำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนในเขตที่ดินป่าไม้*. สืบค้นจาก

www.dnp.go.th/fca16/file/i49xy4ghqzsh3j1.doc

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤติ. (2563). *คู่มือระบบเขียนภาษาอุรักลาไวยจ อักษรไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหิดล*. กรุงเทพฯ: จรัลสนิทวงศ์.

สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2549). *คู่มือการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.

สมทรง บุรุษพัฒน์. (2556). *การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ไทยเชิง = Thai Song ethnic tourism development*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.

สำนักข่าวไทย พีบีเอส. (2561). *เดินทางไปกับชาติพันธุ์ Journey of the Ethnic : อุรักลาไวย ตอนที่ 1*. สืบค้นจาก <https://www.youtube.com/watch?v=XfKuptnGgUw>

สำนักงานจังหวัดกระบี่. (2560). *หลักการของการพัฒนาท่องเที่ยวโดยชุมชน*. สืบค้นจาก www.krabi.go.th/krabi2915/m_file/lifetravel/25.pdf

สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2561). *โครงการสำรวจทัศนคติและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทย ประจำปี 2560*. สืบค้นจาก https://secretary.mots.go.th/policy/news_view.php?nid=231

สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดกระบี่. (2562). *โครงการพัฒนาเส้นทางเชื่อมโยงการท่องเที่ยววิถีชุมชนและการท่องเที่ยวทางทะเลเกาะลันตา*. สืบค้นจาก http://krabi.thailocallink.com/files/com_news_develop_plan/2020-05_0a33418c27336e7.docx

สำนักงานสถิติ จังหวัดกระบี่. (2563). *ประชากรจำแนกตามอายุ รายปี เพศ และเขตการปกครอง จังหวัดกระบี่ พ.ศ. 2562*. สืบค้นจาก http://krabi.old.nso.go.th/nso/project/search/result_by_department.jsp

สำนักพัฒนาบริการท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2557). *คู่มือ การตรวจประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวผ่านศึก ในพระบรมราชูปถัมภ์.

สินธุ์ สโรบล. (2554). *เศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ: การสำรวจองค์ความรู้และการจัดการโดยชุมชนในภาคเหนือตอนบน ระยะที่ 1 (รายงานการวิจัย)*.

สุดแดน วิสุทธิลักษณ์, และ คณะ. (2556). *การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism)*. กรุงเทพฯ: องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.

- สุดสันต์ สุทธิพิศาล. (2555). *การท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- สุดาพร ฤกษ์ชลบุตร. (2557). *หลักการตลาด--สมัยใหม่ = Modern-- principle marketing* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุทัศน์ ละงู. (2551). *วิถีชีวิตและศักยภาพที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โฮมสเตย์: กรณีศึกษาชุมชนชาวเลบ้านสังกาอู้อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต, ภูเก็ต.
- สุภาวค์ จันทวานิช. (2561). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 24). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. (2558). *ชุดความรู้ถอดบทเรียนการท่องเที่ยวโดยชุมชน เล่มที่ 1 ประจำปี 2558 ตอน รวมพลคนแก่น การท่องเที่ยวโดยชุมชน*. กรุงเทพฯ: โปรดักส์เ้า แอสเซสเซอร์รี่.
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. (2561). *คู่มือกระบวนการพัฒนาและยกระดับกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: บัญชีพลัส พับลิชซิ่ง.
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. (2564). *การอบรมเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 6-8 กรกฎาคม 2564 เอกสารประกอบการบรรยาย*. กรุงเทพฯ: องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.
- องอาจ นัยพัฒน์. (2551). *วิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สามลดา.
- อัมพิกา อ่าลอย. (2562). *การตั้งถิ่นฐานและที่อยู่อาศัยของชาวเลภายใต้บริบทของความเปลี่ยนแปลง*. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). ศิลปากร, นครปฐม.
- อัศวิน แสงพิบูล. (2562). *ระเบียบวิธีวิจัยด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาภรณ์ อุกฤษณ์. (2554). *พลวัตการปฏิสัมพันธ์และชาติพันธุ์วรรณาของชาวเลและกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ในเกาะลันตา จังหวัดกระบี่*. *วารสารวิจัยสังคม*, 34(2).

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คมลิตธิ์ เกียนวัฒนา	รองคณบดี คณะวิศวกรรม
สิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงเวช
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. อาจารย์ ดร.อังสุมาลิน จำนงชอบ	หัวหน้าสาขาการท่องเที่ยว
และอาจารย์ประจำคณะวิศวกรรม
สิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงเวช
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. อาจารย์ ดร.องค์ บรรจุน	อาจารย์ประจำคณะวิศวกรรม
สิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงเวช
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. อาจารย์ ดร.กึ่งกนก เสาวภาวงศ์	อาจารย์ประจำคณะวิศวกรรม
สิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงเวช
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
5. อาจารย์ ดร.ณัฐพัชร์ มณีโรจน์	อาจารย์ประจำสาขาวิชาการท่องเที่ยวและ
การโรงแรม คณะบริหารธุรกิจเพื่อสังคม
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ที่ อว 8718/1009

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

20 เมษายน 2565

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เจ้าหน้าที่ อพท. ร่วมประเมินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
เรียน ผู้อำนวยการองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

เนื่องด้วย นางสาวณาวดี ปิ่นประจักษ์นันท์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชา การจัดการการท่องเที่ยว
แบบบูรณาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนากิจกรรม
การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่”
โดยมีอาจารย์ ดร.จุฑาธิปต์ จันทร์เอียด และ อาจารย์ ดร.ชมพูนุท ภาณุภาส เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาานิพนธ์

ในการนี้ นิสิตได้ใช้เกณฑ์การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จากคู่มือกระบวนการพัฒนา
และยกระดับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creating Creative Tourism Toolkit) ขององค์การบริหาร
การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) เป็นเครื่องมือในการวิจัย ดังนั้น นิสิตจึงขอ
เรียนเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่ คุณประภัสสร วรธนะภูติ หัวหน้างาน
การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สำนักท่องเที่ยวโดยชุมชน องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่าง
ยั่งยืน (องค์การมหาชน) เป็นผู้เชี่ยวชาญประเมินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามหลักเกณฑ์การพัฒนา
กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
(องค์การมหาชน) ในวันที่ 2 พฤษภาคม 2565 เวลา 10.00 – 12.00 น.

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาขอความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิลยา ธนตพงษ์ธรรม)

รองอธิการบดีฝ่ายการคลังและทรัพย์สิน

รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 092 271 4479

ภาคผนวก ค
จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

หนังสือรับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย
เอกสารข้อมูลคำอธิบายสำหรับผู้เข้าร่วมการวิจัยและใบยินยอม

หมายเลขข้อเสนอการวิจัย SWUEC-G-374/2564E

ข้อเสนอการวิจัยนี้และเอกสารประกอบของข้อเสนอการวิจัยตามรายการแสดงด้านล่าง ได้รับการพิจารณาจาก คณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒแล้ว คณะกรรมการ มีความเห็นว่าข้อเสนอการวิจัยที่จะดำเนินการมีความสอดคล้องกับหลักจริยธรรมสากล ตลอดจนกฎหมาย ข้อบังคับและ ข้อกำหนดภายในประเทศ จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยตามข้อเสนอการวิจัยนี้ได้

ชื่อโครงการวิจัยเรื่อง: การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ภูวักลาโว้ย ในพื้นที่เกาะตันตา จังหวัดกระบี่

ชื่อผู้วิจัยหลัก: นางสาว ธนรดี ปิ่นประชาพันธ์

สังกัด: คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

เอกสารที่รับรอง: 1 แบบเสนอโครงการวิจัย

2 โครงการวิจัย

3 เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย

4 หนังสือให้ความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย

เอกสารที่พิจารณาพบทวน

1 แบบเสนอโครงการวิจัย

ฉบับที่ 2 วัน/เดือน/ปี 2 กันยายน 2564

2 โครงการวิจัย

ฉบับที่ 2 วัน/เดือน/ปี 2 กันยายน 2564

3 เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย

ฉบับที่ 2 วัน/เดือน/ปี 2 กันยายน 2564

4 หนังสือให้ความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย

ฉบับที่ 2 วัน/เดือน/ปี 2 กันยายน 2564

(ลงชื่อ)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วสันตพร หึงงา เอกมจิรัฐ)

กรรมการและเลขาธิการคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์

(ลงชื่อ)

(แพทย์หญิงสุวิพร กิระสุวรรณ)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์

หมายเลขรับรอง : SWUEC/E/G-374/2564

วันที่ให้การรับรอง : 02/09/2564

วันหมดอายุใบรับรอง : 02/09/2565

ที่ ฮว 8718/

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

17 กันยายน 2564

เรื่อง ขอแจ้งผลการพิจารณาโครงการวิจัยเลขที่ SWUEC-G- 374/2564E

เรียน นางสาว อนุชาติ ปิ่นประชานันท์

สิ่งที่ส่งมาด้วย ใบรับรองโครงการวิจัย SWUEC/E/G-374/2564

ตามที่ท่านได้ส่งโครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ โครงการวิจัยเลขที่ SWUEC-G 374/2564E เพื่อรับการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ นั้น

คณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ ได้พิจารณาโครงการวิจัยดังกล่าว บัดนี้ คณะกรรมการฯ ให้การรับรองโครงการวิจัยดังกล่าวแล้วเมื่อวันที่ 2 กันยายน 2564 รายละเอียดดังนี้

Certificate Number	SWUEC/E/G-374/2564
Date of Approval	2 กันยายน 2564 (อายุใบรับรองโครงการวิจัย 12 เดือน)
Date of Expiration	2 กันยายน 2565
Continuing Review	ทุก 12 เดือน (ครบกำหนดส่งรายงานครั้งแรก วันที่ 2 กันยายน 2565)

ในการนี้ คณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ ขอขอความกรุณาให้ผู้วิจัยส่งรายงานความก้าวหน้าของงานวิจัยและต่ออายุการรับรองก่อนกำหนดวันหมดอายุ 30 วัน เพื่อให้เป็นไปตามวิธีดำเนินการมาตรฐาน (SOPs version 2.0) ของคณะกรรมการฯ ทั้งนี้รายละเอียดของเอกสารที่ให้การรับรองตามที่ปรากฏใน Certificate of Approval (Certificate Number SWUEC/E/G-374/2564) ที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(แพทย์หญิงสุวิพร ภัทรสุวรรณ)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
โทรศัพท์ 0-2649-5000 ต่อ 12430
โทรสาร 0-2259-1822

การตรวจจสอบทรัพยากรท่องเที่ยว (Tourism Resource Audit)

ชื่อแหล่งท่องเที่ยว.....อำเภอ.....ตำบล.....วัน/เดือน/ปี.....เวลา.....

1. รายการทรัพยากรธรรมชาติ

ทรัพยากรทางธรรมชาติ	ชื่อและลักษณะ	ที่ตั้ง (แผนที่)	การเข้าถึง	ผู้ประโยชน์	การให้บริการ นักท่องเที่ยว	ชื่อผู้ติดต่อสถานที่ โทรศัพท์/โทรสาร
1.1 ภูมิทัศน์และภูมิอากาศ: หาด ถ้า ปะการัง เกาะ เขา ที่ราบ สูง ทะเล ที่ดอน ชายฝั่งทะเล ฯลฯ						
1.2 พืช ต้นไม้ ดอกไม้ : ความหลากหลายทางชีวภาพ สวนต้นไม้ ป่าชายเลน ฯลฯ						
1.3 สัตว์: สัตว์ปีก สัตว์ปีก สัตว์ น้ำ สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ ฯลฯ						
1.4 แหล่งน้ำ: ลำธาร แม่น้ำ น้ำพุ ร้อน บึงหนอง มหาสมุทรทะเล ฝนอ่างเก็บน้ำ เขื่อน คลอง ฯลฯ						

2. รายการทรัพยากรพัฒนาธรรม

ทรัพยากรทางธรรมชาติ	ชื่อและลักษณะ	ที่ตั้ง (แผนที่)	การเข้าถึง	ผู้ใช้ประโยชน์	การให้บริการ นักท่องเที่ยว	ชื่อผู้ติดต่อสถานที่ โทรศัพท์/โทรสาร
2.1 มรดกวัฒนธรรม: อุทยานประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ พิพิธภัณฑ์วัฒนธรรม บ้านอนุสาวรีย์ ศูนย์วัฒนธรรม ฯลฯ						
2.2 มรดกด้านศาสนา: วัดสุहर้า โบสถ์คริสต์ สุสาน เจดีย์ ปรางค์ พระพุทธรูป สถาปัตยกรรมด้าน						
2.3 ศิลปชาติพันธุ์: คนพื้นเมือง การฟ้อนรำดนตรี ภาษากิน อาหาร บ้านเรือน ทัศนกรรม อุทยานกรรมครัวเรือน ฯลฯ						

แบบสังเกตสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว (Tourist Facilities and Infrastructure Audit)

ชื่อแหล่งท่องเที่ยว.....อำเภอ.....ตำบล.....วัน/เดือน/ปี.....เวลา.....

สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว	ชื่อ / ประเภทบริการ / ลักษณะ	ที่ตั้ง (แผนที่)	Capacity ที่ห้อง/किन	ราคา	เวลาเปิดทำการ	บริการต่างๆ	ผู้ติดต่อ สถานที่โทรศัพท์/โทรสาร
1. การขนส่ง: การเข้าถึงยานพาหนะ รถยนต์ รถทัวร์ เรือ รถไฟ สนามบิน ท่าเรือ ฯลฯ							
2. ที่พักแรม: โรงแรม รีสอร์ท Guesthouse Homestay หอพัก แคมป์บิง ฯลฯ							
3. การต้อนรับ: ศูนย์ข้อมูล โบรชัวร์ ไกด์ท้องถิ่น แผนที่ป้ายข้อมูล ด่านจอดรถ ฯลฯ							
4. บริการอื่น ๆ: ที่แลกเงิน สถานพยาบาล ไฟฟ้า ประปา ร้านอาหาร ห้องสุขา ฯลฯ							

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง: การศึกษาทรัพยากร วิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยว และความต้องการของชุมชน
ที่มีต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทรัพยากร ศักยภาพการท่องเที่ยว
และความต้องการของชุมชนที่มีต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่เกาะลันตา
จังหวัดกระบี่ โดยผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์เพื่อพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว
เชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

เพศ ชาย หญิง อายุ.....ปี

ภาคส่วน

1. ตัวแทนจากหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยว**

ภาครัฐบาล/หน่วยงานในกำกับ ภาคเอกชน

สถานที่ทำงาน.....ตำแหน่ง.....ระยะเวลาทำงาน.....ปี

2. ตัวแทนประชาชนพื้นถิ่น (ปราชญ์ชุมชน/ ผู้นำชุมชน/ ประชาชนพื้นถิ่น)

ตำแหน่ง.....ระยะเวลาที่อาศัยในพื้นที่เกาะลันตาปี.....

ที่อยู่ปัจจุบัน.....

เบอร์โทรศัพท์.....E-mail.....

วันที่สัมภาษณ์.....เวลา.....

สถานที่สัมภาษณ์.....

หมายเหตุ **สัมภาษณ์เฉพาะตอนที่ 1 และ 2 เท่านั้น

ตอนที่ 2 ข้อมูลทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีร่องรอยวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์
อุรุกรลาโวยจ เกาะลันตา จังหวัดกระบี่

1. ขอให้ท่านแนะนำทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์อุรุกรลาโวยจ
ในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่

- ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

.....

.....

.....

- ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศาสนา

.....

.....

.....

- ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทวัฒนธรรม ประเพณี งานเทศกาล งานศิลปะ
และวิถีชีวิต

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่าทรัพยากรการท่องเที่ยวใดที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์อุรุกรลาโวยจในพื้นที่
เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ ที่มีความโดดเด่น สามารถนำมาพัฒนาต่อยอดเป็นกิจกรรม
การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้ พร้อมระบุเหตุผล

.....

.....

.....

3. ท่านคิดทรัพยากรการท่องเที่ยวใดที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์อุรุกรลาโวยจในพื้นที่
เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ ที่มีความเสี่ยงหรือมีแนวโน้มจะสูญหายและควรได้รับ
การอนุรักษ์สืบทอดโดยเร็วที่สุด

.....

.....

.....

4. ท่านคิดว่าบริบทพื้นที่ของชุมชนที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์
 อนุรักษ์โดยจในพื้นที่เกาะลันตา มีศักยภาพเพียงพอในการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
 หรือไม่ อย่างไร

- ศักยภาพด้านทรัพยากร สิ่งดึงดูดใจ การสรรหาจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์+พื้นที่
 ในการจัดกิจกรรมและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์การสื่อความหมาย

มีศักยภาพเพียงพอ

ยังมีศักยภาพไม่เพียงพอ

เหตุผลประกอบ

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

- ด้านทำเลที่ตั้ง และการเข้าถึงพื้นที่ (การเดินทาง) รวมถึงพื้นที่เชื่อมโยง

มีศักยภาพเพียงพอ

ยังมีศักยภาพไม่เพียงพอ

เหตุผลประกอบ

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

- สิ่งอำนวยความสะดวก โครงสร้างพื้นฐาน ระบบสาธารณูปโภค ความปลอดภัย
 สุขอนามัย และความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว

มีศักยภาพเพียงพอ

ยังมีศักยภาพไม่เพียงพอ

เหตุผลประกอบ

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

- ที่พักรวม (ภายใน/นอกชุมชน)

มีศักยภาพเพียงพอ

ยังมีศักยภาพไม่เพียงพอ

เหตุผลประกอบ

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

- การจัดการ และการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ความพร้อมของบุคลากร

มีศักยภาพเพียงพอ

ยังมีศักยภาพไม่เพียงพอ

เหตุผลประกอบ

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

- ความมีชื่อเสียง โอกาสในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและการประชาสัมพันธ์
ช่องทางการตลาด

มีศักยภาพเพียงพอ

ยังมีศักยภาพไม่เพียงพอ

เหตุผลประกอบ

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

5. ท่านคิดว่าจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว
เชิงสร้างสรรค์ของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่
เป็นอย่างไร

จุดแข็ง 1) 2) 3)

จุดอ่อน 1) 2) 3)

โอกาส 1) 2) 3)

อุปสรรค 1) 2) 3)

ตอนที่ 3 ข้อมูลด้านความต้องการของชุมชนที่มีต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่
(สำหรับตัวแทนชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยเท่านั้น)

ความคิดเห็นของสมาชิกชุมชนที่มีต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

6. ท่านต้องการให้การจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนท่านเป็นอย่างไร

▪ ด้านพื้นที่

.....

.....

.....

▪ ด้านการบริหารจัดการ

.....

.....

.....

▪ ด้านกิจกรรม

.....

.....

.....

▪ ด้านการมีส่วนร่วม

.....

.....

.....

7. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง: ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่

คำชี้แจง แบบสอบถามมีทั้งหมด 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปด้านประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยว

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีร่องรอยวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่

แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปด้านประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยว ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่

ขอความกรุณาตอบแบบสอบถามนี้ตามความเป็นจริงโดยใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หรือเติมคำ/ข้อความลงในช่องว่าง ข้อมูลที่ได้จะไม่มีผลกระทบหรือก่อให้เกิดความเสียหายใด ๆ ต่อผู้ตอบแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ทางวิชาการเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ประกอบการวิจัยเท่านั้น

ขอขอบพระคุณอย่างสูงสำหรับความอนุเคราะห์ของท่านในการตอบแบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้

ธนาวดี ปิ่นประชาพันธ์

นิสิตปริญญาโท

คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

สาขาการจัดการการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ที่ตรงกับข้อมูลของท่านหรือเติมคำ/ข้อความลงในช่องว่างให้สมบูรณ์

1. เพศ

1. ชาย

2. หญิง

2. อายุ

1. ต่ำกว่า 18 ปี

2. 18 - 25 ปี

3. 26 - 35 ปี

4. 36 - 45 ปี

5. 46- 55 ปี

6. 55 ปีขึ้นไป

3. สถานภาพ

1. โสด

2. สมรส

3. หย่าร้าง/แยกกันอยู่

4. ระดับการศึกษาสูงสุด

1. ต่ำกว่าปริญญาตรี

2. ปริญญาตรี

3. สูงกว่าปริญญาตรี

5. อาชีพ

1. นักเรียน/นักศึกษา

2. ข้าราชการ

3. พนักงานรัฐวิสาหกิจ

4. พนักงานบริษัทเอกชน

5. ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย/ค้าขายออนไลน์

6. รับจ้างทั่วไป

/อาชีพอิสระ

7. เกษตรกร

8. เกษียณอายุ

9. อื่น ๆ (โปรดระบุ)

6. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

1. ☐ ต่ำกว่า 15,000 บาท	2. ☐ 15,001 - 20,000 บาท
3. ☐ 20,001-25,000	4. ☐ 25,001 - 30,000 บาท
5. ☐ รายได้สูงกว่า 30,000 บาทขึ้นไป	

7. ภูมิลำเนาของนักท่องเที่ยว

1. ☐ กรุงเทพฯ และปริมณฑล	2. ☐ ภาคกลาง
3. ☐ ภาคตะวันออก	4. ☐ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
5. ☐ ภาคตะวันตก	6. ☐ ภาคเหนือ
7. ☐ ภาคใต้	

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีร่องรอยวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ที่ตรงกับข้อมูลของท่านหรือเติมคำ/ข้อความลงในช่องว่างให้สมบูรณ์

8. จำนวนครั้งที่ท่านเดินทางมายังเกาะลันตา

1. ครั้งแรก 2. ครั้งที่สอง 3. มากกว่า 2 ครั้ง

9. จำนวนผู้ร่วมเดินทางของท่าน

1. เดินทางคนเดียว 2. 2-5 คน 3. 6-10 คน 4. 10 คนขึ้นไป

10. ลักษณะการเดินทางของท่าน

1. เดินทางด้วยตนเอง 2. เดินทางกับครอบครัว
3. เดินทางกับหน่วยงานองค์กร/สถาบันการศึกษา 4. เดินทางกับเพื่อน
5. เดินทางกับบริษัทนำเที่ยว 6. เดินทางกับคู่รัก (สามี/ภรรยา/แฟน)
7. อื่น ๆ (โปรดระบุ)

11. ท่านพักค้างคืนในพื้นที่เกาะลันตาหรือไม่

1. พักค้างคืน 2. ไม่พักค้างคืน (ข้ามไปทำข้อ 13)

12. สถานที่พักในพื้นที่เกาะลันตา

1. โรงแรม/รีสอร์ท 2. เกสต์เฮาส์/บังกะโล
3. Homestay/Farm stay 4. บ้านญาติ/เพื่อน
5. บ้านพักรับรอง 6. กางเต็นท์
7. อื่น ๆ (โปรดระบุ)

13. ระยะเวลาที่ใช้ในการเดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะลันตา

1. ☐ 1 วัน	2. ☐ 2 - 4 วัน
3. ☐ 5 - 7 วัน	4. ☐ 8 - 10 วัน
5. ☐ 10 วันขึ้นไป	

14. วัตถุประสงค์ในการเดินทางมายังพื้นที่ที่มีร่องรอยวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวจ์ในพื้นที่เกาะลันตา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. ☐ ท่องเที่ยว/พักผ่อน	2. ☐ เยี่ยมญาติ/เพื่อน/คนรู้จัก
3. ☐ ทัศนศึกษา/เรียนรู้วัฒนธรรมพื้นถิ่น	4. ☐ ชมวิถีชีวิต/เข้าร่วมงานเทศกาล
5. ☐ ติดต่อธุรกิจ	6. ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

15. ในการเดินทางท่องเที่ยวครั้งนี้ ท่านรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ที่มีร่องรอยวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวจ์ในพื้นที่เกาะลันตาจากแหล่งข้อมูลใด

1. ☐ นิตยสาร / วารสาร / หนังสือท่องเที่ยว	2. ☐ บริษัทนำเที่ยว
3. ☐ โทรทัศน์ / วิทยุ	4. ☐ ป้ายโฆษณา/แผ่นพับ/ใบปลิว
5. ☐ หนังสือพิมพ์	6. ☐ ญาติพี่น้อง/ครอบครัว/เพื่อน/คนรู้จัก
7. ☐ อินเทอร์เน็ต / เว็บไซต์ (โปรดระบุ).....	
8. ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....	

16. ยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะลันตา

1. ☐ รถยนต์ส่วนตัว	2. ☐ รถโดยสารประจำทาง
3. ☐ รถบริษัทนำเที่ยว	4. ☐ รถรับจ้าง/รถตู้
5. ☐ รถจักรยานยนต์	6. ☐ เรือบริษัทนำเที่ยว/เรือรับจ้าง/
7. ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....	เรือเช่าเหมา

17. ค่าใช้จ่ายที่ท่านประมาณไว้สำหรับการท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะลันตา (ต่อคน)

1. ☐ ต่ำกว่า 1,000 บาท	2. ☐ 1,001 - 3,000 บาท
3. ☐ 3,001 - 5,000 บาท	4. ☐ 5,001 - 10,000 บาท
5. ☐ มากกว่า 10,001 บาทขึ้นไป	

18. งบประมาณที่ท่านเต็มใจจ่ายเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่เกาะลันตา (ต่อ 1 กิจกรรม)

1. ☐ ต่ำกว่า 300 บาท/คน	2. ☐ 300 - 600 บาท/คน
3. ☐ 601 - 900 บาท/คน	4. ☐ 901 บาทขึ้นไป/คน

19. ท่านคิดว่าพฤติกรรมการท่องเที่ยวของท่านจัดอยู่ในกลุ่มนักท่องเที่ยวประเภทใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. เรียนรู้ลึก สนใจองค์ความรู้เฉพาะด้านเพื่อนำไปสร้างสรรค์ต่อยอดเป็นสิ่งใหม่ (Deep Learner)
2. เสพเรื่องราว สนใจเรื่องราวความเป็นมาของสถานที่นั้น ๆ อย่างลึกซึ้ง (Story Consumer)
3. ย้อนอดีต โหยหาวิถีดั้งเดิม/ความทรงจำในอดีต (Nostalgia Traveler)
4. เรียนรู้ทักษะเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน (Process Practitioner)
5. ซึมซับวัฒนธรรม ต้องการสัมผัสและใช้ชีวิตเช่นเดียวกับคนท้องถิ่น (Culture Exchanger)
6. สนุกลิ้มลอง ค้นหาประสบการณ์ใหม่ (Fun experience Explorer)

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน ที่ตรงกับข้อมูลของท่านหรือเติมคำ/ข้อความลงในช่องว่างให้สมบูรณ์

รายละเอียด	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
รูปแบบการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ที่ท่านต้องการ					
1. ท่านต้องการกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความเข้าใจในวัฒนธรรมและประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาโว้ยอย่างลึกซึ้ง					
2. ท่านต้องการกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมระหว่างนักท่องเที่ยวกับเจ้าบ้าน					
3. ท่านต้องการรูปแบบกิจกรรมที่มีความจำเพาะเจาะจงโดดเด่นแตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ และนักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับตัวตนที่แท้จริงของชุมชน					
4. ท่านต้องการกิจกรรมที่สามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างนักท่องเที่ยวและเจ้าบ้าน					
5. ท่านต้องการกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูล ส่งผ่านหรือส่งต่อประสบการณ์ระหว่างนักท่องเที่ยวและเจ้าบ้าน					
6. ท่านต้องการกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ท่านได้เข้าร่วม/ลงมือทำกิจกรรมร่วมกับคนในชุมชนมากกว่าเป็นผู้ชมเพียงอย่างเดียว					

รายละเอียด	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
7. ท่านต้องการกิจกรรมที่ได้รับความรู้และประสบการณ์ที่ช่วยเพิ่ม/พัฒนาทักษะและศักยภาพในการสร้างสรรค์ของตัวท่าน					
8. ท่านต้องการรูปแบบกิจกรรมที่มีการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่นำไปใช้จริงในชีวิตประจำวันได้					
9. ท่านต้องการให้มีรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายเพื่อเป็นทางเลือกให้แก่ท่าน					
10. ท่านต้องการให้มีการจัดกิจกรรมเป็นกลุ่มเล็กเพื่อความสะดวกในการพูดคุยและเรียนรู้ได้อย่างทั่วถึง					
ด้านสิ่งดึงดูดใจ/ฐานกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อุรุกรลาไวยจในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่					
11. ท่านสนใจในประวัติความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์อุรุกรลาไวยจที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เกาะลันตา					
12. ท่านสนใจเข้าร่วมงานเทศกาล/งานประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์อุรุกรลาไวยจในพื้นที่เกาะลันตา เช่น งานลอยเรือ เป็นต้น					
13. ท่านสนใจการทดลองทำงานหัตถกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์อุรุกรลาไวยจ					
14. ในพื้นที่เกาะลันตา เช่น การสานตะกร้าใส่หอย การสานกล่องเก็บของ เป็นต้น					
15. ท่านสนใจเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศิลปะการแสดงของกลุ่มชาติพันธุ์อุรุกรลาไวยจในพื้นที่เกาะลันตา เช่น ร่องเง็ง รำวงทุ่งสามปล้อง เป็นต้น					

รายละเอียด	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
16. ท่านสนใจเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวเนื่องกับอาหารของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวจ์ในพื้นที่เกาะลันตา					
17. ท่านสนใจกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ / สิ่งศักดิ์สิทธิ์ของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวจ์ในพื้นที่เกาะลันตา					
18. ท่านสนใจกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต และภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวจ์ในพื้นที่เกาะลันตา เช่น ที่อยู่อาศัย ภาษา การเดินทาง ย้ายถิ่นฐาน การสังเกตสภาพอากาศ เป็นต้น					
19. ท่านสนใจกิจกรรมที่ได้ศึกษาธรรมชาติ/บริบทพื้นที่ภายในและโดยรอบของชุมชน					
20. ท่านสนใจการพักค้างคืน (Homestay) กับคนในชุมชนเพื่อทำกิจกรรมและใช้ชีวิตตามวิถีของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักลาไวจ์					
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก					
21. ท่านต้องการแหล่งท่องเที่ยวที่มีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ประปา ไฟฟ้า เป็นต้น					
22. ท่านต้องการแหล่งท่องเที่ยวที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานให้นักท่องเที่ยว เช่น ที่จอดรถ ห้องสุขา ร้านอาหาร ที่พัก เป็นต้น					

รายละเอียด	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
23. ท่านต้องการให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มเติมประเภท ตู้กดเงินอัตโนมัติ (ATM) บริการชำระเงินออนไลน์ จุดบริการอินเทอร์เน็ต โทรศัพท์สาธารณะ เป็นต้น					
24. ท่านต้องการให้มีระบบคมนาคมขนส่งบริการสำหรับการเดินทางมายังชุมชน เช่น รถโดยสาร เรือ เป็นต้น					
25. ท่านต้องการให้มีป้ายสื่อความหมาย/ป้ายบอกทาง/แผนผังแสดงภาพรวมของจุดท่องเที่ยว/ศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยวของชุมชน					
26. ท่านต้องการให้มีศูนย์เรียนรู้ทางวัฒนธรรม/ร้านจำหน่ายสินค้าของที่ระลึกของชุมชน					
27. ท่านต้องการให้มีปราชญ์ชุมชนหรือมัคคุเทศก์ท้องถิ่นคอยให้คำแนะนำ/องค์ความรู้ในขณะทำกิจกรรม					
28. ท่านต้องการให้มีระบบรักษาความปลอดภัย/การดูแลช่วยเหลือขณะทำกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น ตำรวจท่องเที่ยว, ตำรวจบ้าน, กล้อง CCTV เป็นต้น					

**เกณฑ์การสำรวจกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
โดยองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.)**

ส่วนที่ 1 ข้อพิจารณาเบื้องต้น (Prerequisite) ซึ่งได้ประยุกต์มาจาก Global Sustainable Tourism Council (GSTC) และ CBT Thailand Standard โดยกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จะต้องผ่านคุณสมบัติเบื้องต้น 5 ใน 6 ข้อ ดังต่อไปนี้

คำชี้แจง พิจารณาคุณสมบัติของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องที่มี

ข้อพิจารณา	กิจกรรม		หมายเหตุ
	มี	ไม่มี	
1. การจัดการที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น			
2. การจัดการที่สร้างผลประโยชน์ให้ชุมชน			
3. กิจกรรมที่เพิ่มผลประโยชน์หรือลดผลกระทบเชิงลบทางวัฒนธรรม			
4. กิจกรรมที่เพิ่มผลประโยชน์หรือลดผลกระทบเชิงลบทางสิ่งแวดล้อม			
5. มีการคำนึงถึงด้านสุขภาพและความปลอดภัย			
6. เป็นกิจกรรมที่ไม่ทำธุรกรรมสัตว์			
รวม			

ภาคผนวก จ
ภาพประกอบการทำวิจัย

การลงพื้นที่วิจัยครั้งที่ 1 วันที่ 15-19 ตุลาคม 2564

การลงพื้นที่วิจัยครั้งที่ 2 วันที่ 30 ธันวาคม 2564 – 4 มกราคม 2565

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	ธนาวดี ปิ่นประจักษ์
วัน เดือน ปี เกิด	13 สิงหาคม 2539
สถานที่เกิด	กาญจนบุรี
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2562 รัฐศาสตรบัณฑิต สาขาการระหว่างประเทศ จาก มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

